

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA OBECNÉ LINGVISTIKY**



**TÓNOVÉ ZMĚNY V MODERNÍ ČINŠTINĚ
ZE SOCIOLINGVISTICKÉ PERSPEKTIVY**

Tone Changes in Modern Chinese from the Sociolinguistic Perspective

DISERTAČNÍ PRÁCE

Mgr. Zuzana Pospěchová

Školitel:

doc. Mgr. David Uher, Ph.D.

OLOMOUC 2016

Prohlašuji, že jsem disertační práci zpracovala samostatně a uvedla veškeré prameny a použitou literaturu.

Olomouc, 8. srpna 2016

Ráda bych na tomto místě poděkovala doc. Mgr. Davidu Uhrovi, Ph.D. za vedení této práce a cenné rady a připomínky v průběhu jejího zpracování. Chtěla bych také poděkovat prof. Wen Qiufang za její pomoc při získávání korpusu. Dále bych ráda poděkovala PhDr. Haně Třískové, Ph.D. za podnětné debaty o prozodii a jiný úhel pohledu a Mgr. Tereze Slaměnickové, Ph.D. za podporu. V neposlední řadě patří velké poděkování mé rodině za to, že po celou dobu mého studia stáli při mně.

Time changes all things; there is no reason why language should escape this universal law.

Ferdinand de Saussure

Obsah

Ediční poznámka	8
Přehled zkratk	9
Seznam grafů a tabulek.....	10
0 Úvod.....	16
0.1 Charakteristika obsahu práce	17
0.2 Literatura	18
1 Prozodická transkripce čínštiny a její použití	21
1.1 Sedm stupňů prominence.....	22
1.2 Lineární členění vět	23
1.3 Rytmické sledy	25
1.3.1 Jednoslabičné segmenty	26
1.3.2 Dvojslabičné segmenty	26
1.3.3 Trojslabičné segmenty.....	26
1.3.4 Čtyřslabičné segmenty	27
1.3.5 Pětislabičné segmenty	28
1.3.6 Šestislabičné segmenty.....	29
1.4 Pozice rytmických sledů v kólech	30
2 Korpus nahrávek.....	31
2.1 Popis a struktura korpusu nahrávek.....	31
2.1.1 Podklady k nahrávání	31
2.1.2 Respondenti výzkumu a kritéria jejich výběru.....	32
2.1.3 Rozsah a skladba korpusu	33
2.2 Sociolingvistické faktory a jejich vliv na jazyk.....	36
2.2.1 Jazyk a gender	36
2.2.2 Jazyk a věk	40
2.3 Texty použité v korpusu	42
2.3.1 Muži	43
2.3.2 Ženy.....	53
2.3.3 Ženy a muži.....	64
3 Analýza	80
3.1 Generace	81

3.1.1	Ženy.....	82
3.1.2	Muži	89
3.1.3	Rozdíly a tendence mezi generacemi: jednotlivé gendery	95
3.1.4	Rozdíly a tendence mezi generacemi: souhrn	97
3.1.5	Vliv věku na prozodii.....	103
3.2	Gender	105
3.2.1	Mladší generace (20–40 let).....	105
3.2.2	Střední generace (41–60 let).....	111
3.2.3	Starší generace (61–80 let).....	116
3.2.4	Rozdíly mezi gendery: jednotlivé věkové kategorie	121
3.2.5	Rozdíly mezi gendery: souhrn.....	124
3.2.6	Vliv genderu na prozodii.....	129
3.3	Partner v dialogu.....	131
3.3.1	Mladší generace (20–40 let).....	131
3.3.1.1	Ženy mladší generace	132
3.3.1.1.1	Ženy mladší generace + ženy	132
3.3.1.1.2	Ženy mladší generace + muži	138
3.3.1.2	Muži mladší generace	143
3.3.1.2.1	Muži mladší generace + muži	143
3.3.1.2.2	Muži mladší generace + ženy.....	148
3.3.2	Střední generace (41–60 let).....	154
3.3.2.1	Ženy střední generace	154
3.3.2.1.1	Ženy střední generace + ženy.....	154
3.3.2.1.2	Ženy střední generace + muži	159
3.3.2.2	Muži střední generace.....	164
3.3.2.2.1	Muži střední generace + muži	164
3.3.2.2.2	Muži střední generace + ženy	170
3.3.3	Starší generace (61–80 let).....	175
3.3.3.1	Ženy starší generace	175
3.3.3.1.1	Ženy starší generace + ženy	175
3.3.3.1.2	Ženy starší generace + muži.....	180
3.3.3.2	Muži starší generace	186
3.3.3.2.1	Muži starší generace + muži	186
3.3.3.2.2	Muži starší generace + ženy	191

3.3.4	Změna partnera v dialogu a její vliv na ženy	195
3.3.5	Změna partnera v dialogu a její vliv na muže	203
3.3.6	Změna partnera v dialogu: souhrn.....	209
3.3.7	Vliv změny partnera v dialogu na prozodii	211
4	Závěr.....	213
	Summary.....	217
	Anotace	219
	Seznam literatury	220

Ediční poznámka

K přepisu čínských znaků do latinky používám mezinárodně uznávanou čínskou transkripci pinyin 拼音, tónové značky neuvádím. V korpusu použitých prozodicky transkribovaných textů uvádím i tónové značky a zároveň tyto texty zapisuji pomocí typu písma Courier New. Čínská propria, která se objevují v českých překladech těchto textů, zapisuji tak, jak je to mimo odborné texty běžné, tedy pomocí standardní české transkripce.

Tituly psané čínsky v seznamu použité literatury zapisuji vždy v pořadí: název díla v transkripci pinyin bez tónů, původní název v čínských znacích, překlad názvu díla do češtiny. Autory uvádím v transkripci pinyin stejným způsobem jako autory ostatní, a to v pořadí: příjmení, jméno. Rovněž k nim připojuji jejich příjmení a jméno v čínských znacích.

Přehled zkratk

PTR prozodická transkripce čínštiny

Korpus dialogů:

SGD dialog shodných generací

KGD dialog kombinovaných generací

G0 hypotetická budoucí generace

G1 mladší generace

G2 střední generace

G3 starší generace

M muž

Ž žena

M0 muž patřící k hypotetické budoucí generaci

M1 muž patřící k mladší generaci

M2 muž patřící ke střední generaci

M3 muž patřící ke starší generaci

Ž0 žena patřící k hypotetické budoucí generaci

Ž1 žena patřící k mladší generaci

Ž2 žena patřící ke střední generaci

Ž3 žena patřící ke starší generaci

Základní typy rytmických sledů:

Ac ascendentní rytmický sled

Ar akronymický rytmický sled

ArE akronymický rytmický sled s příklonkou

Dc descendentní rytmický sled

Seznam grafů a tabulek

Graf 1: Počet slabik v segmentu SGD_Ž

Graf 2: Stupně prominence SGD_Ž

Graf 3: Počet iktů SGD_Ž

Graf 4: Průměrná délka kól a segmentů SGD_Ž

Graf 5: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty SGD_Ž

Graf 6: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty SGD_Ž

Graf 7: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty SGD_Ž

Tabulka 1: Pozice rytmických sledů v kólech SGD_Ž

Graf 8: Počet slabik v segmentu SGD_M

Graf 9: Stupně prominence SGD_M

Graf 10: Počet iktů SGD_M

Graf 11: Průměrná délka kól a segmentů SGD_M

Graf 12: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty SGD_M

Graf 13: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty SGD_M

Graf 14: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty SGD_M

Tabulka 2: Pozice rytmických sledů v kólech SGD_M

Tabulka 3: Počet slabik v segmentu

Tabulka 4: Stupně prominence

Tabulka 5: Stupeň plnosti tónu

Tabulka 6: Počet iktů

Tabulka 7: Průměrná délka kól a segmentů

Tabulka 8: Frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Tabulka 9: Pozice rytmických sledů v kólech

Graf 15: Počet slabik v segmentu SGD_Ž1/M1

Graf 16: Stupně prominence SGD_Ž1/M1

Graf 17: Počet iktů SGD_Ž1/M1

Graf 18: Průměrná délka kól a segmentů SGD_Ž1/M1

Graf 19: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty SGD_Ž1/M1

Graf 20: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty SGD_Ž1/M1

Graf 21: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty SGD_Ž1/M1

Tabulka 10: Pozice rytmických sledů v kólech SGD_Ž1/M1

Graf 22: Počet slabik v segmentu SGD_Ž2/M2

Graf 23: Stupně prominence SGD_Ž2/M2

Graf 24: Počet iktů SGD_Ž2/M2

Graf 25: Průměrná délka kól a segmentů SGD_Ž2/M2

Graf 26: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty SGD_Ž2/M2

Graf 27: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty SGD_Ž2/M2

Graf 28: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty SGD_Ž2/M2

Tabulka 11: Pozice rytmických sledů v kólech SGD_Ž2/M2

Graf 29: Počet slabik v segmentu SGD_Ž3/M3

Graf 30: Stupně prominence SGD_Ž3/M3

Graf 31: Počet iktů SGD_Ž3/M3

Graf 32: Průměrná délka kól a segmentů SGD_Ž3/M3

Graf 33: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty SGD_Ž3/M3

Graf 34: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty SGD_Ž3/M3

Graf 35: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty SGD_Ž3/M3

Tabulka 12: Pozice rytmických sledů v kólech SGD_Ž3/M3

Tabulka 13: Počet slabik v segmentu

Tabulka 14: Stupně prominence

Tabulka 15: Stupeň plnosti tónu

Tabulka 16: Počet iktů

Tabulka 17: Průměrná délka kól a segmentů

Tabulka 18: Frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Tabulka 19: Pozice rytmických sledů v kólech

Graf 36: Počet slabik v segmentu KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 37: Stupně prominence KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 38: Počet iktů KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 39: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 40: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 41: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Tabulka 20: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 42: Počet slabik v segmentu KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

Graf 43: Stupně prominence KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

Graf 44: Počet iktů KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

Graf 45: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

Graf 46: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

Graf 47: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

Tabulka 21: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

Graf 48: Počet slabik v segmentu KGD_M1 (+M3, M2, M1)

Graf 49: Stupně prominence KGD_M1 (+M3, M2, M1)

Graf 50: Počet iktů KGD_M1 (+M3, M2, M1)

Graf 51: Průměrná délka kól a segmentů KGD_M1 (+M3, M2, M1)

Graf 52: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M1 (+M3, M2, M1)

Graf 53: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M1 (+M3, M2, M1)

Graf 54: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_M1 (+M3, M2, M1)

Tabulka 22: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_M1 (+M3, M2, M1)

Graf 55: Počet slabik v segmentu KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 56: Stupně prominence KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 57: Počet iktů KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 58: Průměrná délka kól a segmentů KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 59: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 60: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 61: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Tabulka 23: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 62: Počet slabik v segmentu KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 63: Stupně prominence KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 64: Počet iktů KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 65: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 66: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 67: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 68: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Tabulka 24: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 69: Počet slabik v segmentu KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

Graf 70: Stupně prominence KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

Graf 71: Počet iktů KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

Graf 72: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

Graf 73: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

Graf 74: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

Graf 75: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

Tabulka 25: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

Graf 76: Počet slabik v segmentu KGD_M2 (+M3, M2, M1)

Graf 77: Stupně prominence KGD_M2 (+M3, M2, M1)

Graf 78: Počet iktů KGD_M2 (+M3, M2, M1)

Graf 79: Průměrná délka kól a segmentů KGD_M2 (+M3, M2, M1)

Graf 80: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M2 (+M3, M2, M1)

Graf 81: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M2 (+M3, M2, M1)

Graf 82: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_M2 (+M3, M2, M1)

Tabulka 26: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_M2 (+M3, M2, M1)

Graf 83: Počet slabik v segmentu KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 84: Stupně prominence KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 85: Počet iktů KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 86: Průměrná délka kól a segmentů KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 87: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 88: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 89: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Tabulka 27: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 90: Počet slabik v segmentu KGD_Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 91: Stupně prominence KGD_Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 92: Počet iktů KGD_Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 93: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 94: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 95: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Tabulka 28: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 96: Počet slabik v segmentu KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)

Graf 97: Stupně prominence KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)

Graf 98: Počet iktů KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)

Graf 99: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)

Graf 100: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)

Graf 101: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)

Graf 102: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)

Tabulka 29: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)

Graf 103: Počet slabik v segmentu KGD_M3 (+M3, M2, M1)

Graf 104: Stupně prominence KGD_M3 (+M3, M2, M1)

Graf 105: Počet iktů KGD_M3 (+M3, M2, M1)

Graf 106: Průměrná délka kól a segmentů KGD_M3 (+M3, M2, M1)

Graf 107: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M3 (+M3, M2, M1)

Graf 108: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M3 (+M3, M2, M1)

Graf 109: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M3 (+M3, M2, M1)

Tabulka 30: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_M3 (+M3, M2, M1)

Graf 110: Počet slabik v segmentu KGD_M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 111: Stupně prominence KGD_M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 112: Počet iktů KGD_M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 113: Průměrná délka kól a segmentů KGD_M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 114: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Graf 115: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Tabulka 31: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Tabulka 32: Počet slabik v segmentu Ž

Tabulka 33: Stupně prominence Ž

Tabulka 34: Počet iktů Ž

Tabulka 35: Rychlost řeči Ž

Tabulka 36: Průměrná délka kól a segmentů Ž

Tabulka 37: Frekvence výskytu všech typů rytmických sledů Ž

Tabulka 38: Pozice rytmických sledů v kólech Ž

Tabulka 39: Počet slabik v segmentu M

Tabulka 40: Stupně prominence M

Tabulka 41: Počet iktů M

Tabulka 42: Rychlost řeči M

Tabulka 43: Průměrná délka kól a segmentů M

Tabulka 44: Frekvence výskytu všech typů rytmických sledů M

Tabulka 45: Pozice rytmických sledů v kólech M

Tabulky 46 a 47: Vliv věku a genderu

0 Úvod

Tato disertační práce se zabývá prozodickou rovinou jazyka. V moderní čínštině je situace takto orientovaného bádání částečně komplikována tóny, které se v řeči vzájemně ovlivňují s přízvukem a intonací.¹ Právě proto je pole působnosti prozodie v moderní čínštině širší než např. v češtině. Dalším důvodem širokého uplatnění prozodie je fakt, že slovosled čínštiny je pevný a přesuny větných členů jsou možné pouze za určitých gramatických okolností, proto je nutné pro vyjádření aktualizace či zdůraznění využít právě pomoci prozodie, konkrétně hierarchizaci slabičných prominencí a lineární členění vět na jednotlivé rytmické celky.

V současné době dochází v oblasti prozodie moderní čínštiny k poměrně značnému rozvoji a prozodii se začíná věnovat více badatelů než v období předchozím. Moderní výzkumy se orientují zejména na výstavbu korpusů mluvené řeči a značkování jejich prozodických rysů,² na základě těchto korpusů pak probíhají další výzkumy orientované především na rozpoznávání řeči a syntézu řeči.³ Testuje se pro moderní čínštinu uzpůsobená prozodická transkripce ToBI⁴, konstruovaná původně pro angličtinu.⁵

V českém prostředí se prozodii moderní čínštiny soustavně věnoval sinolog a fonetik prof. Oldřich Švarný (1920-2011),⁶ z jehož rozsáhlé teoretické i praktické práce vycházím a která tvoří základní teoretické východisko mého bádání. Švarný na základě analýzy mluveného textu vyvinul prozodickou transkripci, pomocí které je možné prozodické rysy v dosti věrné podobě zachytit a která je také použita v analýze textů v této práci. Základním rozdílem, který se objevuje mezi současným a Švarného výzkumem, je to, že Švarný ve svém bádání vždy analyzoval monolog,⁷ kdežto ve svém výzkumu se se zaměřuji na dialog. Tento přístup mi umožňuje rozšířit výzkumné možnosti.

V této práci analyzuji korpus nahrávek dialogů rodilých mluvčích moderní čínštiny, které jsou prozodicky transkribovány podle Švarného pravidel, přičemž se soustředím na prozodické jevy s distinktivními funkcemi. Jedná se o tyto jevy:

- délka kól a segmentů
- hierarchizace prominencí slabik

¹ Touto interakcí se zabývají například Chao 1933, 2006 a Shen 1989.

² Viz Tseng 1999, 2006 atd., Li 2002, Tao 2004 a další.

³ Viz Sheng 2002, Cao 2003, Chu 2004 a další.

⁴ Tones and Break Indices: Automatizovaný transkripční systém k zachycení prozodických jevů na větších korpusech textů. Stále ale vyžaduje vstupní text předpřipravený ručně.

⁵ Viz Peng 2006.

⁶ Černý a Holeš 2008.

⁷ Nebo případně dialog, ve kterém byly ale všechny repliky realizovány pouze jediným mluvčím.

- počet iktů v segmentu
- rychlost řeči
- charakteristika rytmických sledů

Do svého výzkumu jako další novum vnáším sociolingvistické hledisko, a to důraz na věk a gender mluvčích. Základem mé analýzy je tak zkoumání potenciálních změn v prozodické realizaci textu s přihlédnutím právě k věku a genderu. Hlavní hypotézou mého výzkumu je, že v prozodické realizaci vět moderní čínštiny dochází ke změnám, které korelují s věkem a genderem mluvčích, tzn. že se liší prozodická realizace řeči mezi muži a ženami a mezi mluvčími různého věku. Cílem práce je zjistit:

- zda ke změnám takového druhu dochází, v jakém se vyskytují množství
- které z prozodických charakteristik těmto změnám podléhají
- do jaké míry a v neposlední řadě jakou roli v těchto změnách hraje věk a gender mluvčích.

Vzhledem k tomu, že se můj výzkum opírá o dialogy, otevírá se zde další možné badatelské téma, a to zda se prozodické realizace u mluvčích rozdílných věkových a genderových charakteristik navzájem ovlivňují či nikoliv. Jelikož se jedná o výzkum změn v jazyce v korelaci s věkem mluvčích, je možné uvažovat i o celkovém vývoji prozodické roviny jazyka v čase.

0.1 Charakteristika obsahu práce

Základním teoretickým ukotvením této práce je popis prozodických charakteristik čínštiny O. Švarného a jím navržená a používaná metodologie, která je využita v analytické části této práce. Její výsledky jsou následně usouvztažněny s výstupy sociolingvistického výzkumu a na tomto základě jsou vyvozovány závěry týkající se vlivu genderu a věku mluvčích na prozodii moderní čínštiny.

Práci člením na tři hlavní části. První kapitola je teoretickým východiskem mého výzkumu. Zabývá se zákonitostmi Švarného prozodického systému a celkově popisem prozodických rysů čínštiny, které jsou poté aplikovány v korpusu transkribovaných dialogů, který je s využitím Švarného metodologie analyzován. Jsou v ní popsány jednotlivé typy rytmických sledů tak, jak je chápu v analýze korpusu.

Druhou částí je korpus nahrávek. Dělí se na tři oddíly, z nichž prvním je popis a skladba korpusu, druhým je vliv sociolingvistických faktorů a třetím je korpus samotný. V prvním oddíle popisují materiály, které byly použity při nahrávání dialogů i monologů. Monology

ponechávám v této práci stranou, jejich transkripce a analýza budou podkladem k dalšímu výzkumu. Zároveň zde také zdůvodňuji vyřazení části dialogických nahrávek a celkovou výstavbu korpusu. Představuji také kritéria a způsob výběru účastníků výzkumu, přičemž předkládám základní věkové kategorie, ke kterým náleží. Uvádím rovněž kombinace informantů v dialozích, které je možno na základě věku a genderu vytvořit, přičemž toto rozdělení do věkových kategorií a také do kategorií genderových je pak používáno v celé práci. Druhým oddílem jsou sociolingvistické faktory. Uvádím základní teze týkající se vlivu věku a genderu mluvčích na jazyk a hledám možné souvislosti vlivu těchto dvou faktorů na prozodii moderní čínštiny, které dokládám právě pomocí výsledků analýzy v následující kapitole práce. Třetím oddílem této druhé části je samotný korpus všech dialogů. Korpus je rozčleněn na tři části v závislosti na vzájemné kombinaci mluvčích. Považuji za nutné jeho včlenění do samotné staří, a to z toho důvodu, že se jedná o praktickou ukázkou zákonitostí Švarného prozodické analýzy a zároveň je transkripce textů klíčovou součástí práce, ze které vychází celá její analýza.

Třetí a poslední částí je samotná analýza prozodicky transkribovaného korpusu, která je jádrem práce. Tato část je členěna na tři základní oddíly. Jedná se o generaci, gender a partnera v dialogu. V analýze vždy postupuji systematicky od konkrétních jevů k obecným tendencím, které z nich vyvozují. Proto je předposlední podkapitola této části vždy souhrnem všech výsledků vycházejících z dané části analýzy a poslední kapitola jejich usouvztahněním se sociolingvistickými poznatky.

0.2 Literatura

Literaturu využitou v této práci lze rozdělit do dvou základních skupin. Jedná se o literaturu z oblasti prozodie a literaturu z oblasti sociolingvistiky.

Analogicky ke struktuře této práce bych ráda začala výčet literaturou týkající se prozodie. Jelikož vycházím z tradice zavedené v českém prostředí O. Švarným, většina publikací, které jsou pro tuto práci stěžejní, je právě z jeho pera. Jedná se v první řadě o Švarného *Učební slovník jazyka čínského*, pro mé bádání je důležitý zejména jeho první díl. Ve slovníku se nachází základní informace o prozodické charakteristice čínštiny, o prozodické transkripci a především fonetická cvičení s textem bajky „Opice loví měsíc“. Nahrávky této bajky jsou zachyceny strojovým zpracováním grafů průběhu základního hlasivkového tónu F₀,

díky čemuž je možné sledovat změny kontur čtyř tónů, které do určité míry⁸ reflektují lineární členění řeči a tónové prominence slabik.

Druhým stěžejním dílem je učebnice *Hovorová čínština v příkladech III*, která mimo jiné poskytuje potřebné údaje o prozodii čínštiny podložené analýzou vzorku.⁹ Z metodologie této analýzy pak vycházím v mé vlastní analýze, v podstatě aplikuji Švarného metodologii na rozsáhlejší vzorek. Dalšími materiály důležitými pro mou práci jsou dva články Švarného a Ruskové: *Prosodic Features in Chinese (Pekinese): Prosodic Transcription and Statistical Tables* a *The Functioning of the Prosodic Features in Chinese (Pekinese)*. Tyto články obsahují cenná data, se kterými srovnávám výsledky získané při mé analýze korpusu. Švarného publikace tvoří teoretický základ mé práce, a z toho důvodu se přidržuji jeho terminologie i přesto, že její používání není všeobecně rozšířeno.

Z publikací, ze kterých jsem v začátcích svého výzkumu čerpala informace spíše obecně fonologického rázu, bych v první řadě chtěla uvést *The Phonology of Standard Chinese*, jejímž autorem je San Duanmu, a *The Sounds of Chinese* od Yen-Hwei Lin. Tyto publikace poskytují nejen základní přehled zvukového inventáře čínštiny, ale uvádějí také poznatky o chování tónů a také pro můj výzkum přínosné informace o přízvuku a intonaci. Přehled tónů a tónových jazyků předkládá Moira Yip v díle *Tone*. Publikací na pomezí lingvistiky a sociolingvistiky, která podává základní ucelený přehled o moderní čínštině, je kniha *Modern Chinese*, jejímž autorem je Ping Chen. V tomto díle se kromě psané čínštiny věnuje i čínštině mluvené, velkým přínosem pro mě bylo jeho pojednání o dialektech, zejména podrobně popsání rozdílů mezi standardní čínštinou a pekingštinou.

Druhou skupinou jsou odborné práce týkající se sociolingvistiky. Z této řady publikací bych nejprve chtěla zmínit knihu *Sociolinguistics: Methods and Interpretations* od dvojice autorů Lesley Milroy a Matthewa Gordona, která podává ucelený přehled o metodách v sociolingvistickém výzkumu a jeho průběhu od sběru dat až po jejich vyhodnocení. Tato publikace pro mě byla přínosná zejména při výběru metod získávání účastníků výzkumu. Bádání o vlivu genderu na řeč podnítila zásadním způsobem práce *Language and woman's place* Robin Lakoff. Otevírá otázku jazyka, který je očekáván od žen, a zároveň otázku jazyka, jakým je o ženách referováno. Nastihuje odlišnosti mezi muži a ženami zejména v používaném lexiku a syntaxi. Ze zde předložených tezí vycházejí pozdější díla. Z dalších publikací, ze kterých jsem čerpala informace o vlivu genderu a věku na jazyk obecně, bych ráda uvedla především *The Handbook of Sociolinguistics* Floriana Coulmase, *The Sociolinguistics*

⁸ Např. většinou kvůli kalibraci neodrážejí 3. tón.

⁹ Švarný 1998a: 23-61.

of Language Ralpa Fasolda a *Introducing Sociolinguistics* Miriam Meyerhoff. Všechna tato díla mi pomohla získat náhled na vlivy genderu a věku na jazyk a pomohla mi vysledovat základní rysy, kterými se projevují. Bohužel se totiž většina badatelů zabývá zejména oblastmi lexika a pragmatiky, proto bylo nutné získané informace generalizovat a poté se je snažit aplikovat na oblast prozodie. Výše uvedené publikace se zabývají vlivy genderu a věku obecně a tyto se mohou v různých jazycích lišit, přičemž neexistuje rozsáhlejší literatura, která by se v tomto smyslu věnovala čínštině. Nepostradatelným materiálem se pro mě tak stal článek Marjorie Chan *Gender Differences in the Chinese Language: A Preliminary Report*, který se týká právě moderní čínštiny. Autorka nastiňuje rozdíly ve fonetice a fonologii, lexiku, syntaxi a pragmatice. Dalšími články o vlivu genderu a věku na čínštinu, které jsem ve své práci využila a které bych zde chtěla zmínit, jsou *Gender Differences in Using Language* od Xiufang Xia a *Study on Gender Differences in Language Under the Sociolinguistics* od Jinyu Dong. Oba vycházejí z obecných rysů popsaných dříve u Lakoff, Eckert či McConnell-Ginet s přihlédnutím právě k čínskému sociokulturnímu prostředí.

1 Prozodická transkripce čínštiny a její použití

Prozodickou transkripci čínštiny (dále jen PTR) Oldřich Švarný postupně vyvíjel a zdokonaloval téměř šedesát let.¹⁰

Inspirací k jejímu vytvoření mu bylo několik publikací, v nichž se objevil určitý typ záznamu prozodie čínštiny. Jednalo se o učebnici *Beginning Chinese*¹¹, o slovník *Dictionary of Spoken Chinese*¹² a o publikaci *Fonetika kitajského jazyka*¹³.¹⁴

S pomocí PTR jsme schopni zaznamenat prozodickou realizaci mluvené čínštiny. Především se jedná o zachycení přízvukové (tónové) prominence slabik a o členění řeči na úseky pomocí předělů různého řádu. Základem PTR je čínská transkripce pinyin, k níž jsou poté přidávány značky pro konkrétní sledované prozodické jevy.

Při transkripci postupujeme zpravidla následovně: Používáme text v pinyinu bez tónových značek, za účelem dosažení lepší čitelnosti a přehlednosti užíváme font *Courier New* v řádkování 1,5. Opakovaně posloucháme nahrávky jednotlivých vět (popř. jejich částí) a věty členíme na jednotlivá kóla a segmenty¹⁵. V segmentech pak označíme prozodické vrcholy, tj. slabiky s výraznou prominencí. Dále postupně do segmentů doplníme další méně výrazné prominence a zvážíme, zda je realizace některé z plně tónických slabik v kontrastu s ostatními plně tónickými slabikami výraznější. Pokud ano, označíme ji jako slabiku zdůrazněně tónickou. Na závěr zkontrolujeme, zda zápis v PTR odpovídá rytmu celé věty. Pokud si nejsme jisti v určení průběhu tónové křivky, možné je ověřit v počítačovém softwaru Praat.¹⁶ Jedná se o časově poměrně náročný proces, transkripce jedné minuty nahrávky trvá přibližně jednu hodinu. Švarný nespolehal pouze na auditivní dojem,¹⁷ ale použil také metod strojového zpracování nahrávek řeči, kterými si potvrdil adekvátnost své prozodické transkripce.¹⁸

¹⁰ Postupný vývoj Švarného PTR podrobně mapuje H. Třísková v článku „Prozodická transkripce čínštiny O. Švarného: čtyři historické verze“. Právě z důvodu dlouhého vývoje práce na PTR dochází k tomu, že se Švarného publikace mezi sebou liší její použitou verzí. V mém výzkumu je pracováno s verzí z učebnice *Hovorová čínština v příkladech* (1998), přičemž ale dochází k některým grafickým změnám.

¹¹ DeFrancis: *Beginning Chinese*. New Haven: Yale University Press, 1963.

¹² *Dictionary of Spoken Chinese*. New Haven: Yale University Press, 1966.

¹³ Spěšněv: *Fonetika kitajského jazyka*. Leningrad: Izd. Leningradského universiteta, 1972.

¹⁴ Třísková 2011a: 45–50.

¹⁵ Resp. suprasegmenty viz 1.2 Lineární členění vět.

¹⁶ Boersma, Paul a Weenik, David. *Praat: doing phonetics by computer* [software]. [přístup 16. 1. 2016]. Dostupné z: <http://www.praat.org/>.

¹⁷ Na základě auditivních poznatků formuloval své závěry ohledně intonace v čínštině i DeFrancis ve své *Beginning Chinese* (1963, 1976) a tyto jeho závěry byly potvrzeny strojovou analýzou provedenou Ho (1977).

¹⁸ Záznamy pořídil za pomoci metod experimentální fonetiky ve fonetické laboratoři Univerzity v Berkeley v letech 1969–1970. Získal tak grafy průběhu hlasivkového tónu F₀, díky kterým je možné sledovat změny kontur čtyř tónů. Tyto výsledky jsou prezentovány v *Učebním slovníku jazyka čínského*, 1. díl., s. liii – grafy (50).

PTR nachází své praktické využití ve výuce studentů začínajících s čínštinou, protože předkládá popis prozodicky správné realizace řeči a pomáhá u studentů vytvářet správné percepční a produkční návyky. Správná realizace prozodické roviny řeči je důležitá i proto, že čínština má pevný slovosled, který nedovoluje mnoho obměn za účelem aktualizace či zdůraznění, tudíž je velká část těchto funkcí plněna právě pomocí prozodie.¹⁹

1.1 Sedm stupňů prominence

Přízvuková prominence je v čínštině důležitým faktorem, protože v proudu souvislé řeči se tóny nerealizují v nijak nezměněné „slovníkové“ podobě, ale při konkrétní realizaci dochází k jejich modifikacím: mohou být zdůrazňovány nebo naopak oslabovány. Z akustického hlediska se přízvuková prominence slabiky projevuje melodií ve vyšší poloze (resp. prominence slabiky ve 3. tónu se projevuje výškou okolních slabik), kvantitou, nebo kombinací obou těchto charakteristik.²⁰ Pro stanovení míry realizace tónu slabiky (tedy stupně přízvukové prominence) Švarný zavedl systém sedmi stupňů prominence:²¹

1. zdůrazněně tónické slabiky (vždy iktové²²)
2. plně tónické iktové slabiky
3. plně tónické neiktové slabiky
4. oslabeně tónické iktové slabiky
5. oslabeně tónické neiktové slabiky
6. atónické neutralizované slabiky (mohou být vysloveny tónicky, ale v dané větě je jejich tón neutralizován)
7. atónické atónové slabiky (jsou vždy bez tónu)

Ve způsobu označování jednotlivých prominencí slabik došlo k několika málo změnám technického rázu mezi způsobem používaným Švarným, kde byly značky k textu psanému na psacím stroji ručně připisovány, a způsobem používaným dnes v době zpracovávání celého textu na počítači. Zdůrazněně tónické slabiky ponecháváme s příslušnou tónovou značkou a značíme je ztučněním a červenou barvou slabiky, plně tónické iktové a neiktové slabiky ponecháváme s příslušnou tónovou značkou, oslabeně tónické iktové slabiky značíme číslem

Materiálem, který byl nahráván, je bajka „Opice loví měsíc“. Tuto bajku rovněž používám i v této práci, a to jako předlohu k nahrávání monologů.

¹⁹ Švarný a Uher 2014: 134.

²⁰ Shen 1989: 59-60; Švarný 1998a: 55-56; Duběda 2005: 124.

²¹ Švarný 1998a: 25-26. Srovnej: Chao (1968) uvádí tři základní typy přízvukové prominence: silnější, normální a oslabená. Peng a kol. (Sun Ah-Jun 2006) pracují se čtyřmi stupni přízvukové prominence: silná, normální, mírná a redukováná.

²² Iktus = rytmický přízvuk.

příslušného tónu v horním indexu, oslabeně tónické neiktové slabiky značíme číslem příslušného tónu v dolním indexu, atonické neutralizované i atónové slabiky ponecháváme bez označení.²³

Toto výše uvedené grafické rozlišení není vždy důsledné u všech slabik. PTR totiž zároveň pracuje s několika implicitními pravidly, které v podstatě zajišťují také zachování jednoduchosti transkripce a brání nadměrnému množství značek v textu. Jedná se o pravidlo, které vychází ze skutečnosti, že všechny slabiky, které stojí na začátku segmentu, zachovávají alespoň zbytek tónu (tzn. nemůže se jednat o slabiky atonické). Pokud tedy slabika stojící na začátku segmentu není nijak označena, je považována automaticky za slabiku oslabeně tónickou neiktovou a od jejího označení číslem v dolním indexu je upuštěno.²⁴ Druhým implicitním pravidlem je tzv. akronymické pravidlo, které rovněž zjednodušuje další grafické rozlišení. Podle něj je v dvojslabičných segmentech iktovou slabikou vždy slabika druhá, v troj- a čtyřslabičných segmentech jsou to vždy slabika poslední a slabika první, přičemž nejslabší prominence je slabika druhá.²⁵

1.2 Lineární členění vět²⁶

Čínština (na rozdíl od češtiny, která využívá prostředky jiné) za účelem lineárního členění vět a souvětí hojně využívá rytmu řeči. Toto rytmické členění vět je závislé na tempu řeči, logickém či kontrastivním přízvuku,²⁷ neutrální či expresivní výslovnosti a na délce konkrétní věty.²⁸

V prozodické analýze při PTR lineárně členíme věty na menší celky, kterými jsou kóla, segmenty, bináry a liché slabiky.²⁹ Vyznačování hranic mezi celky se odvíjí stejně jako v jiných jazycích zejména od pauz a prodlužování slabiky před hranicí.

Kóla³⁰ jsou významové úseky s ucelenou rytmickou strukturou, které jsou zakončeny přerывem.³¹ Jsou charakterizována tázací, neukončující nebo ukončující intonací. Hranice kóla

²³ Švarný a Uher 2014: 11.

²⁴ Švarný 1998a: 28.

²⁵ Tamtéž 1998a: 26-27; Švarný a Uher 2014: 12. Analogicky popisuje Chao (1968).

²⁶ Graficky označujeme slova patřící k jednomu segmentu spojovníkem, hranice kol značíme interpunkční čárkou.

²⁷ Zvukové kvality v suprasegmentálním plánu působí právě na principu kontrastu (Palková 1994: 148).

²⁸ Švarný a Uher 2014: 9.

²⁹ Švarný 1998a: 23-24; Švarný a Uher 2014: 9-10, 134-135. V názvech těchto celků stejně jako jinde v této práci používám terminologii O. Švarného, která se liší od tradičně používaného názvosloví. V tradiční české literatuře je pro kólon standardně používán termín výpovědní úsek, pro termín segment je používáno označení přízvukový takt. V anglofonní literatuře se jedná o termíny prosodic phrase a prosodic word.

³⁰ Pojem kólon pochází z klasické metriky.

³¹ Přerыв trvá zlomek až $\frac{3}{4}$ vteřiny nebo i déle.

je obvykle shodná s hranicí věty, když je značena odpovídající interpunkcí. Přeryvy mezi kóly se ale objevují i po preverbálních jmenných členech, po vazbách prepozičních sloves s předmětem, mezi jednotlivými členy výřtů, mezi predikativem či predikativním komplexem a postverbálními jmennými členy.³² V těchto případech značil Švarný hranice kól svíslou kolmičkou,³³ my se i v těchto případech přidržíme značení běžnou interpunkční čárkou. Podle Hály (1975: 269) se seskupování segmentů do kól realizuje na základě principu fyziologického (dýchání a k němu potřebné pauzy) a na základě principu komunikativního (myšlenkový obsah sdělení).

Švarný uvádí průměrnou délku kóla 6–7 slabik (v analyzovaném konkrétním vzorku 6,15 slabiky).³⁴ Průměrná délka kól není závislá na rychlosti řeči, ale může být částečně závislá na délce a složitosti vět, tj. v delších větách bývají kóla delší.³⁵

Kóla, nejsou-li příliš krátká, se dále rozpadají na nižší jednotky: segmenty.³⁶ Segmenty mohou být sestupné nebo vzestupné sledy dvou a více slabik či jednotlivé iktové slabiky. Sestupným sledům mohou předcházet proklitika, ke sledům vzestupným se mohou připojovat enklitika či sledy atonických příklonných slabik.³⁷ Švarný uvádí průměrnou délku segmentu 2,5–4,5 slabiky (v analyzovaném vzorku 3,03 slabiky).³⁸ Průměrná délka segmentů je závislá na tempu řeči více než průměrná délka kól. Při pomalejší kadenci řeči se tvoří kratší segmenty, při rychlejším tempu řeči se tvoří segmenty delší. Členění věty na segmenty a jejich případné spojování ve větší celky není ustrnulé, v závislosti na rychlosti řeči nebo na důrazu umístěném na některém členu věty nemusí být členění stejné věty vždy zcela totožné.³⁹

Při seskupování slabik do segmentů jsou ponechány pohromadě slabiky tvořící dvojslabičná a trojslabičná kompozita. Jednoslabičná slova se seskupují navzájem do binárních dvojic, nebo se připojují k již utvořeným dvoj- a víceslabičným kompozitům ve formě proklitik, enklitik či jako slabiky iktové a pouze ve vzácných případech zůstávají jako osamocené plně tónické segmenty.⁴⁰ Dvojiktové a trojiktové segmenty vytvářejí rytmické sledy, které se ale mohou měnit v závislosti na tempu řeči. V řeči pomalejší se mohou rozpadat zpět na jednotlivé složky, v řeči rychlejší se mohou větší měrou spojovat, přičemž může docházet k neutralizaci

³² Švarný 1998a: 23; Švarný a Uher 2014: 10.

³³ V *Učebním slovníku jazyka českého* „dvojitou“ čárkou.

³⁴ Švarný 1998a: 24.

³⁵ Švarný a Uher 2014: 10.

³⁶ Obdobné používání pojmu „segment“ lze spatřovat v publikaci Adolfa Erharta *Základy jazykovědy*, kde Erhart pracuje s pojmy makrosegment (= věta) a mezosegment (= slovo či spojení slova s proklitikem).

³⁷ Švarný a Uher 2014: 10.

³⁸ Švarný 1998a: 24.

³⁹ Švarný a Uher 2001: 55.

⁴⁰ Švarný 1998a: 32.

některých iktových slabik.⁴¹ Co se týká grafického značení slabik náležejících k jednomu segmentu, Švarný je značil obloučkem mezi nimi. My se přidržíme použití spojovníku mezi danými slabikami, což odpovídá Švarného značení v *Učebním slovníku jazyka čínského*.

Při práci na transkripci korpusu jsem zjistila, že by bylo vhodné zavést další jednotku lineárního členění věty. Jedná se o jednotku na pozici mezi kólem a segmentem. Prozatím pro tuto jednotku navrhuji název suprasegment a jako jeho označení v PTR volím matematické znaménko +. Pomocí tohoto znaménka pak spojuji segmenty, mezi kterými se spojení jeví těsnější. Suprasegment pomáhá udržet konzistentní analýzu a jeho existence ve větě je v podstatě signálem toho, že se segmenty v rychlejší řeči pravděpodobně spojí dohromady, což zvyšuje variabilitu realizace textu, posiluje plasticitu obsahu výpovědi a umožňuje tak mimo jiné prozodicky vyjadřovat různé významy. Takto spojených segmentů je v mém korpusu celkem 228.

Příkladová věta: xiànzai qīng-zài+shū-yī-ci⁴. Tato věta se skládá z jednoho kóla, které se skládá ze tří segmentů, resp. jednoho suprasegmentu a jednoho segmentu. Ve své analýze k větám, u kterých je použito +, přistupuji tak, jakoby se jednalo o běžné samostatné segmenty. Tato věta tedy obsahuje tři segmenty, první a druhý o délce dvou slabik a třetí o délce tří slabik. Rytmus v segmentech je zde descendentní (Dc), ascendentní (Ac) a akronymický (oAr).

1.3 Rytmičké sledy

Rytmičkým sledem je myšlen rytmus dvoj- a víceslabičných segmentů, přičemž ty pak v rámci kóla tvoří ucelenější rytmičké sled.⁴² V rámci rytmičkého sledu dochází ke střídání přízvukných (iktových) a nepřívukných (neiktových) slabik. Rozlišujeme tři základní typy sledů: ascendentní (Ac), descendentní (Dc) a akronymický (Ar). Ac rytmičké sled je vzestupný, tj. slabice nesoucí iktus (arzi) předchází slabika neiktová (theze). Může vzniknout až čtyřstupňová ascendance, a to v případě, že je nepřívukných slabik více a jejich prominence jsou vzestupné.⁴³ Dc rytmičké sled je sestupný, tj. za slabikou nesoucí iktus následuje slabika neiktová. Slabik neiktových může být více a pak se zpravidla jedná o slabiky atónické. Může vzniknout až třístupňová descendance, a to v případě, že je prominence slabik postupně sestupná.⁴⁴ Akronymický rytmičké sled je rytmem, se kterým se setkáváme v evropských

⁴¹ Švarný a Uher 2014: 19.

⁴² Tamtéž 2014: 10.

⁴³ Švarný 1998a: 33.

⁴⁴ Tamtéž 1998a: 33.

jazycích u akronymických zkratk typu ČTK, ČSSD atd. V případech, kdy za sebou následují dvě plně tónické slabiky, určuje se pozice iktu právě podle akronymického pravidla. V takovýchto dvojslabičných segmentech je tak vždy iktová slabika druhá, v troj- a víceslabičných segmentech jsou iktové slabiky poslední a první, přičemž nejslabší prominenci má slabika druhá.⁴⁵ Jednotlivými sledy se v závislosti na počtu slabik v segmentu budu zabývat níže a doložím je příklady z mého korpusu.

1.3.1 Jednoslabičné segmenty

Tento typ segmentů bývá označován jako jednoslabičné segmenty liché, přičemž se jedná o plně tónické slabiky. Švarný je uvádí jako málo četné segmenty, protože obecně mají jednoslabičná slova především tendenci seskupovat se navzájem do binár či připojovat se k víceslabičným sledům.⁴⁶ V mém korpusu je jejich množství rovněž minimální, jedná se o pouhých 2,3 % segmentů.

1.3.2 Dvojslabičné segmenty

U dvojslabičných segmentů rozlišujeme Ac⁴⁷ a Dc⁴⁸ rytmické sledy.⁴⁹ Švarný ale také uvádí, že ve dvojslabičných sledech, kde je iktus na druhé slabice, je rytmus ve shodě s akronymickým rytmem.⁵⁰ V podstatě tedy dochází k tomu, že se zde sledy Ac a Ar překrývají.⁵¹ Ve své analýze to zohledňuji tak, že v grafech u dvojslabičných segmentů uvádím namísto zkratky Ac zkratku Ac (Ar) a mluvím ve všech případech o rytmických sledech ascendentních.

1.3.3 Trojslabičné segmenty

U trojslabičných segmentů rozlišujeme, zda se jedná o segmenty jednoiktové nebo dvojiiktové. U jednoiktových trojslabičných segmentů se vyskytují dva základní typy rytmických sledů: vzestupné a sestupné. U dvojiiktových trojslabičných segmentů se vyskytuje akronymický rytmický sled.

⁴⁵ Švarný 1998a: 26-27; Švarný a Uher 2014: 12.

⁴⁶ Švarný 1998a: 32.

⁴⁷ Př. wo-huì.

⁴⁸ Př. suōyì.

⁴⁹ Švarný 1998a: 32.

⁵⁰ Tamtéž 1998a: 26.

⁵¹ Př. diànshì: za plně tónickou slabikou neiktovou následuje plně tónická slabika iktová, což je možné chápat jako oba typy uvedených rytmických sledů.

U Ac rytmických sledů se může jednat o Ac⁵² sled zcela vzestupný nebo vzestupný sled s připojeným enklitikem (AcE⁵³). To, zda se jedná o Ac, nebo AcE hodnotím podle toho, zda se jedná o sled, kde dochází k postupnému vzestupu, či zda se jedná o vzestupný sled s připojenou slabikou slabikou lichou.

U Dc rytmických sledů se může jednat o Dc⁵⁴ sled zcela sestupný, o sestupný sled, jemuž předchází proklitikum (PDc⁵⁵), nebo sestupný sled následovaný enklitikem (DcE⁵⁶).⁵⁷ To, zda se jedná o Dc, nebo DcE, hodnotím podle toho, zda dochází k postupnému oslabování prominencí v segmentu, či zda se jedná o spojení dvojslabičného kompozita (kde je první slabika arzí a druhá thezí) a připojené liché atonické slabiky.

Jako sled akronymického typu rytmu určuji základní akronymický rytmus (Ar⁵⁸) a „obrácený“ akronymický rytmus (oAr⁵⁹). V případě Ar se jedná o rytmus, kde je iktová první a poslední slabika segmentu, přičemž prominentnější je slabika poslední. Opačný je oAr, kde je rovněž iktová první a poslední slabika v segmentu, ale prominentnější slabikou je slabika první. S tímto obráceným typem se setkáváme především při uplatnění logického či kontrastivního přízvuku.⁶⁰

1.3.4 Čtyřslabičné segmenty

U čtyřslabičných segmentů rozlišujeme, zda se jedná o segmenty jednoiktové nebo dvojičtové.

U jednoiktových segmentů se opět jedná o rytmické sledy vzestupné a sestupné. U Ac rytmických sledů se vždy jedná o typ s připojeným enklitikem (AcE⁶¹). U Dc sledů se jedná o sestupné sledy s připojenými enklitiky či proklitiky, případně oběmi současně:⁶² proklitikum a trojslabičný sestupný sled (PDc⁶³), trojslabičný sestupný sled a enklitikum (DcE) a dvojslabičný sestupný sled, jemuž předchází proklitikum a připojuje se enklitikum (PDcE⁶⁴).

⁵² Př. hen-nánshuō.

⁵³ Př. bǐsài-d.

⁵⁴ Př. mǎi-dong₁xī.

⁵⁵ Př. jiū-zhīdao.

⁵⁶ Př. zhīdao-le.

⁵⁷ Švarný 1998a: 32, 38.

⁵⁸ Př. wó³-xiāng-zhǎo.

⁵⁹ Př. zhōngguoren².

⁶⁰ Švarný 1998a: 43.

⁶¹ Př. biē-zhāoliáng-le.

⁶² Švarný 1998a: 40-41.

⁶³ Př. mei-sān-sì-tian₁.

⁶⁴ Př. jiū-kěyī-le.

U dvojitkových segmentů se jedná o akronymické rytmické sledy (Ar) a o zdvojené rytmy (zdvojené, např. AcAc). U Ar rytmických sledů lze rozlišit tři základní typy:

- tradiční čtyřslabičný sled akronymického typu⁶⁵ (Ar⁶⁶), resp. v případě logického nebo kontrastivního přízvuku obrácený akronymický rytmus (oAr⁶⁷)
- rytmický sled akronymického typu jemuž předchází proklitikum (PAr⁶⁸), resp. v případě logického či kontrastivního přízvuku obrácený akronymický rytmus s proklitikem (PoAr⁶⁹)
- sled akronymického typu s připojeným enklitikem (ArE⁷⁰), resp. v případě logického nebo kontrastivního přízvuku obrácený akronymický rytmus s připojeným enklitikem (oArE⁷¹)

U zdvojených rytmtů čtyřslabičných segmentů se jedná o zdvojení sestupných (DcDc⁷²) a vzestupných (AcAc⁷³) rytmických sledů.⁷⁴ Tyto zdvojené rytmické sledy jsou poměrně málo časté.

1.3.5 Pětislabičné segmenty

U pětislabičných segmentů lze hovořit pouze o dvojitkových (popř. o víceiktových) segmentech. Jedná se o rytmické sledy akronymického typu (Ar) a zdvojené rytmy.

U Ar rytmických sledů lze rozlišit čtyři základní typy. Stejně jako u předchozích segmentů se jedná o tradiční pětislabičný sled akronymického typu (Ar⁷⁵), resp. v případě logického nebo kontrastivního přízvuku o obrácený akronymický rytmus (oAr⁷⁶). Dalšími typy jsou rovněž akronymické rytmy, ale s předcházejícím proklitikem (PAr⁷⁷), s proklitikem i enklitikem (PArE⁷⁸), resp. v případě logického nebo kontrastivního přízvuku obrácený

⁶⁵ V tradiční řecké metrice nazývaný choriamb.

⁶⁶ Př. zhei⁴-ge-yuèdǐ.

⁶⁷ Př. èrshi-gōngjīn.

⁶⁸ Př. ni-cháng-canjiā.

⁶⁹ Př. shi-duōshao-qian².

⁷⁰ Př. tàijiquán-ma.

⁷¹ Př. máfan-nin²-le.

⁷² Př. dāng-ran-kěyì. Zde u DcDc by bylo možné uvažovat i o příslušnosti k typu ArE. Proto si stanovují pravidlo, jak tyto dva typy rozlišit. Podle tohoto pravidla všechny segmenty, které jsou tvořeny dvěma dvojslabičnými slovy, považují za typ DcDc a segmenty, které jsou tvořeny více slovy a v kterých je na konci sledu osobní zájmeno v předmětu, gramatický ukazatel či větná částice, považují za ArE.

⁷³ Př. qīng-diǎn-yì-xià⁴.

⁷⁴ Švarný 1998a: 44-45.

⁷⁵ Př. rènhe-wéijīnpǐn.

⁷⁶ Př. èrshi-gōngjīn.

⁷⁷ Př. wo-dōngtiān-pǎobù.

⁷⁸ Př. duì-rénmínbì-d.

akronymický rytmus s proklitikem i enklitikem (PoArE⁷⁹). Dále jsou to akronymické rytmy pouze s enklitikem (ArE⁸⁰), resp. v případě logického nebo kontrastivního přízvuku obrácený akronymický rytmus s enklitikem (oArE⁸¹).

U zdvojených rytmů se jedná o různé kombinace sledů s proklitiky a enklitiky. Jejich výskyt je velice řídký, většinou se u každého typu jedná o jeden či několik málo výskytů. Stejně tak Švarný uvádí ve svém vzorku výskyt několika dvojiktových segmentů s netypickým rytmem,⁸² navíc se u některých nabízí několik řešení jejich určení. Kombinace sledů, které se objevily v mém korpusu, jsou následující:

- dva sestupné rytmické sledy (AcAc⁸³)
- dva sestupné rytmické sledy s enklitikem (AcAcE⁸⁴)
- kombinace vzestupného a sestupného sledu s enklitikem (AcDcE⁸⁵)
- kombinace akronymického a vzestupného sledu (ArAc⁸⁶)
- kombinace vzestupného sledu s enklitikem a sledu sestupného (AcEDc⁸⁷)
- dva sledy sestupné s enklitikem (DcDcE⁸⁸)
- proklitikum a dva sledy sestupné (PDcDc⁸⁹)
- sestupný sled s enklitikem a další sestupný sled (DcEDc⁹⁰).

1.3.6 Šestislabičné segmenty

Šestislabičné segmenty jsou v mém vzorku vždy víceiktové a jejich rytmický sled je akronymický. Jejich výskyt je velice malý, v mém vzorku je jich pouze 0,2 %.

Jedná se o dva typy: tradiční akronymický rytmus (Ar⁹¹) a akronymický rytmus s enklitikem (ArE⁹²).

⁷⁹ Př. neng-**kuài**-yi-dianr³-ma.

⁸⁰ Př. xūyao-shēnbào-ma.

⁸¹ Př. shénme-yanse⁴-d.

⁸² Švarný 1998a: 45.

⁸³ Př. gei-yùntàng-yi-xia⁴.

⁸⁴ Př. zhunbèi-yingbì-ma.

⁸⁵ Př. hǎohāor-kàn-kan-ba.

⁸⁶ Př. tài-yóuni-d-cai⁴.

⁸⁷ Př. chūjìng-d-shi²hou.

⁸⁸ Př. ba¹shibā-shi-d.

⁸⁹ Př. shi-dìfang-fēngwei.

⁹⁰ Př. jīntian-d-qìwen.

⁹¹ Př. shūdezháo-d-qìurduì.

⁹² Př. guo²ji-lǔxingshè-d.

1.4 Pozice rytmických sledů v kólech

Rytmické sledy (tedy segmenty) se mohou vyskytovat v pozicích na začátku resp. uprostřed či na konci kól. Za segmenty v pozici na konci kól považujeme segmenty i v těch případech, kdy je kól tvořen pouze jedním segmentem.⁹³

Švarný při popisu svého vzorku rozčleňuje segmenty jednoiktové a dvojiktové. U sledů jednoiktových sestupných uvádí jejich výskyt takto: na začátku/uvnitř kóla se vyskytuje 66,7 % segmentů, na konci kóla 33,3 % segmentů. U sledů jednoiktových vzestupných se v pozici na začátku/uvnitř kóla vyskytuje 41,2 % segmentů a na konci kóla 58,8 % segmentů. Výskyt vzestupných segmentů je tedy charakteristický pro pozici na konci kól, výskyt sestupných pro pozici na začátku/uvnitř kól. U dvojiktových segmentů dle Švarného rovněž dochází k větší frekvenci vzestupných sledů v pozici na konci kól. Akronymické rytmické sledy se vyskytují v 37,8 % výskytů v pozici na začátku/uvnitř kól a v 62,2 % v pozici na konci kól.⁹⁴ U ostatních málo četných kombinací rytmů a stejně tak u segmentů trojiktových Švarný popisuje konkrétní výskyty ve svém vzorku, které jsou v řádu několika segmentů, tudíž případné vyvoditelné obecnější tendence nejsou pro použití v mém výzkumu příliš relevantní.

⁹³ Švarný 1998a: 33.

⁹⁴ Tamtéž 1998a: 33-46.

2 Korpus nahrávek

Následující kapitola se skládá ze tří stěžejních částí. První částí je celkový popis nahrávek, jejich struktury a mluvčích, druhou částí jsou sociolingvistické faktory a třetí částí samotné prozodicky transkribované texty těchto nahrávek v čínských znacích a jejich překlad do češtiny. Součástí práce jsou rovněž analyzované nahrávky přiložené na CD ve zvukové podobě.

2.1 Popis a struktura korpusu nahrávek

2.1.1 Podklady k nahrávání

Základním materiálem, který jsem zvolila pro tento výzkum mluvené řeči, je *Učebnice čínské konverzace 2*.⁹⁵ Tato učebnice obsahuje situační dialogy z každodenního života (např. v restauraci, cestování, nákup). V čínštině je rozdíl mezi psaným a hovorovým jazykem značný,⁹⁶ ale tato učebnice, přestože se jedná o psaný text, je vhodná k využití ve výzkumu mluvené řeči proto, že zachycuje hovorový jazyk. Mluvčím byl předložen soubor textů, ze kterých si mohli libovolně vybrat ty texty, které nahrají.⁹⁷ Podmínkou nahrávání bylo, že dvojice mluvčích musely nahrát minimálně sedm krátkých situačních dialogů, aby bylo možné vyřadit případné defektní nahrávky.

S texty v čínských znacích určenými k nahrávání se mluvčí před samotným nahráváním seznámili, aby se předešlo „čtení“ textu a jejich projev byl co možná nejpřirozenější. Proto také v textech dochází ze strany mluvčích k četným spontánním variacím a změnám⁹⁸ ve smyslu posunu k větší přirozenosti projevu.

Druhým materiálem, který v této disertační práci sice zpracován není, ale který byl pro mne praktickým úvodem při pořizování vlastních nahrávek, je korpus nahrávek monologů. Každý z mluvčích participujících v dialogích nahrál také samostatně monolog, jehož podkladem je text bajky „Opice loví měsíc“.⁹⁹ Tento korpus monologů nabízí širokou paletu možností dalšího výzkumu prozodie, ať už by se jednalo o analýzu monologů samostatně, či o jejich komparaci s dialogy.

⁹⁵ Uher a kol.: *Učebnice čínské konverzace 2*. Praha: Leda, 2016.

⁹⁶ Chen 1999: 67; Švarný a Uher 2001: 17; Gajdoš 2011: 155-159 a další.

⁹⁷ Obdobně připravený korpus na základě psaných textů např. Shen: 1989.

⁹⁸ Např. dialog č. 26 „nín zuò qìchē jiù kěyǐ le.“ namísto původně uvedeného „nín zuò qìchē qù jiù kěyǐ le.“ nebo dialog č. 45 „jīnwǎn diànshìshàng yǒu shénme jiémù?“ namísto původně uvedeného „jīntiān wǎnshàng yǒu shénme jiémù?“. Zajímavé zde je, že mluvčí v této větě zachovává počet slov a rovněž stejný počet slabik (shang je záložka), což může být náznakem přetrvávání paralelismu.

⁹⁹ Tuto bajku použil Švarný v oddílu fonetická cvičení v *Učebním slovníku jazyka čínského I*.

Materiál korpusu byl nahrán v roce 2014 při čtyřměsíčním výzkumném pobytu¹⁰⁰ v ČLR v Pekingu. Kvůli požadavku přirozenosti a autentičnosti projevu byly nahrávky pořízeny v přirozeném prostředí respondentů výzkumu, např. doma, ve škole či v parku, čímž na druhou stranu bohužel částečně utrpěla zvuková kvalita záznamu.

2.1.2 Respondenti výzkumu a kritéria jejich výběru

Při výběru respondentů výzkumu byl uplatněn kvótní výběr, tzn. vhodní mluvčí byli vybíráni na základě jejich příslušnosti k předem stanoveným kategoriím. Část mluvčích byla náhodně oslovena (většinou mluvčí starší generace), část mluvčích byla získána na základě metody „sněhové koule“,¹⁰¹ přičemž klíčovými respondenty byli studenti¹⁰² Capital Normal University (首都师范大学 Shoudu Shifan Daxue).

Protože je standardní čínština v plánu výslovnosti založena na pekingském dialektu,¹⁰³ je při prozodicky orientovaném výzkumu nutné, aby všichni mluvčí pocházeli a trvale žili v Pekingu, a aby tak jejich řeč nebyla ovlivněna jiným dialektem. V případě, že by byli do výzkumu zařazeni mluvčí ovlivnění jinými dialekty, tedy mluvčí z jiných jazykových oblastí Číny, došlo by ke znehodnocení výzkumu, protože by se pravděpodobně v suprasegmentální rovině objevily rozdíly zejména ve výslovnosti, v míře použití erizace a ve ztrátě tónu u původně tónických slabik, která je pro pekingštinu společně s erizací typická.¹⁰⁴ Samozřejmě by bylo vhodné vzít v úvahu další kritéria pro výběr mluvčích, např. kritérium vyššího vzdělání mluvčích, čímž by bylo možné předejít neznalosti některých znaků či neplýnulému přednesu. Při plánování výzkumu bylo toto kritérium vysokoškolského vzdělání¹⁰⁵ nebo alespoň započatého studia na vysoké škole u mladších respondentů součástí požadavků na výběr mluvčích. V průběhu výzkumu se ale ukázalo, že prakticky není možné najít zejména vysokoškolsky vzdělané respondenty vyššího věku, a proto bylo od tohoto kritéria upuštěno. Základními údaji, které byly při vyplňování dotazníku¹⁰⁶ před samotným nahráváním zjišťovány, byly tedy tyto: pohlaví, věk, místo narození a místo trvalého pobytu. K nahrávání

¹⁰⁰ Tento výzkumný pobyt byl umožněn díky účelové podpoře na specifický vysokoškolský výzkum udělené roku 2013 Univerzitě Palackého v Olomouci Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a zejména díky stipendiu pro postgraduální studenty Konfuciova institutu UP.

¹⁰¹ Milroy a Gordon 2012: 43.

¹⁰² Za doporučení a zprostředkování kontaktu děkuji prof. Wen Qiufang 文秋芳 z Beijing Foreign Studies University (北京外国语大学 Beijing Waiguoyu Daxue).

¹⁰³ Chen 1999: 37; Duanmu 2007: 4; Kane 2009: 14; Třísková 2012: 21.

¹⁰⁴ Chen 1999: 37-41; Třísková 2012: 21-23.

¹⁰⁵ Bakalářský stupeň je v tomto smyslu dostačující, protože magisterský stupeň je v ČLR již součástí postgraduálního studia.

¹⁰⁶ Dotazník byl sestaven na základě vzorového dotazníku v Tabulkách k výzkumu dialektů 方言调查字表 *Fangyan Diaocha Zibiao* (s. ix).

byli přijati pouze ti respondenti, kteří jako místo svého narození a místo dlouhodobého trvalého pobytu uvedli Peking.

2.1.3 Rozsah a skladba korpusu

Korpus je vytvořen na základě dialogických nahrávek, u jejichž mluvčích je rozlišováno k jakému genderu a věku patří. Právě věk a gender totiž patří k faktorům, u kterých lze v sociolingvisticky orientovaném výzkumu nejlépe měřit a porovnávat výsledky.¹⁰⁷

Věk je sociální faktor, který umožňuje velice jednoduchou klasifikaci mluvčích,¹⁰⁸ a proto jsou mluvčí rozděleni do kategorií právě podle tohoto kritéria. Nicméně v sociolingvistických výzkumech neexistuje jednotná klasifikace respondentů výzkumu podle věku,¹⁰⁹ badatelé věkové kategorie stanovují individuálně na základě potřeb svého výzkumu.

V mém výzkumu se jedná o kategorie založené na generačním vývoji: každá kategorie představuje jednu generaci. Mým požadavkem je, aby všichni respondenti byli plně gramotní a schopní plynulé realizace řeči. Z těchto důvodů z výzkumu vylučuji nedospělé osoby a osoby starší 80 let. Zahrnuji tedy respondenty, kteří jsou z hlediska ontogeneze a vývojové psychologie vnímáni jako dospělí (20–60 let) a staří (více než 60 let),¹¹⁰ a stanovuji si tyto věkové kategorie¹¹¹:

20–40 let: mladší generace

41–60 let: střední generace

61–80 let: starší generace

Druhým typem kategorizace respondentů mého výzkumu je kategorizace na základě příslušnosti ke genderu na mluvčí muže a mluvčí ženy.

Foley (1997: 293) uvádí, že mnoho studií, které se týkají výzkumu dialogu odlišných genderů v americké angličtině, přikládá dominantnější roli v rozhovoru muži. Otázkou, na kterou se budu ve výzkumu snažit odpovědět, tedy je, jak je tomu v případě čínštiny.

¹⁰⁷ Macaulay 2009: 1, 6. Zbývajícími často uvažovanými faktory jsou etnická příslušnost a společenská třída (Macaulay 2009: 8-10; Milroy a Gordon 2012: 50-57).

¹⁰⁸ Macaulay 2009: 1-2; Milroy a Gordon 2012: 49.

¹⁰⁹ Jednotlivé klasifikace shrnuje Macaulay 2009: 4-5.

¹¹⁰ Langmeier a Krejčířová 2006: 166-202.

¹¹¹ Mému rozdělení se nejvíce blíží kategorizace použitá Dubois a Horvath ve výzkumu variety angličtiny používané v Louisianě. Jejich kategorie jsou 19–39 let: mladí lidé, 40–59: lidé středního věku a 60–: staří lidé (Dubois a Horvath: 1998).

V dialogích jsou zkombinováni mluvčí rozdělení do skupin na základě výše uvedených dvou kritérií, jejich vzájemnými kombinacemi je tedy možné dosáhnout následujících 21 dialogických spojení:

Kombinace mužů a žen:

muž mladší generace + žena mladší generace
muž mladší generace + žena střední generace
muž mladší generace + žena starší generace

muž střední generace + žena mladší generace
muž střední generace + žena střední generace
muž střední generace + žena starší generace

muž starší generace + žena mladší generace
muž starší generace + žena střední generace
muž starší generace + žena starší generace

Kombinace žen:

žena mladší generace + žena mladší generace
žena mladší generace + žena střední generace
žena mladší generace + žena starší generace

žena střední generace + žena střední generace
žena střední generace + žena starší generace

žena starší generace + žena starší generace

Kombinace mužů:

muž mladší generace + muž mladší generace
muž mladší generace + muž střední generace
muž mladší generace + muž starší generace

muž střední generace + muž střední generace

muž střední generace + muž starší generace

muž starší generace + muž starší generace

Milroy a Gordon (2012: 40-41) uvádějí, že „*velké vzorky nemusí být v lingvistických výzkumech tak nezbytné jako v jiných zkoumáních*“ a „*mnoho zásadních variacionistických bádání bylo založeno na vzorcích, které jsou velmi malé i na poměry obecných společenskovědných standardů*“. Vzorek v sociolingvistickém výzkumu nemusí být nezbytně tak velký, jako v jiných výzkumech. Už čtyři mluvčí v každé kategorii poskytnou až nadměrný objem dat a budou znamenat časově náročnou analýzu, proto má mnoho výzkumů i méně než zmíněné čtyři mluvčí v každé kategorii.¹¹²

Na nahrávání všech materiálů participovalo celkem 116 mluvčích, což mi poskytlo velký objem dat pro tvorbu finálního korpusu. Jak je již uvedeno výše, monologické nahrávky, kterých je stejný počet jako mluvčích, nejsou v této analýze použity a jsou ponechány jako výchozí materiál k dalšímu výzkumu. Dialogických nahrávek bylo pořízeno celkem 74. Někteří respondenti se účastnili nahrávání více možných kombinací (maximálně však dvou). Jednotliví mluvčí nahráli zhruba 1 minutu monologické a přibližně (v závislosti na délce textu) 4 minuty nahrávky dialogické. U dialogických nahrávek to tedy znamená téměř 5 hodin záznamu. Díky takto velkému objemu získaných dat se naskytl široký prostor pro vyřazení méně kvalitních či nějakým způsobem defektních nahrávek (nahrávky se sníženou kvalitou zvuku, nahrávky mluvčího s vadou řeči apod.).

Po selekci nahrávek se tak korpus nakonec skládá z 21 dialogických kombinací a na každé kombinaci participují 4 mluvčí. Celkem korpus obsahuje nahrávky 70 mluvčích, přičemž do každé kategorie jich patří 10 a více. Konkrétně se jedná o: 10 žen mladší generace, 13 žen střední generace, 12 žen starší generace, 11 mužů mladší generace, 13 mužů střední generace a 11 mužů starší generace. Ve 14 případech došlo při nahrávání k tomu, že jeden mluvčí nahrál dva rozhovory, ale vždy se jedná o rozhovory odlišných kategorií (např. žena mladší generace se účastnila rozhovoru se ženou mladší generace a také rozhovoru se ženou starší generace).

I přesto, že mluvčí byli s texty předem obeznámeni (viz 2.1.1 Podklady k nahrávání), jsem se ale rozhodla značnou část nahrávek realizovaných nepřírozeně vyřadit. Jedná se o části ze začátku a z konce procesu nahrávání, kde je nebezpečí zkreslení způsobené počáteční

¹¹² Milroy a Gordon 2012: 40-41.

nejistotou či uspěcháním před koncem. Z těchto důvodů jsem k analýze vybrala pouze nahrávky ze střední části, a to dva dialogy z každé kategorie, každý z nich realizovaný dvěma mluvčími, jeden dialog trvá v průměru 33 vteřin. Celkově korpus obsahuje 4 806 slabik (471 vět) a 1 390 vteřin nahrávek (23,2 minut¹¹³).

Všechny texty byly prozodicky transkribovány ve spolupráci s doc. Mgr. Davidem Uhrem, Ph.D., který je žákem prof. Oldřicha Švarného, ten je pro můj výzkum zárukou kontinuity bádání a zachování metod PTR. Vzhledem k tomu, že se při transkripci jednalo o spolupráci dvou osob a výsledná podoba transkribovaných textů je výsledkem konsenzu, chyb vzniklých při tomto procesu je minimální množství. Navíc je v celkovém objemu dat možné považovat jejich podíl za zanedbatelný.

2.2 Sociolingvistické faktory a jejich vliv na jazyk

Pro svůj výzkum prozodických jevů čínštiny jsem se rozhodla využít sociolingvistických metod jednak ve způsobu výběru odpovídajícího vzorku respondentů výzkumu a jednak v analýze získaných dat. Užitím kvótního výběru byli vybráni vhodní mluvčí odpovídajících kategorií, jejichž nahrávky řeči byly posléze prozodicky transkribovány.

Z takto získaného materiálu budou v následující kapitole 3 Analýza vyvozeny výsledky týkající se zkoumaných prozodických jevů a jejich korelace se sociolingvistickými kategoriemi věku a genderu mluvčích. Právě o kategoriích genderu a věku a jejich vlivu na řeč bude pojednávat tato podkapitola, a to zejména s přihlédnutím k tomu, že se jedná konkrétně o čínštinu a její použití ve specifickém čínském prostředí. Pohled na role muže a ženy v čínské společnosti se velkou měrou řídí historickými tradicemi, což s sebou nese i možné ovlivnění současné řeči jednotlivých genderů.

2.2.1 Jazyk a gender¹¹⁴

V průběhu několika posledních desítek let (zhruba od roku 1960) se jako důsledek ženského hnutí do popředí dostaly genderové rozdíly projevující se v jazyce a gender se stal oblastí zájmu sociolingvistiky, která zažila největší nárůst zkoumání.¹¹⁵ Není považován za pouze lingvistický jev, ale také za jev společenský, je projevem společnosti, kultury

¹¹³ Transkribování jedné minuty nahrávky trvá zhruba hodinu, první transkripce celého korpusu proto trvala zhruba 23 hodin.

¹¹⁴ V ohledu základní terminologie dávám přednost označení gender před označením pohlaví. V souladu s četnou literaturou zabývající se tímto tématem totiž chápu gender jako společenský a kulturní konstrukt, který vyjadřuje spíše než genetické a fyziologické rozdíly mezi muži a ženami rozdíly kulturní, viz Eckert 1990; Coulmas 1998; Holmes a Meyerhoff 2003; Wardhaugh 2006; Meyerhoff 2006 a další.

¹¹⁵ Průkopnickou prací je *Language and Woman's Place* R. Lakoff (1973).

a zvyků.¹¹⁶ Právě genderové rozdíly způsobují největší část rozdílů v použití jazyka,¹¹⁷ nicméně jejich konkrétní projevy či množství se může lišit jazyk od jazyka.¹¹⁸ Rozmach zkoumání genderu se projevil především v západních zemích a jejich jazycích, v oblasti čínštiny a jejich dialektů nebyla, až na výjimky (Light 1982, Shih 1984, Farris 1988), věnována genderově rozlišené řeči a genderu jako důležité nezávislé proměnné tak velká pozornost.¹¹⁹ K rozmachu těchto zkoumání dochází v posledních letech.

Čína byla historicky patriarchální, společnost ovládali muži a ženy vůči nim byly v podřízeném postavení. Dle konfuciánského učení musely být ženy před sňatkem poslušny otce, po sňatku manžela a po smrti manžela syna.¹²⁰ Do roku 1949 byly ženy v oblasti práv značně omezeny zákonem. Počínaje rokem 1954, rokem vydání Ústavy ČLR, mají muži a ženy v ČLR rovná práva. Společenský status žen byl ale nízký a tato situace přetrvala i v době komunistické revoluce a trvá částečně dodnes.¹²¹

V čínském prostředí je tradičně velký rozdíl mezi muži a ženami a jejich společenskými rolmi. Genderová hierarchie a stereotyp „správného“ chování žen jsou stále hluboce zakořeněny.¹²² Již v předškolním věku chlapci vykazují ve skupinové komunikaci soutěživost a agresivnější tendence, kdežto dívky se soustředí na vybudování a udržování sociálních vztahů. Společnost od žen očekává zdvořilost, neměly by také mluvit příliš hlasitě a jejich vyjadřování by mělo být kultivované.¹²³ Naproti tomu muži nejsou svazováni žádnými společenskými pravidly, jejich řeč je v protikladu k řeči ženy charakterizována jako řeč stručná, přímá, sebevědomá a konkrétní.¹²⁴ Řeč mužů obsahuje rozhodnost a převahu, řeč žen podporu a součinnost.¹²⁵

O rozdílech mezi gendery můžeme uvažovat na dvou základních rovinách, fyziologické a psychické. Na fyziologické úrovni se jedná v nejširším pojetí o rozdílné chromozomy, genitálie, druhotné pohlavní znaky, hormony a další. V oblasti řečové produkce zkoumané v rámci fonetiky jde zejména o rozdílnou délku vokálního traktu a délku a sílu hlasivek.¹²⁶

¹¹⁶ Dong 2014: 93.

¹¹⁷ Wardaugh 2006: 315.

¹¹⁸ Salzmann 2007: 219, Pépiot 2014: 305.

¹¹⁹ Chan 1997: 35.

¹²⁰ Jung-Palandri 1991: 168.

¹²¹ Du a Chen 2011: 1-6.

¹²² Hunter a Sexton 1999: 144.

¹²³ Děti jsou v podstatě již od raného věku formovány na základě svého genderu a své chování si přenášejí do dospělosti. Společenské požadavky na role muže a ženy se, dle mého názoru, v podstatě shodují jak v čínském prostředí, tak ve světovém prostředí obecně.

¹²⁴ Chan 1997: 42; Dong 2014: 94.

¹²⁵ Shen 1997: 23.

¹²⁶ Simpson 2009: 622.

Na psychické úrovni se jedná o tu skutečnost, že dítě, které se narodí se ženskými nebo mužskými pohlavními orgány, není automaticky předurčeno k tomu, že se bude chovat jako žena, k tomu dojde až při přijetí sociální role ženy, resp. při výchově určené pro ženu.¹²⁷ Chlapci a děvčata se tak postupně učí a vyvíjejí v závislosti na jejich pohlaví.¹²⁸ Protože jazykové chování je chováním naučeným, ženy se učí mluvit jako ženy a muži jako muži, fyziologické rozdíly jsou zde tedy jako původci rozdílů mezi muži a ženami nerelevantní.¹²⁹

Genderové rozdíly se tak projevují v různých oblastech jazyka, jedná se zejména o lexikum, fonetiku a fonologii, syntax a pragmatiku.¹³⁰ Z hlediska používaného lexika ženy a muži tíhnou k tomu vybírat si k vyjadřování svých pocitů rozdílná slova. Spíše citově zabarvená slova užívaná ženami by z úst mužů zněla zženštile. Ženy užívají širší škálu slov označujících barvy, více expresivních adjektiv, adverbii a citoslovcí¹³¹, naopak v nižší míře užívají vulgární slova¹³², což souvisí s jejich snahou o „jemnost“.¹³³ Ženy se domnívají, že užití slangu či vulgárního slova by narušilo jejich vztah s partnerem v dialogu, přičemž věnují větší pozornost slušnému vystupování a užívání jazyka, ve větší míře než muži užívají deminutiv a obecně slov vyjadřujících zdvořilost.¹³⁴

Z hlediska syntaxe se u žen objevuje ve větší míře užívání tázacích vět nebo tázacích dovětek, tvoří kratší věty a častěji než muži nechávají věty nedokončené.¹³⁵

Co se týká toho, který z genderů mluví ve větší míře, je obecně rozšířeno tvrzení, že ženy mluví více než muži. Právě kulturní stereotypy tohoto typu jsou však často empirickým výzkumem vyvráceny.¹³⁶ V odborných kruzích zde tedy mezi badateli panuje nejednotnost.¹³⁷ Obecně lze konstatovat, že z empirických výzkumů plyne, že záleží na konkrétní situaci (formální - neformální), věku mluvčího či na genderu (resp. věku) partnera v dialogu.

Co se týká témat rozhovoru, muži mluví nejčastěji o politice, ekonomice a sportu, ženy nejčastěji mluví o rodině, vzdělání, pocitech a v omezené míře i o lásce a manželství.¹³⁸ Čiňanky nevyhledávají rozhovor o citlivých tématech s lidmi, kteří jim nejsou blízcí, případně

¹²⁷ Xia 2013: 1488.

¹²⁸ Dong 2014: 94; Simpson 2009: 632.

¹²⁹ Wardaugh 2006: 327; Pépiot 2014: 305.

¹³⁰ V důrazu na tyto oblasti se shodují jak čínské (viz např. Yang 2010, Sun 2012), tak zahraniční zdroje.

¹³¹ Např. 哎 āi [citoslovce vyjadřující překvapení], 啊 ā [citoslovce vyjadřující nadšení].

¹³² Např. 他妈的 tā mā de [Sakra!].

¹³³ Haas 1979: 616-617; Dong 2014: 94.

¹³⁴ Xia 2013: 1486.

¹³⁵ Haas 1979: 618; Xia 2013: 1486-1487. Těmito záležitostmi syntaxe a také záležitostmi užití spíše stoupané intonace v oznamovací větě namísto intonace klesavé se na příkladu angličtiny podrobně zabývá Lakoff (1973).

¹³⁶ Coates 2004: 86.

¹³⁷ Viz např. Bernard 1972, Lakoff 1973, Swacker 1975, Shen 1997, Wardaugh 2006.

¹³⁸ Shen 1997: 43-47; Dong 2014: 94.

nejsou zvyklé hovořit o sexualitě v ne příliš soukromém dialogu, na kterém participují obě pohlaví.¹³⁹

Z pohledu fonetiky a fonologie se jedná zejména o rozdíl v průměrné výšce tónu žen a mužů. Výška tónu je z velké části způsobena fyziologickými rozdíly, ale je i částečně společensky naučená.¹⁴⁰ Výška tónu hlasu se liší v závislosti na konkrétním jazyku,¹⁴¹ pro mluvčí čínštiny se uvádí hranice 150 Hz, díky které je možné rozlišit, zda se jedná o řeč muže či ženy. Při průměrném rozsahu nad 150 Hz se jedná o řeč ženy, při průměrném rozsahu pod 150 Hz o řeč muže.¹⁴² Sluchový dojem k rozlišení toho, zda se jedná o řeč ženy či muže, nezáleží na samotné výšce tónu hlasu, ale i na intonaci, přízvuku a výslovnosti.¹⁴³

Rozdíly ve výslovnosti v řeči mužů a žen se liší v závislosti na jazyku.¹⁴⁴ Nejčastěji se v literatuře uvádí nahrazování labiály /w/ na začátku slabik labiodentálním [v] a výslovnost palatálních konsonant /j, q, x/ jako palatalizovaných dentál u mladších žen, přičemž se ale nejedná o užití ve standardní čínštině, nýbrž v pekingštině.¹⁴⁵ Obecně je výslovnost žen preciznější než výslovnost mužů, protože ženy projevují v jazyce větší dovednost. Naproti tomu muži častěji vyslovují ležérněji a méně pečlivě a více tíhnou k dialektu.¹⁴⁶ Projevují se u nich také rozdíly v intonaci. Z experimentu Čínské akademie věd, která provedla srovnání intonace mezi skupinou žen a skupinou mužů, vyplývá, že ženy preferují využití několika intonačních vzorců v průběhu jedné věty. Naproti tomu muži preferují použití klesavé intonace na úkor intonačních změn.¹⁴⁷ Obecně platí, že některé intonační vzorce jsou přímo spjaté s řečí žen (resp. existují intonační rysy, které korelují s pohlavím mluvčích),¹⁴⁸ v čínštině je ale tento jev narušen existencí tónů.

Ženy a muži se také liší svým postojem k jazyku. Ženy na rozdíl od mužů kladou větší důraz na standardní užívání spisovného jazyka, jsou striktnější a konzervativnější při dodržování jazykových pravidel, což se projevuje zejména v oblasti správné výslovnosti.

¹³⁹ Chan 1997: 49.

¹⁴⁰ Tamtéž 1997: 36.

¹⁴¹ McConnell-Ginet 1978: 548.

¹⁴² Zheng Jinquan (1995) cit. in Chan 1997: 36.

¹⁴³ McConnell-Ginet 1978: 549.

¹⁴⁴ Wardhaugh 2006: 318. Jevem, který je specifický pro čínštinu, je tzv. sājiāo 撒娇. Jedná se o způsob řeči (a potažmo chování) používaný mladými ženami, který je v současné době přijímán kladně a je považován za projev ženskosti. Tento styl je nejvíce používán při komunikaci s mužským protějškem (zejména partnerem či otcem) a jeho cílem je získat si náklonnost. V jazyce se projevuje zejména užitím specifického lexika a nesprávnou artikulací konsonantů připomínající řeč dítěte. Podrobněji viz Chan (1997), Hardeman (2013).

¹⁴⁵ Viz např. Shen 1987, Hu 1991, Trísková 2012, Sun 2012.

¹⁴⁶ Xia 2013: 1487.

¹⁴⁷ Tamtéž 2013: 1485; Dong 2014: 94-95.

¹⁴⁸ McConnell-Ginet 1978: 557-558.

Naproti tomu muži se častěji uchylují k použití nestandardních forem.¹⁴⁹ Jedním z možných vysvětlení, které nesouvisí s prestiží standardní formy nebo pečlivostí, je jejich záměrné užívání. Nestandardní forma řeči má určitý společenský význam, nějakým způsobem se vztahuje k totožnosti v konkrétní společnosti. Ženy se na rozdíl od mužů ztotožňují s obecnějšími standardními variantami.¹⁵⁰ Jiným možným vysvětlením je rozdílný společenský status. Protože ženy byly historicky upozadovány a jejich společenský status byl nižší, jsou nuceny užívat jiných způsobů jak si vydobýt vyšší pozici, k čemuž využívají právě náležité použití jazyka.¹⁵¹ Tíhnutí žen ke standardním formám se projevuje především ve formálním projevu, v méně formálním popř. neformálním projevu se rozdíly stírají.¹⁵² Ženy, které jsou v dialogu s muži většinou pod jejich vlivem, se tak užitím standardních spisovných variant snaží zachovat si své postavení.¹⁵³ Ženy potom při výchově dětem předávají své hyperkorektní jazykové chování.¹⁵⁴

Bohužel jsem v oblasti týkající se prozodie v souvislosti s genderem narazila na neexistenci odborné literatury. Z tohoto důvodu jsem výše uvedla alespoň ostatní oblasti, ve kterých se projevuje vliv genderu a které zkoumány jsou. Dle mého názoru si z těchto popsanych jevů a rozdílů mezi muži a ženami lze utvořit obecný rámec, do něhož lze zasadit i prozodii. Z výše popsanych jevů vyplývá, že ženy se přidrží standardní realizace řeči více než muži (ať už z důvodu vyrovnávání nižšího společenského statusu či tíhnutí ke konzervativismu), což je tedy možné aplikovat i na oblast prozodie. Za standardnější, základní, formu prozodické realizace je tedy možno v mém korpusu považovat řeč žen a řeč mužů považovat za odchylovající se variantu.

2.2.2 Jazyk a věk

Věk je sociolingvistickou proměnnou, která na rozdíl od genderu nezaznamenala prudký nárůst zájmu, přesto je v sociolingvistice klíčovým faktorem. Pokud chceme zkoumat jazykovou změnu, je nasnadě zkoumat jazyk jednotlivých generací mluvčích. Při zkoumání

¹⁴⁹ Viz např. Haas 1979, Eckert 1989, Fasold 1990, Milroy 1992, Coulmas 1998, Holmes a Meyerhoff 2003, Xia 2013, Dong 2014.

¹⁵⁰ Coulmas 1998: 55.

¹⁵¹ Böttger 1984: 134-140; Dong 2014: 93-94.

¹⁵² Fasold 1990: 93.

¹⁵³ Coates 2004: 61, 66; Wardhaugh 2006: 327.

¹⁵⁴ Coulmas 1998: 133.

jazyka a věku v sociolingvistice může být aplikována tzv. *apparent time*¹⁵⁵ hypothesis,¹⁵⁶ která pracuje s premisou, že věkový rozdíl mluvčích reflektuje probíhající jazykovou změnu, tedy že jazyk dnešního třicetiletého mluvčího je předchůdcem jazyka padesátiletého mluvčího o dvacet let později. Rozdíly v používání jazyka mezi mluvčími odlišného věku (generace) tak mohou být interpretovány jako důkaz jazykové změny v čase. Tato hypotéza počítá se stabilitou v užívání jazykových prostředků mluvčími.¹⁵⁷

Problém, s nímž se při aplikaci *apparent time hypothesis* můžeme setkat a který může způsobit zkreslení a následnou nepřesnou interpretaci naměřených dat, je tzv. *age-grading*.¹⁵⁸ Ten způsobuje právě určitou nestabilitu v užívání jazykových prostředků. Jejich používání může být ovlivněno životní fází člověka, přičemž člověk si touto fází projde a následně se vrací k původnímu stavu. Typickým příkladem je nárůst používání určitých jazykových prostředků u dospívajících, přičemž tyto prostředky se na přechodu k dospělosti opět vytrácí. V takových případech tedy nelze naměřenou změnu interpretovat jako kontinuální jazykovou změnu, ale právě jako důsledek *age-grading*. Aby se tomuto dalo vyhnout, Labov (1972, 1994) doporučuje vytvořit si jakousi výchozí úroveň, tedy použít kontrastní měření v jiném čase, ke kterému je pak možné naměřená data vztáhnout.¹⁵⁹ V mém výzkumu nastává tedy v podstatě ideální situace, naměřené výsledky lze vztáhnout k výsledkům Švarného analýzy,¹⁶⁰ což také činím (viz kapitola 3.1.4 Rozdíly a tendence mezi generacemi: souhrn). Zároveň se zde naskytá vhodná příležitost k dalšímu výzkumu, a to zopakovat tento výzkum za několik desítek let (ideálně za 20 let)¹⁶¹, získat tak další kontrastní časový bod a více poznatků o probíhající jazykové změně na prozodické rovině standardní čínštiny. Druhým faktorem, který svědčí proti

¹⁵⁵ Protikladem *apparent time* je *real time*. Pokud se tedy u využití *apparent time* jedná o synchronní nahrávku řeči mluvčích různého věku, u *real time* se jedná o diachronní nahrávku stejných mluvčích v rozdílném věkovém období jejich života. V reálném světě jsou takovéto korpusy velice ojedinelé, protože je pochopitelně velmi obtížné je vytvořit (Chambers a Trudgill 1998: 149; Meyerhoff 2006: 130-133).

¹⁵⁶ Chromý v překladu publikace *Sociolingvistika: Metody a interpretace* (Milroy a Gordon 2012: 46) uvádí český ekvivalent „hypotéza dobového zakotvení“, který zatím není v českém prostředí rozšířen, proto se přidržuji anglického ekvivalentu. Tato hypotéza byla zakotvena v průkopnických pracích W. Labova (1963, 1966).

¹⁵⁷ Viz Chambers a Trudgill 1998, Turell 2003, Meyerhoff 2006, Sankoff 2006, Wagner 2012 a další.

¹⁵⁸ Chromý v překladu publikace *Sociolingvistika: Metody a interpretace* (Milroy a Gordon 2012: 47) rovněž uvádí český ekvivalent „věkové odstupňování“, který zatím není v českém prostředí rozšířen.

¹⁵⁹ Turell 2003: 7; Milroy a Gordon 2012: 47.

¹⁶⁰ Švarný 1998a: 23-61, resp. také Švarný a Rusková 1991b.

¹⁶¹ V mém výzkumu predikuji pomocí lineární spojnice trendu a hodnoty spolehlivosti výsledky u budoucí hypotetické generace G0. Pokud se podaří tento výzkum zopakovat za 20 let, budou respondenti současné hypotetické generace G0 (momentálně mladší 20 let) vlastně příslušníky generace G1 20-40 let, příslušníci současné generace G1 20-40 let budou příslušníky generace G2 40-60 let. Příslušníci současné generace G3 60-80 let z analýzy vypadnou (stane se z nich generace G4), jejich řeč bude nejstarším dokumentovaným výchozím bodem současného výzkumu. V podstatě tak bude možné dokumentovat jazykovou změnu v průběhu čtyř generací (a analogicky k současnému výzkumu predikovat změnu u generace páté), přičemž by se měla shodovat realizace řeči u současné G1 s budoucí G2 a u současné G2 s budoucí G3. Otázkou je, v jakém rozsahu se potvrdí predikce a do jaké míry se bude shodovat realizace současné hypotetické G0 s konkrétní realizací (tedy s budoucí G1).

zkreslování mého výzkumu v důsledku působení age-grading, je fakt, že k časově omezenému přejímání jazykových prostředků mluvčími dochází zejména u dětí a dospívajících.¹⁶² Mluvčími, kteří participují na mém výzkumu, je minimálně 20 let, tudíž již nepatří do skupiny, u které k tomuto působení nejvíce dochází. Třetím faktorem je fakt, že zkreslující důsledky age-grading se projevují zejména v rovině lexika, kdežto tento výzkum se zabývá prozodickou rovinou jazyka, která nepřitahuje tak značnou pozornost společnosti.¹⁶³

Co se týká změn řeči mluvčích vlivem age-grading, nejčastější jazykové změny u adolescentů jsou zřejmě způsobeny jejich snahou být v opozici či se alespoň distancovat od vlivu rodičů, přičemž se ale během dospělosti opět vracejí ke své standardní formě řeči. Vyrůstající věk pak koreluje se vzrůstajícím konzervativismem, přičemž ale řeč mluvčích středního věku má tendenci k většímu konzervativismu než řeč starších mluvčích.¹⁶⁴ Toto je zřejmě spojeno i s vlivem společnosti. Mluvčí při přechodu z produktivního věku do věku staršího pocítují uvolnění, stahují se z mocenských vztahů, což se projevuje i na formě jejich řeči.¹⁶⁵

2.3 Texty použité v korpusu

V následujících podkapitolách je prezentován korpus všech prozodicky transkribovaných dialogů, se kterými jsem pracovala. Korpus je členěný podle genderových kombinací mluvčích v dialogu: dialogy mužů, dialogy žen a dialogy žen s muži. Všechny dialogy jsou číslovány a pod stejnými čísly jsou uloženy ve zvukové podobě na přiloženém CD nosiči.

U všech vět v prozodické transkripci je uveden jejich překlad do češtiny. V případech, kdy se v překladech vyskytují čínská propria, je k jejich zápisu použita standardní česká transkripce. Jak je již uvedeno výše, původní texty dialogů z *Učebnice čínské konverzace 2* jsou upraveny podle aktuální realizace a změn provedených mluvčími. V několika případech bohužel dochází v jinak kvalitním dialogu k zadrhnutí či zakoktání (viz např. dialog č. 43) a následkem toho pak k nepřírozenému projevu či zpomalení stabilní rychlosti řeči. Tyto případy jsou z analýzy vyřazeny a v textu jsou značeny hranatou závorkou.

¹⁶² Chambers a Trudgill 1998: 151-153.

¹⁶³ Milroy a Gordon 2012: 47.

¹⁶⁴ Coulmas 1998: 163-164; Turell 2003: 7.

¹⁶⁵ Coulmas 1998: 164-165.

2.3.1 Muži

M1 + M1

Dialog č. 46, wènlù: dotaz na cestu

M1A qǐng-wèn, zhèr shénme-dìfang?

Promiňte, kde to jsem?

M1B zhèr fūzǐ-miào.

To je Konfuciův chrám.

M1A aiya, wo-mílù-le.

Ale ne! Já se ztratil.

M1B bié-zháojí, nín-zhù-nǎr?

Nezmatkujte, kde bydlíte?

M1A wo-zhù nánshān-bīnguǎn, wo-gāi zěnme-huì²qu?

Bydlím v hotelu Jižní hory. Jak se dostanu zpátky?

M1B ni³-yao+xiān-zuo-dìtiě cong-sānshān-zhàn dao-gǔlóu-zhàn,
zai-huàn-sān-lu+gōnggong-qìchē dao-suíjiācāng zhongdiǎn
jiu-xing²-le.

Musíte jet nejprve metrem ze stanice ulice Tří hor na stanici Bubnová věž, přestoupit na autobus číslo tři a jet až na konečnou stanici Skladiště rodiny Suej.

M1A tài-fuza²-le, nín neng²-bu-neng bang-wǒ huì²dao-bīnguǎn?

To je strašně složité, nemohl byste mě doprovodit?

M1B wo³-gei-ni+jiào-liang chūzuchē, zěnme-yàng?

Co kdybych vám raději zavolala taxíka?

ni-zhù-d-bīnguǎn li-zhèr xiāngdāng-yuǎn.

Váš hotel je odtud přece jen docela daleko.

M1A hǎo-d, tài-ganxie⁴+nín-le.

Dobře, moc vám děkuji.

M1B méi-shenme bie-kèqi.

To nic, rádo se stalo.

Dialog č. 73, diǎnxīn: zákusek

M1A fúwuyuán, zhèi-zhong diǎn^{xīn} jiao-shénme?

Jak se prosím jmenuje tento zákusek?

- M1B** zhèi-jiao yuèbing₃, shì-zhōngqiūjie²-d chuántong-shípǐn.
To jsou měsíční koláčky, tradičně se jí o svátcích Středu podzimu.
- M1A** o, na-wèidao zěnme-yàng-ne?
Aha, a jak chutnají?
- M1B** hǎochī-jíle ni³-mai-ji-kuàir cháng-chang-ba.
Jsou vynikající, kupte si jich pár a ochutnejte.
- M1A** duōshao-qian yi-kuàir?
Co stojí jeden?
- M1B** liǎng-kuai-wǔ.
Dva jüany pět mao.
- M1A** nà-hǎo, nà-wo-yào liang-kuàir.
Vezmu si dva.
- M1B** hái-yao bié-d-ma?
Přejete si ještě něco jiného?
- M1A** gòu-le-gou⁴-le jiu⁴-mai-zhèi-xie+jiu-xing².
Ne, jen toto.

M1 + M2

Dialog č. 71, dìtiě: metro

- M2** qǐng-wèn, nǐ-neng-gàosu-wo³ dìtiě zěnme-zuò-ma?
Můžete mi prosím poradit, jak se jezdí metrem?
- M1** mei-wènti, ni-xiān-dào qiánmian₄-d
zìdong-shōupiàoji₁+mai-piào, zai-shàngmian
xuǎnzé+mùdìdì-zhànmíng, ránhòu, tóu-bì-mǎi-piào,
jiu-kěyi-le.
Samozřejmě, nejdříve si tamhle vpředu v automatu kupte jízdenku, zvolte cílovou
stanici, vhod'te peníze a je to.
- M2** xièxie, na-xūyao zhunbèi-yingbì-ma?
Děkuji. Takže si musím připravit mince?
- M1** yìngbì huò⁴zhe-zhǐchāo dōu-ke³yi, jīqi huì-zhaoqian²-d.
Automat bere mince i papírové bankovky, také vrací peníze.
bié-wàngle yao-xuǎnzé-zhāngshu.
Nezapomeňte zvolit počet jízdenek.

M2 hǎo-d hao³-d, mai³wan-piào-hòu-ne?

Dobře. A až si koupím jízdenku?

M1 na²le-piào jiu-dào+qiánmian-d zìdong-yànpiàokǒu,
ba-piào+fàngjīnqu, zhámen+jiu⁴-hui-kāi, jiu-kěyi
qu-zhàntai deng-dìtiě-le.

S jízdenkou jděte tamhle k turniketu. Jakmile ji vložíte dovnitř, turniket se otevře a vy můžete jít čekat na nástupiště.

deng-nǐ dao-mùdìdì chūzhàn-shì, zìdong yànpiàoji
hui⁴-ba-nǐ-d-piào shōuzǒu-d, ránhòu, zhámen dǎkai, ràng-ni
chū-zhàn.

Až dorazíte do cílové stanice a budete vycházet, turniket vám jízdenku odebere, otevře se a vy vyjdete ven.

M2 wo-qīngchu-le, xièxie.

Rozumím, děkuji.

Dialog č. 74, yínháng: banka

M2 ni-hǎo!

Dobrý den.

wo-xiǎng qǔ-dianr-qián.

Chtěl bych si vybrat nějaké peníze.

yao-bàn shénme-shǒuxu?

Jaké formality pro to musím podstoupit?

M1 ba-yínhangka³ gei-wǒ.

Dejte mi vaši platební kartu.

nín-qǔ+duōshao-qian?

Kolik chcete vybrat?

M2 wo³-yao-qǔ wǔbai-yuan.

Pět set jüanů.

M1 qīng+shūru mìǎr, ránhòu an-quèren-jian⁴.

Vložte prosím pin a pak zmáčkněte tlačítko potvrdit.

M2 duìbuqǐ, ancùole, chongxīn+àn-yi-xiar⁴ kěyi-ma?

Promiňte, spletl jsem se. Můžu ho zadat znovu?

- M1** hǎo-d, xiànzai qing-zài+shū-yi-ci⁴.
Ano. Teď ho prosím zadejte znovu.
- M2** hǎo-wa.
A je to.
- M1** qing³-zai-zhèi-zhang huízhi²rshang-qiānmíng²r.
Podepište mi prosím tuto stvrzenku.
zhe⁴-shi+wǔbai-yuan, ni-shǔ-shu, yínhangkǎ qing-shōuhao.
Tady je vašich pět set jüanů, přepočítejte si je. Platební kartu si prosím uschovejte.
- M2** zhèng-haor, xièxie-nin.
Je to přesně, děkuji vám.
- M1** bu-kèqi, màn-zǒu.
Není zač, na shledanou.

M1 + M3

Dialog č. 45, diànshì : televize

- M3** ni-zài kàn-diànshìbào-ma?
Díváš se do programu?
jīn-wǎn diànshì⁴shang you-shénme+jiému?
Co dávají dnes večer v televizi?
- M1** wǔ-píndao jīntian-you zúqiú-bǐsài xiànchang-zhíbō,
zan²men-yìqǐ kàn-ba.
Na mém kanálu je dneska přímý fotbalový přenos, budeme se dívat?
- M3** nǎ-ge-dui⁴ dui-nǎ-ge-dui⁴-a?
Kdo hraje?
- M1** jiāngsū-dui⁴ dui-běijīng-dui⁴.
Ťiang-su proti Pekingu.
dōu-shi-guónèi shǔdezháo-d-qiúrduì.
Oba patří mezi přední domácí mužstva.
- M3** kuai-dǎkai+diànshì.
Rychle zapni televizi.
aiya, bǐsài yǐjīng-kāishǐ-le.
Ale ne, zápas už začal.

xiànzài chǎngshang bǐfen shi-duōshao?

Jaké je teď skóre?

M1 bǐfen shi-èr-bi-líng.

Dva nula.

běijīng-duì₄ yíngle+liǎng-ge-qiu²r.

Peking vede o dva góly.

M3 nǐ-guǐ⁴ nǎ-ge-duì⁴ néng-yíng?

Které mužstvo si myslíš, že vyhraje?

M1 hen-nánshuō, guòqu zhei⁴-liang-ge-duì hù-yǒu-shèngfù.

Těžko říct, skóre vzájemných zápasů je vyrovnané.

M3 a, zánmen hǎohāor kàn-kan-ba, dai⁴-yihuǐr jiu-zhīdao
bǐsài-d+jiéguǒ-le.

Tak se pořádně dívejme, za chvíli budeme znát výsledek.

M1 duì-a, zhei⁴-chang-qiu^r tài-jīngcai³-le, kan⁴zh+zhēn-
guoyin³.

Přesně tak, je to skvělý zápas. Je radost se na něj dívat.

Dialog č. 73, tǐyù: sport

M1 nǐ-hǎo+bi-yǐqián jiēshi-le.

Jako bys zesílil.

M3 zhè-yi-nián+duō-lai, wo-měi-tian jiānchi+tǐyù-duànliàn
suǒyǐ wo-xiànzài shēnti-hěn-hǎo.

Už přes rok každý den usilovně cvičím, tak jsem teď v kondici.

M1 nǐ-cháng-canjia¹ shénme-yun⁴dong?

Co za sport děláš nejčastěji?

M3 wo-dōngtian₁ pǎobù, xiàtian-yóuyǒng, píngshí
chángchang-da³ pīngpāngqiú.

V zimě běhám, v létě plavu, často hraju stolní tenis.

M1 da³-bu-da+yǔmaoqiú²?

Hraješ badminton?

M3 ǒu'ěr yě-da-ji-xia⁴, dànshi, wo³-duì-yǔmaoqiú²
bu⁴-gan-xìngqu.

Sem tam si zahraju, ale jinak mě badminton moc nebaví.

M1 ni³-hui-da³+tài⁴jiquan²-ma?

Umíš stínový box?

M3 èrshí⁴-shí-d wo-huì.

Čtyřicetkrát.

ba¹shí⁴bā-shí-d wo-xué²go, kěshì xiànzài wàng⁴le.

Osmaosmdesátkrát jsem se učil, ale už jsem ji zapomněl.

M1 tài⁴jiquan² jiu-yào+tiān-tian-da³, sān-tian-dǎyú

liǎng-tian-shài-wang³ ke³-bu-xing².

Stínový box se musí cvičit každý den. Musíš vytrvat...

M3 you-dào⁴li, wo-yǐhòu yídìng+tiān-tian-jiānchǐ.

Máš pravdu, budu teď každý den usilovně cvičit.

M2 + M2

Dialog č. 28, diǎnxīn: zákusek

M2A fu²wuyuán, zhèi-zhong diǎnxīn jiao-shénme?

Jak se prosím jmenuje tento zákusek?

M2B zhei⁴-jiao yuèbing, shi-zhong¹qiujie-d chuán⁴tong-shípīn.

To jsou měsíční koláčky, tradičně se jí o svátcích Středu podzimu.

M2A o, wèidào+zen³me-yàng?

Aha, a jak chutnají?

M2B hao³chi-jíle.

Jsou vynikající.

nǐ mai³-ji-kuàir cháng-chang-ba.

Kupte si jich pár a ochutnejte.

M2A duōshao-qian yi-kuàir⁴?

Co stojí jeden?

M2B liǎng-kuai-wǔ.

Dva jüany pět mao.

M2A wo-yao⁴+liang-kuàir.

Vezmu si dva.

M2B hái-yao bié-d-ma?

Přejete si ještě něco jiného?

M2A gòu-le, jiu-mǎi-zhè-xiē.

Ne, jen toto.

Dialog č. 33, diànshì: televize

M2A ni-zài kan-diànshì-ma?

Díváš se do programu?

jīntian-wǎnshang diànshì you-shénme-jie²mu?

Co dávají dnes večer v televizi?

M2B wǔ-píndào jīntian-you³ zúqiú-bǐsài, xiànchang-zhíbō,
zánmen yìqǐ+kàn-ba.

Na mém kanálu je dneska přímý fotbalový přenos, budeme se dívat?

M2A nǎ-ge-duìr duì-nǎ-ge-duìr?

Kdo hraje?

M2B jiāngsū-duì₄ duì-běijīng-duì₄.

Ťiang-su proti Pekingu.

dōu-shi+guónèi shǔdezháo-d qiúrdùì.

Oba patří mezi přední domácí mužstva.

M2A kuai-dǎkai diànshì.

Rychle zapni televizi.

aiyo, bǐsài yǐjīng-kāishǐ-le.

Ale ne, zápas už začal.

xiànzài chǎngshang-d-bǐfēn shì-duōshao?

Jaké je teď skóre?

M2B bǐfēn-shì èr-bi-líng.

Dva nula.

běijīng-duì₄ yíngle liǎng-ge-qiú.

Peking vede o dva góly.

M2A ni-gūji nǎi-ge-duìr⁴ neng-yíng?

Které mužstvo si myslíš, že vyhraje?

M2B hen-nánshuō, guòqu zhe-liǎng-ge-duì⁴ hù-xiāng-shèngfù.

Těžko říct, skóre vzájemných zápasů je vyrovnané.

M2A zan²men-háiishi hǎohāor-kàn-kan-ba, dai⁴-yihuǐr jiu-zhīdao
bǐsài-d jiéguo-le.

Tak se pořádně dívejme, za chvíli budeme znát výsledek.

M2B duì-a, zhèi-chang-qiúrsai tài-jingcai³-le,
kànzh zhēn-guoyin³.

Přesně tak, je to skvělý zápas. Je radost se na něj dívat.

M2 + M3

Dialog č. 41, fànguǎn: restaurace

M3 (--)kě-bu-shì-ma, wo-**zhēn**-d you-diǎnr-è-le.

Přesně tak, opravdu už mám trochu hlad.

ni-zhīdao nǎ-jia-fànguǎnr hǎo-a?

Víš, která restaurace je dobrá?

M2 běijīng-d-xiǎochī hen-yǒumíng, shì-dìfang-fēngwei
zan²men-yiqǐ-qu cháng-chang-ba.

Pekingské zákusky jsou známé, je to místní kuchyně, pojďme ji společně ochutnat.

M3 jīntian-xiàwu hái-you bié-d-shìr-a, gǎi-rì zai-shuō-ba.

Dnes odpoledne ještě něco mám, snad až někdy jindy.

M2 na⁴-jiu+suíbian chī-dianr-shen²me.

Tak si dáme něco jenom tak.

M3 ni³-xiang-chī+zhōngcān hai²shì-chī+**xī**cān-ya?

Chceš čínu nebo nějaké západní jídlo?

M2 dōu-ke₃yi, zhōngcān kuài-yi-dianr³.

To je jedno, čína ale bude rychlejší.

M3 wo-zhèi-liang-tiānr wèikou-bu-hao³.

Poslední dva dny nemám moc chuť k jídlu.

Dialog č. 52, wèn lù: dotaz na cestu

M3 qǐng-wèn, zhèr shì-**shén**me-di⁴fang?

Promiňte, kde to jsem?

M2 zhèr-shì fūzi-miào.

To je Konfuciovův chrám.

- M3** aiyo, wo-mílù-le.
Ale ne! Já se ztratil.
- M2** bié-zháojí, nín²-zhu-nǎr-a?
Nezmatkujte, kde bydlíte?
- M3** wo-zhùzai nánshān-bīnguǎn, wo-gāi zěnme-huì²qu?
Bydlím v hotelu Jižní hory. Jak se dostanu zpátky?
- M2** nǐ³-yao-zuo⁴ dìtiě cong-sānshānjiē dao-gǔlou-zhàn,
zai-huàn-sān-lu+gōnggong-qìchē dao-suíjiācāng
zhōngdiǎn-zhàn+jiu-xing²-le.
Musíte jet nejprve metrem ze stanice ulice Tří hor na stanici Bubnová věž, přestoupit na autobus číslo tři a jet až na konečnou stanici Skladiště rodiny Suej.
- M3** tài-fuza²-le, nín-néng-bu-neng+bang-wǒ huídào-bīnguǎn?
To je strašně složité, nemohla byste mě doprovodit?
- M2** wo³-gei-nǐ³ jiāo-liang-chūzuchē, zen³me-yàng?
Co kdybych vám raději zavolala taxíka?
nín-zhù-d-bīnguanr li-zhèr xiāngdāng-yuǎn.
Váš hotel je odtud přece jen docela daleko.
- M3** hǎo-d-hao³-d, tài-ganxie⁴-nín.
Dobře, moc vám děkuji.
- M2** méi-shenme, bie-kèqi.
To nic, rádo se stalo.

M3 + M3

Dialog č. 32, diànshì: televize

- M3A** nǐ-zài+kàn-diànshì-ma?
Díváš se na televizi?
jīntian-wǎnshang diànshì you-**shén**me+jie²mu?
Co dávají dnes večer v televizi?
- M3B** **wǔ**-pīndào jīntian-you³ zúqiú-bǐsài, xiànchǎng-zhíbō,
zánmen-yiqǐ+kan⁴-ba.
Na pátém kanálu je dneska přímý fotbalový přenos, budeme se dívat?
- M3A** nǎ-ge-duì⁴ duì-nǎ-ge-duì⁴?
Kdo hraje?

M3B jiāngsū-duì duì-běijīng-duì.

Ťiang-su proti Pekingu.

dōu-shì guónèi shǔdezháo-d qiúrduì.

Oba patří mezi přední domácí mužstva.

M3A aiya, bǐsài yǐjing-kaishǐ-le.

Ale ne, zápas už začal.

xiànzai chǎngshang-d bǐshu shì-duōshao?

Jaké je teď skóre?

M3B bǐfēnr-shì⁴ èr-bǐ-líng.

Dva nula.

běijīng-duì yíngle liǎng-ge-qiú².

Peking vede o dva góly.

M3A nǐ-gūji nǎ-ge-duì-yíng²?

Které mužstvo si myslíš, že vyhraje?

M3B hen-nánshuō, guòqù zhèi-liǎng-ge-duì⁴ hù-yǒu-shèngfù.

Těžko říct, skóre vzájemných zápasů je vyrovnané.

M3A zánmen háishi hǎohaor-kàn-ba, dai¹-yihuǐr jiu-zhīdao
bǐsài-d jiéguo-le.

Tak se pořádně dívejme, za chvíli budeme znát výsledek.

M3B duì-le, zhei⁴-chang-qiúr **tài**-jingcai³-le, kànzh
zhēn-guòyǐn.

Přesně tak, je to skvělý zápas. Je radost se na něj dívat.

Dialog č. 50, fànguǎn: restaurace

M3A dōu-shì'èr-dian₃-le nǐ-yídìng+è-le-ba, gāi-chīfàn-le.

Už je dvanáct, určitě už máš hlad, měli bychom něco sníst.

M3B kě-bu-shì, wó-**zhēn**+yóu-diǎnr³-è-le.

Přesně tak, opravdu už mám trochu hlad.

nǐ-zhīdao **nǎ**-jia+fànguǎnr-hǎo?

Víš, která restaurace je dobrá?

M3A běijīng-d xiǎochī hen-yǒumíng, shì-dìfang-fēngwèir,
zan²men-yikuàir-qu cháng-chang-ba.

Pekingské zákusky jsou známé, je to místní kuchyně, pojďme ji společně ochutnat.

M3B jīntian xiàwǔ hái-yǒu bié-d-shìqing, gǎi-rì zai-shuō-ba.
Dnes odpoledne ještě něco mám, snad až někdy jindy.

M3A nàme jiù-suíbian chī-dianr₃-shénme.
Tak si dáme něco jenom tak.

M3B nǐ-xiang-chī zhōngcān hai²shi-chī xīcān?
Chceš čínu nebo nějaké západní jídlo?

M3A dōu-kěyi, zhōngcān kuài-yi-dianr³.
To je jedno, čína ale bude rychlejší.

M3B wǒ-zhèi-liǎng-tiān wèikǒu bu²-tai-hǎo, qǐng-bie-diǎn
tài-yóuni-d-cai⁴.
Poslední dva dny nemám moc chuť k jídlu, tak prosím tě neobjednávej příliš mastná
jídla.

2.3.2 Ženy

Ž1 + Ž1

Dialog č. 6, hǎiguān: celnice

Ž1A qǐng-wèn, nǐn-dài wei²jīnpǐn-le-ma?
Dovolte, máte nějaký kontraband?

Ž1B bù, wǒ-méi-you-dài rènhe-wéijīnpǐn.
Ne, žádný.

Ž1A nǐn-yǒu+shénme-dōngxi yào⁴-shēnbào-ma?
A něco k proclení máte?

Ž1B qǐng-gàosu-wǒ₃ nǎ-xie-dōngxi xū¹yào-shēnbào?
Řekněte mi prosím, co se musí proclít.

Ž1A xiāngyān, lièjiǔ, zhūbǎo, shǒushì.
Cigarety, tvrdý alkohol, klenoty a šperky.

Ž1B o, méi-you.
Aha, ty nemám.

Ž1A qǐng-nǐn tiānxié³+zhè-fèn rùjīngkǎ.
Vyplňte prosím „Arrival Card“.

Ž1B hǎo-d.
Ano.

Ž1A zhe⁴-yi-fèn qing³-nin+liúzh, chūjìng-d+shì₂hou yao-yòng.
Tento formulář si prosím uschovejte, při odjezdu ho budete potřebovat.

Ž1B o, zhīdào-le.
Aha, rozumím.

Dialog č. 67, yínháng: banka

Ž1B wǒ-xiang-qǔ dianr-qíán.
Chtěla bych si vybrat nějaké peníze.
yao-bàn shénme-shǒuxù?
Jaké formality pro to musím podstoupit?

Ž1A ba-yínhangkǎ+gei-wo³.
Dejte mi vaši platební kartu.
nin-qǔ duōshao-qíán?
Kolik chcete vybrat?

Ž1B wǒ-yao-qu₃ wǔbai-yuan².
Pět set jüanů.

Ž1A qing-shūrù-mímǎ ránhòu⁴+an-quèren-jian⁴.
Vložte prosím pin a pak zmáčkněte tlačítko potvrdit.

Ž1B duìbuqǐ, àncuòle, chongxīn àn-yi-xia₄ kěyi-ma?
Promiňte, spletla jsem se. Můžu ho zadat znovu?

Ž1A hǎo-d, xian⁴zai+qǐng-zai shū-yi-ci⁴.
Ano. Teď ho prosím zadejte znovu.

Ž1B hǎo-le.
A je to.

Ž1A qǐng-zai-zhèi-zhang huízhi₁shang qiānmíng.
Podepište mi prosím tuto stvrzenku.
zhè-shi wǔbai-yuan², ni-shǔ-shu, yínhangkǎ qing-shōuhào.
Tady je vašich pět set jüanů, přepočítejte si je. Platební kartu si prosím uschovejte.

Ž1B zhèng-hào, xièxiè-nin.
Je to přesně, děkuji vám.

Ž1A bu-kèqi, màn-zǒu.
Není zač, na shledanou.

Ž1 + Ž2

Dialog č. 22, hǎiguān: celnice

Ž1 qǐng-wèn nín-dài wei²jìnpǐn-le-ma?

Dovolte, máte nějaký kontraband?

Ž2 bù, wǒ-méi-you-dai⁴ rèn^{he}₂ wéijìnpǐn.

Ne, žádný.

Ž1 nǐ³-you+shénme-dōngxi xūyao⁴ shēnbào-d-ma?

A něco k proclení máte?

Ž2 qǐng-gàosu-wǒ³, nǎ-xie-dōngxi xūyào-shēnbào?

Řekněte mi prosím, co se musí proclít.

Ž1 xiāngyān, lièjiǔ, zhūbǎo, shǒushì.

Cigarety, tvrdý alkohol, klenoty a šperky.

Ž2 o, méi-you.

Aha, ty nemám.

Ž1 qǐng-nín²+tiánxiè zhè-fen rùjìngkǎ.

Vyplňte prosím „Arrival Card“.

Ž2 hǎo-d.

Ano.

Ž1 zhèi-yī-fen qǐng-nín+liúzh, chūjìng-d-shí²hou yào-yòng.

Tento formulář si prosím uschovejte, při odjezdu ho budete potřebovat.

Ž2 o, zhīdao-le.

Aha, rozumím.

Dialog č. 53, hē chá: pití čaje

Ž2 nǐ-xǐhuan hē-chá-ma?

Piješ ráda čaj?

Ž1 xǐhuan, tebié-shì zhōngguó-d-lǜchá₂.

Jo, hlavně čínský zelený čaj.

Ž2 hǎo-jíle, wǒ-gānghao mǎile wúxī-d zǐsha-chájù.

To je skvělé! Zrovna jsem si totiž koupila wusijskou čajovou soupravu z červené keramiky.

wo-péngyou cong-hángzhōu dàilai-d xī-hú lóngjing-chá,
shi+jīnnian-d míngqian-cha²-ne. women-yìqǐ
lai-pīnchang+pin³chang-ba.

Ochutnáme Dračí studnu od Západního jezera, co mi kamarád přivezl z Chang-čou.

Je to letošní předdušičkový čaj?

Ž1 hao-zhǔyì...

To je nápad...

bu-cuò, zài-lai yi-bēi.

Je bezvadný, dám si ještě

Ž2 a? ni-yì-kou jiu-hēwánle?

Co? Tys to vypila všechno najednou?

ni-zhèi-jiao niúyǐn, hao-chá yíngāi-pīn, bú-shi zhèi
yang+he¹-d.

Tomu teda říkám chlemtat jako kráva. Dobrý čaj si musíš vychutnat a ne ho vypít na
ex.

Ž1 duìbuqǐ, duìbuqǐ, wo-gāngcai you³-dianr-kě, di'èr-bei
wo-kěnding hǎohaor-pīn.

Promiň, měla jsem trochu žízeň. Další šálek si už určitě pořádně vychutnám.

Ž2 wo-zhīdao, pīn-chá zhèi-zhong-yìshu dui-nǐ, wo³-lai-shuō
dou-tài-gaoya³-le.

Jasně. Vychutnávat čaj to je pro nás dvě moc nóbl.

Ž1 shì-a, wo-hái-jīde you³-yì-ci⁴+women-lùguo yi-jia¹
cháyiguānr wo-tíyì-jìnqu jiànshi-jian⁴shi, ni-zěnme
yě-bu-gan-jìn.

Přesně tak. Pamatuju se, jak jsme jednou procházely kolem čajovny. Já se chtěla jít
podívat dovnitř, ale tys tam za žádnou cenu nechtěla.

Ž1 + Ž3

Dialog č. 23, jīchǎng: letiště

Ž1 qǐng-wèn, ni³men+jǐ-wei shì-jíekè lǚyoutuán-d-ma?

Promiňte, vy jste skupina turistů z Česka?

wo-shì⁴+guo²ji-lǚxíngshè-d, huan¹ying-nǐmen lai-zhōngguo².

Já jsem z mezinárodní cestovní kanceláře. Vítám vás v Číně.

Ž3 xièxie-nin lai-jiē-women.
Děkujeme vám, že jste nám přišla naproti.
wōmen-neng you-jīhui₄ lai-zhōngguo shífēn-gāoxìng.
Jsme velmi rádi, že se nám dostalo příležitosti přijet do Číny.

Ž1 ni³men+yi-lùshang lèi-le-ba.
Určitě jste po cestě unavení.

Ž3 bù, yi-diǎnr yě-bu-lèi.
Ani trochu.
qiàhào gǎnshang tiānqi-hǎo, yíqiè dōu-hen-shùnli.
Naštěstí jsme měli dobré počasí, všechno proběhlo bez komplikací.

Ž1 nimen-yígong you-duōshao-jian xínglǐ?
Kolik máte dohromady zavazadel?

Ž3 èrshiyī-jian₄.
Dvacet jedna.

Ž1 dàjia-d-xínglǐ dou-dàoqíle-ma?
Už máte všechna zavazadla?

Ž3 hái-cha yi²-ge-xiāngz...
Ještě chybí jeden kufr...
hǎo, xiànzài yí-ge yē³-bu-quē-le.
Ano, teď už jsou všechna.

Ž1 wōmen xiūxi-yi-xia⁴ jiù-qu-bàn shǒuxù-ba.
Jakmile si odpočínáte, půjdeme vyřídit formality.
qǐng gēn-wo-lái.
Následujte mě prosím.

Dialog č. 48, hǎitān: pláž

Ž3 zan²men+zhǎo-ge-dìfangr, fàng-dōngxi-ba!
Najděme si místo, kam si dáme věci!

Ž1 ni³-xiang-zai⁴+zhēyangsǎnxia hai²shi-xiǎng rìguāngyù?
Chceš pod slunečnick nebo se chceš slunit?

Ž3 wo³-xiang shàihēi...
Chci se opálit...

jīntian **shuǐ** zen³me-yàng?

Jaká je dnes voda?

Ž1 you³-dianr-liáng, buguo⁴+hai²shi-hěn-shūfu,
ni-**yě**-xialai+yóu-ba!

Trochu studená, ale osvěžující. Pojd' si taky zaplavat!

Ž3 zhēn-d+yǒu-dianr-liáng, zan²men+kuài-dianr yóu-ba! bùrán-
d-hua⁴ hui-dòngsi-wo³.

Opravdu je trochu studená. Plavme rychle, než zmrznu!

Ž1 ni-děng-deng-wo³

Počkej na mě!

bié-you-nàme-yuǎn qiānwán-bu²yao+chāoguo-fúbiāo.

Neplav tak daleko, za žádnou cenu neplav za bójku.

Ž3 ni-jīntian zěnme-you²-d **zhè**me-màn?

Co dneska plaveš tak pomalu?

zhe-hǎili-you³ shāyú-ma?

Jsou v tomhle moři žraloci?

Ž1 tīngshuō+óu'ěr hui-chūxian dan⁴shi zǒng-d-lai-shuō
hai²shi+ting-ānquan-d.

Většinou je tady bezpečno, i když se tu prý sem tam nějaký objeví.

Ž3 shì-ma?

Opravdu?

zan²men+hai²shi-xiǎoxīn wéi-hǎo.

Asi bychom přece jen měly být opatrné.

Ž2 + Ž2

Dialog č. 14, wèn lù: dotaz na cestu

Ž2B qǐng-wèn, zhèr+shi shénme-dìfangr?

Promiňte, kde to jsem?

Ž2A zhèr-shi fūzi-miào.

To je Konfuciov chrám.

Ž2B aiya, wo-mílù-le.

Ale ne! Já se ztratila.

Ž2A bié-zháojí, nin-zhù-nǎr?

Nezmatkujte, kde bydlíte?

Ž2B wo-zhùzai+nánshan-bīnguǎn wo-gāi+zěnme-huì²qu?

Bydlím v hotelu Jižní hory. Jak se dostanu zpátky?

Ž2A nin²-yao-xiān-zuo+dìtiě cong-sānshanjiē-zhàn₄,
dao-zhōnggǔlóu-zhàn₄, zai⁴-huan-sān-lu+gōnggong-qìchē,
dao-suíjiacāng zhōngdiǎn-zhàn+jiu-xing²-le.

Musíte jet nejprve metrem ze stanice ulice Tří hor na stanici Bubnová věž, přestoupit na autobus číslo tři a jet až na konečnou stanici Skladiště rodiny Suej.

Ž2B tài-fùzá-le, nin-néng-bu-neng+bāng-wo zhǎohuì bīnguǎn?

To je strašně složité, nemohla byste mě doprovodit?

Ž2A wo³-gei-nin²+jiào-liang chūzuchē-ba, zen³me-yàng?

Co kdybych vám raději zavolala taxíka?

nin-zhu⁴-d-bīnguǎn li-zhèr+xiāngdang-yuǎn.

Váš hotel je odtud přece jen docela daleko.

Ž2B hǎo-d, tài-gǎnxiè-nin-le.

Dobře, moc vám děkuji.

Ž2A méi-shenme, bie-kèqi.

To nic, rádo se stalo.

Dialog č. 29, tiānqì: počasí

Ž2A jīntian tiānqì+zhēn-hao-a!

Dneska je opravdu krásně!

Ž2B shì-a, zuótiān hen-lěng, hai-xiàyǔ.

Přesně tak, včera byla zima a pršelo.

jīntian yǔ-tíng-le, bu-lěng ye³-bu-rè.

Dneska neprší a je tak akorát.

Ž2A jīntian-d-qìwen shì-duōshao-du⁴?

Kolik je dnes stupňů?

Ž2B èrshí-du⁴.

Dvacet.

Ž2A tiānqì yuè-lai-yue⁴+nuǎnhuō-le.

Je čím dál tím tepleji.

ni-tīng, tiānqi-yùbào-le+mei-you³?

Poslouchala jsi předpověď počasí?

míngtīan-tiānqi zen³me-yàng?

Jak má být zítra?

Ž2B tiānqi-yùbao shuō, míngr-zǎoshang-yīn, you-**zhèn**yǔ.

Podle předpovědi má být ráno zamračeno s přeháňkami.

xiàwú duōyún+zhuǎn-qíng, fēnglì èr-sān-jí.

Odpoledne oblačno až jasno, síla větru dva až tři stupně.

Ž2A ni³-duì-zhèli-d+qìhòu xíguān-ma?

Vyhovuje ti místní podnebí?

Ž2B bu-**tài**+xíguàn, **tài**-gānzào-le.

Ani moc ne, je tady moc sucho.

nín-ne?

A tobě?

Ž2 + Ž3

Dialog č. 56, fúzhuāng: oděv

Ž3 tiān-liáng-le, zánmen-gāi mǎi-máoyī-le.

To se nám ale ochladilo, musím si koupit svetr.

Ž2 tài-qiǎo-le, wó³-yè+zhènghaor₃+xiāng-qù shāngdiàn
mǎi-dōngxi.

To je náhoda, taky jdu zrovna nakupovat.

Ž3 ni-shuō zhèi-liang₃-jianr+máoyī wó³-mǎi-něi-jianr+hao³-a?

Co myslíš, který z těch dvou svetrů si mám koupit?

Ž2 ni-xǐhuan shénme-yānse⁴-d?

Která barva se ti líbí?

Ž3 wó-xǐhuan zhèi-jianr shēn-lan₂se-d.

Líbí se mi ten tmavě modrý.

Ž2 wó-yě-jue₂de zhèi-jianr bī-nèi-jian kāfēi+se-d hǎokàn,
gēng-shìhe-nǐ.

Taky si myslím, že je hezčí než ten hnědý, lépe ti sedí.

Ž3 **něi**-jian kuǎnshi hǎo-ne?

Který má lepší střih?

Ž2 lán-d-kuǎnshì yě-bi+kāfēi-d-hǎo.

I stříh toho modrého je lepší než toho hnědého.

Ž3 ei, ke³shì-zhèi-jianr bi-nèi-ge-ya, guì-èrbai+duo¹-ne.

Když ale tenhle je o více než dvě stě korun dražší.

Ž2 yi⁴-fen-qián yi⁴-fen-huò-ma.

Za málo peněz, málo muziky.

zhèi-jian sui¹ran+guì-le-dianr³, dan⁴shì-kuǎnshì he-yánsè
dou¹-bi-nà-jianr hǎo-d-duō.

Tenhle je sice dražší, ale jeho stříh a barva je mnohem lepší.

Dialog č. 58, shuǐguǒ: ovoce

Ž2 ní³-yao-mǎi shénme-shuǐguor?

Čím posloužím?

Ž3 suíbianr-kàn-kan.

Jen se dívám.

Ž2 zhe⁴-shì+hóng-xiāngjiāo ping²guo, you-dà you-hǎochī.

To jsou červená banánová jablka, jsou velká a dobrá.

Ž3 tián-bu-tian²?

Jsou sladká?

Ž2 ting-tián-d.

Velmi.

Ž3 zhe⁴-zhong júz suān-bu-suan¹?

Jsou ty mandarinky kyselé?

Ž2 bù-zen₃me-suān.

Nijak zvlášť.

nín²-yao jǐ-jīn?

Kolik si jich vezmete?

Ž3 píngguo, júz měi-yàngr yao-sān-jīn.

Jablek i mandarinek si vezmu po kilu a půl od každého.

Ž2 nín²-d-qián zhèng-hǎor.

Platíte přesně.

Ž3 + Ž3

Dialog č. 36, shuǐguǒ: ovoce

Ž3A nin²-yao+mǎi-dianr shénme-shuǐguor?
Čím posloužím?

Ž3B suíbian-kàn-kan.
Jen se dívám.

Ž3A zhè-shi hóng-xiāngjiāo+píngguo, yòu-dà you-hǎochī.
To jsou červená banánová jablka, jsou velká a dobrá.

Ž3B tián-bu-tian²?
Jsou sladká?

Ž3A tǐng-tián-d.
Velmi.

Ž3B zhèi-zhong-júz suān-bu-suan¹?
Jsou ty mandarinky kyselé?

Ž3A bù-zenme-suān.
Nijak zvlášť.

ni-yao⁴-jǐ-jīn?

Kolik si jich vezmete?

Ž3B píngguo, júz měi-yàngr yao-sān-jīn.
Jablek i mandarinek si vezmu po kilu a půl od každého.

Ž3A nin²-d-qián zhèng-hǎor.
Platíte přesně.

Dialog č. 40, fànguǎn: restaurace

Ž3A nín-lái-le, qing-zhèi-bianr-zuò.

Dobrý den. Posad'te se tady prosím.

nin-ji³-wei xiang-chī-dianr 3+shen²me?

Budete jíst?

zher⁴-shi-càidānr.

Tady je jídelní lístek.

Ž3B wo-bú-tai-dǒng, qing-bāng-women diǎn-ji-ge-cài-ba.

Moc se nevyznáme, můžete nám něco doporučit?

Ž3A lai-bàn-zhī+běijīng-kǎoyā zen³me-yàng?

Nedáte si půlku pekingské kachny?

Ž3B hǎo-d.

Dobře.

dao-běijīng bu-chī-kǎoyā, jiu-tài-yihan⁴-le.

Nedat si v Pekingu pečenou kachnu by byla opravdu škoda.

Ž3A zài-yao-yi²-ge qīngzheng-lǐyú he-yì-pánr mápo-dòufu,
xíng-ma?

A co takhle vařený kapr a pikantní tofu?

Ž3B lai-yì-pánr+cháng-chang-ba, buguò bié-tai-là-le.

Dobře, přineste nám talíř na ochutnání. Ale nedělejte to příliš ostré.

Ž3A yào-bu-yao-tāng?

Chcete polévku?

Ž3B lai-yì-wǎn xīhóngshì+jīdan-tāng, búyao-tai-xián.

Dáme si vaječnou polévku s rajčaty, ať ale není příliš slaná.

wo³men+hai²-you-shìr, xīwang-kuài-dianr+shàng-cài...

Ještě máme nějaké povinnosti, tak si s jídlem prosím pospěšte...

qīng-suànzhàng-ba.

Účet, prosím.

wèidao+zhēn-bu-cuo⁴, zhōngcān, guǒrán+míng-bu-xū-chuán.

Chutnalo nám, pověst o vás skutečně nelhala.

[bú yòng zhǎo le.]¹⁶⁶

To je dobrý.

Ž3A xièxie, buguò wo³men-bù+shou xiǎofèi.

Děkuji, ale my spropitné nepřijímáme.

¹⁶⁶ Vyřazeno z analýzy z důvodu špatné realizace vzniklé podobností znaků, znak 找 zaměněn za znak 我.

2.3.3 Ženy a muži

Ž1 + M1

Dialog č. 9, qiānzhèng: vízum

Ž1 qǐng-wèn, zhèli-shi dàshiguǎn+qiānzhèngchù-ma?

Promiňte, je zdevízové oddělení?

wo³-xiang-zhǎo+zhāng-xian₁sheng.

Hledám pana Čanga.

M1 wo³-jiu-shì.

To jsem já.

ni-you³+shénme-shìr?

Co si přejete?

Ž1 wo³-yao-qù+guǎngzhōu, lai-bànli+qiānzhèng.

Chci jet do Kantonu a přišla jsem si pro vízum.

wo-jiao⁴ wú-jiémǐn, zai-duìwai+mào₄yi-gōngsī+gongzuo⁴.

Jmenuji se Wu Tie-min a pracuji v podniku zahraničního obchodu.

M1 nin²-shi-qù zhōngguo cānguan+fǎngwèn-d-ma?

Jedete do Číny cestovat?

Ž1 wo³-shi-qù cānjiā jiāoyihuì-d.

Jedu na veletrh.

M1 shi-guǎngzhou chūkou+shāngpin jiāoyihuì-ba.

Na veletrh vývozního zboží v Kantonu?

nin-you³+jiāoyihuì-d yāoqinghán-ma?

Máte pozvánku?

Ž1 yǒu, zai-zhèr.

Ano, tady prosím.

M1 nin-zhǔnbèi shénme-shi²hour+dòngshēn?

Kdy plánujete odjezd?

Ž1 zhei⁴-ge-yuèdǐ huò⁴zhe+xia⁴-ge-yuèchū.

Na konci tohoto nebo na začátku příštího měsíce.

Dialog č. 62, xǐyīfu: praní

M1 wo³-xiang-xǐ+jǐ³-jianr⁴-yīfu.

Chtěl bych vyprat nějaké oblečení.

Ž1 shi-**gān**xi₃+hai²shi-shuǐxi₃?

Chcete je vyčistit nebo vyprat?

M1 zhèi-jǐ-jianr+gānxi₃, nèi-jǐ-jianr⁴ shuǐxi₃.

Tyhle věci vyčistit a tyhle vyprat.

Ž1 zhèi-tiao-kùz+pò-le xūyao-zhībǔ-ma?

Tyhle kalhoty jsou roztržené, chcete je vyspravit?

M1 hǎo-d, lìngwài wo-zhèli hai²-you yi²-jian-shàngyī,
máfan-ni+gei-yùntàng-yi-xia⁴.

Ano. Ještě tady mám sako. Můžete mi ho prosím vyžehlit?

Ž1 kěyi.

Jistě.

bu⁴-hao-yìsi, **nèi**yi-**wà**z wo³men-diàn+bu-xǐ.

Promiňte, ale spodní prádlo a ponožky u nás nepereme.

M1 qǐng-wèn, zhei⁴-jianr-shàngyī wo-**shén**me-shi²hour
ke³yi-lai-qǔ?

Kdy si pro to sako můžu přijít?

Ž1 míngtiān-ba.

Zítří.

M1 neng-**kuài**-yi-dianr³-ma wo-děngzh-chuān-ne.

Šlo by to rychleji? Nutně ho potřebuji.

Ž1 hǎo-ba qing-shāowei₁ děng-yi-xiar⁴, wo-zhè-jiu+gei³-nin
yùn.

Tak dobře. Počkejte chvíli, vyžehlím vám ho hned.

Ž1 + M2

Dialog č. 11, huǒchē: vlak

M2 qǐng-wèn, sìshi-ci-tèkuai zai-**jǐ**-zhàntai?

Ze kterého nástupiště prosím odjíždí expres č. 40?

Ž1 qǐng-gei-wo+kàn-kan nín-d-chēpiào.

Ukažte mi prosím vaši jízdenku.

ng, diànzǐ+xiǎnshìpíngshàng-shuō, shì-**qī**-zhàntái.

Aha, na elektronické tabuli se píše, že ze sedmého nástupiště.

M2 dao-nánjīng dàgāi₄-yao+duōshao-xiaoshi²?

Kolik hodin je to do Nankingu?

Ž1 bú-dao+**èr**shi-ge-zhōngtóu.

Ani ne dvacet hodin.

M2 wó³-xiang-zai⁴+dūnhuang tíngliú-yì-tiān¹, kěyì-ma?

Můžu se jeden den zdržet v Tun-chuang?

Ž1 **dāng**ran-kěyì, qǐng-nín-zài dūnhuang-zhàn qiān-piào.

Samozřejmě, ve stanici Tun-chuang požádejte o přerušení jízdy.

M2 lǚkè suíshēn-neng-dai⁴ **duōr**shao-gōngjīn+xínglǐ?

Jaká je povolená hmotnost příručních zavazadel?

Ž1 neng-dài **èr**shi-gōngjīn.

20 kg.

chāozhōng-d-xínglǐ yào bànlǐ tuōyùn.

Nadváhu je třeba odbavit.

M2 zai-**nǎ**li+bànli-tuōyùn?

Kde je možné zavazadla odbavit?

Dialog č. 54, chéngchuán : plavba lodí

Ž1 wó³men-cong-chóngqīng zuo-chuán-dao-wūhàn yóulan-yì-xia⁴
cháng-jiāng+zen³me-yang⁴?

Co kdybychom podnikli výlet po Dlouhé řece z Čchung-čchingu do Wu-chanu?

M2 hǎo-wa, tīngshuō cháng-jiāng-sān-xia-d fēngjīng tèbie
mei³.

Bezva! Tři soutěsky na Dlouhé řece jsou prý fakt nádherné.

cong-chóngqīng dao-wūhàn, chuán-yao-zou³+jǐ-tiān¹?

Kolik dní trvá plavba z Čchung-čchingu do Wu-chanu?

Ž1 dei-sān-tiān.

Aspoň tři.

M2 měi-tiān+dōu-you kāiwang-wūhàn-d kèlúnma?

Jezdí osobní lodě do Wu-chanu každý den?

Ž1 měi-tian+dōu-you.

Jo, každý.

M2 tódengcāng-d+piàojià shi-duōshao-qian²?

Kolik stojí jízdenka první třídou?

Ž1 dàgài+jiǔbai-kuài-ba.

Tak devět set jüanů.

ni³-zuo-chuán yóulango-cháng-jiāng+mei-you³?

Už jsi někdy plul po Dlouhé řece?

M2 mei-yǒu.

Ještě ne.

Ž1 tīngshuō chuánshang+fēng-dà chuān-d-tài-shǎo+ke³-bu-xing².

Na lodi prý strašně fouká, musíme se pořádně obléknout.

M2 shì-ma?

Fakt?

nà-wo-zài duō-dài ji³-jianr-fēngyī.

Tak to já si s sebou vezmu ještě i větrovku.

Ž1 + M3

Dialog č. 7, jīchǎng: letiště

Ž1 láojià, dǎting+yi⁴-jian-shìr.

Dovolte, můžu se na něco zeptat?

M3 qǐng-shāo děng-yi-huir³...

Okamžik prosím...

nín-yǒu shénme-shìr, qǐng-shuō-ba.

Ano, co si přejete?

Ž1 wo³-xiang-zhǎo guóji+lǚxingshè-d-ren².

Hledám někoho z mezinárodní cestovní kanceláře.

M3 wo-jiù-shì lǚxingshè-d.

Já jsem z cestovní kanceláře.

Ž1 wo-bú-hui-shuō jiéyǔ, nín-néng+gei-wo³ bāng-ge-máng-ma?

Neumím česky, můžete mi prosím pomoci?

wo³-xiang+zhǎo-ge-lǚguǎn, yao-xiān+liánxì-yi-xia⁴-ma?

Když hledám ubytování, musím se s hotelem spojit předem?

M3 bú-yòng-le, nín-zuo qìchē-qù jiu-kěyi-le.

Není třeba, prostě tam zajed'te.

Ž1 zhèr-you chūzu-qìchē-ma?

Je tady někde taxi?

M3 yǒu. qǐng gēn-wo-lái.

Ano, následujte mě prosím.

Ž1 máfan-nín²-le.

Děkuji vám.

Dialog č. 25, hǎiguān: celnice

Ž1 qǐng-wèn, nín-dài+wéijinpǐn-le-ma?

Dovolte, máte nějaký kontraband?

M3 bù, wo-méi-dai rènhe-wéijinpǐn.

Ne, žádný.

Ž1 nín-you³+shénme-dōngxì xūyao-shēnbào-ma?

A něco k proclení máte?

M3 qǐng gào-su-wo³, nǎ-xie-dōngxì xūyao-shēnbào?

Řekněte mi prosím, co se musí proclít.

Ž1 xiāngyān, lièjiǔ, zhūbǎo, shǒushì.

Cigarety, tvrdý alkohol, klenoty a šperky.

M3 o, méi-yǒu.

Aha, ty nemám.

Ž1 qǐng-nín-tiánxiè zhè-fēn rùjìngkǎ.

Vyplňte prosím „Arrival Card“.

M3 hǎo-d.

Ano.

Ž1 zhèi-yì-fēn qǐng-nín-liúzh, chūjìng-d-shì²hou yao-yòng.

Tento formulář si prosím uschovejte, při odjezdu ho budete potřebovat.

M3 o, zhīdao-le.

Aha, rozumím.

Ž2 + M1

Dialog č. 63, zūfáng: pronájem bytu

M1 lai-zhōngguó hen-cháng+shíjiān-le, wo-xiǎng+chūqu-zūfáng.
Už jsem v Číně docela dlouho, chtěl bych si pronajmout byt.

Ž2 a, he-zhōngguoren² yiqǐ-zhù, duì-xuéxi-hànyu₃ you-hǎochù,
hai-kěyi duō-liaojie³ zhōngguo zhōngguoren².

Jo, bydlet s Číňany je dobré na čínštinu. A navíc člověk líp pozná Čínu a Číňany

M1 wǒmen-qu fángwū-zhōngjiè kan⁴-kan+fángyuán-ba.

Pojďme se zeptat do realitky, ať víme, jaké jsou možnosti.

Ž2 hǎo-a, yiqǐ-qu.

Jasně, pojďme.

M1 ni-hǎo, wǒmen-xiang³+zūfáng lai-kàn-kan.

Dobrý den, rádi bychom si pronajali byt.

Ž2 hǎo, ni³men-yào shen²me-yàng-r-d?

Dobře, jaký chcete?

M1 dānjiānr, miànji bú-yao-tai-dà, fángzū piányi-dianr³-d,
xuexiào-fujìn-d.

Jednopokojový, ne moc velký, levný a blízko školy.

Ž2 hǎo, zhei⁴-xie-dōu-shì, ni³men-kàn-kan-ba.

Aha. Podívejte se tady.

M1 ni³-gei-wǒmen tuījiàn-yi-xiar⁴-ba.

Můžete nám některý doporučit?

Ž2 wo-juéde zhe-sān-tao+bú-cuò, kěyi-d-hua⁴, wo³-gei-nǐmen
liánxi-fángzhǔ, yuē-shijiān kànfáng, qíta kěyi+miàntán.

Myslím, že tyto tři nejsou špatné. Pokud bude chtít, spojím se s domácími, abyste si mohli byty prohlédnout. Na ostatním se s nimi domluvíte.

Dialog č. 68, tǐyù: sport

M1 ni-hǎoxiàng bi-yǐqián jiēshi-le.

Jako bys zesílila.

Ž2 zhe-yì-nian+duō-lai, wo-měi-tiān jiānchí ti³yu-duànliàn,
suǒyi wo-xiànzài shēnti-hěn-hǎo.

Už přes rok každý den usilovně cvičím, tak jsem teď v kondici.

- M1** ni-cháng-canjiā shénme-yùndong?
Co za sport děláš nejčastěji?
- Ž2** wo-dōngtian-pǎobù, xiàtiān-yóuyǒng, píngshí chángchang
dǎ+pīngpangqiú.
V zimě běhám, v létě plavu, často hraju stolní tenis.
- M1** dǎ-bu-da³ yǔmaoqiú?
Hraješ badminton?
- Ž2** ǒu'ěr yě-dǎ-ji-xiàr, dan⁴shi+wo³-duì-pīngpangqiú
bù-gan-xíng⁴qu.
Sem tam si zahraju, ale stolní tenis mě moc nebaví.
- M1** nǐ³-hui-dǎ tàijiquán-ma?
Umíš stínový box?
- Ž2** èrshìsì-shi-d+wo-huì⁴.
Čtyřicetku.
bāshíwǔ-shi-d wo-xuégo, kè³shi+xianzài-wàng.
Osmaosmdesátku jsem se učila, ale už jsem ji zapomněla.
- M1** tàijiquán jiǔ⁴-yào tiān-tiān-dǎ sān-tiān-dǎyú liǎng-
tiān+shài-wǎng kè³-bu-xíng.
Stínový box se musí cvičit každý den. Musíš vytrvat...
- Ž2** yǒu-dàoli, wo-yǐhòu yídìng tiān-tiān-jianchi².
Máš pravdu, budu teď každý den usilovně cvičit.

Ž2 + M2

Dialog č. 10, hǎiguān: celnice

- Ž2** qǐng-chūshi nǐ²-d-hùzhào.
Předložte prosím cestovní pas.
nǐ²-cong+nǎr-lái?
Odkud jste přijel?
- M2** wo³-cong+jíekè-lái².
Přijel jsem z Česka.
- Ž2** nǐ²-shì-lái² zhōngguó cānguān-d-ma?
Přijel jste do Číny cestovat?

- M2** bù, wo³-shi-lai²+qiāndìng màoyi-hétōng-d.
Ne, přijel jsem podepsat obchodní smlouvu.
- Ž2** nin-dāsuan zai-zhōngguo dai-duō-jiu³?
Jak dlouho hodláte v Číně zůstat?
- M2** dàgài yí-ge-yuè+zuoyou⁴-ba.
Asi měsíc.
- Ž2** nin-zhūnbèi cong-shénme-dìfang chūjìng?
Kde se chystáte opustit hranice Číny?
- M2** cong-shànghai pǔdōng+guóji-jīchǎng.
Na šanghajském mezinárodním letišti Pchu-tung.
- Ž2** zhu-nín+zai-zhōngguo guo⁴-d-yúkuài, zài-jìàn.
Přeji vám příjemný pobyt. Na shledanou.
- M2** xièxie, zài-jìàn.
Děkuji, na shledanou.

Dialog č. 26, jīchǎng: letiště

- Ž2** láojià, dǎting+yi²-jian-shir⁴.
Dovolte, můžu se na něco zeptat?
- M2** qǐng-shāo děng-yi-huir³...
Okamžik prosím...
nín-yǒu shénme-shir⁴, qǐng-shuō-ba.
Ano, co si přejete?
- Ž2** wo³-xiang-zhǎo guóji+lǚxíngshè-d-ren².
Hledám někoho z mezinárodní cestovní kanceláře.
- M2** wo-jiù-shì lǚxíngshè-d.
Já jsem z cestovní kanceláře.
- Ž2** wo-bú-huì shuo-jiéyǔ, nin²-neng-gei-wo³ bāng-ge-máng-ma?
Neumím česky, můžete mi prosím pomoci?
wo³-xiang zhǎo-ge-lǚguǎn, yao-xiān+liánxi-yi-xiar⁴-ma?
Když hledám ubytování, musím se s hotelem spojit předem?
- M2** bu-yòng-le, nín-zuò+qìchē jiù-kěyi-le.
Není třeba, prostě tam zajed'te.

Ž2 zhèr-you chūzu-qìchē-ma?

Je tady někde taxi?

M2 yǒu. qǐng+gen¹-wo-lái.

Ano, následujte mě prosím.

Ž2 máfan-nin²-le.

Děkuji vám.

Ž2 + M3

Dialog č. 31, tiānqì: počasí

M3 jīntian tiānqì zhēn-hǎo!

Dneska je opravdu krásně!

Ž2 shì-a, zuótiān hēn-lěng, hai-xià yǔ.

Přesně tak, včera byla zima a přšelo.

jīntiān yǔ-tíng-le, bù-lěng yě-bu-rè.

Dneska neprší a je tak akorát.

M3 jīntian-d-qìwen₁ shì-duōshao-du⁴?

Kolik je dnes stupňů?

Ž2 èrshi-du⁴.

Dvacet.

M3 tiānqì yuè-lai yue-nuǎnhuo-le.

Je čím dál tím tepleji.

nǐ-tīng tiānqì+yùbao₄-le+mei-you³?

Poslouchal jsi předpověď počasí?

míngtiān+tiānqì zen³me-yàng?

Jak má být zítra?

Ž2 tiānqì-yùbao-shuō, míngtiān zǎoshang-yīn, you-zhèn yǔ.

Podle předpovědi má být ráno zamračeno s přeháňkami.

xiàwǔ, duōyún-zhuǎn-qíng, fēngli èr-sān-jí.

Odpoledne oblačno až jasno, síla větru dva až tři stupně.

M3 nǐ³-duì-zhèli-d+qìhou xíguān-ma?

Vyhovuje ti místní podnebí?

Ž2 bu²-tai-xíguàn, tài-gānzào-le.

Ani moc ne, je tady moc sucho.

nǐ-ne?

A tobě?

Dialog č. 34, chāoshì : supermarket

M3 ni-yìbān dao-nǎli qu-mǎi-dōngxi?

Kde obvykle nakupuješ?

Ž2 wo-xǐhuan zai-chāoshì mai-dōngxi.

Nakupuji ráda v supermarketu.

M3 ng, chāoshì-d dōngxi you-duō you-gānjìng.

Aha, zboží v supermarketu je hodně a je nezávadné.

Ž2 duì-a, suīrán bi-wàimian guì-yì-dian³, dànshi hen-ānquan
hen-wèishēng, yě-bù-xūyào tāojià+huánjià.

Přesně tak. Je tam sice draž než na tržišti, ale je to bezpečné a hygienické. Taky se tam nemusí smlouvat.

M3 na-nǐ+yìbān-qu₄ nǎ-ge-chāoshì?

A do kterého supermarketu obvykle chodíš?

Ž2 wo-yìbān-qu₄ huálian-chāoshì, dàgài mei-sān-sì-tian₁
qù-yì-cì.

Obykle do Chua-lienu, chodím tam tak jednou za tři, za čtyři dny.

M3 hǎo, nà+xià-ci₄ wǒmen+yìqǐ-qu₄ huálian-chāoshì mǎi-dong₁xi.

Tak příště půjdeme do Chua-lienu nakupovat spolu, jo?

Ž3 + M1

Dialog č. 13, zūfáng : pronájem bytu

Ž3 ni-zū-d-fángz zai-chéngshì+zhōngxīn-ma?

Pronajal sis byt ve středu města?

M1 bù, zai-dōngnán-jīāo.

Ne, na jihovýchodním předměstí.

wo-jiāxiang+zai-nóngcūn, wo-bù-xiang-zhù yùzhībǎnlóu,
gèng-bu-yong-shuō+diǎnshìlóu-le suo³yi+wo-zūle
yì²-ge-biéshù.

Pocházím z vesnice, tak nechci bydlet v paneláku a už vůbec ne ve věžáku, proto jsem si pronajal rodinný domek.

Ž3 ni-zhù-d-fángz miànji-dà-ma?

Jak je ten dům velký?

M1 you-sì-jian-fáng

Má čtyři pokoje:

lóuxia-you cāntīng+kètīng+he-chúfáng,

lóushang+liǎng-jian-wòshì liǎng-jian-dōu-you+yángtái

dāngran+hái-you chēkù he-dìxiàshir.

Dole je jídelna, obývací a kuchyně, nahoře jsou dvě ložnice, obě s balkonem. Dům má samozřejmě ještě garáž a sklep.

Ž3 lóushang lóuxia, dōu-you cèsuǒ he-yùshì?

Nahoře i dole je záchod a koupelna?

M1 shàngxia+dou¹-you-cèsuǒ, buguò-yùshi+zhi³-zai-lóushang.

budan⁴+you-línyù+you-yùgāng, hai²-you-liǎng-ge+xǐshouchí,

xǐyījī+yě-fangzai+yùshìli, dìfang-gou-dà bùjǐ.

Záchod je nahoře i dole, ale koupelna je jenom nahoře. Je v ní sprcha i vana a dvě umyvadla. Taky pračka a pořád je tam dost místa.

Ž3 tǒngyī-gōngnuǎnr hai²shi+zìjī-shāo?

Máš ústřední nebo si topíš sám?

M1 jítī-gōngnuǎn.

Ústřední topení.

jīnwán+wo³men-zai-huāyuánli+kāo-niúròu, fāngbian-d-hua⁴,

huānyīng-ni lai-wánr.

Dneska večer budeme na zahradě opékat hovězí. Přijď, jestli se ti to hodí.

Ž3 zhēn-yíhàn, jīnwǎn+wo-lìng-you-yuēhuì, gǎi-ri-zai-lái hǎo ma?

Je mi to fakt líto, ale dneska už něco mám. Nechme to na jindy, jo?

Dialog č. 43, yínháng: banka

Ž3 qǐng-wèn, shénme-di⁴fang kěyǐ+duìhuan-wàibì?

Promiňte, kde můžu vyměnit peníze?

M1 rènhe-yínháng he-nin²+zhù-d-lǚguǎn dōu-kěyǐ+duìhuàn.

V jakémoliv bance nebo v hotelu, kde bydlíte.

Ž3 wo³-xiang-ba+zhè-zhāng lǚxing-zhīpiào huàncheng-xiànjīn
kěyi-ma?

Chtěla bych vyměnit tento cestovní šek za hotovost, je to tady možné?

M1 kěyi, qǐng+tiánxiè zhèi-zhāng biǎogér, bīng⁴-ba-hùzhào
gei³-wo+kàn-kan.

Ano. Vyplňte prosím tento formulář a ukažte mi pas.

Ž3 qǐng-wèn, jīntiān ōuyuan₂ duì-rénmínbì-d [duìhuànlǜ
shì-duōshao?]¹⁶⁷

Promiňte, jaký je dnešní kurs eura k RMB?

M1 jīntiān yì-ōuyuán-huàn bā-kuài qī-mào bā-fēn.

Jedno euro za osm jüanů sedm tiao a pět fenů.

Ž3 nín-zuì-hào gei³-wo-língqián, hǎo-ma?

Můžete mi to dát v drobných?

M1 hǎo-d, qǐng-zai-zhèr qiān-ge-mínggr, gei-nín duìhuāndān,
zhè⁴-shì-nín duìhuān-d+rénmínbì, yìgòng bābāi qīshíwǔ
yuán₂, yì-jiao-sì-fēn, qǐng-diǎn-yì-xià⁴.

Ano. Tady se prosím podepište. Váš doklad o směně a vaše peníze. Celkem je to osm set sedmdesát pět jüanů jedno tiao a čtyři feny. Přepočítejte si to prosím.

Ž3 + M2

Dialog č. 39, chāoshì: supermarket

M2 nǐ-yìbān dào-nǎli qù-mǎi-dōngxi?

Kde obvykle nakupuješ?

Ž3 wǒ-xǐhuan zài-chāoshì mǎi-dōngxi.

Nakupuji ráda v supermarketu.

M2 ng, chāoshì-d-dōngxi yòu-duō you-gānjing.

Aha, zboží v supermarketu je hodně a je nezávadné.

Ž3 duì-le, suīrán bì-wàimian guì-yì-dianr³,
dān³shì+hen-ānquan, hen-wèishēng, yè³-bù-xūyào
tāojià-huānjià.

Přesně tak. Je tam sice draž než na tržišti, ale je to bezpečné a hygienické. Taky se tam nemusí smlouvat.

¹⁶⁷ Vyřazeno z analýzy z důvodu zakoktání.

M2 nà-ni-yìbān qu-nǎ-ge-chāoshì?

A do kterého supermarketu obvykle chodíš?

Ž3 wō-yìbān-qu₄ huálián-chāoshì, dàgài sān-sì-tiān
qù-yì-ci⁴.

Obyčejně do Chua-lienu, chodím tam tak jednou za tři, za čtyři dny.

M2 hǎo, nā-xià-yì-ci⁴ wǒ³men-yìqǐ-qu huálián mǎi-dōngxi-ba.

Tak příště půjdeme do Chua-lienu nakupovat spolu, jo?

Dialog č. 49, diànshì: televize

Ž3 wǎnshang nǐ-yìbān zuò-shénme?

Co obvykle děláš večer?

M2 kàn-diànshì-bei.

Jasně že se dívám na televizi.

Ž3 nǐ-xǐhuan nǎ-lei jiémù⁴?

Jaké pořady máš rád?

M2 wō-zuì xǐhuan-kàn [cctv-wǔ]¹⁶⁸ tǐyù-píndào,
cháng-bào₄dao+yi-xiē guóji-sàishì, yě-xián₄chang-zhíbō
dàxing-bǐsài, xiang-shìjiēbēi, ōuzhoubēi, shìjìnsài,
shìbīngsai, yǔmaoqiúr+gōngkǎisài, wēnwǎng+gōngkǎisài
shen²me-d.

Nejraději se dívám na sportovní kanál cctv 5. Často tam dávají různé mezinárodní zápasy, také v přímém přenosu vysílají velké soutěže jako světové poháry, evropské poháry, světové šampionáty, exhibice, Badminton Open nebo Wimbledon.

nǐ-ne?

A ty?

Ž3 nǐ-hai²shì+qiú mí-ne.

Ty jsi prostě fanoušek míčových her, co?

wō-zuì-ai-kan⁴ kējiaopíndào, yóuqi-shì you³guan-lìshǐ
wénhuà zìrán, kējì-d-jiémù.

Já se ráda dívám na kanály popularizující vědu, zejména na pořady o historii, kultuře, přírodě, vědě a technice.

¹⁶⁸ Písmenné zkratky tohoto typu do analýzy nezařazují.

ni-kàngo tànsuo-fāxiàn-ma?

Díval ses někdy na čínskou verzi Discovery?

M2 wo-hě'n-xihuan-kan⁴ nà-ge+jiému⁴, kěyi xuéxi pǔtonghuà, ye
kěyi+lian-tīnglì.

Rád se na ni dívám, učím se z ní čínsky a procvičuju si poslech.

jīnwǎn you-shénme+jiémù?

Co dávají dneska večer v televizi?

Ž3 zhōngyāng-diànshìtái kāishǐ bōfàng yì-bù+liánxujù,
shì-zhōngguó, měiguó he-yìdàlì+hépai-d mǎke-bōluo.
Ústřední televize začíná vysílat seriál. Je to čínská, americká a italská koprodukce
Marco Polo.

M2 shì-ma?

[wǒ bāshí niándàimò]¹⁶⁹ zai-jiéke kan⁴go, hūbìliè-shì
yīng-ruòchéng+banyan³-d duì-ba.

Viděl jsem ji na konci osmdesátých let v Česku. To je ta, jak v ní Jing Žuo-čcheng
hraje Kublaje?

Ž3 duì, zen³me-yàng, yiqǐ-kan⁴-ma?

Přesně. Tak co, budeme se dívat spolu?

Ž3 + M3

Dialog č. 27, chéngchuán: plavba lodí

Ž3 tóuděngcāng zai-shàngmian, zánmen cóng-zhèi-bianr+shàng.
Kajuty první třídy jsou nahoře, pojďme tudy.

M3 zánmen-dao⁴ jiǎbǎnshàng qù-kàn-kan-ba.
Pojďme se podívat na palubu.

Ž3 jiǎbǎnshàng fēng-dà, dāngxīn bié-zháo-liáng-le.
Na palubě hodně fouká, ať se nenastydneš.

M3 liǎng'àn-d fēngguāng zhēn-měi.
Krajina na obou březích je opravdu krásná.

Ž3 nín-zěnme-le?
Co je s tebou?

¹⁶⁹ Vyřazeno z analýzy z důvodu nepřirozené realizace.

- M3** wǒ you-diǎnr ǎxīn, xiǎng-tù.
Není mi dobře, chce se mi zvracet.
- Ž3** nín+dàgài yùncuán-le, wo-zhèr-you₃ zhǐyunyaòr.
Asi mořská nemoc, mám tady léky proti kinetóze.
- M3** méi-shìr, bù-yun₄.
Dobrý, už to přestalo.
yi-huǐr jiu-hǎo-le.
Za chvíli je mi fajn.
- Ž3** chuán-kaò mǎtòu-le, wo³men shàng'àn qu-kàn-kan.
Lod' přistává, pojďme se podívat na břeh.
- M3** hǎo, wo-zhèng dǎsuan shàng'àn qu-mǎi-xiē tǔtechǎnpǐn.
Prima, chci si tam koupit nějaké suvenýry.

Dialog č. 44, yínháng: banka

- Ž3** shénme-di⁴fang+kěyi duìhuan-wàibì?
Kde můžu vyměnit peníze?
- M3** rènhe-yínháng he-nín-zhù-d+lǚguǎn dōu-ke₃yi-duìhuàn.
V jakékoliv bance nebo v hotelu, kde bydlíte.
- Ž3** wo³-yao-ba³+zhè-zhāng lǚxíng-zhīpiào huàncheng-xiànjīn
kěyi-ma?
Chtěla bych vyměnit tento cestovní šek za hotovost, je to tady možné?
- M3** këyi, qǐng-tiánxiě zhèi-zhāng biǎogé bǐng-ba³-hùzhào
gei³-wo-kàn-kan.
Ano. Vyplňte prosím tento formulář a ukažte mi pas.
- Ž3** qǐng-wèn, jīntian ōuyuan duì-rénmínbì-d duìhuanlǜ⁴
shì-duōshao?
Promiňte, jaký je dnešní kurs eura k RMB?
- M3** jīntiān+yi-ōuyuan-huan bā-kuai+qī-mao+bā-fen-qian².
Jedno euro za osm jüanů sedm t'iao a pět fenů.
- Ž3** nín zuì-hao gei³-wo-xiē+língqián, këyi-ma?
Můžete mi to dát v drobných?

M3 hǎo-d, qǐng-zai-zhè+libianr qiān-ge-mínggr,
gei³-nin+duìhuandān, zhè-shì-nin² duìhuan-d+rénmínbì,
yígòng-shì bābai-qīshiwǔ-kuai₄ yì⁴-mao-sì,
qǐng-diǎn-yì-xià⁴.

Ano. Tady se prosím podepište. Váš doklad o směně a vaše peníze. Celkem je to osm set sedmdesát pět jüanů jedno tiao a čtyři feny. Přepočítejte si to prosím.

3 Analýza

V následující kapitole tkví jádro této disertační práce. Transkribované dialogy budou analyzovány z těchto prozodických hledisek:

- a) počet slabik v segmentu
- b) stupně prominence
- c) počet iktů a rychlost řeči
- d) průměrná délka kól a segmentů
- e) frekvence výskytu typů rytmických sledů
- f) pozice rytmických sledů v kólech

Pro potřeby analýzy volím jednoduchou základní klasifikaci dialogů na dialogy shodných generací (dále jen SGD) a dialogy kombinovaných generací (dále jen KGD). K tomuto označení poté přidávám bližší specifikaci toho, zda se jedná o dialog žen (dále jen Ž), mužů (dále jen M) či mužů a žen (dále jen M + Ž). Zde také specifikuji to, o mluvčího či mluvčí jaké věkové kategorie se jedná, a to pomocí číselného označení 1–3, kdy označení 1 přísluší mladší generaci 20–40 let, označení 2 střední generaci 41–60 let a označení 3 starší generaci 61–80 let.

Pro názornou ilustraci výsledků analýzy používám sloupcových grafů a tabulek vytvořených v tabulkovém editoru Excel ze sady MS Office. V některých případech grafy použity nejsou, a to právě tehdy, když není možné z nich vyvodit relevantní výsledky¹⁷⁰. Pokud tyto situace nastanou, bude na ně v příslušné části upozorněno.

V případech, kde je možné sledovat určitý vývoj naměřených hodnot (u změn v průběhu generací a u generačních obměn partnerů v dialogu) využívám také ve statistice užívanou lineární spojnicí trendu¹⁷¹ (regresní přímku), pomocí které je možné zobrazit, zda mezi sledovanými hodnotami existuje nějaká korelace, tedy zda se hodnoty sledovaných proměnných mění společně v určitých kvantifikovatelných lineárních krocích.¹⁷² Díky korelacím je možné zjistit vztah či závislost mezi dvěma jevy, přičemž v této práci se jedná o závislosti lineární, které mají průběh přímky.¹⁷³ Pomocí lineární spojnice trendu je také možné stanovit vývoj hodnot o jednu periodu vpřed, čehož také využívám. Konkrétně se v mé analýze jedná o sledování trendu počínajícího u G3 přes G2 a G1 až k hypotetické budoucí

¹⁷⁰ Např. výskyt sledovaného jevu je velice malý. Často k této situaci dochází v případě analýzy rytmických sledů u víceslabičných segmentů, které jsou velmi málo frekventované.

¹⁷¹ Lineární spojnicí trendu v příložených grafech zjednodušeně označuji jako „trend“ s přidáním názvu konkrétního jevu, který je zobrazován, např. tedy „trend průměrná délka kóla“.

¹⁷² Woods, Fletcher a Hughes 1986: 224; Volín 2007: 185, 208.

¹⁷³ Těšitelová 1987: 57.

generaci (nazvěme ji G_0 ¹⁷⁴). K prokázání spolehlivých výsledků korelací hodnot u lineární spojnice trendu také používám určení hodnoty spolehlivosti (označováno také jako koeficient determinace či determinační koeficient¹⁷⁵) R^2 . Čím více se hodnota spolehlivosti R^2 blíží číslu 1, tím je predikce hodnot zobrazeného trendu spolehlivější.¹⁷⁶ Proto ve svém výzkumu využívám a v grafech ponechávám spojnice trendu zobrazené pouze v těch případech, kdy se hodnota R^2 rovná minimálně hodnotě 0,75 nebo vyšší, a jedná se tak o vysokou korelaci a velmi vysokou korelaci.¹⁷⁷ V těchto případech je tedy možné spolehlivě zobrazit přímku stávajícího vývoje hodnot a predikovat vývoj budoucí. Hodnota spolehlivosti R^2 vynásobená stem ukazuje, kolik procent celkového rozptylu v datech je možné považovat za vysvětlené vztahy mezi analyzovanými proměnnými, resp. kolik procent změny v jedné proměnné je svázáno se změnou v druhé proměnné.¹⁷⁸ Aplikováno v této disertační práci to znamená možnost sledovat, zda existuje spojitost mezi změnami hodnot naměřených u sledovaných prozodických jevů a věku resp. genderu mluvčích.

Na základě stanovené hypotézy vyplynulo, že na potenciálně vzniknuvší rozdíly v řeči mluvčích je možné nahlížet z tří základních hledisek: generace, gender a partner v dialogu.

3.1 Generace

Do této kategorie spadají rozdíly vzniklé příslušností mluvčích k odlišným generacím (G_3 , G_2 , G_1). Jedná se tedy o analýzu rozdílů v prozodické realizaci řeči mezi těmito třemi generacemi. Protože využívám také predikce vývoje hodnot o jednu generaci vpřed, přidržuji se pořadí od starší generace k mladší generaci. Analýzu provádím zvlášť u žen a zvlášť u mužů.

¹⁷⁴ Resp. \check{Z}/M_3 , \check{Z}/M_2 , \check{Z}/M_1 a \check{Z}/M_0 . V grafech je značena jako prázdné pole následující po G_1 . V tomto poli sledujeme stejně jako v polích G_3 , G_2 , G_1 přímku lineární spojnice trendu, pouze zde není podložena skutečnými naměřenými hodnotami, ale je vypočtena na základě predikce.

¹⁷⁵ Volín 2007: 202.

¹⁷⁶ Těšitelová 1987: 57; Volín 2007: 208.

¹⁷⁷ Volín 2007: 190.

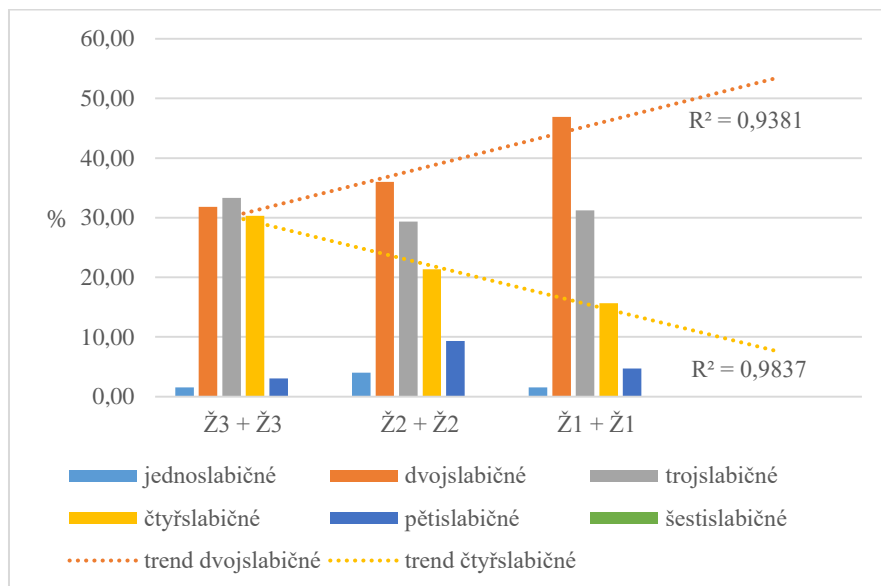
¹⁷⁸ Tamtéž 2007: 202, 244.

3.1.1 Ženy

Analýza dialogů mluvčích stejné generace (SGD_Ž) Ž3 + Ž3, Ž2 + Ž2 a Ž1 + Ž1.

a) počet slabik v segmentu

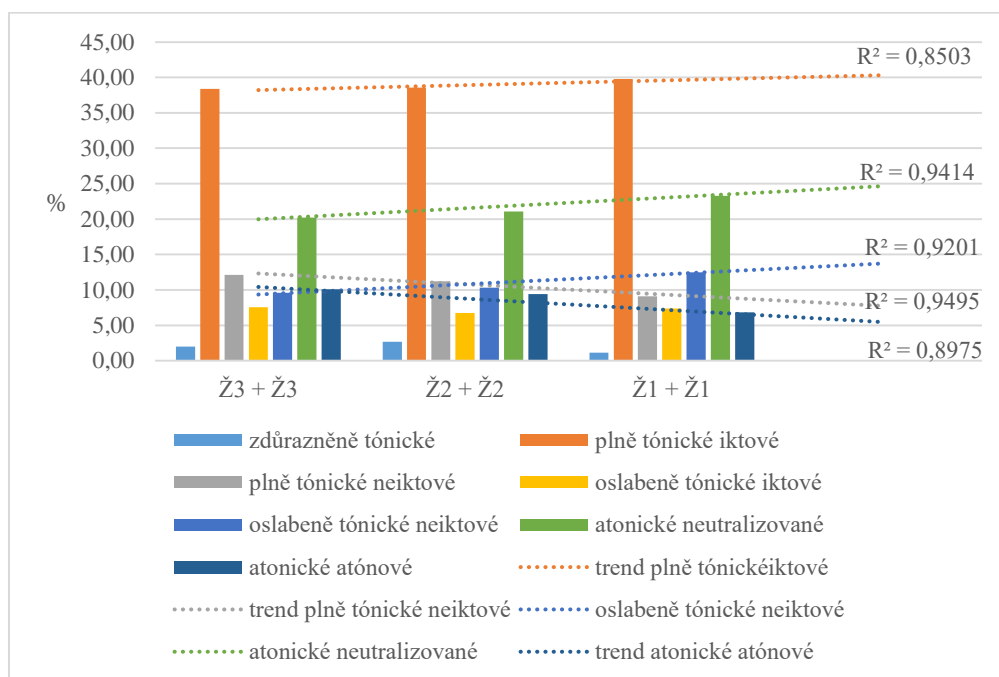
Graf 1: Počet slabik v segmentu SGD_Ž



Z grafu lze vidět, že v počtu slabik v segmentu se objevují dvě výrazně pravidelné tendence, a to tendence k ubývání čtyřslabičných segmentů ve směru od Ž3 k Ž1 (Ž3 30,3 %, Ž2 21,3 %, Ž1 15,6 %) a opačná tendence k přibývání dvojslabičných segmentů ve směru od Ž3 k Ž1 (Ž3 31,8 %, Ž2 36 %, Ž1 46,9 %). S ohledem na vysokou hodnotu spolehlivosti R^2 se dá pokračování obou těchto tendencí očekávat i u budoucí generace Ž0. Obecně se tedy dá shrnout, že napříč generacemi Ž ve směru od Ž3 k Ž1 (resp. Ž0) dochází k úbytku množství čtyřslabičných segmentů a nárůstu množství segmentů dvojslabičných. Vzhledem k pouze malým změnám v ostatních délkách segmentů se tyto dvě změny dají považovat za jevy reciproční.

b) stupně prominence

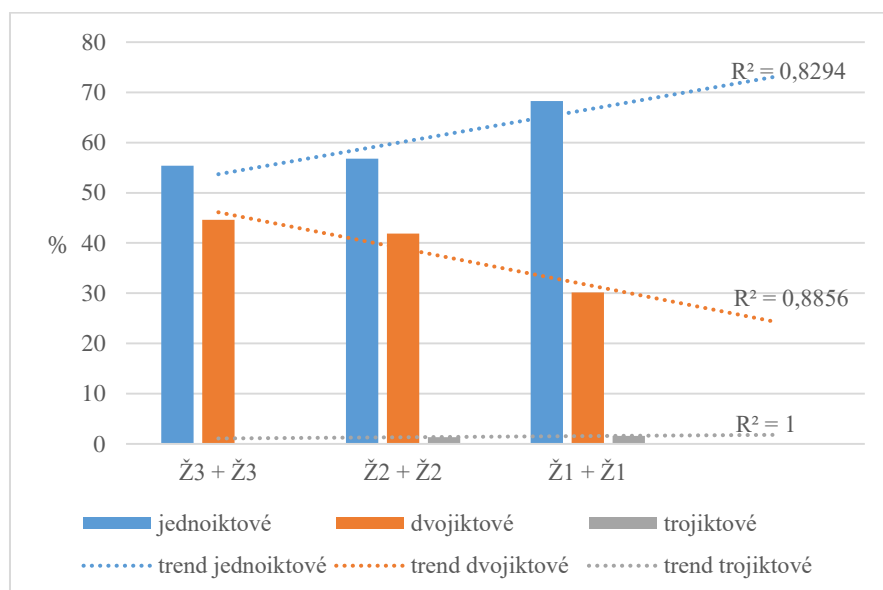
Graf 2: Stupně prominence SGD_Ž



Co se týká stupňů prominence, největší procento zdůrazněně tónických slabik používají Ž2 (2,7 %), poté Ž3 (2 %) a nejméně Ž1 (1,1 %). Dochází k mírnému poklesu množství u plně tónických neiktových slabik (Ž3 12,1 %, Ž2 11,2 %, Ž1 9 %) a atonicke atónových slabik (Ž3 10,1 %, Ž2 9,4 %, Ž1 6,8 %). Naopak k mírnému vzestupu množství dochází u oslabeně tónických neiktových slabik (Ž3 9,6 %, Ž2 10,3 %, Ž1 12,5 %) a atonicke neutralizovaných slabik (Ž3 20,2 %, Ž2 21,1 %, Ž1 23,3 %). Hodnoty náležející Ž3 a Ž2 jsou si blízké, hodnoty náležející Ž1 dělí od Ž3 a Ž2 větší rozestup (např. plně tónické neiktové: Ž3 12,1 %, Ž2 11,2 % a Ž1 9,1 %). Vzhledem k hodnotě spolehlivosti R^2 je možné předpokládat, že v těchto hladinách stupňů prominence se budou udržovat i slabiky u budoucí generace Ž0.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 3: Počet iktů SGD_Ž



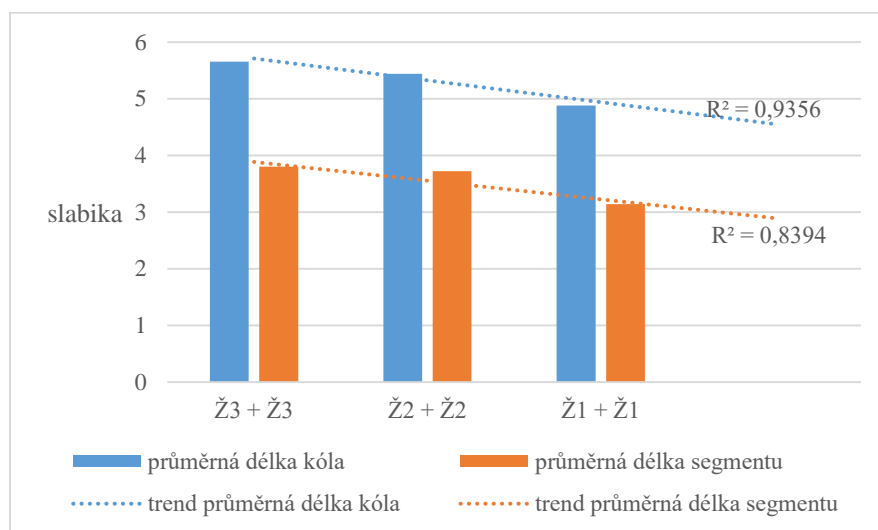
Ve směru od Ž3 k Ž1 je vidět vzestup množství jednoiktových segmentů (Ž3 55,4 %, Ž2 56,8 %, Ž1 68,3 %) a pokles množství dvojičtových segmentů (Ž3 44,6 %, Ž2 41,9 %, Ž1 30,2 %). Zdá se, že zde nastolený trend bude pokračovat i u budoucí generace Ž0. Opět zde také dochází k tomu, že jsou si bližší hodnoty Ž3 a Ž2 a hodnoty Ž1 mají od těchto dvou větší (zde poměrně markantní – ve všech případech více než 10 %) odstup.

Dle Švarného má rychlost řeči souvislost s množstvím iktů, v pomalejší řeči je výraznější převaha jednoiktových segmentů nad segmenty dvoj- či víceiktovými.¹⁷⁹ Co se týká rychlosti řeči v těchto dialogích, Ž3 mluví rychlostí 3,2 slabiky za vteřinu, Ž1 3,4 slabiky za vteřinu a Ž2 3,7 slabik za vteřinu. Nejrychleji tedy mluví Ž2 a nejpomaleji Ž3. V rozporu se Švarného tvrzením je to, že největší převaha jednoiktových segmentů nad víceiktovými není u Ž3, ale je u Ž1.

¹⁷⁹ Švarný 1998a: 24.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 4: Průměrná délka kól a segmentů SGD_Ž



Ve směru od Ž3 k Ž1 stabilně klesá průměrná délka kól i segmentů a je možné očekávat, že tomu tak bude i u budoucí generace Ž0. Průměrná délka kól je 5,7 slabiky u Ž3, 5,4 slabiky u Ž2 a 4,9 slabiky u Ž1. Švarný uvádí průměrnou délku kól 6–7 slabik,¹⁸⁰ tedy kóla jsou delší než v mém vzorku. Toto může být, jak uvádí i Švarný, způsobeno délkou a složitostí vět. Věťami v mém korpusu jsou repliky běžných dialogů, takže to nejsou věty příliš složité, zřejmě i proto kóla mohou být kratší.

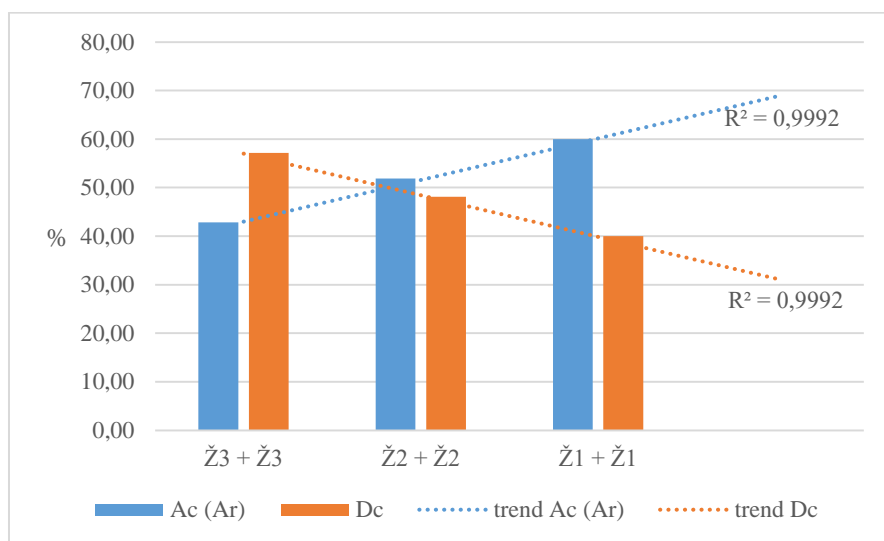
Průměrná délka segmentu je 3,8 slabiky u Ž3, 3,7 slabiky u Ž2 a 3,1 slabiky u Ž1. Opět je zde tedy vidět výraznější rozdíl hodnot mezi Ž3, Ž2 a proti nim Ž1. Co se týká souvislosti mezi rychlostí řeči a délkou segmentů, Švarný uvádí, že délka segmentů je závislá na tempu řeči, tedy čím je řeč rychlejší, tím jsou segmenty delší.¹⁸¹ V tomto vzorku to neplatí: průměrná délka segmentu nejpomalejší řeči (Ž3 3,2 slabiky za vteřinu) a průměrná délka segmentu nejrychlejší řeči (Ž2 3,7 slabiky za vteřinu) se liší pouze o jednu desetinu slabiky.

¹⁸⁰ Švarný 1998a: 24.

¹⁸¹ Tamtéž 1998a: 24.

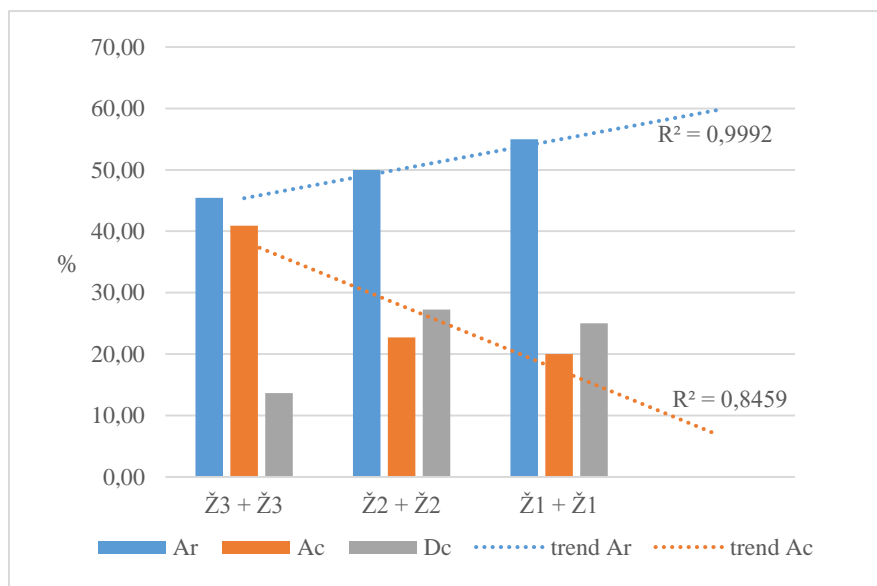
e) frekvence výskytu typů rytmických sledů

Graf 5: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty SGD_Ž



U dvojslabičných segmentů dochází ve směru od Ž3 k Ž1 k nárůstu počtu Ac rytmických sledů (Ž3 42,9 %, Ž2 51,9 %, Ž1 60 %) a poklesu počtu Dc rytmických sledů (Ž3 57,2 %, Ž2 48,2 %, Ž1 40 %). Jev lze tedy vzhledem k jeho pravidelnosti považovat za reciproční. Pokračování této tendence lze předpokládat i u budoucí generace Ž0.

Graf 6: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty SGD_Ž

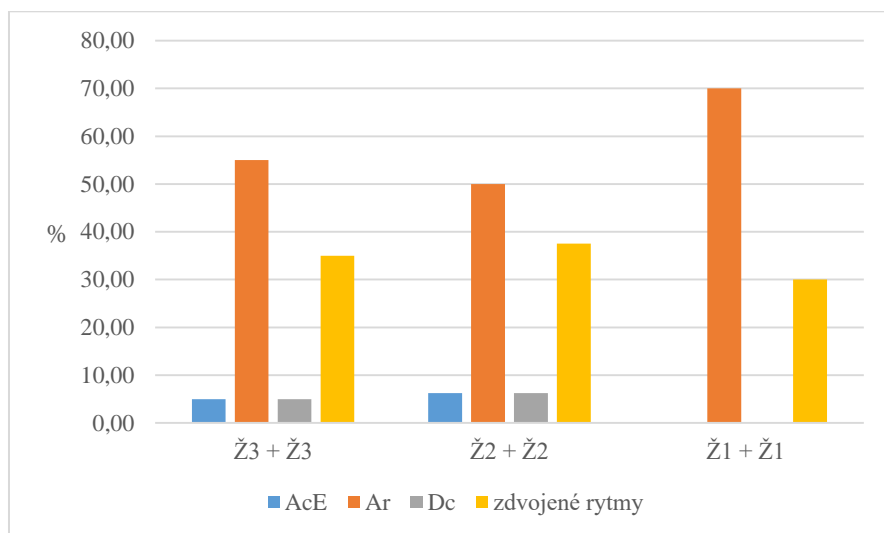


U trojslabičných segmentů dochází ve směru od Ž3 k Ž1 k pravidelnému nárůstu Ar rytmických sledů (Ž3 45,5 %, Ž2 50 %, Ž1 55 %) a k poklesu Ac rytmických sledů, kde dochází mezi Ž3 a v kontrastu k nim u Ž2 a Ž1 k poměrně velkému skokovému poklesu (Ž3 40,9 % a Ž2 22,7 %, Ž1 20 %). Je možné předpokládat, že takovýto průběh bude pokračovat

i u budoucí generace Ž0. Výskyt Dc rytmických sledů je výrazně nižší u Ž3 (13,6 %), mezi Ž2 a Ž1 je malý rozdíl (Ž2 je 27,3 % a u Ž1 25%).

Opět se zde tedy projevuje větší rozdíl mezi Ž3, které vůči Ž2 a Ž1 mají výrazně odlišné hodnoty, a Ž2 a Ž1, jejichž hodnoty se mezi sebou liší méně.

Graf 7: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty SGD_Ž



U čtyřslabičných segmentů ve směru od Ž3 k Ž1, resp. Ž0 nedochází k obecnějším tendencím. Nejčastěji se vyskytují Ar rytmické sledy a zdvojené rytmy.

Graf a popis výsledků u pětislabičných segmentů zde neuvádím, protože jejich výskyt je minimální. Počet jejich výskytů není u žádné z kategorií vyšší než 10, a proto v grafu není možné ukázat relevantní výsledky.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 1: Pozice rytmických sledů v kólech SGD_Ž

Ž3 + Ž3	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	52,9%	56,3%	28%	42,9%
konec	47,1%	43,8%	72%	57,1%
Ž2 + Ž2				
začátek/vnitřek	41,2%	70%	30,8%	66,7%
konec	58,8%	30%	69,2%	33,3%
Ž1 + Ž1				
začátek/vnitřek	35,3%	35,3%	52%	50%
konec	64,7%	64,7%	48%	50%

Co se týká Ac rytmických sledů, u Ž3 je jich větší procento (52,9 %) v pozici na začátku/uvnitř kóla, u Ž2 a Ž1 je tomu naopak, větší procento (58,8 % u Ž2 a 64,7 % u Ž1) je umístěno na konci kóla. Pozice na konci kóla také odpovídá Švarnému měření.¹⁸²

U Dc rytmických sledů je u Ž3 a Ž2 větší procento přítomno na začátku/uvnitř kóla (56,3 % u Ž3, 70 % u Ž2), naopak je to pouze u Ž1, kde převažuje pozice na konci kóla (64,7 %). Podle Švarného je výskyt Dc rytmických sledů více charakteristický pro pozici na začátku/uvnitř kóla.¹⁸³

U Ar rytmických sledů je u Ž3 a Ž2 větší procento přítomno na konci kóla (72 % u Ž3, 69,2 % u Ž2), naopak je to pouze u Ž1, kde převažuje pozice na začátku/uvnitř kóla (52 %). V měření provedenému Švarným se Ar rytmické sledy také více vyskytují na konci kóla¹⁸⁴.

Zdvojené rytmy se vyskytují na konci i na začátku/uvnitř kóla, jedná se pouze o jednotky případů. Švarný se jimi ve svém vzorku zabýval pouze okrajově, a to spíše jednotlivými případy.¹⁸⁵

U Ž dochází zhruba ve třech čtvrtinách těch případů, kde je možné uvažovat o blízkosti naměřených hodnot u některých věkových kombinací, k blízkosti mezi střední generací Ž2 a mladší generací Ž1.

¹⁸² Švarný 1998a: 33.

¹⁸³ Tamtéž 1998a: 33.

¹⁸⁴ Tamtéž 1998a: 42, 46.

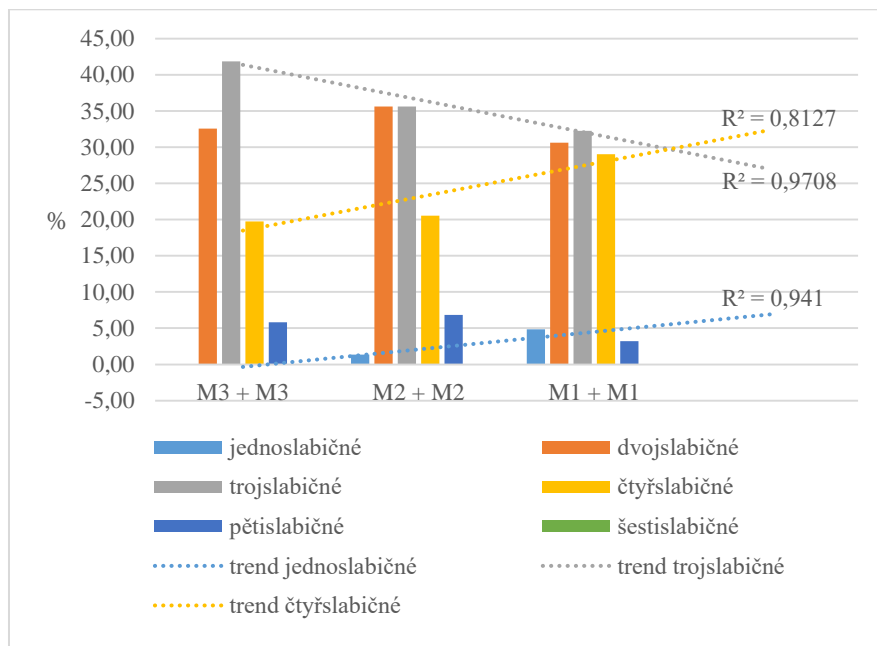
¹⁸⁵ Tamtéž 1998a: 45, 46.

3.1.2 Muži

Analýza dialogů mluvčích stejné generace (SGD_M) M3 + M3, M2 + M2 a M1 + M1.

a) počet slabik v segmentu

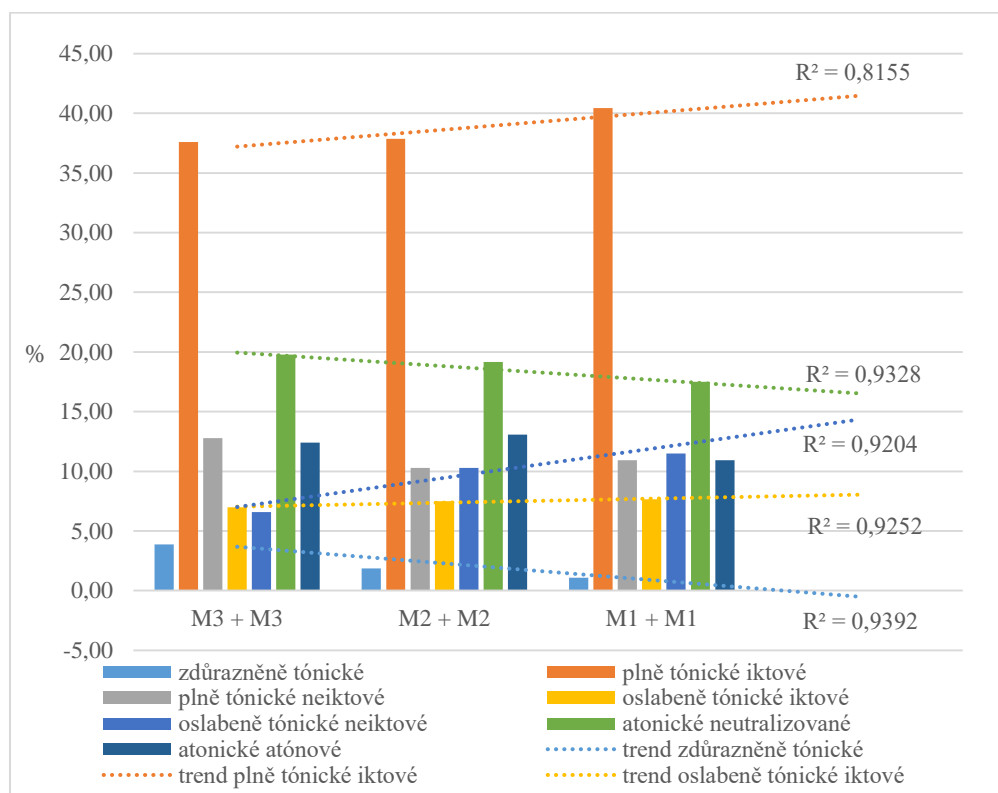
Graf 8: Počet slabik v segmentu SGD_M



Z hlediska počtu slabik v segmentu ve směru od M3 k M1 stoupá počet jednoslabičných segmentů a počet čtyřslabičných segmentů a naopak klesá počet trojslabičných segmentů. Dle spojnic trendu a hodnoty spolehlivosti R^2 bude tento trend zřejmě pokračovat i v budoucí generaci M0. Ve zbývajících segmentech je nejvíce dvojslabičných segmentů a pětislabičných segmentů v řeči M2. K blízkosti naměřených hodnot dochází u dvojslabičných, čtyřslabičných a pětislabičných segmentů mezi M3 a M2.

b) stupně prominence

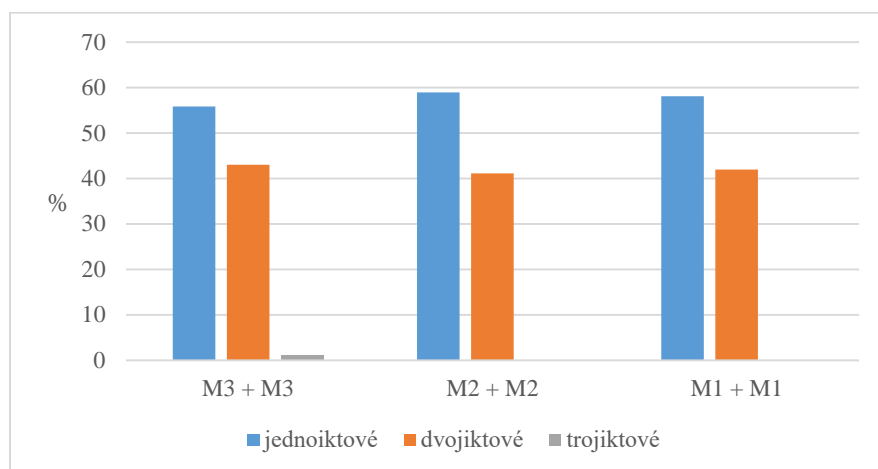
Graf 9: Stupně prominence SGD_M



V oblasti stupňů prominence dochází u M k poměrně výrazným změnám. V průběhu generací je směrem od M3 k M1 (a potažmo M0) vidět tendence k poklesu množství zdůrazněně tónických slabik (M3 3,9 %, M2 1,9 %, M1 1,1 %) a také atonických neutralizovaných slabik (M3 19,8 %, M2 19,2 % a M1 17,5 %). Naopak se projevuje tendence k nárůstu množství plně tónických iktových slabik (M3 37,6 %, M2 37,9 % a M1 40,5 %), oslabeně tónických neiktových slabik (M3 6,6 %, M2 10,3 %, M1 11,5 %) a mírnému nárůstu oslabeně tónických iktových slabik (M3 7 %, M2 7,5 %, M1 7,7 %).

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 10: Počet iktů SGD_M

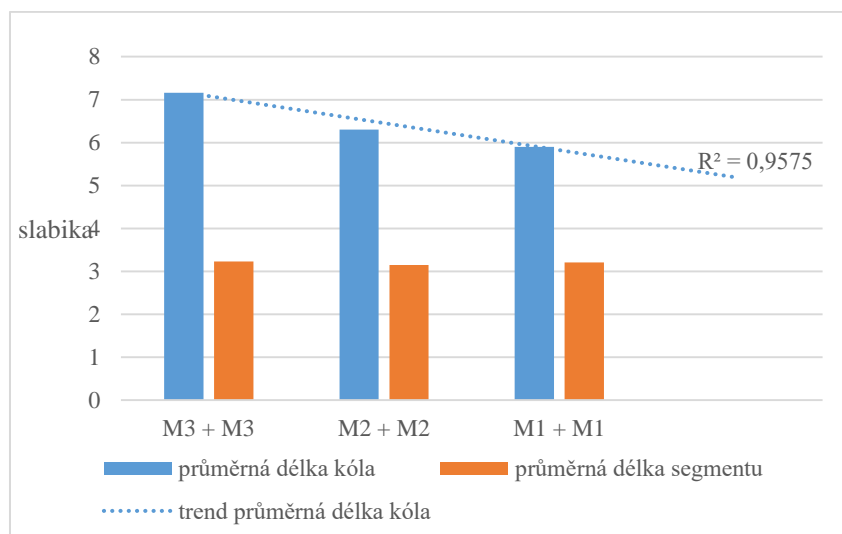


Z hlediska počtu iktů není možné u dialogů stejných generací M vyvodit prokazatelné tendence nárůstu nebo poklesu množství. Množství jednoiktových i dvojičkových segmentů u M2 a M1 si je relativně blízké (M2 58,9 % jednoiktových, M1 58,1 % jednoiktových; M2 41,1 % dvojičkových, 41,9 % dvojičkových. Vedle těchto obdobných hodnot u M2 a M1 stojí hodnoty M3 (55,8 % jednoiktové, 43 % dvojičkové), které od nich mají větší odstup.

Co se týká rychlosti řeči, není zde možné najít korelaci mezi počtem slabik za vteřinu a množstvím jedno- či dvojičkových segmentů. Nejrychlejší řeč mají M1 (4 slabiky za vteřinu) a poté shodně M2 a M3 (3,1 slabiky za vteřinu).

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 11: Průměrná délka kól a segmentů SGD_M

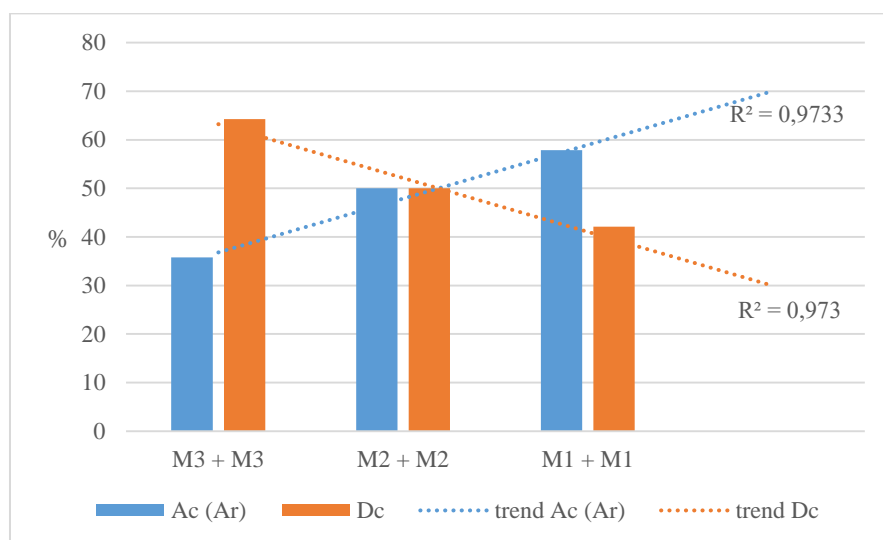


Průměrná délka segmentu zůstává u dialogů napříč generacemi M nezměněna, všechny tři generace tvoří segmenty 3,2 slabiky dlouhé. Průměrná délka kól ve směru od M3 k M1 (a potažmo M0) zcela prokazatelně klesá (M3 7,2 slabiky, M2 6,3 slabiky a M1 5,9 slabiky). Zjištěné průměrné délky kól i segmentů odpovídají výsledkům Švarného.

Z hlediska vztahu délky segmentu a rychlosti řeči nahlíženo, nejrychleji mluví M1 (4 slabiky za vteřinu) a poté shodně M3 a M2 (3,1 slabiky za vteřinu). Nezdá se tedy, že by se zde nějak projevovala korelace mezi rychlostí řeči a průměrnou délkou segmentu.

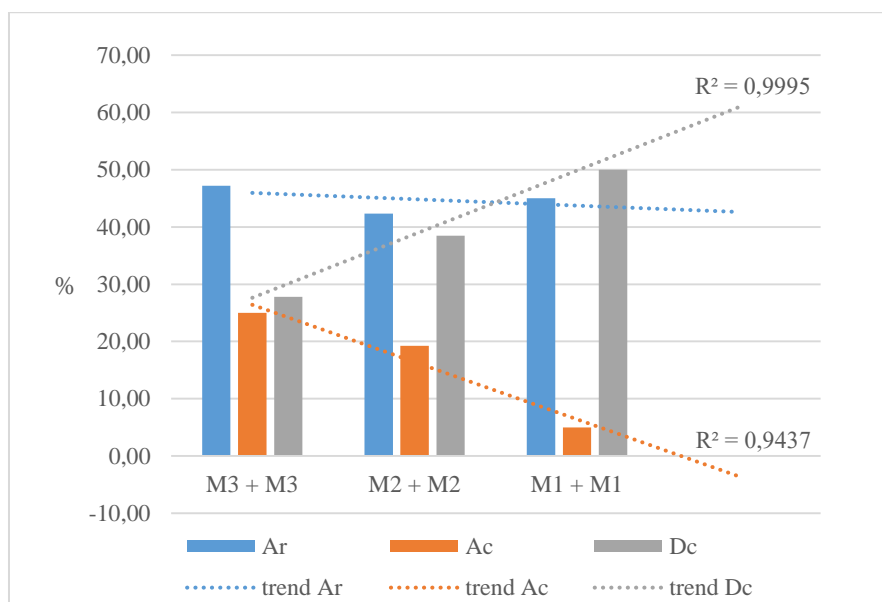
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 12: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty SGD_M



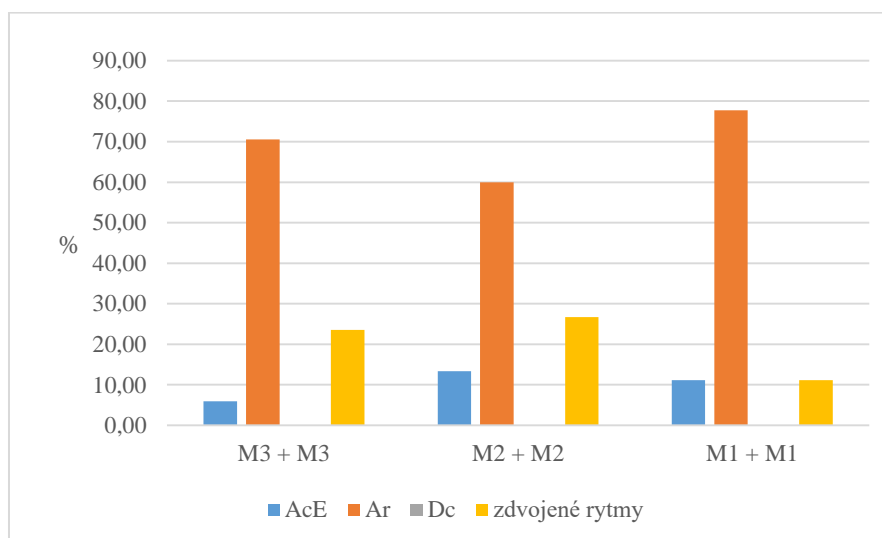
U dvojslabičných segmentů dochází ve směru od M3 k M1 (resp. k M0) ke stabilnímu nárůstu Ac rytmických sledů (M3 35,8 %, M2 50 %, M1 57,9 %) a naopak k poklesu rytmických sledů Dc (M3 64,3 %, M2 50 %, M1 42,1 %). Jev lze tedy považovat za reciproční.

Graf 13: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty SGD_M



U trojslabičných segmentů dochází u Ar rytmických sledů k nepravidelným výsledkům, mezi kterými je rozdíl nejvyšší 5 %. Nejvíce Ar rytmických sledů používají M3 (47,2 %), poté M1 (45 %) a nakonec nejméně M2 (42,3 %). Dochází k poklesu množství Ac rytmických sledů (M3 25 %, M2 19,2 %, M1 5 %) a nárůstu množství Dc rytmických sledů (M3 27,8 %, M2 38,5 %, M1 50 %), přičemž lze předpokládat, že obě tyto tendence se budou projevovat i u budoucí generace M0.

Graf 14: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty SGD_M



U čtyřslabičných segmentů dochází ke kolísání naměřených hodnot a není možno vyvodit obecnější tendence. Nejčastěji se vyskytují rytmické sledy Ar a zdvojené rytmy.

Graf a popis výsledků u pětislabičných segmentů zde neuvádím, protože jejich výskyt je i zde minimální. Počet jejich výskytů není u žádné z kategorií vyšší než 10, a proto v grafu není možné ukázat relevantní výsledky.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 2: Pozice rytmických sledů v kólech SGD_M

M3 + M3	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	70%	71,4%	43,8%	50%
konec	30%	28,6%	56,3%	50%
M2 + M2				
začátek/vnitřek	60%	60,9%	39,1%	50%
konec	40%	39,1%	60,9%	50%
M1 + M1				
začátek/vnitřek	50%	55,6%	44%	50%
konec	50%	44,4%	56%	50%

Co se týká Ac rytmických sledů, u M3 a M2 je jich větší procento (M3 70 %, M2 60 %) v pozici na začátku/uvnitř kóla. U M1 je jejich procento rovnocenné jak na začátku/uvnitř, tak na konci kóla. Dochází zde k pravidelnému postupnému poklesu hodnot, mezi sousedními generacemi je vždy shodný rozdíl 10 %. Tyto výsledky tedy odporují tvrzení O. Švarného, podle kterého je pro Ac rytmický sled typická pozice na konci kóla.¹⁸⁶

U Dc rytmických sledů je u všech generací větší procento přítomno na začátku/uvnitř kóla (71,4 % u M3, 60,9 % u M2, 55,6 % u M1). Tyto výsledky odpovídají Švarného měřením, podle kterých je výskyt Dc rytmických sledů více charakteristický pro pozici na začátku/uvnitř kóla.¹⁸⁷ Nicméně hodnoty v průběhu generací ve směru od M3 k M1 klesají, přičemž mezi M3 a M2 je rozdíl 10,5 % a mezi M2 a M1 již pouhých 5,3 %.

U Ar rytmických sledů je u všech generací větší procento přítomno na konci kóla (56,3 % u M3, 60,9 % u M2 a 56 % u M1). V měření provedeném Švarným se Ar rytmické sledy také více vyskytují na konci kól.¹⁸⁸

¹⁸⁶ Švarný 1998a: 33.

¹⁸⁷ Tamtéž 1998a: 33.

¹⁸⁸ Tamtéž 1998a: 42, 46.

Zdvojené rytmy se vyskytují na konci i na začátku/uvnitř kóla shodně u všech generací M po 50 %, jedná se ale opět pouze o jednotky případů. Švarný se jimi ve svém vzorku zabýval pouze okrajově, a to spíše konkrétními případy.¹⁸⁹

U M se o větší blízkosti naměřených hodnot dvou sousedních generací příliš hovořit nedá, k těmto jevům zde téměř nedochází, změny jsou mezi generacemi ve většině případů obdobné.

3.1.3 Rozdíly a tendence mezi generacemi: jednotlivé gendery

Zde jsou shrnuty a srovnány výsledky výzkumu podrobně popsané v předchozích dvou podkapitolách 3.1.1 Ženy a 3.1.2 Muži, tedy generační rozdíly v jednotlivých genderových kategoriích dialogů shodné generace.

a) počet slabik v segmentu

Z hlediska počtu slabik v segmentu se dá říci, že se u M a Ž objevují odlišné výsledky. Co se týká lineárních tendencí, které se vyznačují nárůstem nebo poklesem v průběhu od starší generace G3 po mladší generaci G1 a potažmo po budoucí generaci G0, je u M tendence k nárůstu množství jednoslabičných a čtyřslabičných segmentů a u Ž tendence k nárůstu množství dvojslabičných segmentů. U M dochází k úbytku počtu trojslabičných segmentů a u Ž k úbytku počtu čtyřslabičných segmentů. Z těchto dat a tendencí je tedy možné vyvodit, že mezi odlišnými generacemi mluvčích dochází k prokazatelným změnám v počtu slabik v segmentu, že tyto změny mají v polovině případů lineární charakter a že konkrétní druh těchto změn je závislý na genderu mluvčích.

b) stupně prominence

Co se týká stupňů prominence, u M a Ž se objevuje několik tendencí, které se opět vyznačují nárůstem nebo poklesem v průběhu od starší generace G3 po mladší generaci G1 a potažmo až po budoucí generaci G0. U M dochází k nárůstu množství plně tónických iktových slabik, oslabeně tónických neiktových slabik a oslabeně tónických iktových slabik. U Ž dochází k nárůstu u oslabeně tónických neiktových slabik a atonických neutralizovaných slabik. Jediným styčným bodem narůstajících hodnot je tedy oběma společný nárůst oslabeně tónických neiktových slabik. Naopak k poklesu dochází u M u zdůrazněně tónických slabik

¹⁸⁹ Švarný 1998a: 45-46.

a také u atonických neutralizovaných slabik. K poklesu u Ž dochází u plně tónických neiktových slabik a u atonických atónových slabik.

c) počet iktů a rychlost řeči

V případě srovnání počtu iktů v segmentech mezi M a Ž dochází k odlišným tendencím. U M nedochází k postupnému ubývání či přibývání, výsledkově blízké jsou si množství jednoiktových i dvojiiktových segmentů u M2 a M1, větší výsledkový odstup nastává u M3. U Ž je ve směru od Ž3 k Ž1 vidět vzestup množství jednoiktových segmentů a pokles množství dvojiiktových segmentů. Je pravděpodobné, že tento trend bude pokračovat i u budoucí generace Ž0. U Ž také dochází k tomu, že jsou si bližší hodnoty Ž3 a Ž2 a hodnoty Ž1 mají od těchto dvou větší odstup. Průměrná rychlost řeči je u M vyšší shodně u M2 a M1 než u M3, u Ž je nejvyšší rychlost řeči u Ž2 a nejpomalejší u Ž3.

d) průměrná délka kól a segmentů

Z hlediska délky kól se mezi M a Ž projevují shodné tendence. U M i u Ž ve směru od G3 ke G1 (resp. G0) průměrná délka kól postupně klesá. Je tedy možné konstatovat, že mezi Ž a M se neprojevují rozdíly v průměrné délce kól. Pokud srovnáme zde naměřenou průměrnou délku kól s výsledky Švarného analýzy, zjistíme, že u M průměrná délka kól Švarnému odpovídá, kdežto u Ž ne, tam jsou průměrné délky kól nižší.

Z hlediska průměrné délky segmentu mezi M a Ž vyvstává rozdíl v tom, že u M se průměrná délka segmentu nemění, u všech generací je stejná (3,2 slabiky), kdežto u Ž dochází k jejímu poklesu. Mezi M a Ž tedy z hlediska průměrné délky segmentu dochází k rozdílné tendenci.

e) frekvence všech typů rytmických sledů

U dvojslabičných segmentů dochází u Ž i u M ke stejné tendenci, k pozvolnému nárůstu množství Ac rytmických sledů a pozvolnému poklesu množství Dc rytmických sledů, přičemž tyto jevy je možné považovat za navzájem reciproční. U trojslabičných segmentů se u M a Ž projevují různé tendence v závislosti na konkrétním typu rytmického sledu. U M i u Ž dochází k postupnému úbytku Ac sledů. U Dc sledů dochází u M k nárůstu množství, kdežto u Ž dochází ke kolísání a analogicky pouze zcela opačně vypadají výsledky i u Ar sledů, u M dochází ke kolísání a u Ž k nárůstu množství. U Ž dochází k většímu rozdílu mezi Ž3 a Ž2, Ž1, u M toto nelze stanovit. U čtyřslabičných segmentů nelze u M ani u Ž stanovit obecnější

tendence, dochází zde ke kolísání hodnot. Nejčastějšími typy sledů jsou shodně u M i u Ž Ar a zdvojené rytmy.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Z hlediska pozice rytmických sledů v kólech je třeba přihlídnout k tomu, o jaký typ sledu se jedná. Ac rytmické sledy u M převažují v pozici na začátku/uvnitř kóla (M3 a M2), u M1 se objevují shodně na začátku/uvnitř i na konci kól. Dochází k pravidelnému poklesu hodnot ve směru od M3 k M1. U žen je větší procento v pozici na začátku/uvnitř kóla pouze u Ž3. Ž2 a Ž1 tedy mají větší podíl rytmických sledů na konci kól. Dc rytmické sledy jsou u M ve všech generacích přítomny ve větší míře na začátku/uvnitř kóla. Dochází k poklesu hodnot ve směru od M3 k M1, dochází také ale k postupnému zmenšování rozdílů mezi pozicemi na začátku/uvnitř kóla a na konci kól. U Ž je větší procento přítomno na začátku/uvnitř kól pouze u Ž3 a Ž2. Ar rytmické sledy jsou opět u všech generací M přítomny na konci kóla, u Ž je to pouze u Ž3 a Ž2. U zdvojených rytmech se u M i u Ž jedná pouze o jednotky případů, jejich výskyt je velice malý.

3.1.4 Rozdíly a tendence mezi generacemi: souhrn

V této kapitole jsou shrnuty generační rozdíly bez přihlídnutí ke genderu, bude analyzována řeč všech mluvčích v korpusu ve všech 21 dialogických kombinacích shodné i kombinované generace (na rozdíl od předchozích kapitol, kde byly předmětem analýzy pouze dialogy mluvčích stejných generací). Celkem se jedná o 1 682 slabik u mladší generace G1, 1 577 slabik u střední generace G2 a 1 547 slabik u starší generace G3. Rozdíly, které se zde projeví, tedy mohou být jednoznačně považovány za rozdíly generační. Namísto použití grafů ilustrujících výsledky z důvodu větší přehlednosti výsledných dat používám jejich zobrazení ve formě tabulek.

a) počet slabik v segmentu

Tabulka 3: Počet slabik v segmentu

POČET SLABIK	G3	G2	G1
jednoslabičné	3,2%	2,1%	1,6%
dvojslabičné	35,8%	34,1%	37,1%
trojslabičné	34%	35,6%	30,4%
čtyřslabičné	22,1%	20,5%	23,5%
pětislabičné	4,8%	7,7%	6,9%
šestislabičné	0,2%	0%	0,5%

U počtu slabik v segmentu dochází k lineárnímu vývoji od G3 ke G1 pouze u jednoslabičných segmentů. Výsledky naměřené u ostatních segmentů s více slabikami nevykazují lineární tendence generačního vývoje.

b) stupně prominence

Tabulka 4: Stupně prominence

STUPNĚ PROMINENCE	G3	G2	G1
zdůrazněně tónické	1,9%	2%	1,2%
plně tónické iktové	38,8%	37,2%	38,2%
plně tónické neiktové	12,3%	11,9%	10%
oslabeně tónické iktové	6,8%	7,8%	8,9%
oslabeně tónické neiktové	9,1%	10,9%	10%
atonické neutralizované	20,6%	20,5%	23,2%
atonické atónové	10,4%	9,7%	8,4%

Z hlediska stupňů prominence slabik se lineární tendence objevují u tří stupňů. Ve směru od G3 ke G1 dochází u plně tónických neiktových a atonických atónových slabik k úbytku množství slabik této prominence a u oslabeně tónických iktových slabik dochází k nárůstu množství slabik této prominence. Ostatní stupně tónové prominence nevykazují lineární tendence.

Za účelem vyvození těch nejjobecnějších jazykových tendencí se jako nutné jeví odstoupit od nejjemnějšího rozdělení tónových prominencí slabik, kde se díky nepravidelným výsledkům u jednotlivých stupňů celkové výsledky měření příliš tříští. V tomto ohledu je velmi

přínosná analýza provedená analogicky podle analýzy Švarného a Ruskové.¹⁹⁰ Jedná se o zkoumání výsledků při méně podrobném rozlišení tónových prominencí, kde se pracuje pouze se třemi kategoriemi plnosti tónu: se slabikami s plným tónem, oslabeným tónem a slabikami atonickými. U plně tónických slabik není rozlišováno, zda fungují jako iktové či neiktové, u atonických slabik není rozlišováno, zda se jedná o slabiky neutralizované nebo atónové, a pod plně tónické slabiky jsou zahrnuty i slabiky zdůrazněně tónické. Jak budou takto zobecněné výsledky analýzy vypadat viz tabulka níže.

Tabulka 5: Stupeň plnosti tónu

STUPEŇ PLNOSTI TÓNU	G3	G2	G1	Švarný + Rusková
plný tón	53%	51,1%	49,4%	55,1%
oslabený tón	15,9%	18,7%	18,9%	11,5%
atonické	31%	30,2%	31,6%	33,4%

Z tabulky je zřejmé, že ve směru od G3 ke G1 dochází v řeči k úbytku množství plných tónů a naopak k nárůstu množství oslabených tónů. Množství atonických slabik osciluje okolo podobné hodnoty: k výraznějšímu poklesu množství atonických slabik dochází u G2.

Uvádím zde i výsledky analýzy Švarného a Ruskové, přičemž se jedná o výsledky analýzy řeči generace předcházející mé starší generaci G3, v podstatě jde tedy o řeč generace G4. Z tabulky lze vyčíst, že naměřené hodnoty odpovídají tendenci poklesu množství u slabik s plným tónem a nárůstu množství u slabik s tónem oslabeným. U atonických slabik je zde nejvyšší naměřená hodnota ze všech kategorií, což patrně odpovídá recipročně opačnému jevu nejnižšího výskytu slabik s oslabeným tónem.

c) počet iktů a rychlost řeči

Tabulka 6: Počet iktů

POČET IKTŮ	G3	G2	G1
jednoiktové	63,1%	60,9%	58,9%
dvojiktové	35,6%	38,3%	39,5%
trojiktové	1,3%	0,8%	1,6%

¹⁹⁰ Švarný a Rusková 1991b: 241. Článek se primárně zabývá změnami prozodické realizace řeči v závislosti na zrychlujícím se řečovém tepu. Pro účel mé analýzy jsem výsledná data různých řečových temp zprůměrovala, a tím získala zde uvedené hodnoty.

Z tabulky vyplývá, že ve směru od G3 ke G1 dochází v řeči k úbytku množství jednoiktových segmentů a naopak k nárůstu množství dvojiktových. U segmentů trojiktových dochází k jejich největšímu používání u G1 a poté u G3, nicméně počet trojiktových segmentů je velice malý (celkem je trojiktových segmentů v korpusu 20), tudíž mají v analýze minimální vliv.

Rychlost řeči ve směru od G3 ke G1 stoupá. G3 mluví průměrnou rychlostí 3,4 slabiky za vteřinu, G2 průměrnou rychlostí 3,7 slabiky za vteřinu a G1 průměrnou rychlostí 4,2 slabiky za vteřinu. Řeč se tedy v průběhu generací zrychluje. Toto v souvislosti s naměřenými počty iktů v segmentech výše odpovídá také Švarného tvrzení, že v pomalejší řeči se projevuje více jednoiktových segmentů než segmentů dvojiktových či víceiktových.¹⁹¹

d) průměrná délka kól a segmentů

Tabulka 7: Průměrná délka kól a segmentů

	G3	G2	G1
průměrná délka kóla	6,5 slab.	6 slab.	6,7 slab.
průměrná délka segmentu	3,2 slab.	3,4 slab.	3,7 slab.

Z hlediska průměrné délky kóla nedochází k lineární tendenci mezi generacemi. Nejdelší kóla tvoří G1 a nejkratší G2. Věk mluvčích tedy zřejmě nesouvisí s průměrnou délkou kól.

Z hlediska průměrné délky segmentu je zde ve směru od G3 ke G1 tendence k nárůstu průměrné délky, která tedy stoupá s klesajícím věkem mluvčích. Zdá se tedy, že se zde potvrzuje souvislost průměrné délky segmentu a průměrné rychlosti řeči,¹⁹² neboť u obou těchto sledovaných veličin v průběhu generací od G3 ke G1 dochází ke stoupání.

¹⁹¹ Švarný 1998a: 24.

¹⁹² Tamtéž 1998a: 24.

e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Tabulka 8: Frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

RYTMICKÉ SLEDY	typ	G3	G2	G1
Dvojslabičné	Ac (Ar)	43,2%	50,3%	55,2%
	Dc	56,8%	49,7%	44,8%
Trojslabičné	Ar	39,3%	39,7%	45,9%
	Ac	25,1%	25,4%	17,6%
	Dc	35,5%	34,9%	36,5%
Čtyřslabičné	AcE	7,6%	7,3%	4,5%
	Ar	59,7%	63,3%	64,7%
	Dc	9,2%	8,3%	6%
	zdvojené	23,5%	21,1%	24,8%
Pětislabičné	Ar	73,1%	61%	61,5%
	zdvojené	26,9%	39%	38,5%
Šestislabičné	Ar	100%	0%	100%

U výskytu rytmických sledů budu rozebírat jednotlivé sledy podle toho, v segmentech složených z kolika slabik se vyskytují. U dvojslabičných segmentů dochází ve směru od G3 ke G1 k nárůstu množství Ac (Ar) rytmických sledů a recipročně k tomu k poklesu množství Dc rytmických sledů. U trojslabičných segmentů dochází k lineární tendenci ve směru od G3 ke G1 pouze u Ar rytmického sledu, jehož množství stoupá. Množství Ac a Dc rytmických sledů kolísají. U čtyřslabičných segmentů se ve směru od G3 ke G1 u rytmických sledů AcE a Dc projevuje lineární tendence poklesu jejich množství a naopak dochází k lineárnímu nárůstu množství Ar rytmických sledů. Ar rytmické sledy jsou také u čtyřslabičných segmentů nejvíce se vyskytujícíím typem sledu. Množství zdvojených rytmů kolísá. U pětislabičných segmentů se vyskytuje největší množství Ar rytmických sledů, nicméně jejich počet stejně jako počet zdvojených rytmů kolísá a nevykazuje žádnou lineární tendenci. Šestislabičné segmenty se vyskytují u G3 a G1, ale jejich množství je pro analýzu zanedbatelné, jedná se o pouhé 4 segmenty Ar rytmického sledu.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 9: Pozice rytmických sledů v kólech

POZICE RYTM. SL. V KÓLECH		G3	G2	G1
Ac	začátek/vnitřek	62,2%	55,1%	64,3%
	konec	37,8%	44,9%	35,7%
Dc	začátek/vnitřek	60,9%	58,8%	49,7%
	konec	39,1%	41,2%	50,3%
Ar	začátek/vnitřek	39,6%	40,5%	50,3%
	konec	60,4%	59,5%	49,7%
zdvojené rytmy	začátek/vnitřek	51,4%	53,8%	48,9%
	konec	48,6%	46,2%	51,1%

Ac rytmické sledy u všech tří generací převažují na začátku/uvnitř kól, nicméně se neprojevuje žádná lineární tendence poklesu nebo nárůstu jejich výskytu a jejich množství u jednotlivých generací kolísá.

Dc rytmické sledy se u generace G3 a G2 vyskytují ve větší míře na začátku/uvnitř kól, u G1 je poměr výskytu na začátku/uvnitř a na konci kól téměř vyrovnaný.

Ar rytmické sledy se u G3 a G2 ve větší míře vyskytují na konci kól, u G1 je poměr výskytu na začátku/uvnitř a na konci kól opět téměř vyrovnaný.

U zdvojených rytmů je ze všech typů sledů nejmenší procentní rozdíl ve výskytu na začátku/uvnitř a na konci kól. U G3 a G2 převažuje množství vyskytující se na začátku/uvnitř kól, u G1 množství vyskytující se na konci kól.

Z výše uvedených výsledků a tabulky je patrné, že blíže jsou si generace G3 a G2, neboť jejich převládající umístění rytmických sledů na začátku/uvnitř či na konci kól se shoduje. K rozdílům v umístění sledů v kólech takto tedy dochází mezi G3 + G2 a G1.

Pokud srovnáme výskytu v rámci odlišných pozic v kólech naměřené zde s výsledky naměřenými Švarným,¹⁹³ zjistíme, že v případě Ac rytmických sledů zde dochází k přímému rozporu. V této analýze se větší množství Ac sledů vyskytuje na začátku/uvnitř kól, kdežto Švarný tvrdí, že je pro ně charakteristická pozice na konci kól. U Dc a Ar sledů dochází ke shodě se Švarným pouze u G3 a G2, hodnoty naměřené u G1 se odlišují.

¹⁹³ Švarný 1998a: 33, 42, 46.

3.1.5 Vliv věku na prozodii

V této kapitole budou popsány výsledky, které jsou na základě analýzy korpusu shrnuty v předešlé kapitole 3.1.4 Rozdíly a tendence mezi generacemi: souhrn. Všechny tendence k nárůstu či poklesu množství sledovaných jevů jsou uváděny ve směru od generace starší ke generaci mladší. Starší generace je tedy vždy výchozím bodem, od kterého začíná měření změn, generace mladší je posledním bodem měřených změn. Za ní následuje budoucí generace, u které jsou hodnoty pouze predikovány na základě dosavadního měření a výpočtu pravděpodobnosti.

a) počet slabik v segmentu

Ke korelaci změny věku a počtu slabik v segmentu dochází pouze u jednoslabičných segmentů. Jedná se o pokles jejich množství v průběhu času.

b) stupně prominence

Z hlediska stupňů prominence dochází k, dle mého názoru, významné změně, a to je pokles množství slabik s plným tónem a nárůst množství slabik s tónem oslabeným. Množství slabik atonických se výrazně nemění. Tyto výsledky nasvědčují tomu, že v průběhu generací dochází ke slábnutí prominence tónových realizací. Srovnání výsledků z tohoto výzkumu a výsledků Švarného analýzy to rovněž potvrzuje, Švarného výsledky do synchronních výsledků zcela zapadají.¹⁹⁴ Dalo by se říci, že Švarného výzkum byl výzkum generace G4, můj výzkum je výzkum generací G3, G2 a G1. Rovněž je zde predikce pokračování nastoleného vývoje i u budoucí generace G0. Pokud se tedy povede tento výzkum znovu provést za 20 let, bude potvrzen (či vyvrácen) vývoj u generace G0 a opět bude možné predikovat vývoj u generace budoucí, čímž získáme časově poměrně dlouhý úsek vývoje realizace tónů v moderní čínštině.

c) počet iktů a rychlost řeči

Z hlediska počtu iktů rovněž dochází v průběhu času ke změnám, a to k nárůstu množství jednoiktových a poklesu množství dvojiktových segmentů. Potvrzuje se i teze, že množství jednoiktových segmentů převládá více nad množstvím dvoj- a víceiktových segmentů právě v případě pomalejší řeči.¹⁹⁵

¹⁹⁴ Švarný a Rusková 1991b: 241.

¹⁹⁵ Švarný 1998a: 24.

Co se tedy týká rychlosti řeči, ta je u starší generace nejpomalejší a u mladší generace nejrychlejší, potvrzuje se tedy obecně uznávané tvrzení, že mluvčí mladšího věku mluví rychleji než mluvčí věku staršího.

Existuje ale i teorie vlivu zdravotního stavu na rychlost řeči, která tvrdí, že mluvčí vyššího věku s dobrým zdravotním stavem se rychlostí řeči mohou blížit mluvčím mladším (na rozdíl od mluvčích vyššího věku, kteří nemají dobrý zdravotní stav).¹⁹⁶ Tuto teorii a její vliv na rychlost řeči ale není možné v mém výzkumu potvrdit či vyvrátit. I přesto, že značnou část respondentů výzkumu vyššího věku tvořili respondenti oslovení v parku při konání různých pohybových aktivit, takže se dá předpokládat dobrý zdravotní stav, nemáme dostatek relevantních informací. Uvádím zde pouze z důvodu možného námětu budoucího výzkumu.

d) průměrná délka kól a segmentů

Průměrná délka kóla není ovlivněna věkem mluvčích. Průměrná délka segmentu stoupá, starší mluvčí tedy tvoří nejkratší segmenty a mladší segmenty nejdelší. Jelikož Švarný uvádí, že je průměrná délka segmentu závislá na tempu řeči,¹⁹⁷ a z výsledů výzkumu vyplývá, že obě veličiny jak průměrná délka segmentu, tak rychlost řeči stoupají, dá se zde toto pravidlo potvrdit.

e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

V průběhu času od starší generace k mladší dochází k nárůstu množství Ar rytmického sledu a naopak k poklesu množství Dc a zdvojeného rytmického sledu. V množství Ac rytmického sledu se neprojevuje žádná tendence. U nejstarší generace je nejfrekventovanější Dc sled (34,6 %), u střední generace Ar sled (32,5 %) a u mladší generace rovněž Ar sled (35,2 %).

f) pozice rytmických sledů v kólech

Ac rytmus se u všech generací objevuje více na začátku/uvnitř kól, k poklesu nebo nárůstu jeho množství nedochází, proto zde tedy zřejmě není žádný vliv věku mluvčích. Dc rytmický sled se u starší a střední generace objevuje více na začátku/uvnitř kól, u generace mladší je jeho výskyt na začátku/uvnitř a na konci kól vyrovnaný. V průběhu času zde dochází k jeho úbytku v pozici na začátku/uvnitř kól a recipročnímu nárůstu v pozici na konci kól, je zde tedy zřejmě nějaké ovlivnění věkem mluvčích. Obdobná situace nastává u Ar rytmického sledu, kde u starší a střední generace převažuje jeho výskyt v pozici na konci kóla a u mladší

¹⁹⁶ Viz Ramig 1983.

¹⁹⁷ Švarný 1998a: 24.

generace je výskyt na konci a na začátku/uvnitř kól vyrovnaný. V průběhu času zde dochází k jeho úbytku v pozici na konci kól a recipročným nárůstu v pozici na začátku/uvnitř kól, je zde tedy zřejmě nějaké ovlivnění věkem mluvčích. U zdvojených rytmech dochází u starší a střední generace k většímu výskytu na začátku/uvnitř kól a u mladší generace se jejich poměr výskytu vyrovnává. Nepochází k lineární tendenci nárůstu nebo poklesu množství, která by nasvědčovala vlivu věku. K naměření podobných hodnot dochází u Dc, Ar a zdvojených rytmických sledů u starší a střední generace. Určitý vliv věku na pozici sledů v kólech zde tedy je a projevuje se zejména mezi střední a mladší generací.

3.2 Gender

V kapitole týkající se genderu budou popsány rozdíly mezi gendery po jednotlivých generacích (mladší generace G1: 20–40 let, střední generace G2: 41–60 let a starší generace G3: 61–80 let).

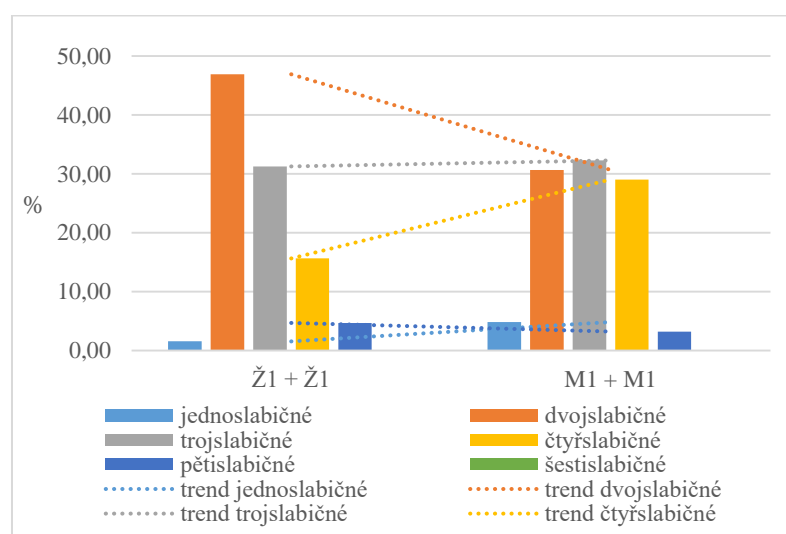
I u zde použitých grafů ponechávám spojnici trendu, přestože se nejedná o trend v pravém slova smyslu, nesleduje se zde žádný vývoj. Činím tak z toho důvodu, že poklesy a vzestupy hodnot v grafech jsou takto, dle mého názoru, názorněji viditelné.

3.2.1 Mladší generace (20–40 let)

Analýza dialogů mluvčích mladší generace (SGD_Ž1/M1).

a) počet slabik v segmentu

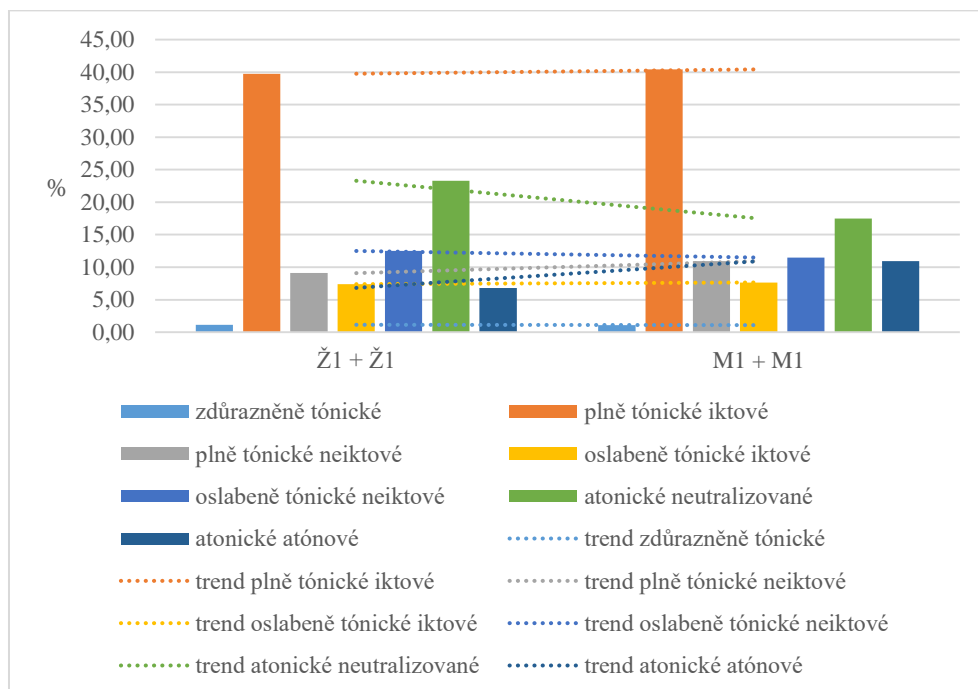
Graf 15: Počet slabik v segmentu SGD_Ž1/M1



Mezi Ž1 a M1 se zde projevuje několik rozdílů. Ž1 mají vyšší procento dvojslabičných segmentů (46,9 %) oproti M1 (30,7 %) a stejně tak vyšší procento pětislabičných segmentů, i když jejich množství je velice malé. Ž1 mají 4,7 % pětislabičných segmentů a M1 3,2 %. M1 mají více čtyřslabičných segmentů (29 %) oproti Ž1 (15,6 %) a stejně tak také více jednoslabičných segmentů (4,8 %) oproti Ž1 (1,6 %). Jedinými segmenty, kde je množství výskytů u obou genderů srovnatelné (také vzhledem k jejich poměrně velkému množství), jsou segmenty trojslabičné (M1 32,3 % a Ž1 31,3 %).

b) stupně prominence

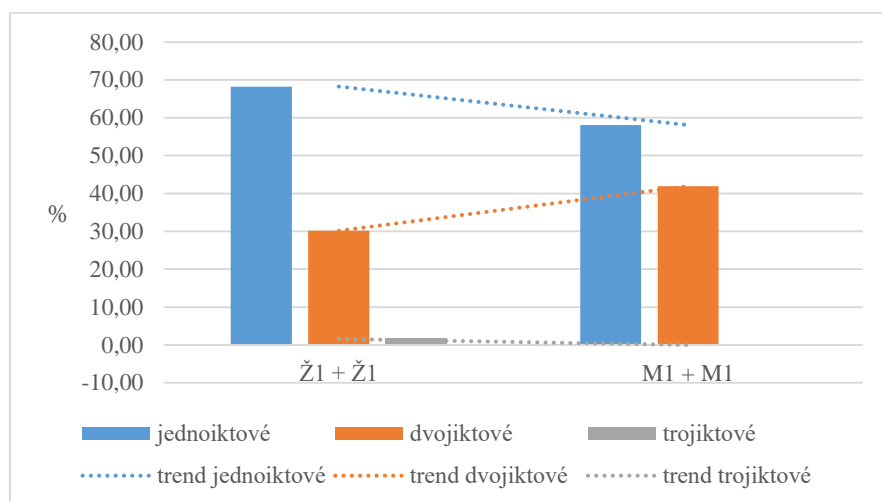
Graf 16: Stupně prominence SGD_Ž1/M1



Z hlediska stupňů prominence dochází mezi M1 a Ž1 pouze k minimálním změnám. Nejvýraznější změna je množství atonicke neutralizovaných slabik, kde je jejich procento vyšší u Ž1 (Ž1 23,3 %, M1 17,5 %), a atonicke atónových slabik, kde je situace opačná a vyšší procento je u M1 (M1 10,9 %, Ž1 6,8 %) a stejně tak u plně tónických neiktových slabik (M1 10,9 %, Ž1 9,1 %). Ostatní rozdíly v tónových prominencích nepřesahují 1 %.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 17: Počet iktů SGD_Ž1/M1



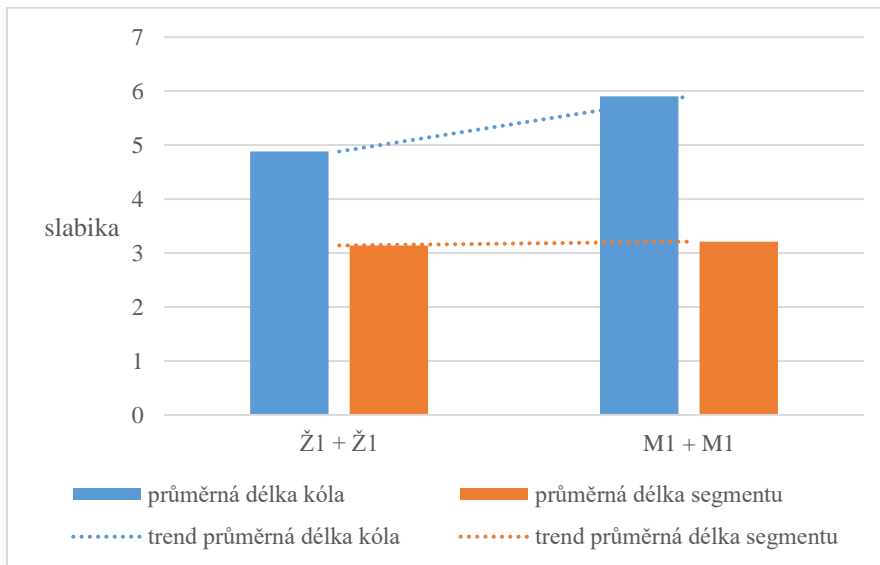
U Ž1 je vyšší procento jednoiktových segmentů a nižší procento segmentů dvojičkových (68,3 % jednoiktových a 30,2 % dvojičkových segmentů), u M1 je tomu stejně (58,1 % jednoiktových segmentů a 41,9 % dvojičkových segmentů), ale rozdíl mezi procentuálním výskytem jednoiktových a dvojičkových není tak velký jako u Ž1. U Ž1 se objevují také segmenty trojičkové, jejichž výskyt je minimální (1,6 %).

Co se týká rychlosti řeči, Ž1 zde vysloví 3,4 slabiky za vteřinu a M1 4 slabiky za vteřinu, M1 tedy mluví rychleji než Ž1. U této mladší generace tedy platí Švarného tvrzení, podle kterého má rychlost řeči souvislost s množstvím iktů a v pomalejší řeči je výraznější převaha jednoiktových segmentů nad segmenty dvoj- či víceiktovými.¹⁹⁸ U Ž1 mají jednoiktové segmenty 36,5 % převahu nad segmenty dvoj- a trojičkovými, u M1 je to převaha pouze 16,1 %.

¹⁹⁸ Švarný 1998a: 24.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 18: Průměrná délka kól a segmentů SGD_Ž1/M1

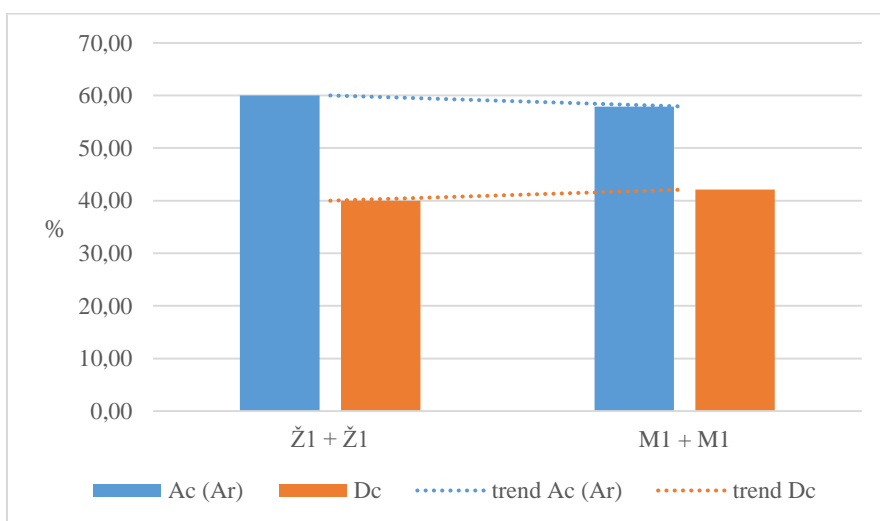


M1 tvoří průměrně o jednu slabiku delší kóla než Ž1 (M1 5,9 slabiky, Ž1 4,9 slabiky). Průměrná délka segmentu zůstává u obou genderů zhruba stejná (3,1 slabiky u Ž1 a 3,2 slabiky u M1).

Rychlost řeči zde nemá na průměrnou délku segmentů zřejmě žádný vliv.

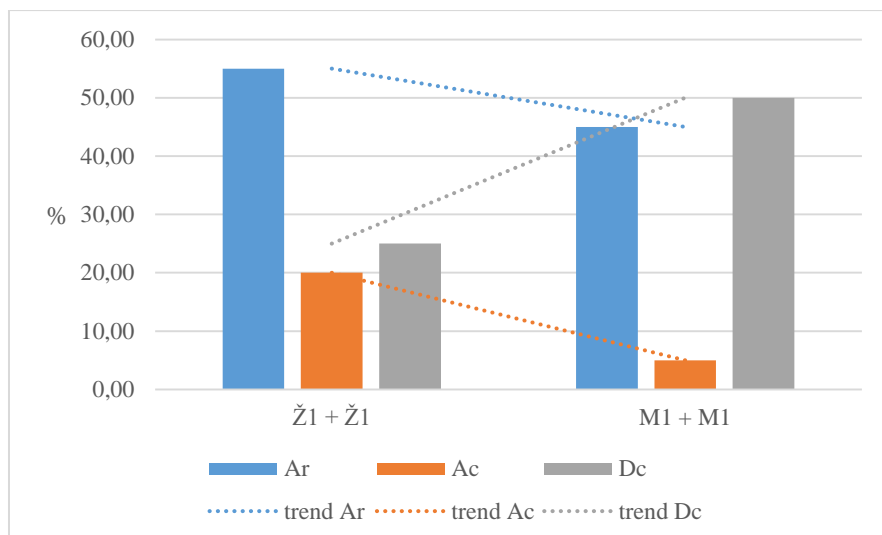
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 19: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty SGD_Ž1/M1



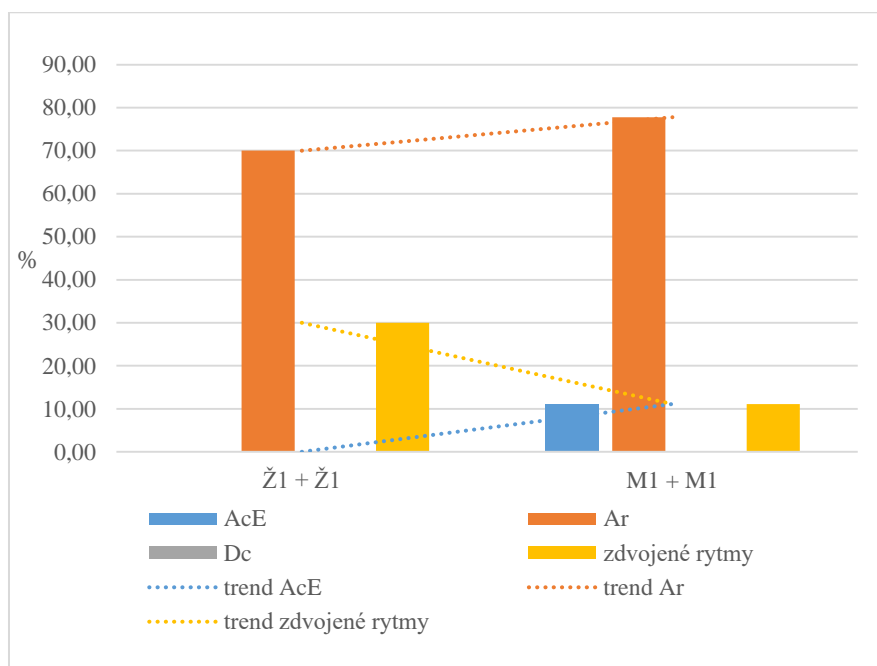
U dvojslabičných segmentů nedochází u mladší generace k větším genderovým rozdílům. Ž1 využívají o 2,1 % více Ac rytmičkových sledů a analogicky o 2,1 % méně Dc rytmičkových sledů než M1.

Graf 20: Frekvence výskytu typů rytmičkových sledů: trojslabičné segmenty SGD_Ž1/M1



Co se týká trojslabičných segmentů, Ž1 používají o 10 % více Ar rytmičkových sledů než M1 (Ž1 55 %, M1 45 %) a stejně tak více Ac rytmičkových sledů (Ž1 20 %, M1 5 %). Naopak M1 používají větší množství Dc rytmičkových sledů, a to o celých 25 % (Ž1 25 %, M1 50 %).

Graf 21: Frekvence výskytu typů rytmičkových sledů: čtyřslabičné segmenty SGD_Ž1/M1



U čtyřslabičných segmentů se u M1 objevuje používání AcE rytmického sledu (11,1 %), u Ž1 tento sled chybí. M1 používají větší množství Ar rytmických sledů než Ž1 (M1 77,7 %, Ž1 70 %). Naopak u Ž1 dochází k většímu používání zdvojených rytů (Ž1 30 %, M1 11,1 %).

Graf výskytu rytmických sledů u pětislabičných segmentů zde neuvádím, protože jejich výskyt je u Ž1/M1 zanedbatelný.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 10: Pozice rytmických sledů v kólech SGD_Ž1/M1

Ž1 + Ž1	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	35,3%	35,3%	52%	50%
konec	64,7%	64,7%	48%	50%
M1 + M1				
začátek/vnitřek	50%	55,6%	44%	50%
konec	50%	44,4%	56%	50%

Co se týká Ac rytmických sledů, u Ž1 je větší procento (64,7 %) umístěno na konci kóla, u M1 je shodně 50 % výskytů na konci a na začátku/uvnitř kóla. Pozice na konci kóla u Ž1 také odpovídá Švarnému měření.¹⁹⁹

U Dc rytmických sledů je u Ž1 v převaze pozice na konci kóla (64,7 %). U M1 je více Dc rytmických sledů (55,6 %) umístěno na začátku/uvnitř kóla. Podle Švarného je výskyt Dc rytmických sledů více charakteristický pro pozici na začátku/uvnitř kóla,²⁰⁰ což tedy odpovídá situaci u M1, nikoliv však u Ž1.

U Ar rytmických sledů u Ž1 převažuje pozice na začátku/uvnitř kóla (52 %). U M1 převažuje pozice na konci kóla (56 %). V měření provedeném Švarným se Ar rytmické sledy také více vyskytují na konci kól²⁰¹, což tedy odpovídá výsledkům u M1, ne ale výsledkům Ž1.

Zdvojené rytmy se vyskytují na konci i na začátku/uvnitř kól ve všech případech u Ž1 i M1 shodně po 50 %, jedná se ale pouze o jednotky případů, tudíž jsou v analýze málo podstatné.

¹⁹⁹ Švarný 1998a: 33.

²⁰⁰ Tamtéž 1998a: 33.

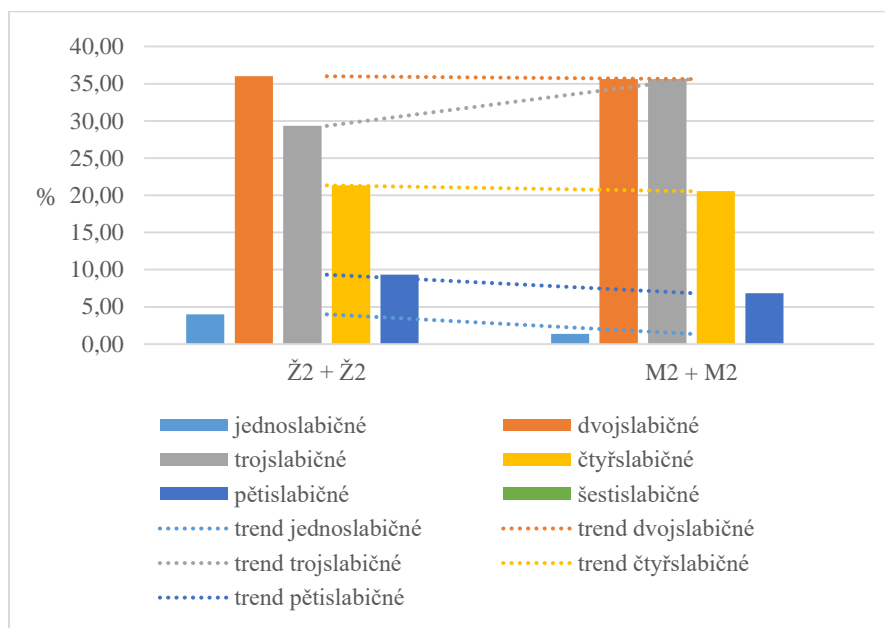
²⁰¹ Tamtéž 1998a: 42, 46.

3.2.2 Střední generace (41–60 let)

Analýza dialogů mluvčích střední generace (SGD_Ž2/M2).

a) počet slabik v segmentu

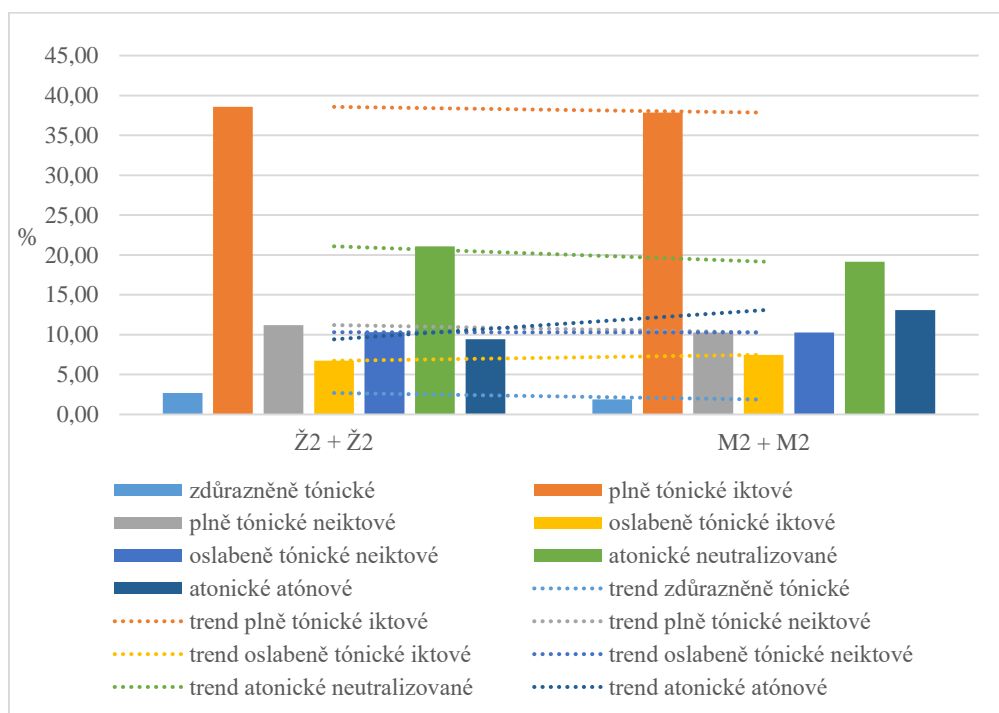
Graf 22: Počet slabik v segmentu SGD_Ž2/M2



Ž2 mají vyšší procento jednoslabičných segmentů (4 %) oproti M2 (1,4 %) a stejně tak vyšší procento pětislabičných segmentů (9,3 %) oproti M2 (6,9 %). Naopak M2 mají vyšší procento trojslabičných segmentů (35,6 %) oproti Ž2 (29,3 %). Zhruba stejný je u Ž2 a M2 procentuální výskyt dvojslabičných a čtyřslabičných segmentů (dvojslabičné Ž2 36 %, M2 35,5 %; čtyřslabičné Ž2 21,3 %, M2 20,6 %).

b) stupně prominence

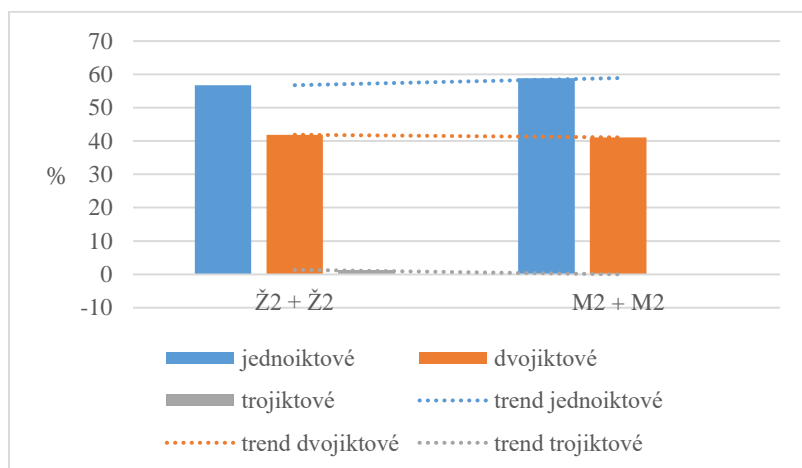
Graf 23: Stupně prominence SGD_Ž2/M2



Z hlediska stupňů prominence dochází mezi M2 a Ž2 pouze k minimálním změnám, z nichž nejvýraznější je množství atonických atónových slabik, kde je jejich procento vyšší u M2 (M2 13,1 %, Ž2 9,4 %), a také množství atonických neutralizovaných slabik, kde je procento vyšší u Ž2 (Ž2 21,1 %, M2 19,2 %). Ostatní změny v tónových prominencích jsou minimální a nepřesahují 1 %.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 24: Počet iktů SGD_Ž2/M2

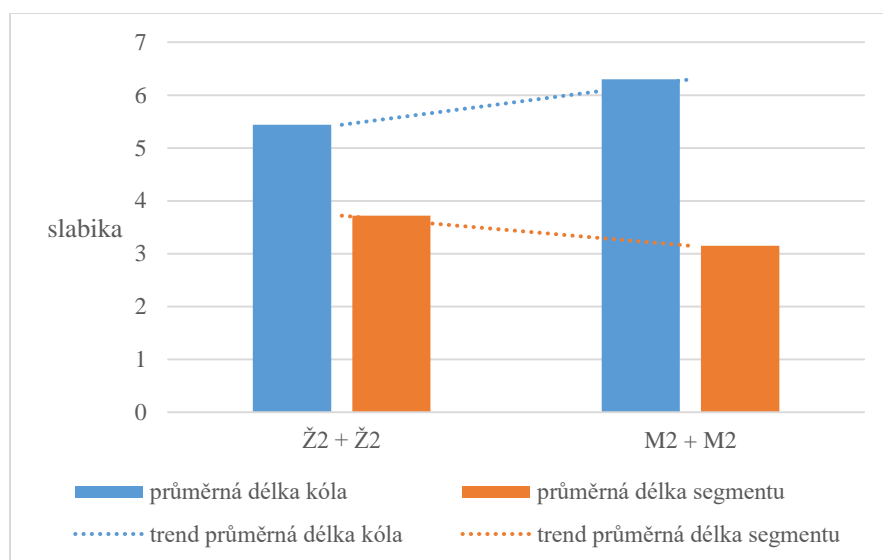


Množství jednoiktových a dvojiktových segmentů u Ž2 a M2 je velice podobné, s minimálními rozdíly. Jednoiktové segmenty se vyskytují u Ž2 v 56,8 % a u M2 v 58,9 % segmentů, dvojiktové segmenty u Ž2 ve 41,9 % a u M2 v 42,1 % segmentů.

Co se týká rychlosti řeči, Ž2 vysloví 3,7 slabik za vteřinu a M2 3,1 slabik za vteřinu, Ž2 tedy mluví pomaleji.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 25: Průměrná délka kól a segmentů SGD_Ž2/M2

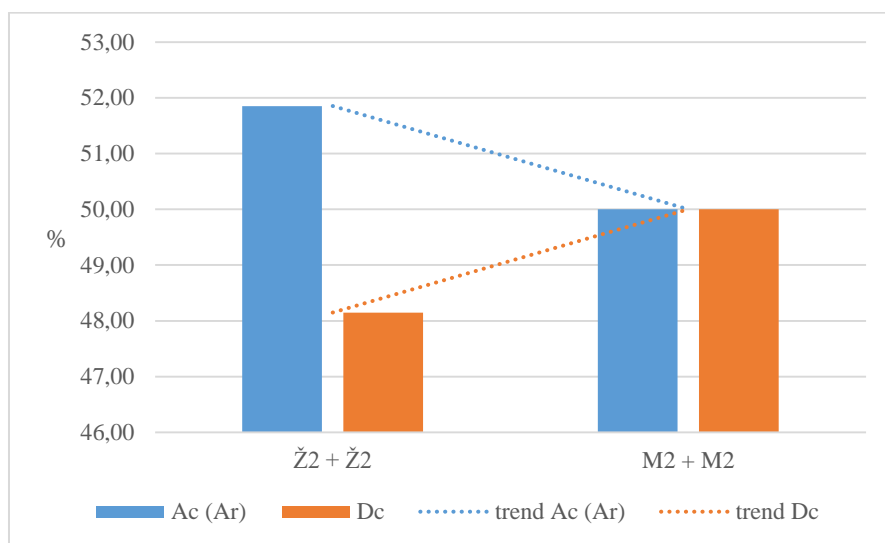


M2 tvoří průměrně o necelou jednu slabiku delší kóla než Ž2 (M2 6,3 slabik, Ž2 5,4 slabik). Naproti tomu Ž2 tvoří průměrně o půl slabiky delší segmenty (3,7 slabiky) než M2 (3,2 slabiky).

Je možné zde uvažovat o působení rychlosti řeči na průměrnou délku segmentu, rychlost řeči Ž2 je vyšší než M2 a také jejich segmenty jsou delší.

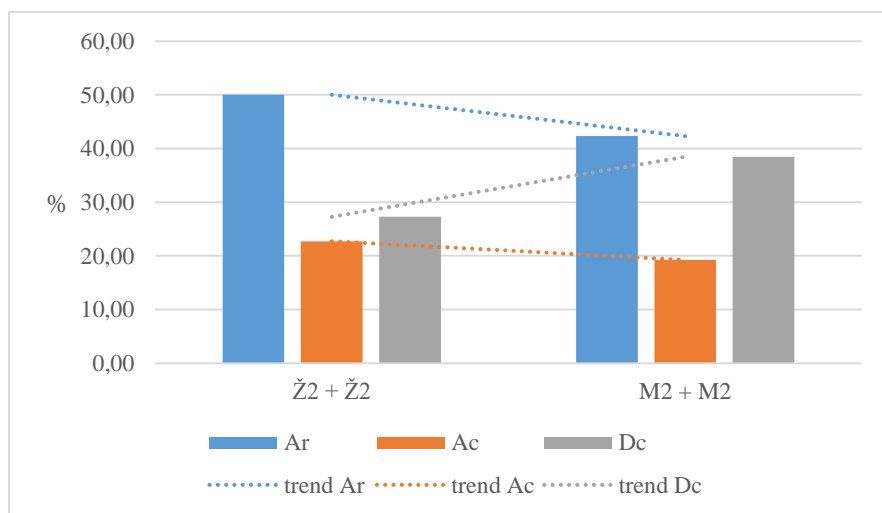
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 26: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty SGD_Ž2/M2



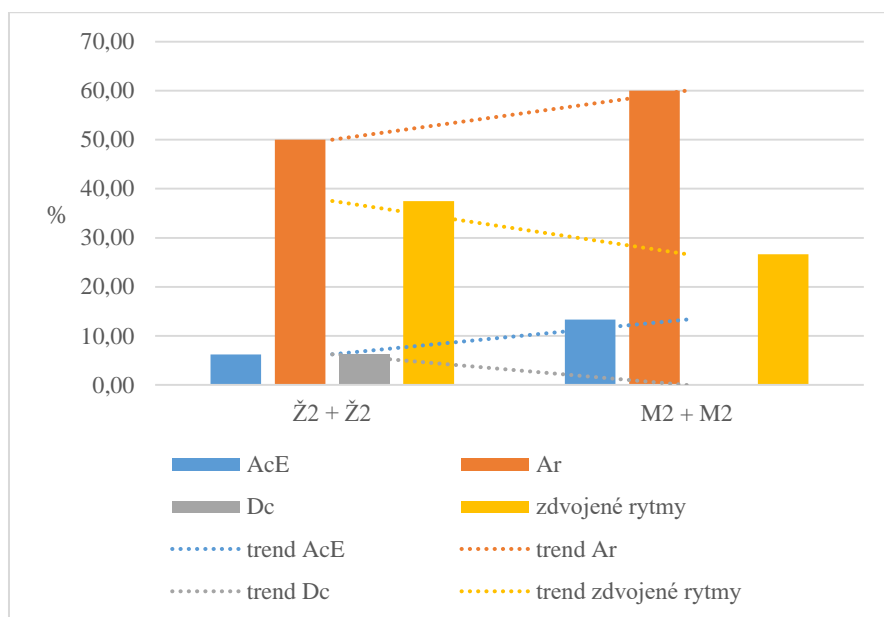
Co se týká dvojslabičných segmentů, nejsou ve střední generaci výraznější rozdíly. Ž2 používají o 3,7 % více Ac rytmických sledů než Dc rytmických sledů (Ac 51,9 %, Dc 48,2 %). U M2 je použití Ac i Dc rytmických sledů rovnocenné.

Graf 27: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty SGD_Ž2/M2



U trojslabičných segmentů používají Ž2 o 7,7 % více Ar rytmických sledů než M2 (Ž2 50 %, M2 42,3 %) a stejně tak o 3,5 % více Ac rytmických sledů než M2 (Ž2 22,7 %, M2 19,2 %). Naopak M2 používají o 11,2 % více Dc rytmických sledů (Ž2 27,3 %, M2 38,5 %).

Graf 28: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty SGD_Ž2/M2



U čtyřslabičných segmentů dochází u Ž2 a M2 k poměrně výrazným rozdílům. Ž2 používají vyšší procento Dc rytmického sledu (Ž2 6,3 %) oproti M2 (0 %) a stejně tak vyšší procento zdvojených rytmy (Ž2 37,5 %, M2 26,7 %). M2 zase využívají více Ar rytmy (60 %) oproti Ž2 (50 %) a stejně tak více AcE rytmických sledů (M2 13,3 %, Ž2 6,3 %).

Graf pětislabičných segmentů neuvádím, protože počet jejich výskytů je velice malý a proto v grafu není možné ukázat relevantní výsledky.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 11: Pozice rytmických sledů v kólech SGD_Ž2/M2

Ž2 + Ž2	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	41,2%	70%	30,8%	66,7%
konec	58,8%	30%	69,2%	33,3%
M2 + M2				
začátek/vnitřek	60%	60,9%	39,1%	50%
konec	40%	39,1%	60,9%	50%

Ac rytmické sledy se u Ž2 ve větší míře vyskytují na konci kól (58,8 %), u M2 naopak na začátku/uvnitř kól (60 %). Pozice na konci kóla u Ž2 také odpovídá Švarného měření.²⁰²

²⁰² Švarný 1998a: 33.

Co se týká Dc rytmických sledů, u M2 i u Ž2 je jejich převaha na začátku/uvnitř kól (M2 60,9 %, Ž2 70 %), což také odpovídá Švarného měření.²⁰³

Ar rytmické sledy u M2 i u Ž2 převažují v pozici na konci kól (M2 60,9 %, Ž2 69,2 %), toto také odpovídá výsledkům naměřeným Švarným.²⁰⁴

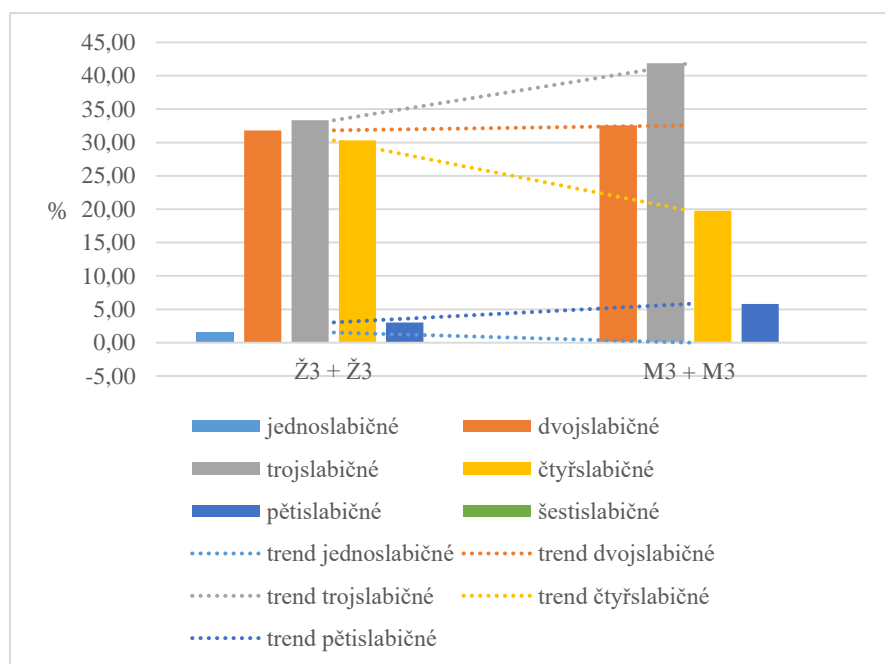
Zdvojené rytmy se u Ž2 vyskytují shodně po 50 % na začátku/uvnitř kól a na konci kól. U M2 je jejich převaha na začátku/uvnitř kól (66,7 %). Jejich počet je ale u Ž2 i u M2 velice malý, takže v analýze nehrají větší roli.

3.2.3 Starší generace (61–80 let)

Analýza dialogů mluvčích starší generace (SGD_Ž3/M3).

a) počet slabik v segmentu

Graf 29: Počet slabik v segmentu SGD_Ž3/M3



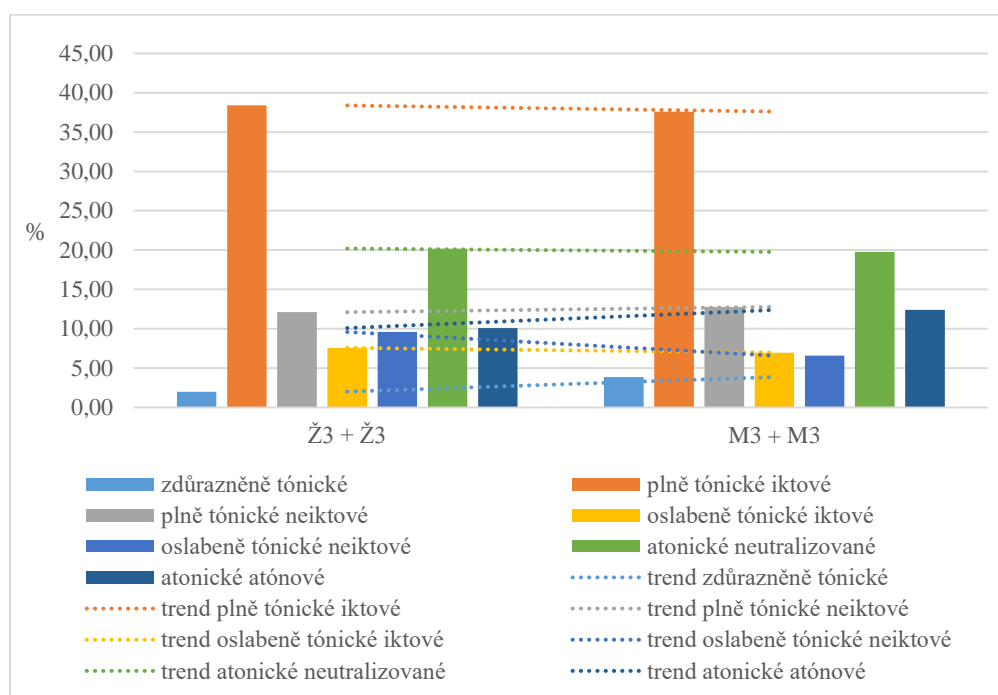
Ž3 mají vyšší procento jednoslabičných segmentů (1,5 %) oproti 0 % u M3 a stejně tak vyšší procento čtyřslabičných segmentů (30,3 %) oproti M3 (19,8 %). Naopak M3 mají vyšší procento trojslabičných segmentů (41,9 %) oproti Ž3 (33,3 %) a stejně tak vyšší procento pětislabičných segmentů (5,8 %) oproti Ž3 (3 %). Zhruba srovnatelný u obou genderů je procentuální výskyt dvojslabičných segmentů (Ž3 31,8 %, M3 32,6 %).

²⁰³ Švarný 1998a: 33.

²⁰⁴ Tamtéž 1998a: 42, 46.

b) stupně prominence

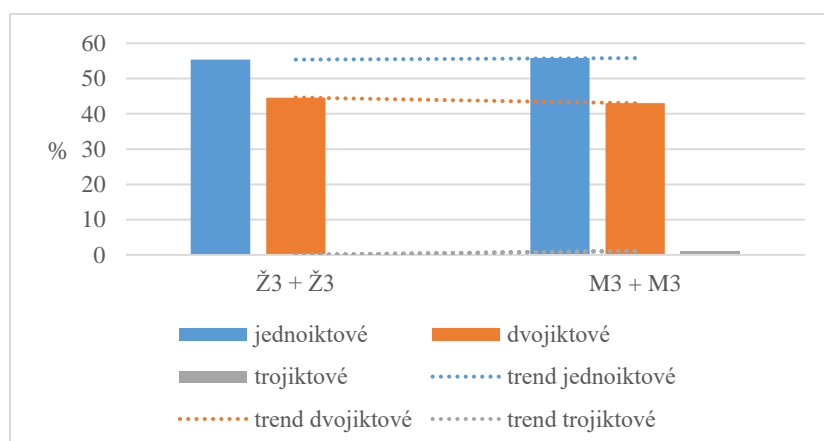
Graf 30: Stupně prominence SGD_Ž3/M3



Z hlediska stupňů prominence dochází mezi M3 a Ž3 pouze k minimálním změnám, z nichž nejvýraznější změnou je množství oslabeně tónických neiktových slabik, kde je jejich procento vyšší u Ž3 (Ž3 9,6 %, M3 6,6 %). Další změny, kde je ale vyšší procentuální výskyt u M3, jsou změny u zdůrazněně tónických slabik (M3 3,9 %, Ž3 2 %) a u atonických atónových slabik (M3 12,4 %, Ž3 10,1 %). Ostatní změny v tónových prominencích jsou minimální a nepřesahují 1 %.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 31: Počet iktů SGD_Ž3/M3

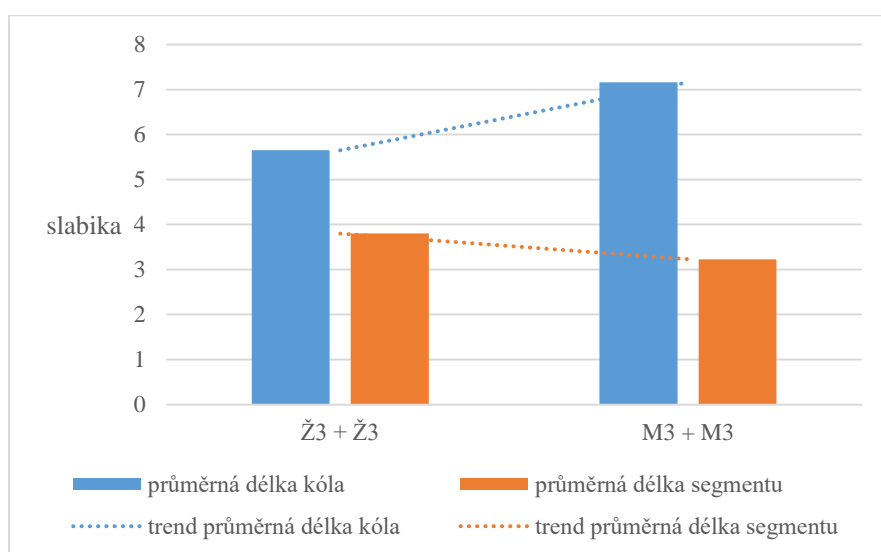


U jednoiktových, dvojiktových i trojiktových segmentů dochází mezi M3 a Ž3 k minimálním rozdílům. Jednoiktové segmenty se vyskytují u Ž3 v 55,4 %, u M3 v 55,8 %, dvojiktové segmenty u Ž3 v 44,6 % a u M3 v 43 %. U M3 se navíc vyskytují i segmenty trojiktové, a to v 1,2 % případů.

Průměrná rychlosti řeči je u obou genderů téměř shodná, tempo řeči je poměrně pomalé. Ž3 vysloví 3,2 slabik za vteřinu a M3 3,1 slabik za vteřinu.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 32: Průměrná délka kól a segmentů SGD_Ž3/M3

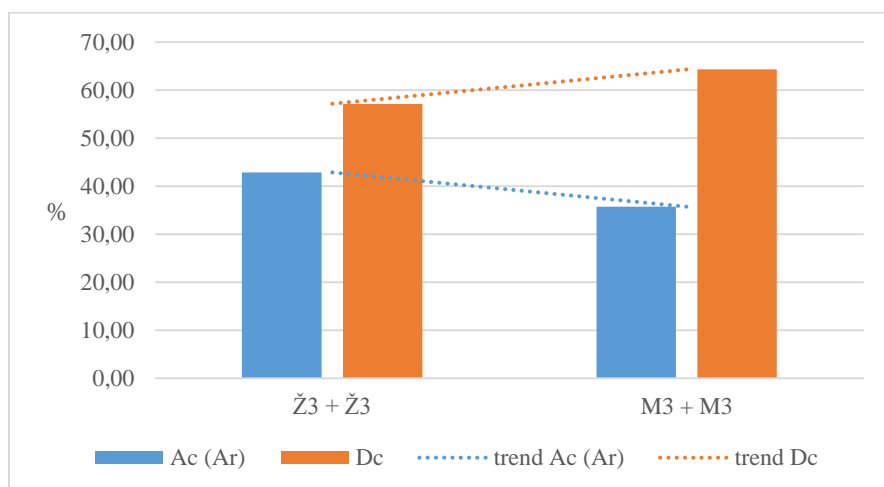


M3 tvoří průměrně o 1,5 slabiky delší kóla než Ž3 (M3 7,2 slabik, Ž3 5,7 slabik). Naproti tomu Ž3 tvoří průměrně o více než půl slabiky delší segmenty (3,8 slabiky) než M3 (3,2 slabiky).

Možné působení rychlosti řeči na průměrnou délku segmentu je zde otázkou. Ž3 tvoří delší segmenty, nicméně rychlost jejich řeči je pouze o jednu desetinu slabiky vyšší.

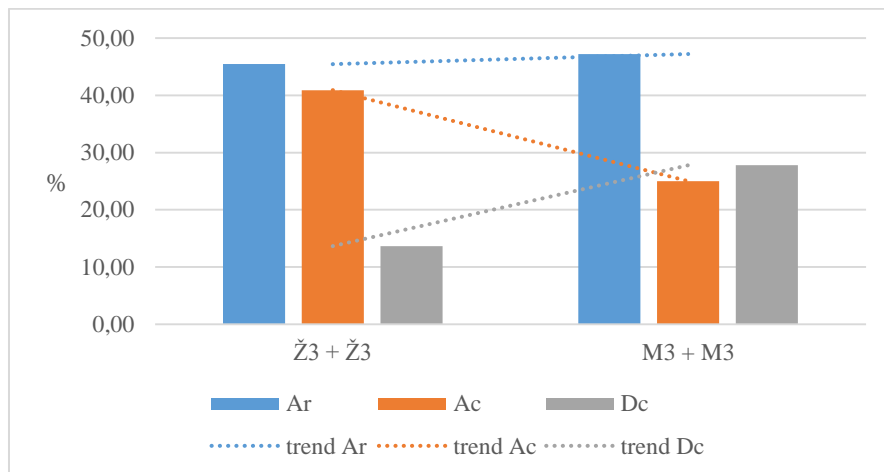
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 33: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty SGD_Ž3/M3



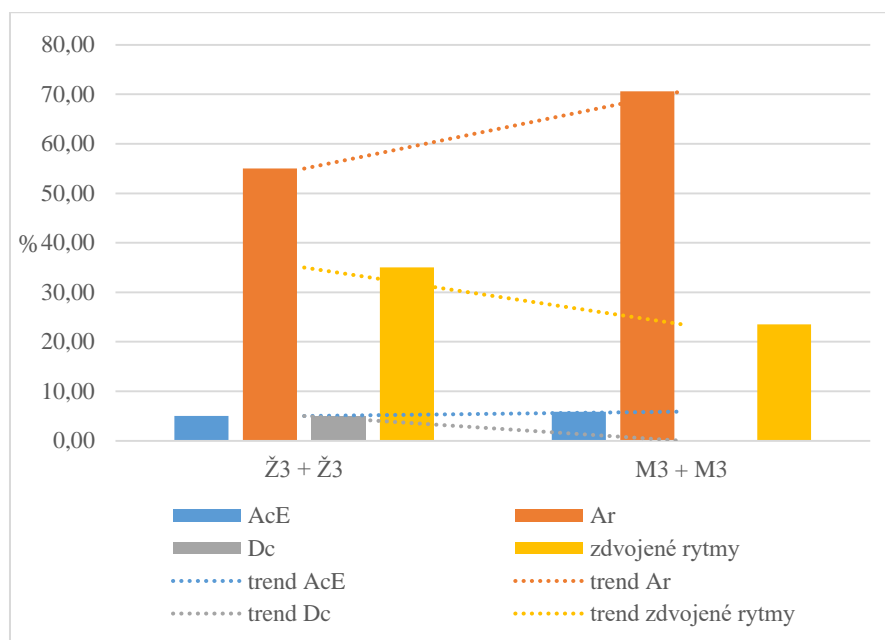
U dvojslabičných segmentů používají Ž3 více Dc rytmických sledů než sledů Ac, a to o 14,2 % (Dc 57,1 %, Ac 42,9 %). M3 používají výrazně vyšší procento Dc rytmických sledů, o celých 28,6 % více než sledů Ac (Dc 64,3 %, Ac 35,7 %).

Graf 34: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty SGD_Ž3/M3



U trojslabičných segmentů používají M3 o 1,7 % více Ar rytmických sledů než Ž3 (M3 47,2 %, Ž3 45,5 %) a stejně tak o 14,2 % vyšší množství Dc rytmických sledů než Ž3 (M3 27,8 %, Ž3 13,6 %). Naopak Ž3 používají o 15,9 % více Ac rytmických sledů než M3 (Ž3 40,9 %, M3 25 %).

Graf 35: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty SGD_Ž3/M3



U čtyřslabičných segmentů dochází u Ž3 a M3 k poměrně výrazným rozdílům. M3 používají vyšší procento Ar rytmických sledů (70,6 %) oproti Ž3 (55 %). Naopak Ž3 používají vyšší procento zdvojených rytmy (35 %) oproti M3 (23,5 %) a také větší procento Dc rytmických sledů (5 %) oproti M3 (0 %). Zhruba vyrovnané je použití AcE rytmu (Ž3 5 %, M3 5,9 %).

Graf výskytů typů rytmy u pětislabičných segmentů neuvádím, protože jejich množství je i zde velice malé, tudíž graf jejich výskytů není relevantní.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 12: Pozice rytmických sledů v kólech SGD_Ž3/M3

Ž3 + Ž3	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	52,9%	56,3%	28%	42,9%
konec	47,1%	43,8%	72%	57,1%
M3 + M3				
začátek/vnitřek	70%	71,4%	43,8%	50%
konec	30%	28,6%	56,3%	50%

Ac rytmické sledy se u Ž3 objevují ve větší míře na začátku/uvnitř kól (52,9 %), u M3 je situace obdobná, pouze procento výskytu je vyšší (70 %). Tyto výsledky tedy odporují měření, které provedl Švarný, tedy že větší procento Ac rytmických sledů se objevuje na konci kóla.²⁰⁵

Dc rytmické sledy se rovněž u obou genderů vyskytují ve větší míře na začátku/uvnitř kóla (Ž3 56,3 %, M3 71,4 %). Toto také odpovídá Švarného měření.²⁰⁶

Ar rytmické sledy u obou genderů převažují v pozici na konci kól (Ž3 72 %, M3 56,3 %), toto odpovídá výsledkům naměřeným Švarným.²⁰⁷

Zdvojené rytmy se u M3 vyskytují shodně po 50 % na začátku/uvnitř kól a na konci kól. U Ž3 je jejich převaha na konci kól (57,1 %). Jejich počet je ale opět u Ž3 i u M3 velice malý, tudíž nemají na analýzu větší vliv.

3.2.4 Rozdíly mezi gendery: jednotlivé věkové kategorie

V této podkapitole budou popsány rozdíly, které se objevily mezi gendery v podkapitolách 3.2.1 Mladší generace (20–40 let), 3.2.2 Střední generace (41–60 let) a 3.2.3 Starší generace (61–80 let), tedy genderové rozdíly v jednotlivých věkových kategoriích dialogů shodné generace.

a) počet slabik v segmentu

Z výsledků analýzy je patrné, že v počtu slabik v segmentu se z genderového hlediska v jednotlivých generacích neprojevují takové rozdíly, které by bylo možno považovat za obecné. V mladší generaci používají Ž1 více dvojslabičných a pětislabičných segmentů než M1, kteří zase používají více jednoslabičných a čtyřslabičných segmentů než Ž1. U trojslabičných segmentů dochází ke stejnému procentuálnímu množství výskytů. U střední generace Ž2 používají více jednoslabičných a pětislabičných segmentů oproti M2, kteří zase více používají segmentů trojslabičných. Ke stejnému procentuálnímu výsledku dochází u dvojslabičných a čtyřslabičných segmentů. U starší generace dochází u Ž3 k většímu výskytu jednoslabičných a čtyřslabičných segmentů oproti M3. U M3 naopak zase dochází k většímu výskytu trojslabičných a pětislabičných segmentů. Srovnatelné jsou u M3 a Ž3 procentuální hodnoty dvojslabičných segmentů.

²⁰⁵ Švarný 1998a: 33.

²⁰⁶ Tamtéž 1998a: 33.

²⁰⁷ Tamtéž 1998a: 42, 46.

b) stupně prominence

Ve zkoumání různých stupňů prominence se mezi gendery u některých stupňů nejeví výraznější rozdíly, proto zde uvádím pouze ty stupně, kde k rozdílům mezi M a Ž dochází, potažmo tedy ty, kde nejsou jejich hodnoty srovnatelné. Jedná se o tyto rozdíly: Ž1 používají větší množství atonických neutralizovaných slabik než M1. Naopak M1 používají větší množství slabik plně tónických neiktových a atonických atónových. Ž2 používají (shodně s Ž1) větší množství atonických neutralizovaných slabik než M2 a naopak M2 používají větší množství atonických atónových slabik než Ž2. Ž3 používají větší množství oslabeně tónických neiktových slabik než M3. M3 naopak používají větší množství zdůrazněně tónických slabik a slabik atonických atónových.

M všech generací používají větší množství atonických atónových slabik než Ž všech generací. Ž1 a Ž2 používají větší množství atonických neutralizovaných slabik než M1 a M2. Ž3 volí o jeden stupeň prominentnější slabiky a mají tedy nad M3 výraznější převahu oslabeně tónických neiktových slabik. Za věkovou kategorii, ve které se projevuje nejméně genderových rozdílů, je možné označit G2.

c) počet iktů a rychlost řeči

Z hlediska počtu iktů v segmentu nedochází mezi gendery k výraznějším rozdílům, u M i u Ž všech věkových kategorií převládají jednoiktové segmenty, pouze se liší jejich množství a tedy jejich poměr vůči dvojiktovým (resp. zřídka také trojiktovým) segmentům.

Co se týká průměrné rychlosti řeči, platí zde, že v G1 mluví vyšší rychlostí řeči M, v G2 je to Ž a v G3 je rychlost řeči téměř vyrovnaná.

d) průměrná délka kól a segmentů

V průměrné délce kól genderové rozdíly jsou, M všech věkových kategorií tvoří delší kóla než Ž. Při součtu výsledků všech věkových kategorií tvoří M kóla průměrně o 1,2 slabiky delší než Ž (Ž v průměru 5,3 slabik, M v průměru 6,5 slabik). Co se týká průměrné délky segmentu, tato je u M všech věkových kategorií shodná (3,2 slabiky). Průměrná délka segmentu je u G1 mezi gendery téměř vyrovnaná a u G2 a G3 tvoří respondenti delší segmenty Ž. Při součtu výsledků všech věkových kategorií tvoří Ž průměrně segmenty o 0,4 slabiky delší (Ž 3,5 slabiky, M 3,2 slabiky).

e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Z hlediska výskytu různých typů rytmických sledů budu rozebírat jednotlivé sledy stejně jako výše podle toho, v segmentech složených z kolika slabik se vyskytují.

U dvojslabičných segmentů se u Ž1 a Ž2 vyskytuje větší množství Ac rytmických sledů než sledů Dc. U Ž3 se vyskytuje naopak větší množství Dc rytmických sledů než sledů Ac. M1 i M3 používají více Dc rytmických sledů, než sledů Ac a u M2 je poměr obou sledů vyrovnaný.

U trojslabičných sledů ve srovnání M a Ž převažuje Dc rytmický sled u všech kategorií M, tedy M používají Dc rytmického sledu více než Ž, u kterých naopak zase převažuje používání rytmických sledů Ac a Ar (kromě Ž3, kde je množství Ar rytmických sledů téměř vyrovnané s množstvím u M3).

U čtyřslabičných segmentů M používají více než Ž AcE a Ar rytmické sledy (kromě AcE u G3, kde se používání mezi M a Ž téměř vyrovnává). Ž používají větší množství zdvojených sledů než M a stejně tak větší množství Dc sledů (kromě Ž1, kde Dc sledy chybí). Je zde tedy u Dc, Ac a Ar rytmických sledů naprosto opačná tendence užívání, než u segmentů trojslabičných, kde u M převažuje používání Dc rytmických sledů a u Ž sledů Ac a Ar.

U pětislabičných segmentů se jedná o Ar rytmické sledy nebo zdvojené rytmy. Četnost a srovnání jejich používání zde neuvádím, protože jejich výskyty jsou velice malé (nejvíce je jich 7 u Ž2).

f) pozice rytmických sledů v kólech

Co se týká pozice rytmických sledů v kólech, větší procento Ac rytmického sledu se vyskytuje na konci kól u Ž1 a u Ž2. U Ž3 se ve větším procentu vyskytuje na začátku/uvnitř kól. U M1 se procento umístění Ac rytmických sledů na konci kól a na začátku/uvnitř shoduje, u M2 a M3 je většina umístěna na začátku/uvnitř kóla.

U Dc rytmických sledů je u Ž1 většina umístěna na konci kól, což je ale výjimka, protože ve všech ostatních Ž i M kategoriích je převaha umístění na začátku kól.

Obdobná situace nastává i u Ar rytmického sledu, kde je výjimkou opět kategorie Ž1, ve které je většina sledů umístěna na začátku/uvnitř kól. U ostatních Ž i M kategorií je většina umístěna na konci kól. U obou těchto rytmických sledů Dc i Ar je tedy Ž1 jedinou výjimkou. Zdá se tedy, že nejvíce se ostatním kategoriím, u kterých jsou srovnatelné procentuální výsledky, vymyká kategorie Ž1.

U zdvojených rytměů je stejný procentuální poměr sledů na začátku/uvnitř kól i na konci kól u všech kategorií s výjimkou M2, kde je převaha zdvojených rytměů na začátku/uvnitř kól,

a Ž3, kde je naopak převaha na konci kól. Množství výskytů zdvojených rytů je minimální, a tudíž nemá na analýzu větší vliv.

3.2.5 Rozdíly mezi gendery: souhrn

V této kapitole budou shrnuty genderové rozdíly mezi M a Ž bez přihlídnutí k věkovým kategoriím, bude analyzována řeč M a Ž v celém korpusu, tedy řeč všech mluvčích v dialozích shodné i kombinované generace. Celkem se jedná o 2 332 slabik u žen a 2 474 slabik u mužů. Rozdíly, které se zde projeví, tedy mohou být považovány za rozdíly genderové. Namísto grafů ilustrujících výsledky zde z důvodu větší přehlednosti volím zobrazení výsledných dat ve formě tabulek.

a) počet slabik v segmentu

Tabulka 13: Počet slabik v segmentu

POČET SLABIK	Ž	M
jednoslabičné	2,1%	2,4%
dvojslabičné	37,2%	34,2%
trojslabičné	31,7%	34,7%
čtyřslabičné	21,9%	22,2%
pětislabičné	6,9%	6,1%
šestislabičné	0,1%	0,4%

U počtu slabik v segmentu dochází mezi gendery k několika rozdílům, z nichž některé se jeví jako ne příliš výrazné, tedy takové, u nichž rozdílný výskyt nepřesahuje 1 %. Jedná se o rozdíl v hodnotě 0,3 %, a to u množství výskytu jednoslabičných, čtyřslabičných a šestislabičných segmentů. Dále u pětislabičných segmentů dochází mezi Ž a M k rozdílu 0,8 %. Naproti tomu nejvýraznějším rozdílem je rozdíl 3 % u dvojslabičných a trojslabičných segmentů, jejichž výskyt by bylo možné považovat za reciproční. Ž používají o tyto 3 % více dvojslabičných segmentů než M a naopak M používají o 3 % více trojslabičných segmentů než Ž. Zároveň je možno pozorovat, že rozdíl v množství dvojslabičných a trojslabičných segmentů je u Ž poměrně velký, 5,5 %, kdežto u M se jejich počet téměř vyrovnává.

b) stupně prominence

Tabulka 14: Stupně prominence

STUPNĚ PROMINENCE	Ž	M
zdůrazněně tónické	1,8%	1,7%
plně tónické iktové	37,3%	38,8%
plně tónické neiktové	11%	11,7%
oslabeně tónické iktové	8,1%	7,6%
oslabeně tónické neiktové	10,3%	9,7%
atonické neutralizované	22%	21%
atonické atónové	9,6%	9,4%

Z hlediska rozdílných stupňů prominence mezi gendery se jedná z valné části o rozdíly, které nepřesahují 1 %. Tato situace nastává u zdůrazněně tónických slabik, plně tónických neiktových slabik, u iktových i neiktových oslabeně tónických slabik a u slabik atonických atónových. U atonických neutralizovaných slabik je rozdíl 1 % ve prospěch jejich většího užívání u Ž a u plně tónických iktových slabik rozdíl 1,5 % ve prospěch jejich většího užívání u M.

Pokud i zde stejně jako v kapitole 3.1.4 Rozdíly a tendence mezi generacemi: souhrn uplatníme metodu Švarného a Ruskové, tedy pokud zobecníme všechny stupně tónových prominencí na kategorie tři, a to na slabiky s plným tónem, slabiky s oslabeným tónem a slabiky atonické,²⁰⁸ získáme následující výsledky.

Tabulka 15: Stupeň plnosti tónu

STUPEŇ PLNOSTI TÓNU	Ž	M
plný tón	50,1%	52,2%
oslabený tón	18,4%	17,3%
atonické	31,6%	30,4%

U M dochází k o 2,1 % většímu výskytu slabik s plným tónem než u Ž. Naopak zase u Ž dochází k o 1,1 % většímu výskytu slabik s oslabeným tónem a o 1,2 % většímu výskytu slabik atonických než u M. Obecně tedy lze tedy říci, že M používají více slabik s plným tónem a Ž používají více slabik s tónem oslabeným nebo zcela bez tónu.

²⁰⁸ Švarný a Rusková 1991b: 241.

c) počet iktů a rychlost řeči

Tabulka 16: Počet iktů

POČET IKTŮ	Ž	M
jednoiktové	62,1%	59,8%
dvojiktové	36,7%	38,9%
trojiktové	1,1%	1,3%

U počtu iktů v segmentu z analýzy plyne, že Ž používají o 2,3 % více než M segmenty s jedním iktem a naproti tomu M používají o 2,2 % více segmenty se dvěma ikty než Ž a stejně tak o 0,2 % více segmentů se třemi ikty. Stále ale platí, že u obou genderů převládá množství segmentů jednoiktových nad segmenty dvojiktovými a že segmentů trojiktových (a potažmo víceiktových) se vyskytuje pouze zanedbatelné procento.

Průměrná rychlost řeči je u Ž 3,8 slabik za vteřinu a u M 3,7 slabik za vteřinu. Rozdíl v rychlosti řeči v závislosti na genderu je tedy minimální (0,1 slabiky za vteřinu).

d) průměrná délka kól a segmentů

Tabulka 17: Průměrná délka kól a segmentů

	Ž	M
průměrná délka kóla	6,3 slab.	6,5 slab.
průměrná délka segmentu	3,5 slab.	3,4 slab.

Z hlediska průměrné délky kóla z analýzy vyplývá, že M tvoří o 0,2 slabiky delší kóla než Ž. U průměrné délky segmentu z analýzy vyplývá, že Ž tvoří o 0,1 slabiky delší segmenty než M. Jedná se tedy o vcelku zanedbatelné rozdíly a je možné konstatovat, že gender má pouze minimální vliv na průměrnou délku kól a segmentů.

U průměrné délky kól dochází ke značnému kontrastu u hodnot naměřených zde, tedy u mluvčích ze všech dialogických kombinací, kde je rozdíl mezi M a Ž minimální, a u hodnot naměřených pouze u mluvčích dialogů shodné generace,²⁰⁹ kde je rozdíl mezi průměrnou délkou kóla M oproti Ž 1,2 slabiky.

²⁰⁹ Viz předchozí kapitola 3.2.4 Rozdíly mezi gendery: jednotlivé věkové kategorie.

e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Tabulka 18: Frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

RYTMICKÉ SLEDY	typ	Ž	M
Dvojslabičné	Ac (Ar)	49%	50,5%
	Dc	51%	49,5%
Trojslabičné	Ar	40,8%	42,1%
	Ac	23,6%	22,3%
	Dc	35,6%	35,6%
Čtyřslabičné	AcE	3,4%	9,1%
	Ar	58%	66,8%
	Dc	10,3%	5,3%
	zdvojené	28,2%	18,7%
Pětislabičné	Ar	61,8%	67,9%
	zdvojené	38,2%	32,1%
Šestislabičné	Ar	100%	100%

U výskytu různých typů rytmických sledů budu stejně jako v předchozích podkapitolách rozebírat jednotlivé sledy podle toho, v segmentech složených z kolika slabik se vyskytují.

U dvojslabičných sledů jsou rozdíly mezi Ž a M o velikosti 1,5 %. M používají větší množství Ac (Ar) rytmických sledů a Ž naopak Dc rytmických sledů.

U trojslabičných rytmických sledů je u M a Ž shodné užívání Dc rytmického sledu a rozdíl mezi používáním Ar a Ac rytmických sledů je zde o velikosti 1,3 %. M používají více Ar rytmického sledu a Ž více Ac rytmického sledu.

Větší rozdíly mezi M a Ž než u dvojslabičných a trojslabičných segmentů nastávají u segmentů čtyřslabičných. Ž používají o 5,7 % více AcE rytmického sledu a o 8,8 % Ar rytmického sledu než M. Naopak M používají o 5 % více rytmického sledu Dc a o 9,5 % více rytmů zdvojených než Ž.

U pětislabičných segmentů je mezi M a Ž rozdíl o velikosti 6,1 %. M používají více Ar rytmických sledů než Ž a naopak Ž více zdvojených rytmů než M.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 19: Pozice rytmických sledů v kólech

POZICE RYTM. SL. V		M	Ž
Ac	začátek/vnitřek	60,7%	49,7%
	konec	39,3%	50,3%
Dc	začátek/vnitřek	57,8%	64,7%
	konec	42,2%	35,3%
Ar	začátek/vnitřek	45,9%	41,4%
	konec	54,1%	58,6%
zdvojené rytmy	začátek/vnitřek	49%	52,9%
	konec	51%	47,1%

Co se týká pozice rytmických sledů v kólech, u Ac rytmických sledů u M je větší množství těchto sledů umístěno na začátku/uvnitř kól, a to se značným rozdílem (21,4 %) oproti pozici na konci kól. U Ž naopak převládá výskyt na konci kól, i když hodnoty jsou téměř vyrovnané a rozdíl mezi pozicemi na začátku/uvnitř a na konci kóla zde činí pouhého 0,6 %.

U Dc rytmických sledů je u M i u Ž větší množství těchto sledů umístěno shodně na začátku/uvnitř kól. U M má pozice na začátku/uvnitř kól převahu 15,6 % nad pozicí na konci kól a u Ž je to dokonce převaha 29,4 %.

U Ar rytmického sledu je větší množství sledů umístěno u M i u Ž na konci kól. U M má pozice na konci kól převahu 8,2 % nad pozicí na začátku/uvnitř kól a u Ž je to dokonce převaha 17,2 %.

Zdvojené rytmy se u Ž ve větším množství vyskytují na začátku/uvnitř kól a u M na konci kól. Nicméně jedná se o poměrně malé procentní rozdíly. U M převládá výskyt na konci kól o pouhé 2 % a u Ž převládá výskyt na začátku/uvnitř kól o 5,8 %.

Pokud srovnáme výskyty rytmických sledů v jednotlivých pozicích v kólech naměřených zde a naměřených Švarným, vidíme, že u Dc i u Ar rytmických sledů mnou naměřený výskyt odpovídá tvrzení O. Švarného, že Dc rytmické sledy převládají na začátku/uvnitř kól a Ar rytmické sledy převládají na konci kól.²¹⁰ U Ac rytmických sledů mnou naměřené výsledky tvrzení Švarného, že Ac rytmické sledy se více vyskytují na konci kóla, příliš neodpovídají, resp. odpovídají pouze u Ž. Zde se navíc jedná pouze o minimální rozdíl ve výskytu na konci a na začátku/uvnitř kóla (pouze 0,6 %), jak již bylo uvedeno výše.

²¹⁰ Švarný 1998a: 33, 42, 46.

Ac rytmický sled se tak u Ž vyskytuje téměř shodně na začátku/uvnitř a na konci kól a u M převládá výskyt na začátku/uvnitř kól.

3.2.6 Vliv genderu na prozodii

Pro rozbor toho, zda se v mém korpusu objevují takové rozdíly, které je možno explicitně interpretovat jako rozdíly vzniklé vlivem genderu mluvčího použiji výsledky analýzy korpusu shrnuté v předešlé kapitole 3.2.5 Rozdíly mezi gendery: souhrn, které budu usouvztažňovat s poznatky o genderu uvedenými v kapitole 2.2.1 Jazyk a gender.

a) počet slabik v segmentu

U počtu slabik v segmentu se ukazuje hlavní rozdíl mezi množstvím dvojslabičných segmentů, jejichž množství převažuje u žen, a trojslabičných segmentů, jejichž množství naopak převažuje u mužů. U mužů se zároveň množství dvojslabičných a trojslabičných segmentů téměř vyrovnává, kdežto u žen je mezi nimi větší rozdíl. Protože se jedná o dvě sousední položky a nikoliv o hodnoty na opačných okrajích spektra usuzuji, že se nejedná o rozdíl markantní. Nicméně je možno se domnívat, že standardnější je v čínštině větší převaha množství výskytu segmentů dvojslabičných nad segmenty trojslabičnými tak, jako je tomu u žen. Pak je tedy možné téměř shodný výskyt dvojslabičných a trojslabičných segmentů považovat za změnu způsobenou mužským genderem.

b) stupně prominence

Z hlediska stupňů prominence je možno konstatovat, že ženy používají v mírně větší míře než muži stupně prominence ze spodní strany spektra, tedy slabiky prominence nižší (oslabeně tónické iktové i neiktové slabiky a atonické neutralizované i atónové slabiky). Pokud i zde zobecníme všechny typy prominencí pouze na tři zastřešující kategorie, tedy slabiky s plným tónem, oslabeným tónem a atonické, je tento jev ještě markantnější. Ženy používají více než muži větší množství slabik s oslabeným tónem a slabik atonických, kdežto muži používají více než ženy slabik s plným tónem. Standardem je tedy spíše opět výskyt u žen a výskyt u mužů nasvědčuje vlivu mužského genderu v tom smyslu, že muži mají větší sklon používat výraznější prominence, mluvit tedy důrazněji, a dávat tak najevo své vedoucí postavení v dialogu, resp. uplatňovat svou převahu nad ženami.

c) počet iktů a rychlost řeči

U počtu iktů v segmentu dochází k většímu výskytu jednoiktových segmentů u žen a naopak k většímu výskytu dvojiktových segmentů u mužů. Dle Švarného je větší převaha jednoiktových segmentů nad dvojiktovými v pomalejší řeči,²¹¹ což zde neplatí, větší převaha jednoiktových nad dvojiktovými segmenty se nachází u žen, ale průměrná rychlost jejich řeči je téměř shodná jako průměrná rychlost řeči mužů (3,8 slabiky za vteřinu u žen a 3,7 slabiky za vteřinu u mužů). Gender zde tedy ovlivňuje pouze tak, že rozdíl mezi množstvím jednoiktových a mezi množstvím dvojiktových je větší u žen (což je tedy také zřejmě standardem), kdežto u mužů je tento rozdíl menší.

d) průměrná délka kól a segmentů

Rozdíly v průměrné délce kól a segmentů u žen a mužů jsou minimální (0, 2 slabiky u kóla a 0,1 slabiky u segmentu), gender tedy vliv s největší pravděpodobností nemá.

e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Ženy používají větší množství Dc a zdvojených rytmických sledů než muži a ti naopak používají větší množství Ac a Ar sledů. Nejfrekventovanější je u žen Dc rytmický sled (33,3 %) a u mužů Ar rytmický sled (34,9 %).

f) pozice rytmických sledů v kólech

U Dc a Ar rytmických sledů dochází u mužů a žen ke shodnému většímu výskytu u Dc sledů na začátku/uvnitř kól a u Ar sledů na konci kól. U Ac rytmických sledů dochází u mužů k převaze jejich množství na začátku/uvnitř kóla, kdežto u žen na konci kóla a u zdvojených rytmů dochází u mužů k převaze množství na konci kóla a u žen na začátku/uvnitř kóla. Genderové rozdíly v pozici rytmických sledů v kólech se tedy objevují u Ac a zdvojených rytmických sledů.

²¹¹ Švarný 1998a: 24.

3.3 Partner v dialogu

V této části práce budu popisovat rozdíly a tendence v prozodické realizaci řeči jednotlivých mluvčích, a to rozdíly, které vznikají v závislosti na věku a genderu jejich partnera v dialogu. Budu se tedy zabývat tím, jak mluvčí ovlivňuje věk a gender partnera, který z těchto faktorů má případně větší vliv, resp. mluvčí příslušející ke kterému genderu - M nebo Ž - je více ovlivňován.

Postupně zde budou popsány jednotlivé věkové a genderové kombinace u Ž a u M, budou shrnuty výsledky, které budou zobecněny. Analyzované lineární tendence jsou způsobovány vlivem věku partnera v dialogu. Vliv genderu je popsán na základě srovnání vlivů M a Ž ve shrnujících částech.

3.3.1 Mladší generace (20–40 let)

Analýza dialogů mluvčích kombinovaných generací (KGD) z hlediska změn v řeči mluvčích mladší generace (G1): KGD_G1 (+ G3, resp. G2, resp. G1). Lineární tendence budou vždy uváděny ve směru od kombinace s mluvčí/mluvčím nejstarší generace po generaci nejmladší. Opět zde používám predikci o jednu periodu vpřed, tedy pomocí lineární spojnice predikuji výsledky budoucí generace G0, resp. to, jak by hypoteticky vypadala řeč G1 v dialogu s mluvčí/mluvčím o generaci mladší.

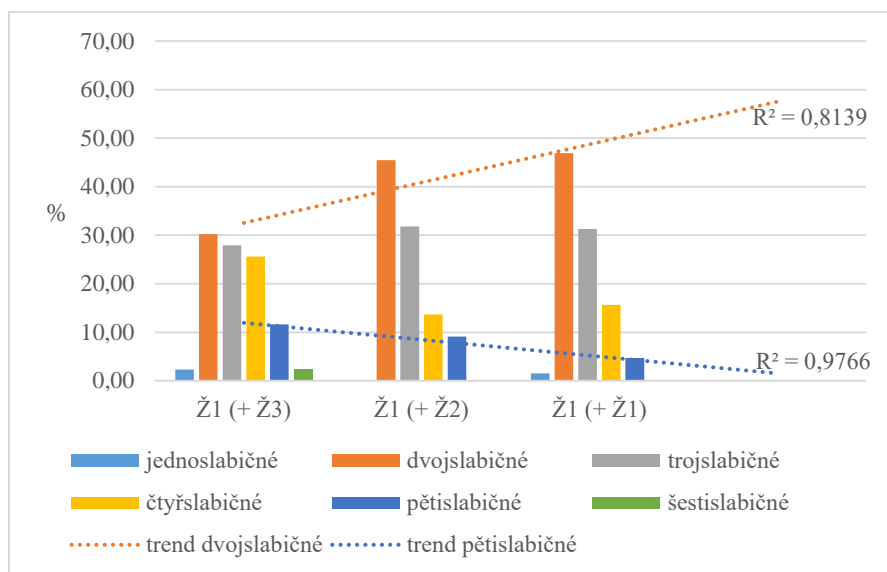
3.3.1.1 Ženy mladší generace

3.3.1.1.1 Ženy mladší generace + ženy

Analýza řeči žen mladší generace (Ž1) v dialogu se ženami všech věkových kategorií: KGD_Ž1 (+ Ž3, Ž2, Ž1).

a) počet slabik v segmentu

Graf 36: Počet slabik v segmentu KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

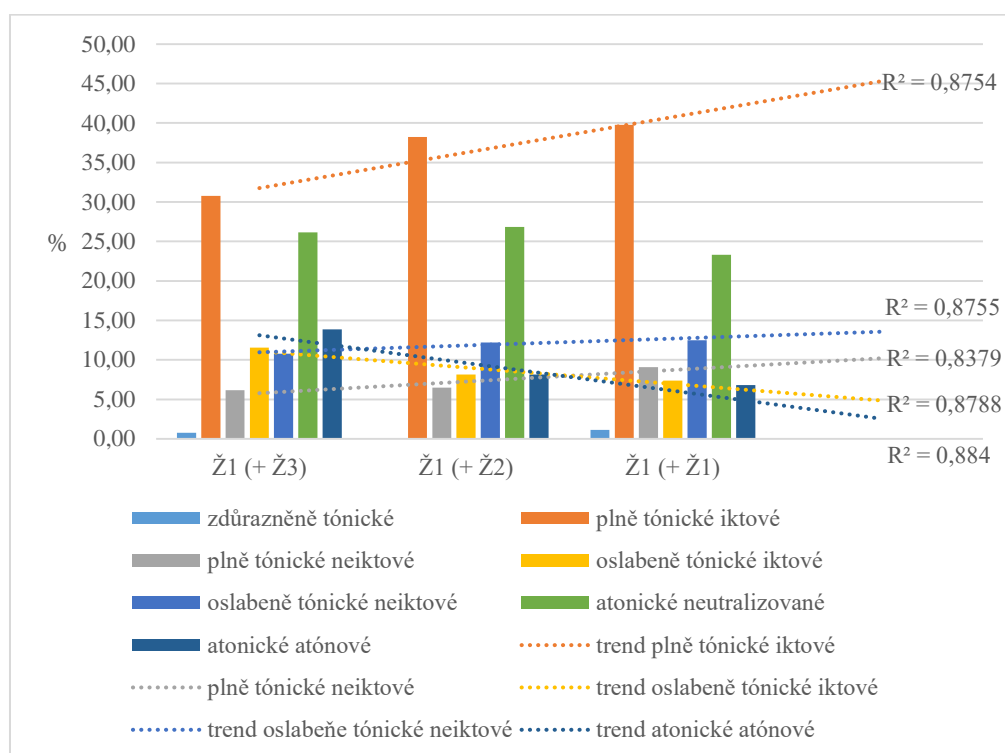


Z grafu je u Ž1 možné vyčíst dvě hlavní tendence, a to ubývání množství pěťslabičných segmentů ve směru od Ž3 k Ž1: Ž1 (+ Ž3) 11,6 %, Ž1 (+ Ž2) 9,1 % a Ž1 (+ Ž1) 4,7 % a přibývání množství dvojslabičných segmentů ve směru od Ž3 k Ž1: Ž1 (+ Ž3) 30,2 %, Ž1 (+ Ž2) 45,5 %, Ž1 (+ Ž1) 46,9 %.

U dvojslabičných, trojslabičných a čtyřslabičných segmentů dochází k naměření velice blízkých hodnot u kombinace s Ž2 a Ž1, naopak hodnoty naměřené u kombinace s Ž3 se od těchto dvou více odlišují.

b) stupně prominence

Graf 37: Stupně prominence KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

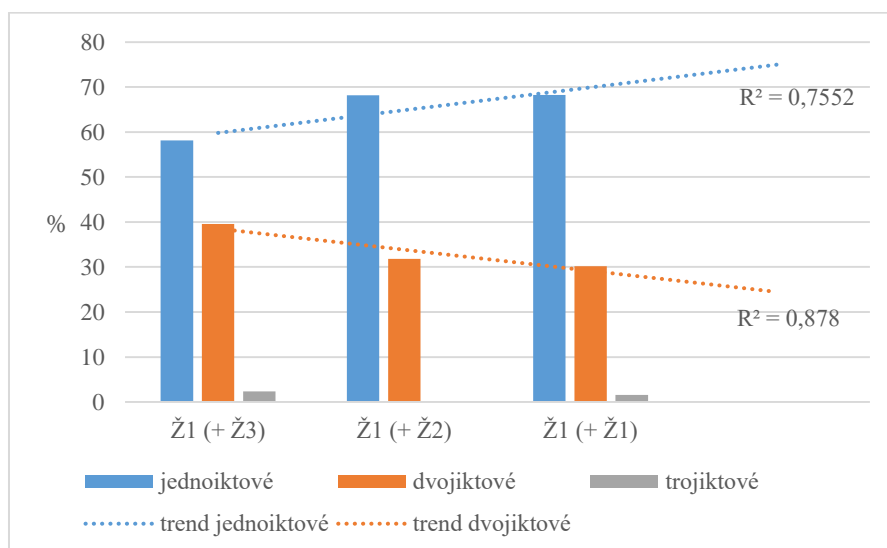


Z hlediska stupňů prominence u Ž1 vidíme ve směru od Ž3 k Ž1 tendence k nárůstu množství plně tónických iktových slabik: Ž1 (+ Ž3) 30,8 %, Ž1 (+ Ž2) 38,2 % a Ž1 (+ Ž1) 39,8 %; oslabeně tónických neiktových slabik: Ž1 (+ Ž3) 10,8 %, Ž1 (+ Ž2) 12,2 % a Ž1 (+ Ž1) 12,5 % a plně tónických neiktových slabik: Ž1 (+ Ž3) 6,2 %, Ž1 (+ Ž2) 6,5 % a Ž1 (+ Ž1) 9,1 %. Naopak dochází k poklesu množství u oslabeně tónických iktových slabik: Ž1 (+ Ž3) 11,5 %, Ž1 (+ Ž2) 8,1 %, Ž1 (+ Ž1) 7,4 % a atonicke atónových slabik: Ž1 (+ Ž3) 13,9 %, Ž1 (+ Ž2) 8,1 % a Ž1 (+ Ž1) 6,8 %.

U plně tónických iktových, oslabeně tónických iktových i neiktových a u atonicke atónových slabik dochází k blízkosti naměřených hodnot u kombinací s Ž2 a Ž1 a naopak vůči těmto dvěma ke značně odlišným hodnotám u Ž3. Naopak u plně tónických neiktových a atonicke neutralizovaných slabik dochází k podobnosti hodnot naměřených u Ž3 a Ž2 a v opozici proti nim zde stojí Ž1.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 38: Počet iktů KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

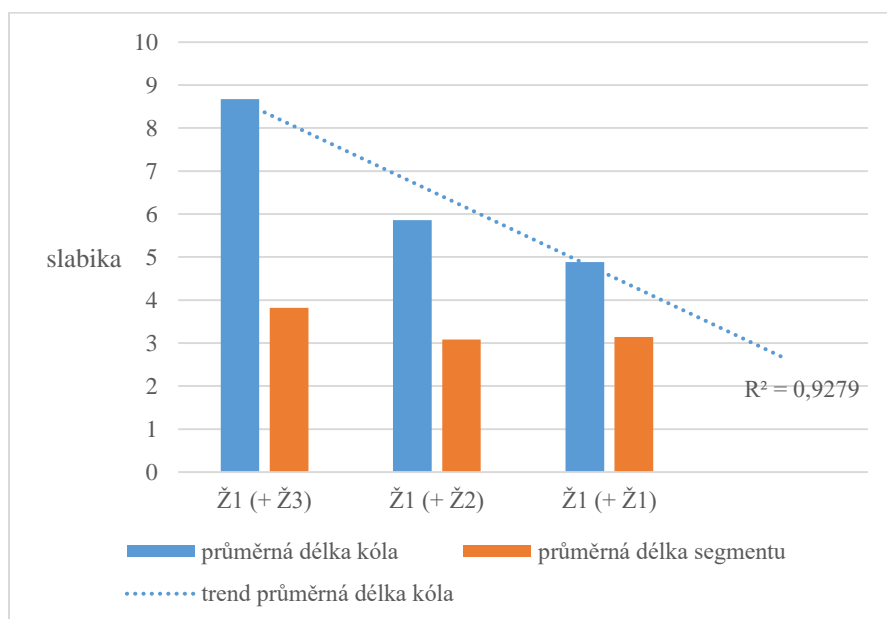


Z hlediska počtu iktů dochází u Ž1 ve směru od Ž3 k Ž1 k nárůstu množství jednoiktových segmentů: Ž1 (+ Ž3) 58,1 %, Ž1 (+ Ž2) 68,2 %, Ž1 (+ Ž1) 68,3 % a naopak k poklesu množství dvojičtových segmentů: Ž1 (+ Ž3) 39,5 %, Ž1 (+ Ž2) 31,8 % a Ž1 (+ Ž1) 30,2 %. Trojičtových segmentů je zanedbatelné množství. Je zde vidět, že hodnoty naměřené u Ž1 v kombinaci s Ž2 a Ž1 jsou si poměrně dost blízké a mezi nimi a hodnotami naměřenými v kombinaci s Ž3 je větší rozdíl.

Co se týká rychlosti řeči, Ž1 (+ Ž3) mluví rychlostí 4,5 slabiky za vteřinu, Ž1 (+ Ž2) 4,7 slabiky za vteřinu a Ž1 (+ Ž1) 3,4 slabiky za vteřinu. Ž1 nejrychleji tedy mluví v kombinaci s Ž2, nejpomaleji v kombinaci s Ž1.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 39: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

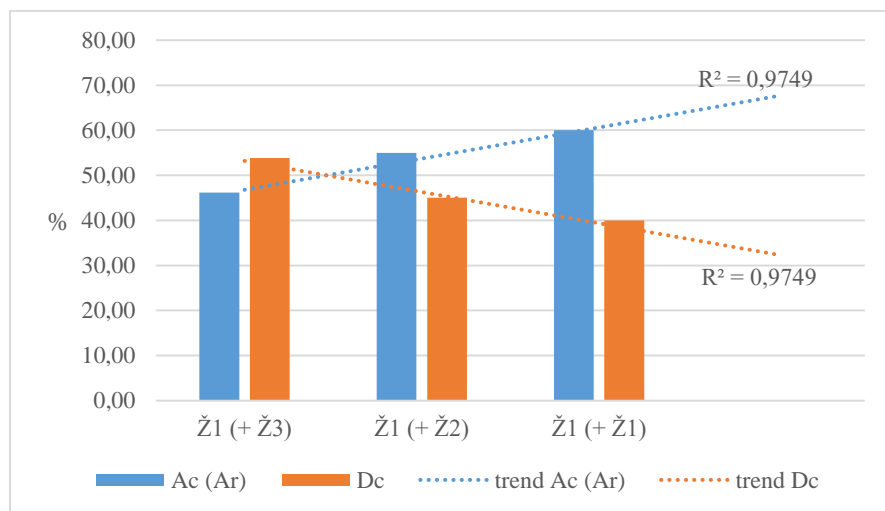


U Ž1 dochází ve směru od Ž3 k Ž1 k poklesu průměrné délky kól: Ž1 (+ Ž3) 8,7 slabik, Ž1 (+ Ž2) 5,9 slabik, Ž1 (+ Ž1) 4,9 slabik. Opět se ukazuje větší rozdíl mezi hodnotami naměřenými u kombinace s Ž2 a Ž1, kde je rozdíl pouhé 1 slabiky, a kombinace s Ž3, kde je rozdíl 2,8 slabiky.

U průměrné délky segmentu nedochází k jednoznačnému nárůstu nebo poklesu, u Ž1 (+ Ž3) je to 3,8 slabik a u Ž1 (+ Ž2) a Ž1 (+ Ž1) shodně 3,1 slabik. Opět se zde tedy sobě přibližují hodnoty kombinací s Ž2 a Ž1.

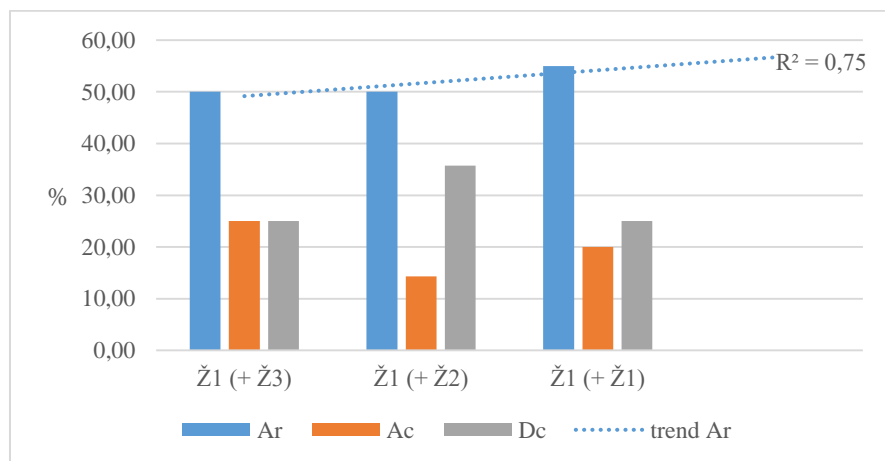
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 40: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)



U dvojslabičných segmentů dochází u Ž1 k recipročnímu poklesu množství Dc rytmických sledů: Ž1 (+ Ž3) 53,9 %, Ž1 (+ Ž2) 45 %, Ž1 (+ Ž1) 40 % a naopak k nárůstu množství sledů Ac: Ž1 (+ Ž3) 46,2 %, Ž1 (+ Ž2) 55 %, Ž1 (+ Ž1) 60 %.

Graf 41: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)



U trojslabičných segmentů dochází u Ž1 ve směru od Ž3 k Ž1 pouze k jedné tendenci, a to k nárůstu množství Ar rytmických sledů: Ž1 (+ Ž3) 50 %, Ž1 (+ Ž2) 50 % a Ž1 (+ Ž1) 55 %, kde je ale hodnota u kombinace s Ž3 a Ž2 stejná, tudíž není tento nárůst nijak markantní. U Ac a Dc rytmických sledů se žádné tendence neprojevují.

U čtyřslabičných a pětislabičných segmentů nedochází k žádným tendencím, které by bylo možné znázornit v grafu. Jejich počet je velice nízký (nepřesahuje 5 výskytů u jednoho typu rytmického sledu), a proto jsou zde zanedbatelné.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 20: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_Ž1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Ž1 (+ Ž3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	66,7%	69,2%	57,2%	66,7%
konec	33,3%	30,8%	42,9%	33,3%
Ž1 (+ Ž2)				
začátek/vnitřek	38,5%	81,3%	25%	57,1%
konec	61,5%	18,8%	75%	42,9%
Ž1 (+ Ž1)				
začátek/vnitřek	35,3%	35,3%	52%	50%
konec	64,7%	64,7%	48%	50%

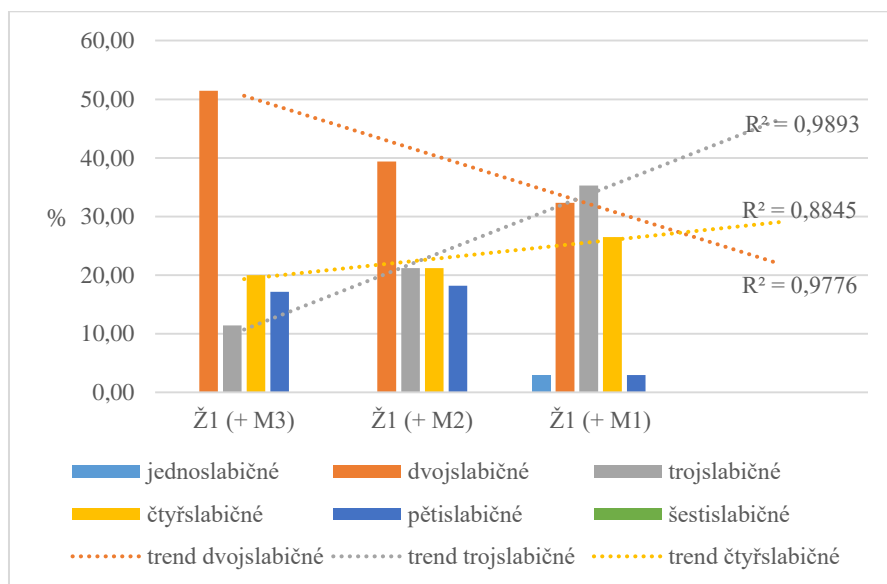
U Ac rytmických sledů převládá u Ž1 u kombinací s Ž2 a Ž1 pozice na konci kóla, u kombinace s Ž3 pozice na začátku kóla. U Dc sledů převládá u kombinace s Ž3 a Ž2 pozice na začátku/uvnitř kóla, u kombinace s Ž1 pozice na konci kóla. U Ar sledů převládá u kombinací Ž3 a Ž1 pozice na začátku/uvnitř kóla, u kombinace s Ž2 pozice na konci kóla. U zdvojených rytmech převládá u kombinací s Ž3 a Ž2 pozice na začátku/uvnitř kóla a u kombinace s Ž1 dochází ke shodnému výskytu. Zdá se tedy, že záměna partnera v dialogu má na pozice rytmických sledů v kólech určitý vliv, nicméně se zřejmě nejedná o systematické tendence.

3.3.1.1.2 Ženy mladší generace + muži

Analýza řeči žen mladší generace (Ž1) v dialogu s muži všech věkových kategorií: KGD_Ž1 (+ M3, M2, M1).

a) počet slabik v segmentu

Graf 42: Počet slabik v segmentu KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

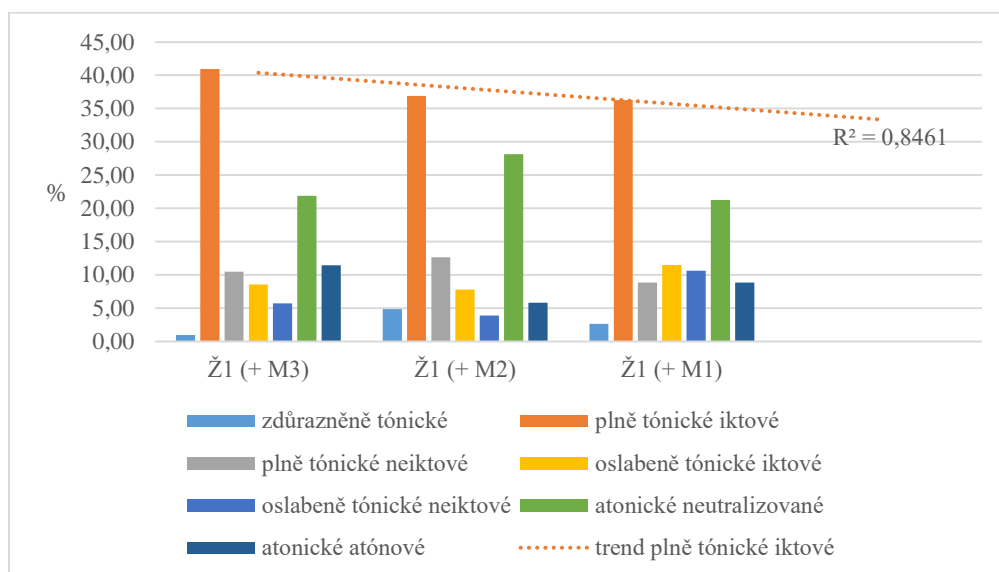


Z grafu lze u Ž1 ve směru od M3 k M1 vidět tři lineární tendence. Jedná se o nárůst množství čtyřslabičných segmentů: Ž1 (+ M3) 20 %, Ž1 (+ M2) 21,2 %, Ž1 (+ M1) 26,5 % a trojslabičných segmentů: Ž1 (+ M3) 11,4 %, Ž1 (+ M2) 21,2 %, Ž1 (+ M1) 35,3 %. Naopak dochází k poklesu množství dvojslabičných segmentů: Ž1 (+ M3) 51,4 %, Ž1 (+ M2) 39,4 %, Ž1 (+ M1) 32,4 %.

U čtyřslabičných a pětislabičných segmentů dochází k naměření velice blízkých hodnot u kombinace s M3 a M2, naopak hodnoty naměřené u kombinace s Ž1 se od těchto dvou více odlišují.

b) stupně prominence

Graf 43: Stupně prominence KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

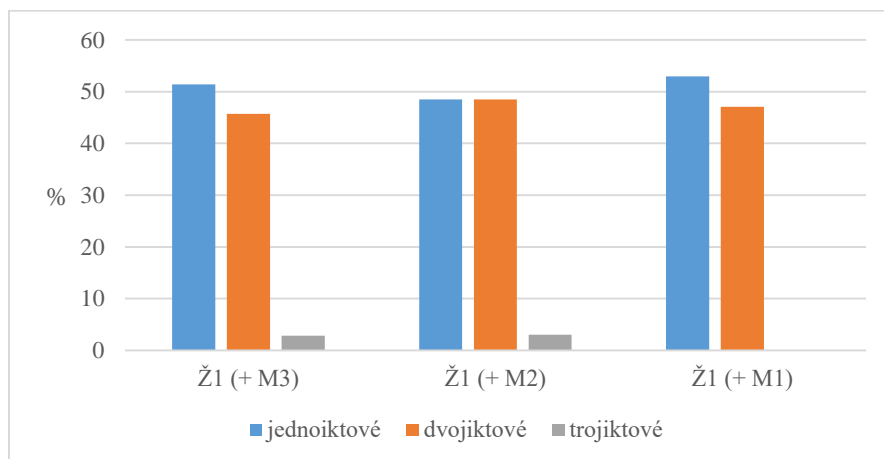


U Ž1 je ve směru od M3 k M1 možné vidět pouze jednu lineární tendenci, a to pokles množství plně tónických iktových slabik: Ž1 (+ M3) 41 %, Ž1 (+ M2) 36,9 %, Ž1 (+ M1) 36,3 %. Ostatní hodnoty nevykazují žádné tendence, a tedy zde pravděpodobně není žádné ovlivnění věkem partnera v dialogu.

K blízkosti hodnot mezi kombinacemi s M2 a M1 dochází u plně tónických iktových slabik a naopak k blízkosti hodnot mezi kombinacemi s M3 a M2 dochází u oslabeně tónických iktových a neiktových slabik.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 44: Počet iktů KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

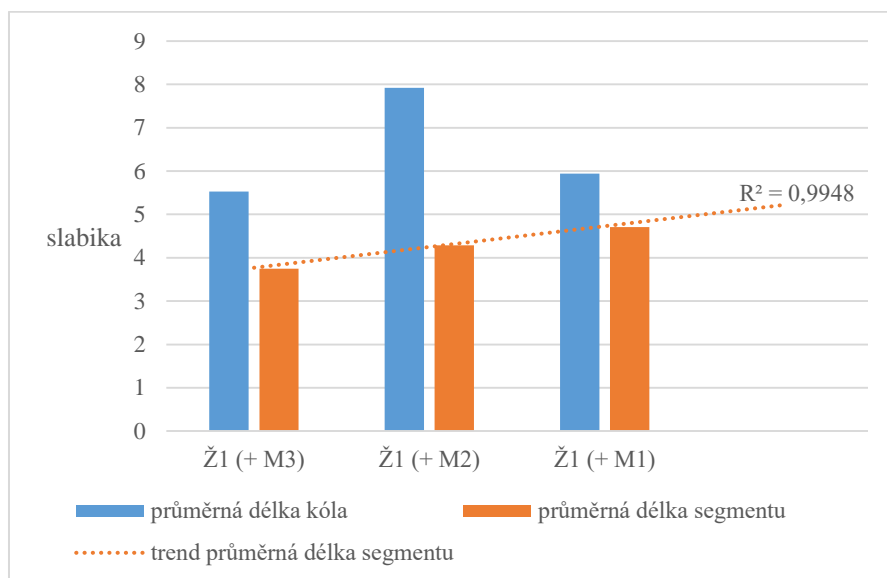


Z hlediska počtu iktů v segmentu nedochází u Ž1 k žádným tendencím a rozdíly v jejich množství jsou minimální.

Co se týká rychlosti řeči, Ž1 (+ M3) a Ž1 (+ M1) mluví stejnou rychlostí 4,2 slabiky za vteřinu, Ž1 (+ M2) 4,1 slabiky za vteřinu, rozdíl je zde tedy rovněž minimální.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 45: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

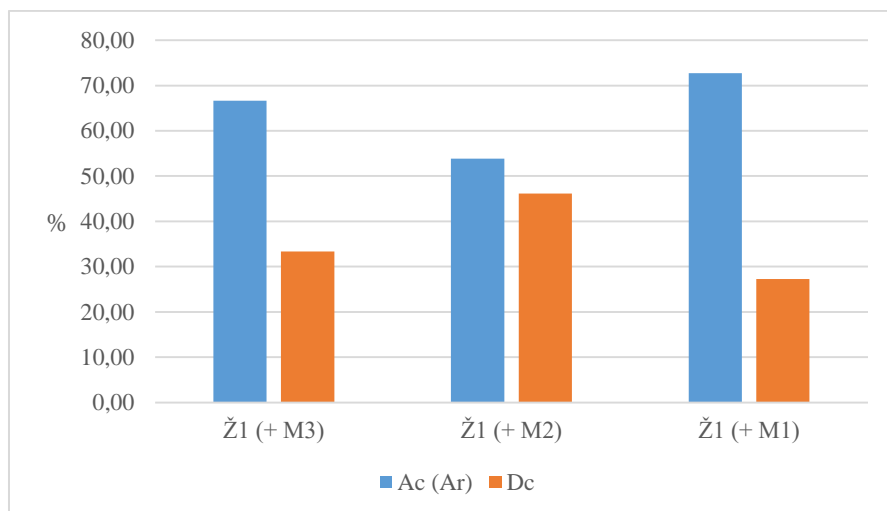


U průměrné délky kóla se neobjevují u Ž1 žádné lineární tendence, které by naznačovaly korelaci s věkem partnera v dialogu.

U průměrné délky segmentu dochází u Ž1 k jejímu postupnému nárůstu: Ž1 (+ M3) 3,8 slabiky, Ž1 (+ M2) 4,3 slabiky, Ž1 (+ M1) 4,7 slabiky.

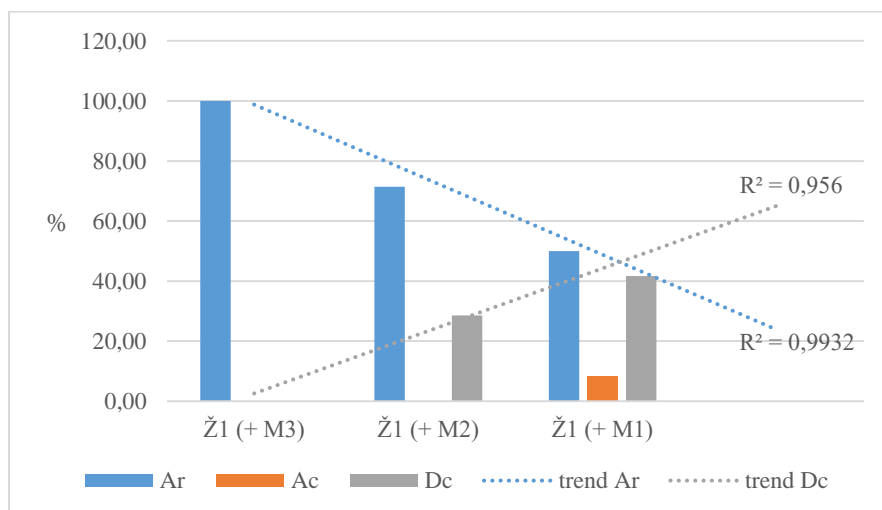
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 46: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)



U dvojslabičných segmentů nedochází u Ž1 k žádným lineárním tendencím, které by nasvědčovaly ovlivnění věkem partnera v dialogu.

Graf 47: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)



U trojslabičných segmentů dochází u Ž1 k dvěma lineárním tendencím ve směru od kombinace s M3 k M1. Jedná se o nárůst množství Dc rytmických sledů: Ž1 (+ M3) 0 %, Ž1 (+ M2) 28,6 %, Ž1 (+ M1) 41,7 % a o pokles množství Ar rytmických sledů: Ž1 (+ M3) 100 %, Ž1 (+ M2) 71,4 %, Ž1 (+ M1) 50 %.

Výskyt a graf rytmických sledů u čtyřslabičných a pětislabičných segmentů neuvádím, protože jejich množství je minimální a nepřesahuje 5 výskytů k žádnému z typů sledů, tudíž nejsou pro analýzu příliš relevantní.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 21: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_Ž1 (+M3, M2, M1)

Ž1 (+ M3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	41,7%	75%	40%	40%
konec	58,3%	25%	60%	60%
Ž1 (+ M2)				
začátek/vnitřek	71,4%	66,7%	53,3%	0%
konec	28,6%	33,3%	46,7%	100%
Ž1 (+ M1)				
začátek/vnitřek	22,2%	75%	58,3%	50%
konec	77,8%	25%	41,7%	50%

U Ac rytmických sledů převládá u Ž1 u kombinací s M3 a M1 pozice na konci kóla, u kombinace s M2 pozice na začátku/uvnitř kóla. U Dc sledů převládá u všech kombinací pozice na začátku/uvnitř kóla. U Ar rytmických sledů převládá u kombinace s M1 a M2 pozice na začátku/uvnitř kóla, u kombinace s M3 pozice na konci kóla. U zdvojených rytmech převládá u kombinace s M3 a M2 pozice na konci kóla, u kombinace s M1 je výskyt shodný na začátku/uvnitř kóla i na jeho konci. Opět tedy ani zde zřejmě nemá změna partnera v dialogu na pozice rytmických sledů v kólech větší vliv.

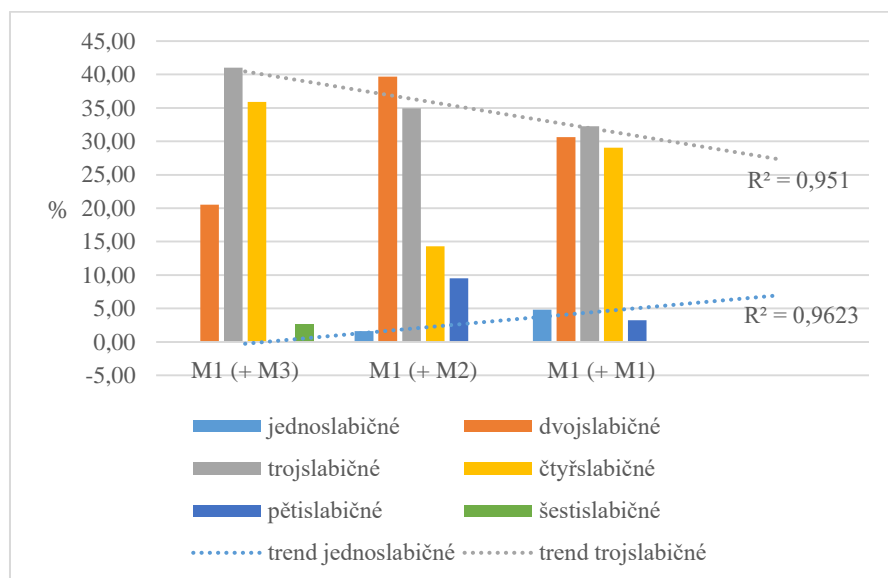
3.3.1.2 Muži mladší generace

3.3.1.2.1 Muži mladší generace + muži

Analýza řeči mužů mladší generace (M1) v dialogu s muži všech věkových kategorií: KGD_M1 (+ M3, M2, M1).

a) počet slabik v segmentu

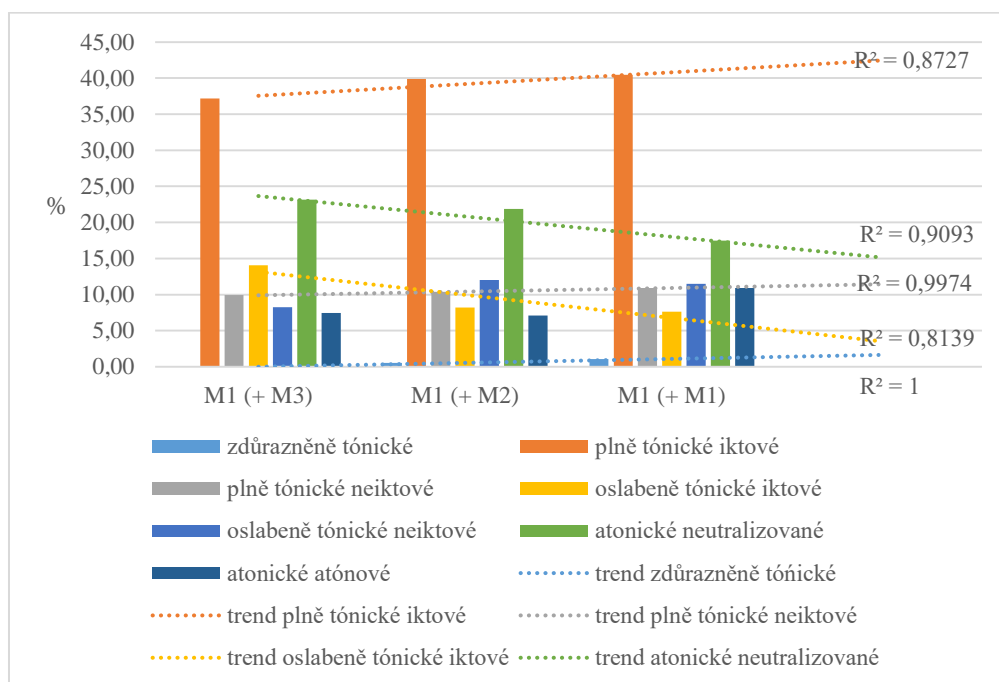
Graf 48: Počet slabik v segmentu KGD_M1 (+M3, M2, M1)



Z hlediska počtu slabik v segmentu se u M1 ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 objevují dvě lineární tendence, a to nárůst množství jednoslabičných segmentů: M1 (+ M3) 0 %, M1 (+ M2) 1,6 %, M1 (+ M1) 4,8 % a naopak pokles množství trojslabičných segmentů: M1 (+ M3) 41 %, M1 (+ M2) 34,9 %, M1 (+ M1) 32,3 %. U ostatních segmentů se lineární tendence neprojevují.

b) stupně prominence

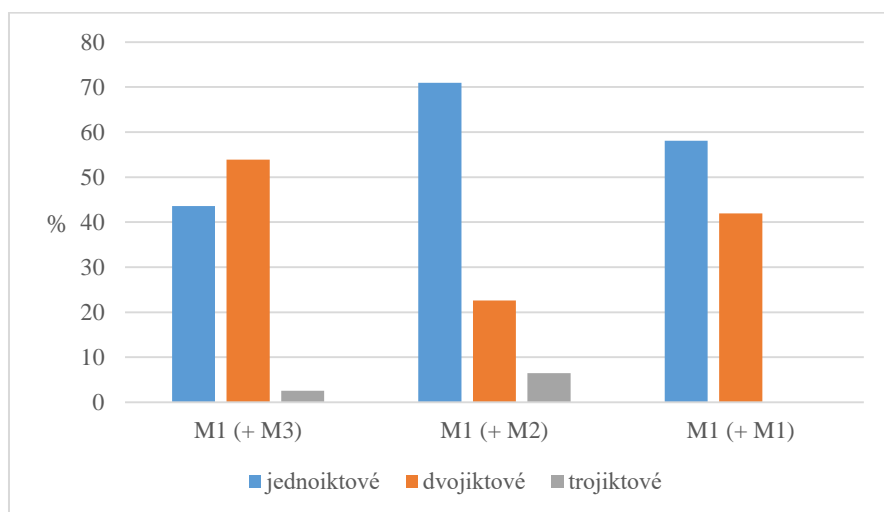
Graf 49: Stupně prominence KGD_M1 (+M3, M2, M1)



U M1 se ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 projevuje několik tendencí: pokles množství u oslaběně tónických iktových slabik: M1 (+ M3) 14,1 %, M1 (+ M2) 8,2 %, M1 (+ M1) 7,7 %. Rovněž pokles množství u atónických neutralizovaných slabik: M1 (+ M3) 23,1 %, M1 (+ M2) 21,9 %, M1 (+ M1) 17,5 %. Nárůst množství se naopak projevilo u zdůrazněně tónických slabik: M1 (+ M3) 0 %, M1 (+ M2) 0,6 %, M1 (+ M1) 1,1 %. A rovněž nárůst množství je u plně tónických iktových slabik: M1 (+ M3) 37,2 %, M1 (+ M2) 39,9 %, M1 (+ M1) 40,4 % a plně tónických neiktových slabik: M1 (+ M3) 9,9 %, M1 (+ M2) 10,4 %, M1 (+ M1) 10,9 %.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 50: Počet iktů KGD_M1 (+M3, M2, M1)

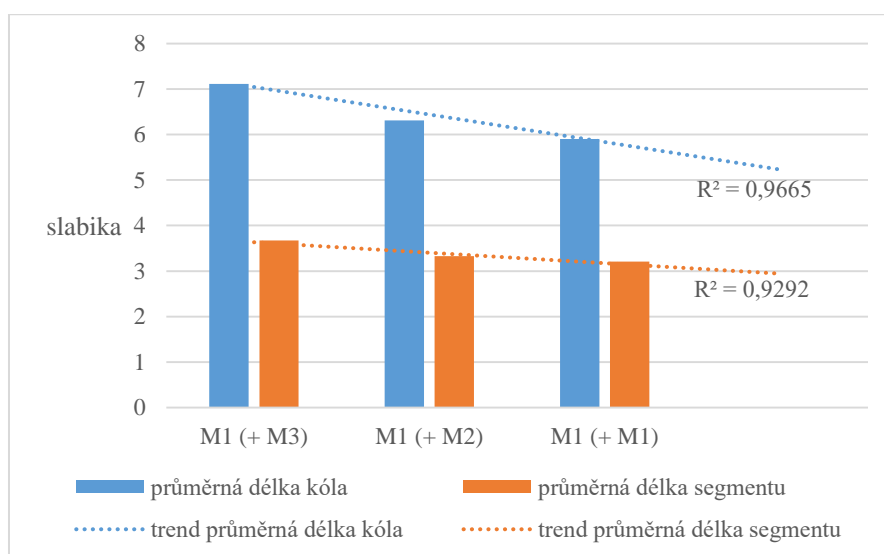


U počtu iktů v segmentu nedochází u M1 k lineárním tendencím mezi jednotlivými věkovými kombinacemi M, tudíž se zdá, že věk partnera v dialogu zde počet iktů neovlivňuje.

Co se týká rychlosti řeči, dochází u M1 k lineární tendenci jejího nárůstu ve směru od kombinace s M3 k M1. M1 (+ M3) mluví rychlostí 3,7 slabiky za vteřinu, M1 (+ M2) rychlostí 3,8 slabiky za vteřinu a M1 (+ M1) rychlostí 4 slabiky za vteřinu.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 51: Průměrná délka kól a segmentů KGD_M1 (+M3, M2, M1)

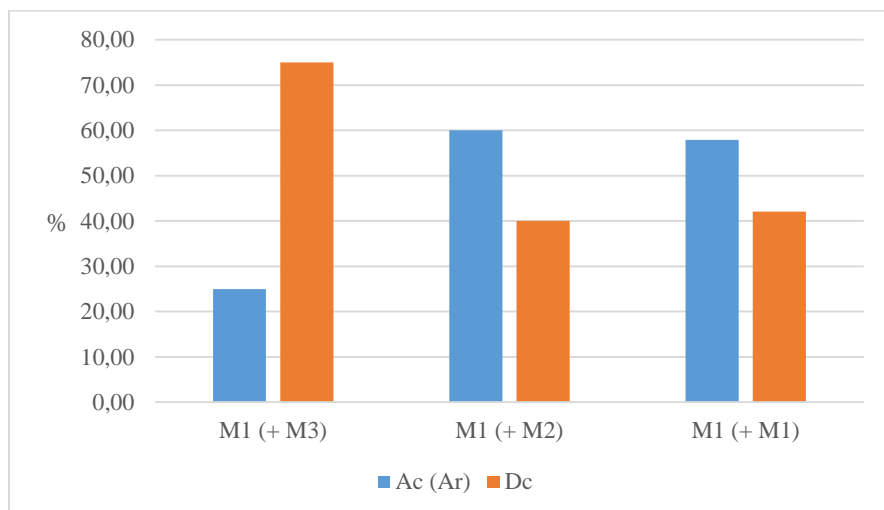


U průměrné délky kól u M1 dochází ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 k poklesu: M1 (+ M3) 7,1 slabiky, M1 (+ M2) 6,3 slabiky, M1 (+ M1) 5,9 slabiky.

Rovněž k poklesu dochází u průměrné délky segmentu: M1 (+ M3) 3,7 slabiky, M1 (+ M2) 3,3 slabiky, M1 (+ M1) 3,2 slabiky.

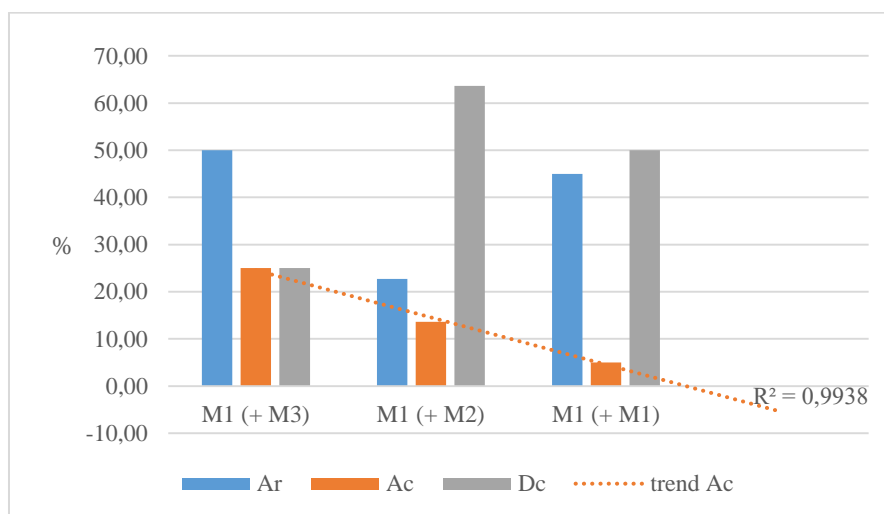
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 52: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M1 (+M3, M2, M1)



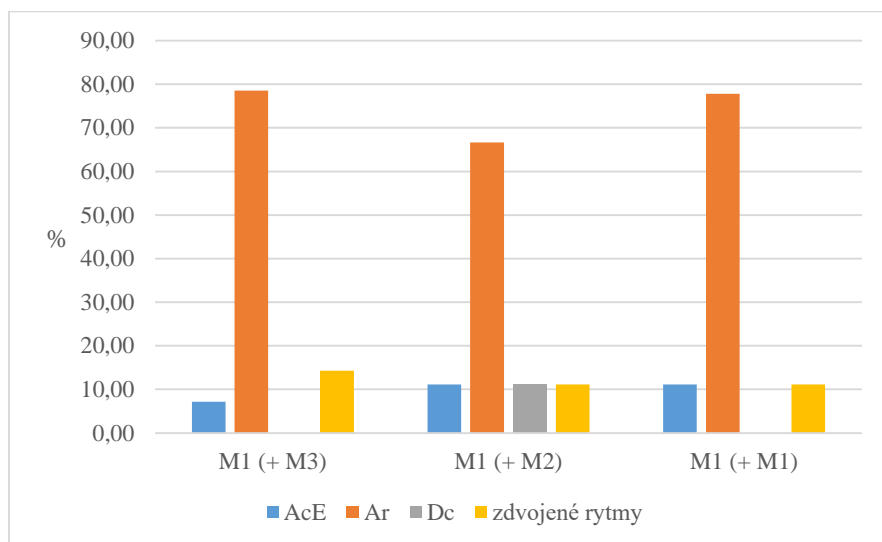
U dvojslabičných segmentů nedochází u M1 k lineárním tendencím ve směru od kombinace M3 ke kombinaci M1. Nicméně je zde možné vidět, že hodnoty naměřené u kombinace s M2 a M1 jsou si výsledkově poměrně blízké a hodnoty naměřené u kombinace s M3 mají od nich větší odstup.

Graf 53: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M1 (+M3, M2, M1)



U trojslabičných segmentů u M1 dochází k jediné lineární tendenci ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1, a to k úbytku Ac rytmického sledu: M1 (+ M3) 25 %, M1 (+ M2) 13,6 %, M1 (+ M1) 5 %. Jiné tendence se zde neprojevují.

Graf 54: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_M1 (+M3, M2, M1)



U čtyřslabičných segmentů nedochází u M1 k tendencím, o kterých by se dalo usuzovat, že jsou způsobeny změnou jeho partnera v dialogu.

Výskyt pětislabičných segmentů je zde u M1 minimální (ne více než 5 výskytů u jednotlivých typů sledů), proto zde graf jejich výskytu neuvádím.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 22: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_M1 (+M3, M2, M1)

M1 (+ M3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	57,1%	70%	45%	50%
konec	42,9%	30%	55%	50%
M1 (+ M2)				
začátek/vnitřek	47,4%	52%	47,1%	100%
konec	52,6%	48%	52,9%	0%
M1 (+ M1)				
začátek/vnitřek	50%	55,6%	44%	50%
konec	50%	44,4%	56%	50%

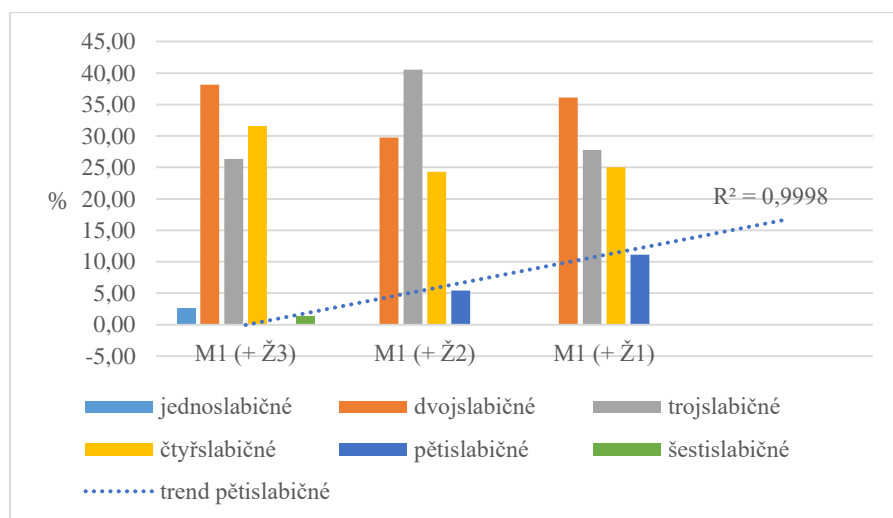
U Ac rytmických sledů převládá u M1 u kombinací s M2 a M3 pozice na začátku/uvnitř kóla, u kombinace s M1 je v obou pozicích výskyt shodný. U Dc rytmického sledu převládá u všech kombinací výskyt v pozici na začátku/uvnitř kóla, z nichž nejméně výraznější převahu nad pozicí na konci kóla vidíme u kombinace s M3. U Ar rytmických sledů převládá u všech kombinací výskyt v pozici na konci kóla. U zdvojených rytmů dochází u kombinace s M1 a s M3 ke shodnému výskytu na obou pozicích, u kombinace s M2 dochází pouze k výskytu na začátku/uvnitř kóla.

3.3.1.2.2 Muži mladší generace + ženy

Analýza řeči mužů mladší generace (M1) v dialogu se ženami všech věkových kategorií: KGD_M1 (+ Ž3, Ž2, Ž1).

a) počet slabik v segmentu

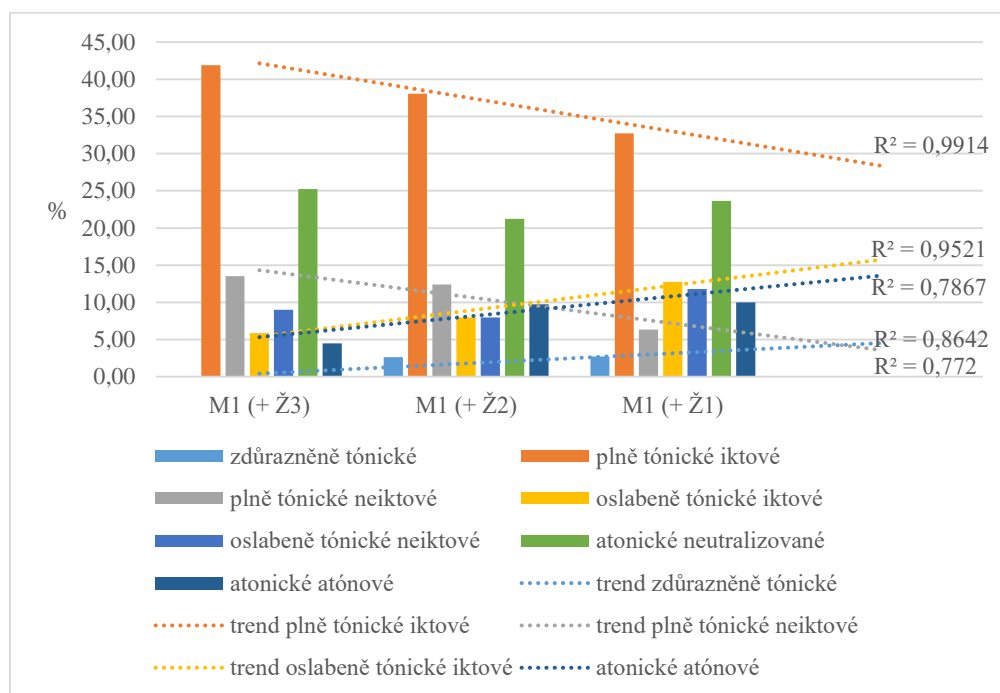
Graf 55: Počet slabik v segmentu KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)



Z hlediska počtu slabik v segmentu se u M1 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 objevuje pouze jedna lineární tendence, a to nárůst množství pětislabičných segmentů: M1 (+ Ž3) 0 %, M1 (+ Ž2) 5,4 %, M1 (+ Ž1) 11,1 %. U ostatních segmentů se žádné lineární tendence neprojevují.

b) stupně prominence

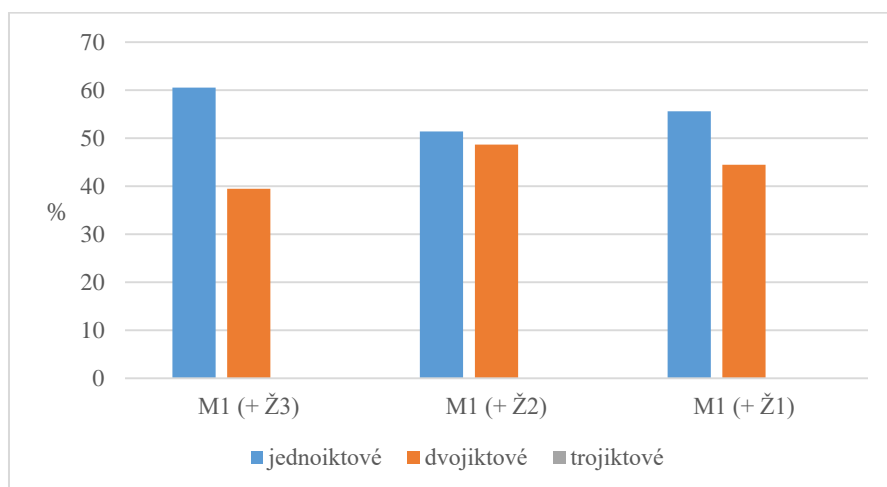
Graf 56: Stupně prominence KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)



Z hlediska stupňů prominence u M1 dochází ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 k velkému počtu změn, které mají lineární charakter. Jedná se o nárůst množství zdůrazněně tónických slabik: M1 (+ Ž3) 0 %, M1 (+ Ž2) 2,7 %, M1 (+ Ž1) 2,7 %, oslabeně tónických iktových slabik: M1 (+ Ž3) 5,9 %, M1 (+ Ž2) 8 %, M1 (+ Ž1) 12,7 % a atónických atónových slabik: M1 (+ Ž3) 4,5 %, M1 (+ Ž2) 9,7 %, M1 (+ Ž1) 10 %. Naopak dochází k poklesu množství plně tónických iktových slabik: M1 (+ Ž3) 41,9 %, M1 (+ Ž2) 38,1 %, M1 (+ Ž1) 32,7 % a plně tónických neiktových slabik: M1 (+ Ž3) 13,5 %, M1 (+ Ž2) 12,4 %, M1 (+ Ž1) 6,4 %.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 57: Počet iktů KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

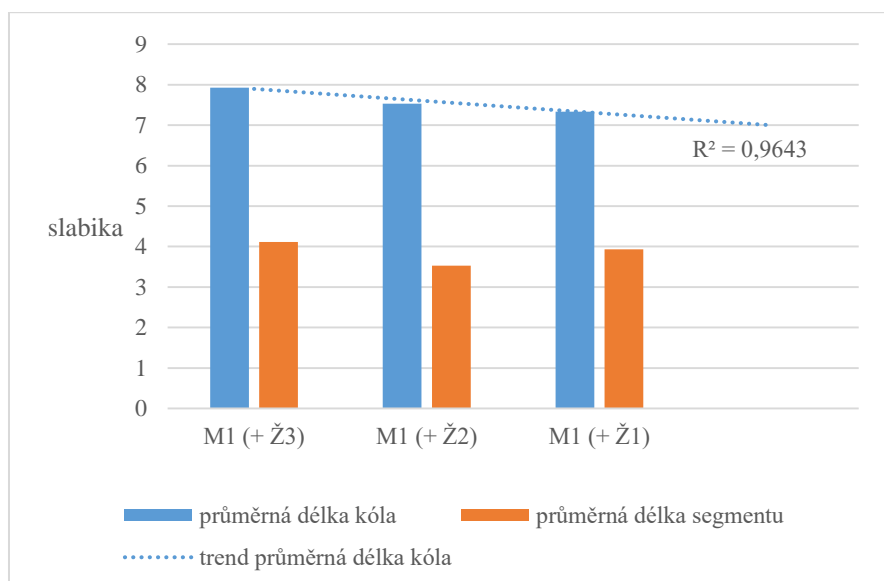


U počtu iktů v segmentu nedochází u M1 k žádným lineárním tendencím mezi jednotlivými věkovými kombinacemi Ž, tudíž je možné usuzovat, že věk partnera v dialogu počet iktů neovlivňuje.

Z hlediska rychlosti řeči dochází u M1 u kombinace s Ž1 a Ž3 ke shodnému výsledku 4,8 slabiky za vteřinu. U M1 (+ Ž2) je průměrná rychlost řeči nižší, a to 4,2 slabiky za vteřinu.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 58: Průměrná délka kól a segmentů KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

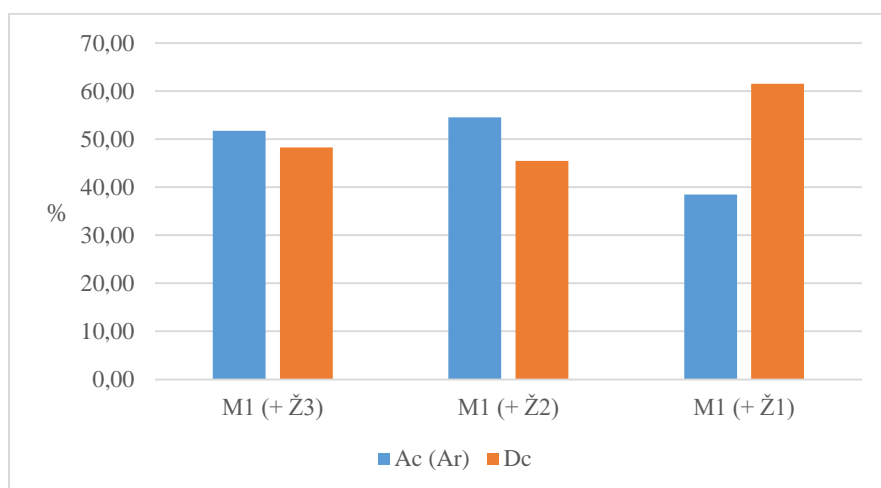


U průměrné délky kól dochází u M1 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 k jejímu poklesu: M1 (+ Ž3) 7,9 slabiky, M1 (+ Ž2) 7,5 slabiky, M1 (+ Ž1) 7,3 slabiky.

U průměrné délky segmentu nedochází u M1 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 k lineární tendenci, ze které by se dalo vyvodit, že se mění průměrná délka segmentu v závislosti na věku partnera v dialogu.

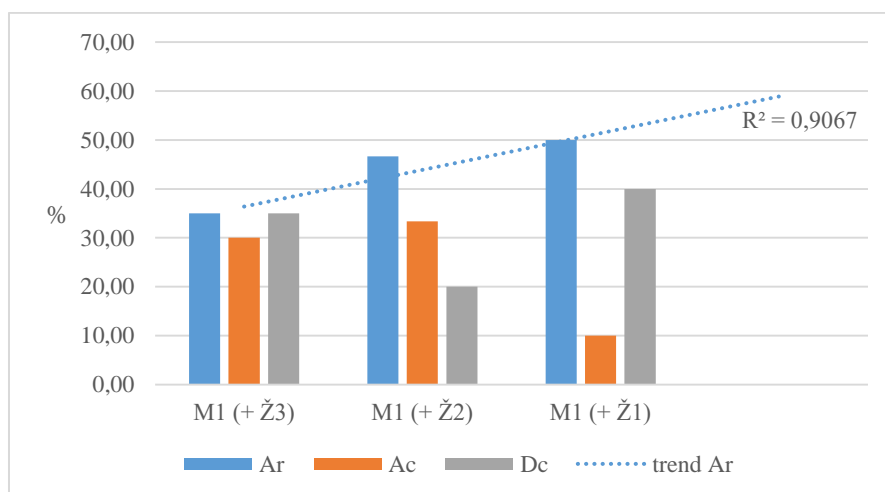
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 59: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)



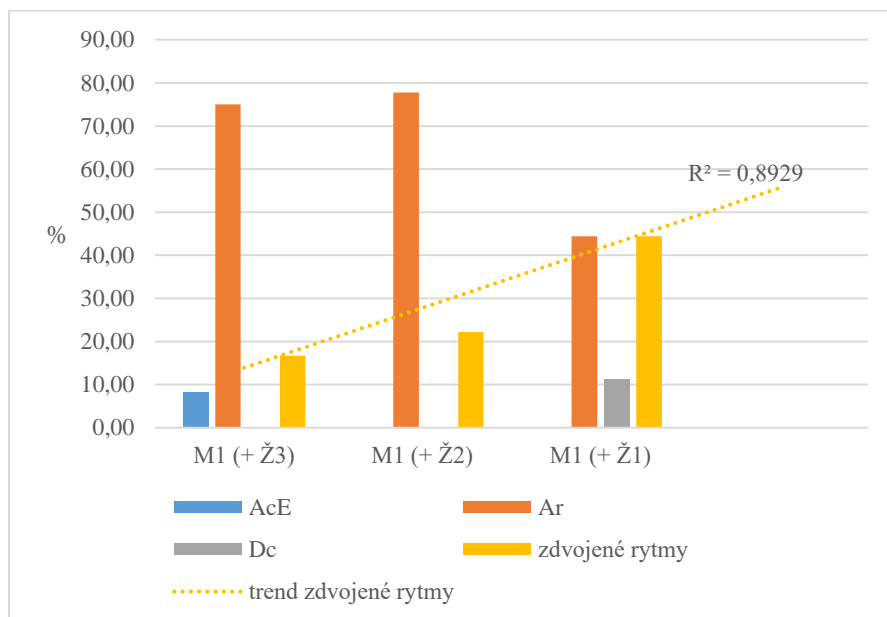
U dvojslabičných segmentů nedochází u M1 k lineárním tendencím ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1. Je zde možné sledovat, že hodnoty naměřené u kombinace s Ž3 a Ž2 jsou si výsledkově blízké a hodnoty naměřené u kombinace s M3 mají od nich větší výsledkový odstup.

Graf 60: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)



U trojslabičných segmentů sledujeme u M1 pouze jednu lineární tendenci ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1, a to nárůst množství Ar rytmických sledů: M1 (+ Ž3) 35 %, M1 (+ Ž2) 46,7 %, M1 (+ Ž1) 50 %. Ostatní rytmické sledy zde zřejmě nepodléhají žádným tendencím.

Graf 61: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)



U čtyřslabičných segmentů je u M1 možné sledovat jednu lineární tendenci ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1, a to nárůst procentního množství zdvojených rytů: M1 (+ Ž3) 16,7 %, M1 (+ Ž2) 22,2 %, M1 (+ Ž1) 44,4 %. Ostatní rytmické sledy zde nevykazují lineární tendence.

Graf a výsledky pětislabičných segmentů zde neuvádím, protože jejich výskyt je velice nízký (nepřesahuje 5 výskytů u jednoho typu rytmického sledu), nelze u něj popsat tendence, a proto nemá v analýze větší vliv.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 23: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_M1 (+Ž3, Ž2, Ž1)

M1 (+ Ž3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	50%	85,7%	59,3%	50%
konec	50%	14,3%	40,7%	50%
M1 (+ Ž2)				
začátek/vnitřek	72,7%	55,6%	61,5%	25%
konec	27,3%	44,4%	38,5%	75%
M1 (+ Ž1)				
začátek/vnitřek	80%	64,3%	46,2%	50%
konec	20%	35,7%	53,9%	50%

U Ac rytmických sledů převládá u M1 u kombinací s Ž2 a Ž1 pozice na začátku/uvnitř kóla, u kombinace s Ž3 je v obou pozicích výskyt shodný. U Dc rytmického sledu převládá u všech kombinací výskyt v pozici na začátku/uvnitř kóla, nejvýraznější převahu nad pozicí na konci kóla lze sledovat u kombinace s Ž3. U Ar rytmických sledů převládá u kombinace s Ž3 a Ž2 pozice na začátku/uvnitř kóla. U kombinace s Ž1 je to pak pozice na konci kóla. U zdvojených rytměch dochází u kombinace s Ž1 a s Ž3 ke shodnému výskytu na obou pozicích, u kombinace s Ž2 dochází k převaze výskytu na konci kóla.

3.3.2 Střední generace (41–60 let)

Analýza dialogů mluvčích kombinovaných generací (KGD) z hlediska změn v řeči mluvčích střední generace (G3): KGD_G3 (+ G3, resp. G2, resp. G1). Výsledky budou vždy stejně jako v předchozí kapitole uvedeny ve směru od kombinace s mluvčí/mluvčím nejstarší generace po generaci nejmladší. Opět je použita predikce o jednu periodu vpřed, tedy predikce výsledků kombinací s budoucí generací G0, resp. to, jak by hypoteticky mohla vypadat řeč G2 v dialogu s mluvčí/mluvčím o dvě generace mladší/mladším.

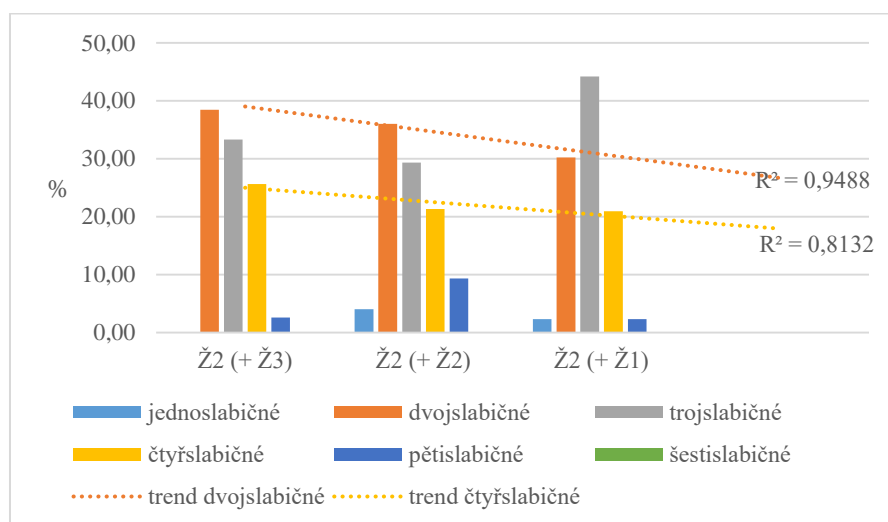
3.3.2.1 Ženy střední generace

3.3.2.1.1 Ženy střední generace + ženy

Analýza řeči žen střední generace (Ž2) v dialogu se ženami všech věkových kategorií: KGD_Ž2 (+ Ž3, Ž2, Ž1).

a) počet slabik v segmentu

Graf 62: Počet slabik v segmentu KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

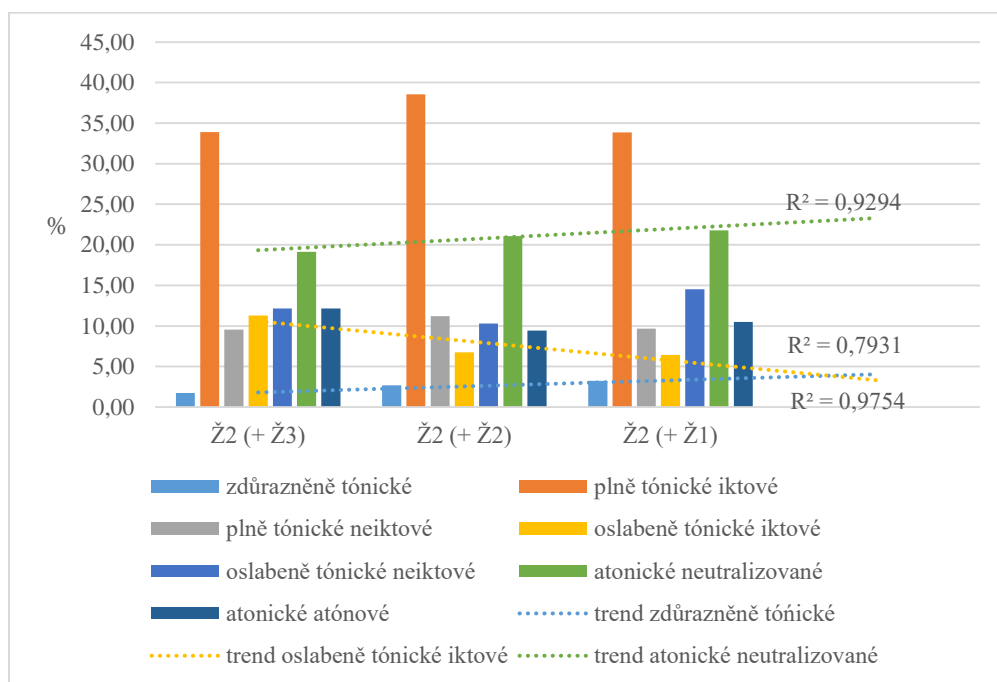


Z hlediska počtu slabik v segmentu je zde u Ž2 ve směru od kombinace s nejstarší generací Ž3 ke generaci nejmladší Ž1 možné vidět dvě lineární tendence. Jedná se o pokles množství dvojslabičných a čtyřslabičných segmentů. Množství dvojslabičných segmentů klesá takto: Ž2 (+ Ž3) 38,5 %, Ž2 (+ Ž2) 36 %, Ž2 (+ Ž1) 30,2 %, množství čtyřslabičných segmentů takto: Ž2 (+ Ž3) 25,6 %, Ž2 (+ Ž2) 21,3 %, Ž2 (+ Ž1) 20,9 %.

U dvojslabičných a trojslabičných segmentů dochází k naměření blízkých hodnot u kombinace s Ž3 a Ž2, naopak u čtyřslabičných jsou si blízké hodnoty z kombinace s Ž2 a Ž1.

b) stupně prominence

Graf 63: Stupně prominence KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

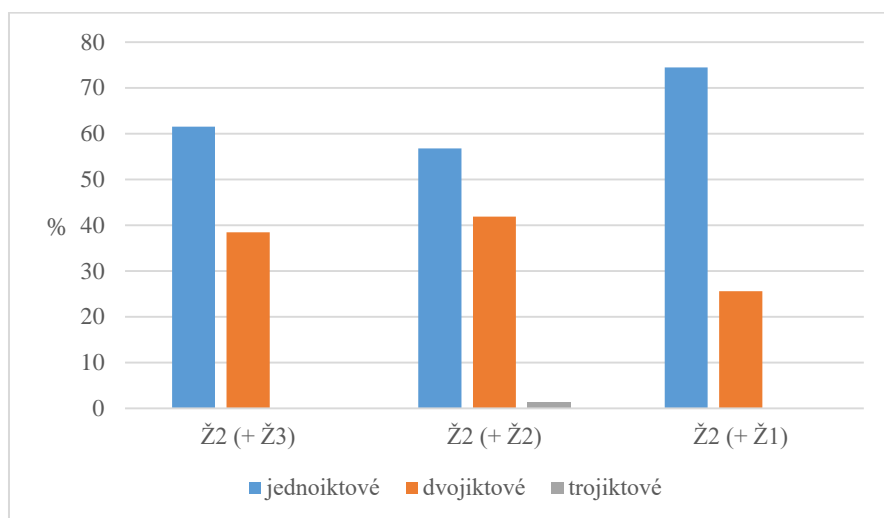


U rozdílných stupňů prominence je u Ž2 možné sledovat tyto lineární tendence: nárůst množství atonických neutralizovaných a zdůrazněně tónických slabik a pokles množství oslabeně tónických slabik iktových. Nárůst u zdůrazněně tónických slabik vypadá takto: Ž2 (+ Ž3) 1,7 %, Ž2 (+ Ž2) 2,7 %, Ž2 (+ Ž1) 3,2 %, nárůst atonických neutralizovaných takto: Ž2 (+ Ž3) 19,1 %, Ž2 (+ Ž2) 21,1 %, Ž2 (+ Ž1) 21,8 %. Pokles množství oslabeně tónických iktových vypadá takto: Ž2 (+ Ž3) 11,3 %, Ž2 (+ Ž2) 6,7 %, Ž2 (+ Ž1) 6,5 %.

K naměření blízkých hodnot dochází u oslabeně tónických iktových a atonických atónových i neutralizovaných slabik u kombinace s Ž2 a Ž1, hodnoty naměřené u Ž3 jsou odlišnější.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 64: Počet iktů KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

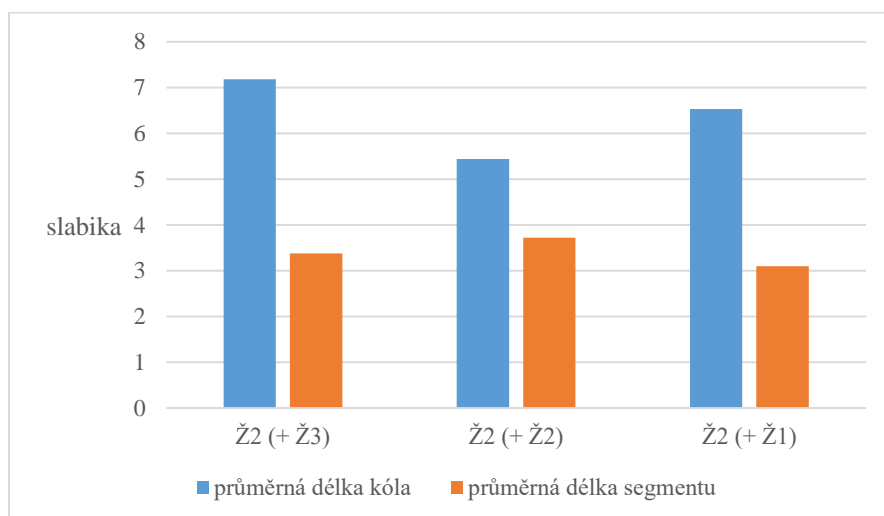


U počtu iktů v segmentu nedochází u Ž2 k žádným lineárním tendencím. Hodnoty naměřené u kombinace s Ž3 a Ž2 jsou si poměrně blízké a mezi nimi a hodnotami naměřenými u kombinace s Ž1 je větší rozdíl.

Co se týká průměrné rychlosti řeči, dochází u Ž2 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 k jejímu nárůstu. Ž2 (+ Ž3) mluví rychlostí 3,3 slabiky za vteřinu, Ž2 (+ Ž2) rychlostí 3,7 slabiky za vteřinu a Ž2 (+ Ž1) rychlostí 3,8 slabiky za vteřinu.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 65: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

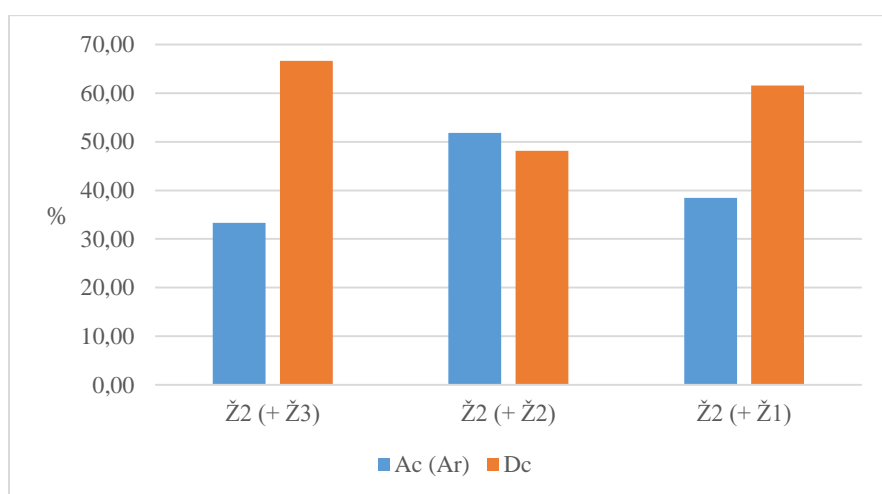


U průměrné délky kól se u Ž2 neprojevují lineární tendence, které by naznačovaly závislost jejich délky na věku partnera v dialogu. Délka kóla je u Ž2 (+ Ž3) 7,2 slabiky, u Ž2 (+ Ž2) 5,4 slabiky a u Ž2 (+ Ž1) 6,5 slabiky.

Z hlediska průměrné délky segmentu také není možné mluvit o lineárních tendencích. Délka segmentu je u Ž2 (+ Ž3) 3,4 slabiky, u Ž2 (+ Ž2) 3,7 slabiky a u Ž2 (+ Ž1) 3,1 slabiky.

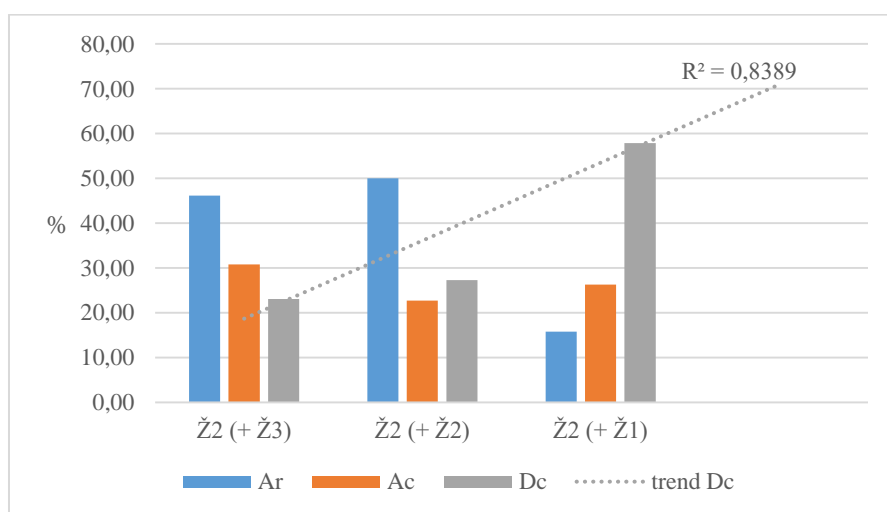
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 66: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)



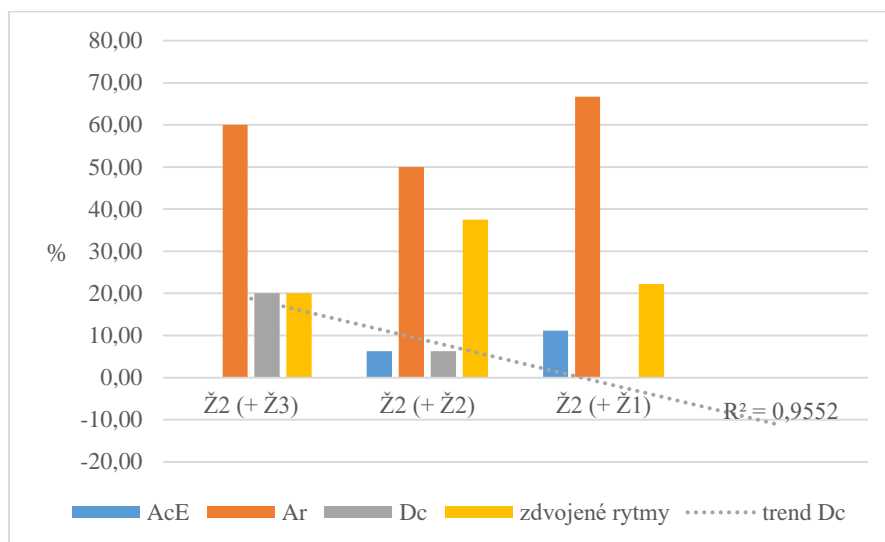
U dvojslabičných segmentů nedochází u Ž2 k žádným lineárním tendencím.

Graf 67: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)



U trojslabičných segmentů dochází u Ž2 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 k nárůstu množství Dc rytmického sledu: Ž2 (+ Ž3) 23,1 %, Ž2 (+ Ž2) 27,3 %, Ž2 (+ Ž1) 57,9 %.

Graf 68: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)



U čtyřslabičných segmentů dochází u Ž2 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 k poklesu množství Dc rytmického sledu: Ž2 (+ Ž3) 20%, Ž2 (+ Ž2) 6,3 %, Ž2 (+ Ž1) 0%.

U pětislabičných segmentů je velice malý výskyt, proto je zde neuvádím.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 24: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_Ž2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Ž2 (+ Ž3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	44,4%	80%	53,9%	50%
konec	55,6%	20%	46,2%	50%
Ž2 (+ Ž2)				
začátek/vnitřek	41,2%	70%	30,8%	66,7%
konec	58,8%	30%	69,2%	33,3%
Ž2 (+ Ž1)				
začátek/vnitřek	45,5%	56,5%	66,7%	100%
konec	54,6%	43,5%	33,3%	0%

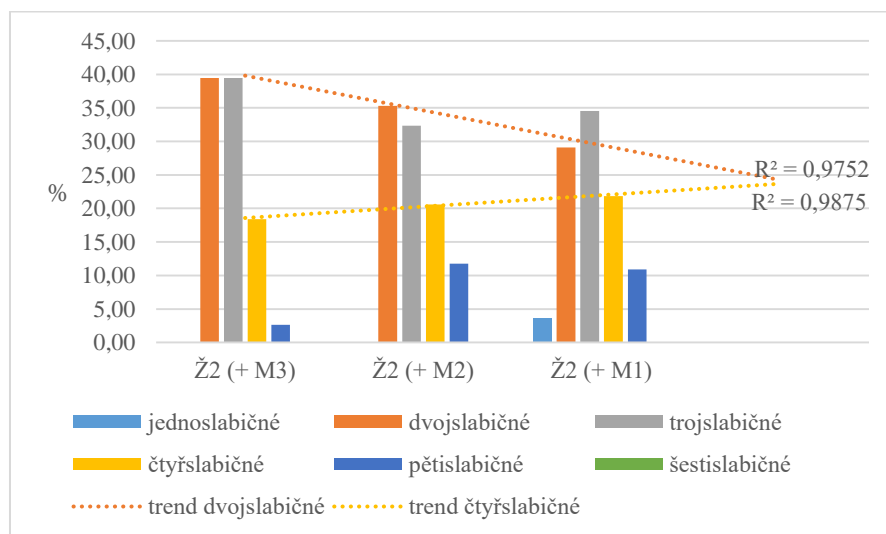
U Ac rytmických sledů převládá u Ž2 u všech kombinací pozice na konci kóla. U Dc rytmického sledu převládá u všech kombinací výskyt v pozici na začátku/uvnitř kóla. U Ar rytmických sledů převládá u kombinace s Ž3 a Ž1 pozice na začátku/uvnitř kóla. U kombinace s Ž2 je to pak pozice na konci kóla. U zdvojených rytmů převažuje u kombinace s Ž2 a s Ž1 výskyt v pozici na začátku/uvnitř kóla, přičemž u Ž1 se jedná o výskyt stoprocentní. U kombinace s Ž3 je výskyt shodný na obou pozicích. Zdá se tedy, že změna partnera v dialogu má na pozice rytmických sledů v kólech určitý vliv, nicméně se zřejmě nejedná o systematické tendence.

3.3.2.1.2 Ženy střední generace + muži

Analýza řeči žen střední generace (Ž2) v dialogu se muži všech věkových kategorií: KGD_Ž2 (+ M3, M2, M1).

a) počet slabik v segmentu

Graf 69: Počet slabik v segmentu KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

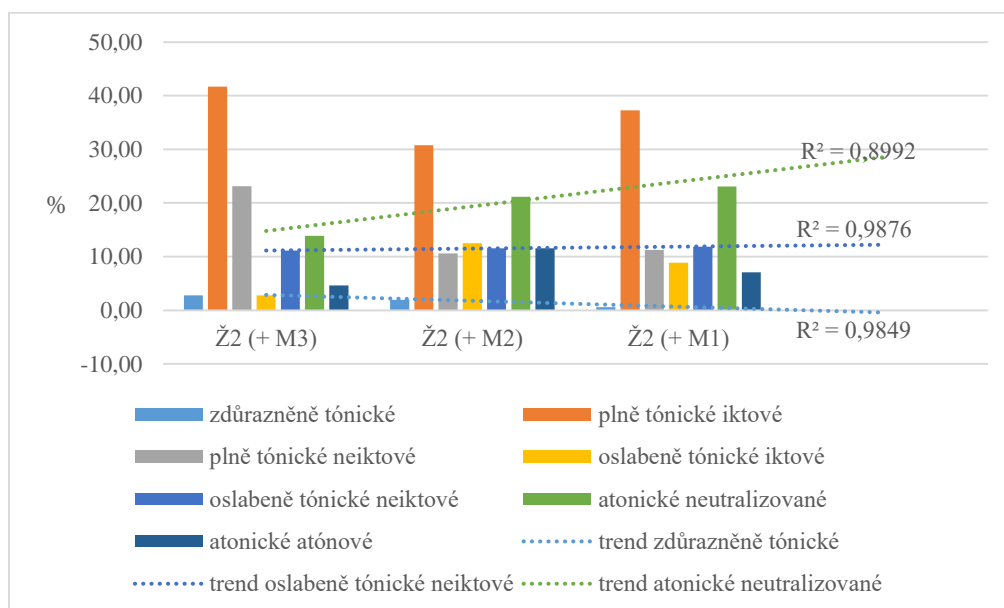


U počtu slabik v segmentu dochází u Ž2 ke dvěma lineárním tendencím ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci se M1. Jedná se o pokles množství dvojslabičných segmentů a naopak nárůst množství segmentů čtyřslabičných. Dvojslabičné segmenty klesají takto: Ž2 (+ M3) 39,5 %, Ž2 (+ M2) 35,3 %, Ž2 (+ M1) 29,1 %. Čtyřslabičné segmenty narůstají takto: Ž2 (+ M3) 18,4 %, Ž2 (+ M2) 20,6 %, Ž2 (+ M1) 21,8 %.

U trojslabičných a pětislabičných segmentů dochází u kombinací s M2 a M1 k blízkosti naměřených hodnot, naopak u dvojslabičných segmentů dochází k blízkosti u kombinací s M3 a M2.

b) stupně prominence

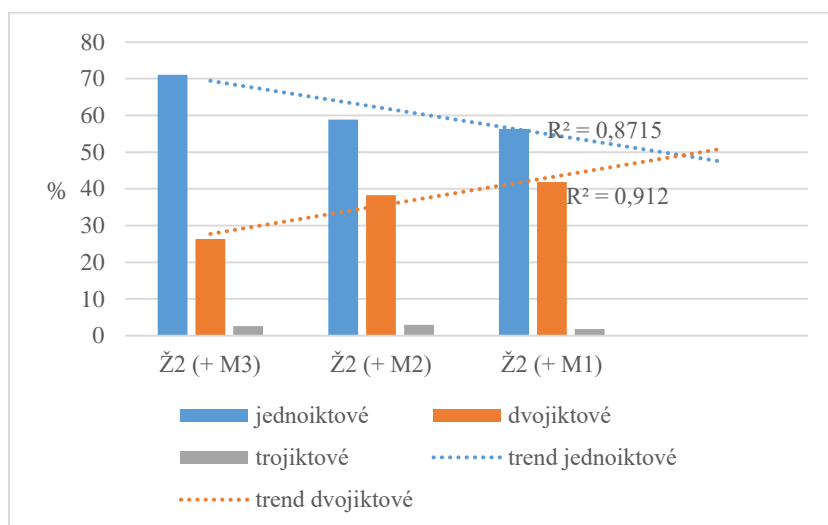
Graf 70: Stupně prominence KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)



U Ž2 je ve směru od M3 k M1 vidět tři lineární tendence. Jedná se o pokles množství zdůrazněně tónických slabik, nárůst množství atonicke neutralizovaných slabik a mírný nárůst oslabeně tónických neiktových slabik. Množství zdůrazněně tónických slabik klesá takto: Ž2 (+ M3) 2,8 %, Ž2 (+ M2) 1,9 % a Ž2 (+ M1) 0,6 %. Množství atonicke neutralizovaných slabik narůstá takto: Ž2 (+ M3) 13,9 %, Ž2 (+ M2) 21,2 % a Ž2 (+ M1) 23,1 % a množství oslabeně tónických neiktových narůstá takto: Ž2 (+ M3) 11,1 %, Ž2 (+ M2) 11,5 %, Ž2 (+ M1) 11,8 %.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 71: Počet iktů KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

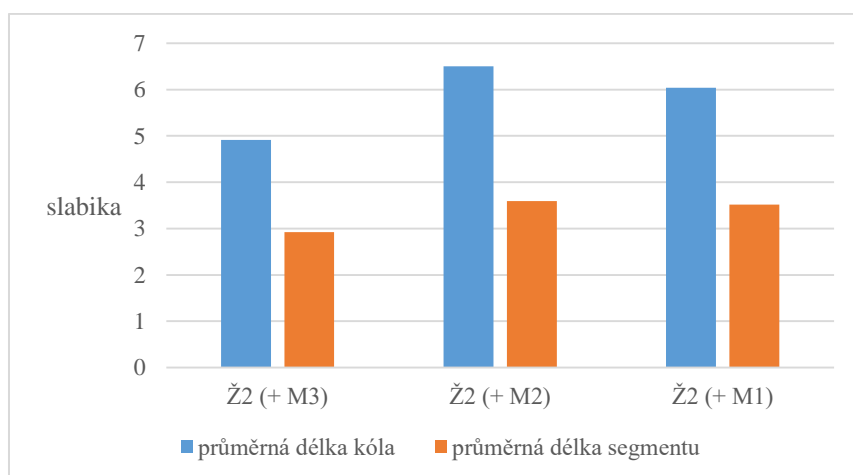


U počtu iktů u Ž2 dochází ke dvěma lineárním tendencím, které se dají považovat za reciproční. Jedná se o nárůst množství dvojičtových segmentů a pokles množství segmentů jednoiktových. Dvojičtové segmenty narůstají takto: Ž2 (+ M3) 26,3 %, Ž2 (+ M2) 38,2 %, Ž2 (+ M1) 41,8 %. Jednoiktové segmenty klesají takto: Ž2 (+ M3) 71,1 %, Ž2 (+ M2) 58,8 %, Ž2 (+ M1) 56,4 %.

Z hlediska průměrné rychlosti řeči nedochází k žádné lineární tendenci. U Ž2 (+ M3) je rychlost řeči 3,4 slabiky za vteřinu, u Ž2 (+ M2) 4,2 slabiky za vteřinu a u Ž2 (+ M1) 3,7 slabiky za vteřinu.

d) průměrná délka kól a segmentů

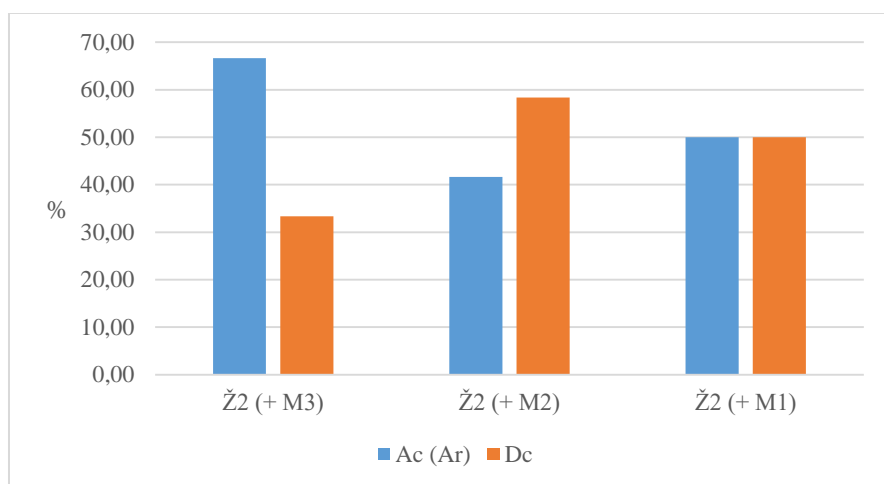
Graf 72: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)



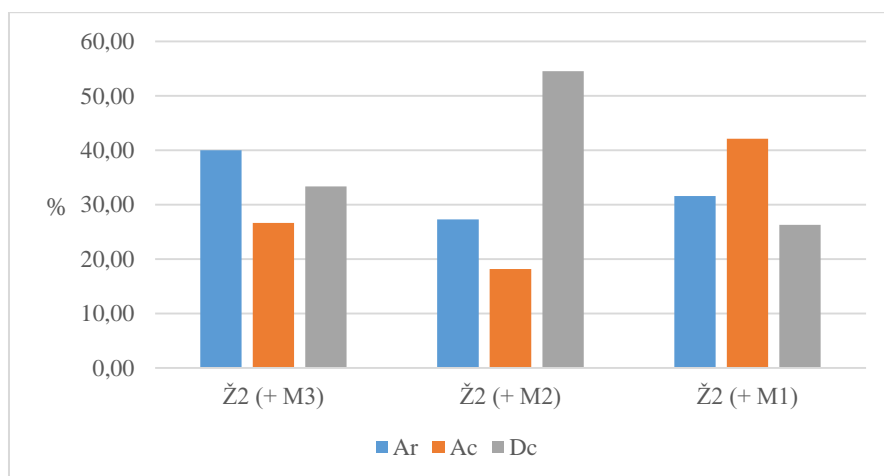
U průměrné délky kóla a rovněž u průměrné délky segmentu u Ž2 nedochází k žádným lineárním tendencím, které by se daly připsat vlivu věku partnera v dialogu. Průměrná délka kóla je: Ž2 (+ M3) 4,9 slabiky, Ž2 (+ M2) 6,5 slabiky a Ž2 (+ M1) 6,1 slabiky. Průměrná délka segmentu je: Ž2 (+ M3) 2,9 slabiky, Ž2 (+ M2) 3,6 slabiky a Ž2 (+ M1) 3,5 slabiky.

e) frekvence výskytů všech typů rytmičkových sledů

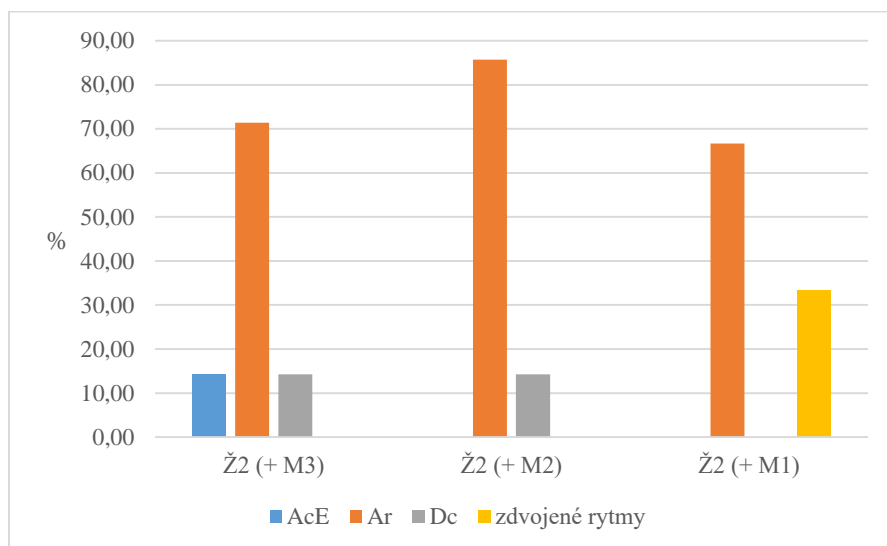
Graf 73: Frekvence výskytu typů rytmičkových sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)



Graf 74: Frekvence výskytu typů rytmičkových sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)



Graf 75: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)



U dvojslabičných, trojslabičných i čtyřslabičných segmentů nedochází u Ž2 k žádným lineárním tendencím, které by nasvědčovaly ovlivnění věkem partnera v dialogu.

U pětislabičných segmentů se nevyskytují žádné lineární tendence, jejich výskyt je minimální (u jednotlivých typů rytmických sledů nepřesahuje 5 výskytů), a proto zde grafy neuvádím.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 25: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_Ž2 (+M3, M2, M1)

Ž2 (+ M3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	80%	45,5%	8,3%	0%
konec	20%	54,6%	91,7%	0%
Ž2 (+ M2)				
začátek/vnitřek	42,9%	78,6%	27,3%	50%
konec	57,1%	21,4%	72,7%	50%
Ž2 (+ M1)				
začátek/vnitřek	46,7%	71,4%	37,5%	50%
konec	53,3%	28,6%	62,5%	50%

U Ac rytmických sledů převládá u Ž2 u kombinací s M2 a M1 pozice na konci kóla, u kombinace s M3 převládá pozice na začátku/uvnitř kóla. U Dc rytmických sledů převládá u kombinace s M2 a M1 pozice na začátku/uvnitř kóla. U kombinace s M3 je to pak pozice

na konci kóla. U Ar rytmického sledu převládá u všech kombinací výskyt v pozici na konci kóla. U zdvojených rytmů dochází u M2 a M1 ke shodnému padesátiprocentnímu výskytu na konci i na začátku/uvnitř kóla a u kombinace s M3 se zdvojené rytmy nevyskytují. Změna partnera v dialogu tak má zřejmě na pozice rytmických sledů v kólech jistý vliv.

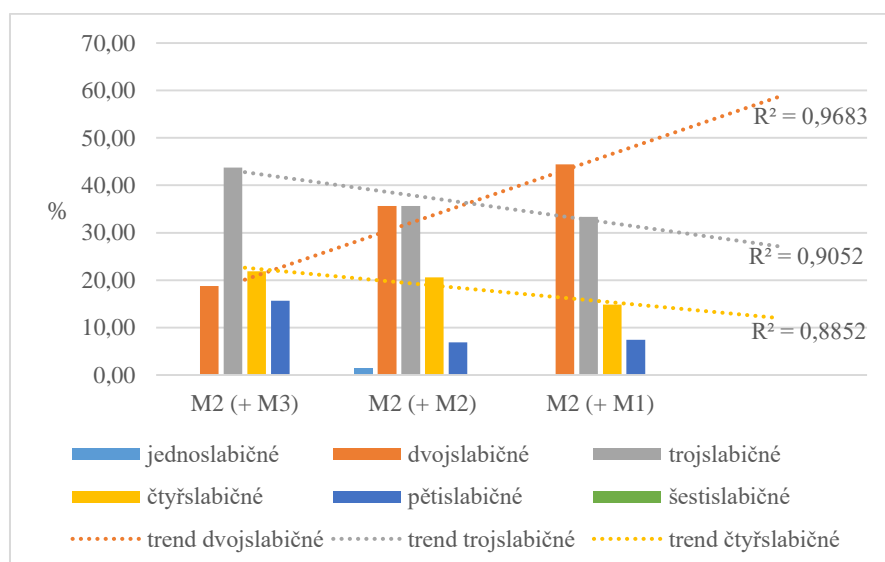
3.3.2.2 Muži střední generace

3.3.2.2.1 Muži střední generace + muži

Analýza řeči mužů střední generace (M2) v dialogu s muži všech věkových kategorií: KGD_M2 (+ M3, M2, M1).

a) počet slabik v segmentu

Graf 76: Počet slabik v segmentu KGD_M2 (+M3, M2, M1)

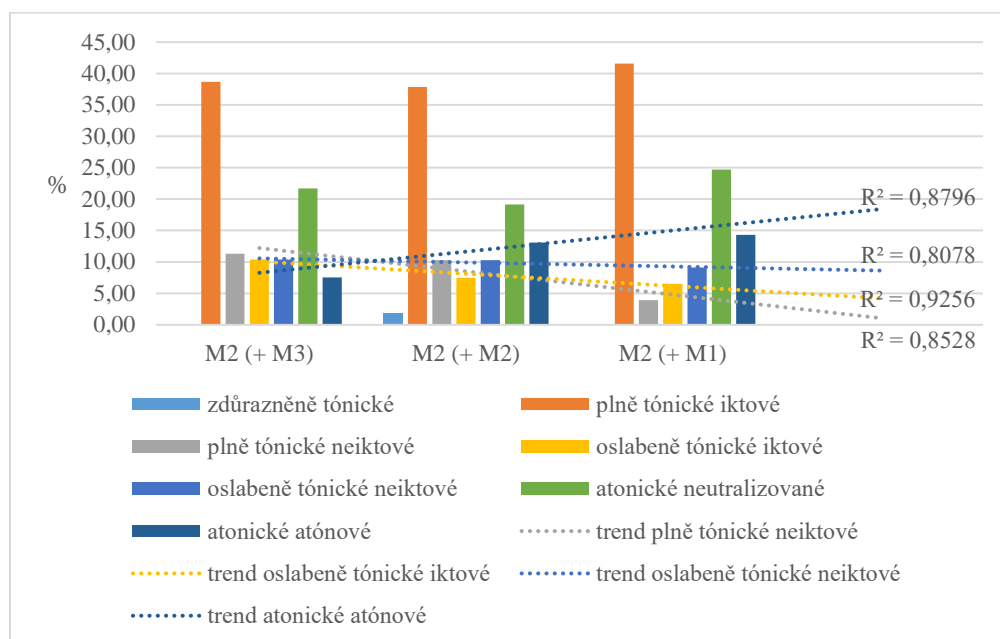


U M2 se v ohledu počtu segmentů ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 objevuje jedna tendence k nárůstu množství, a to u dvojslabičných segmentů, a dvě tendence k poklesu množství, a to u trojslabičných a čtyřslabičných segmentů. Dvojslabičné segmenty narůstají takto: M2 (+ M3) 18,8 %, M2 (+ M2) 35,6 %, M2 (+ M1) 44,4 %. Trojslabičné segmenty klesají takto: M2 (+ M3) 43,8 %, M2 (+ M2) 35,6 %, M2 (+ M1) 33,3 %. Čtyřslabičné segmenty takto: M2 (+ M3) 21,9 %, M2 (+ M2) 20,6 %, M2 (+ M1) 14,8 %.

K blízkosti naměřených hodnot dochází u trojslabičných a pěťslabičných segmentů u kombinace s M2 a M1, u čtyřslabičných segmentů u kombinace s M3 a M2.

b) stupně prominence

Graf 77: Stupně prominence KGD_M2 (+M3, M2, M1)

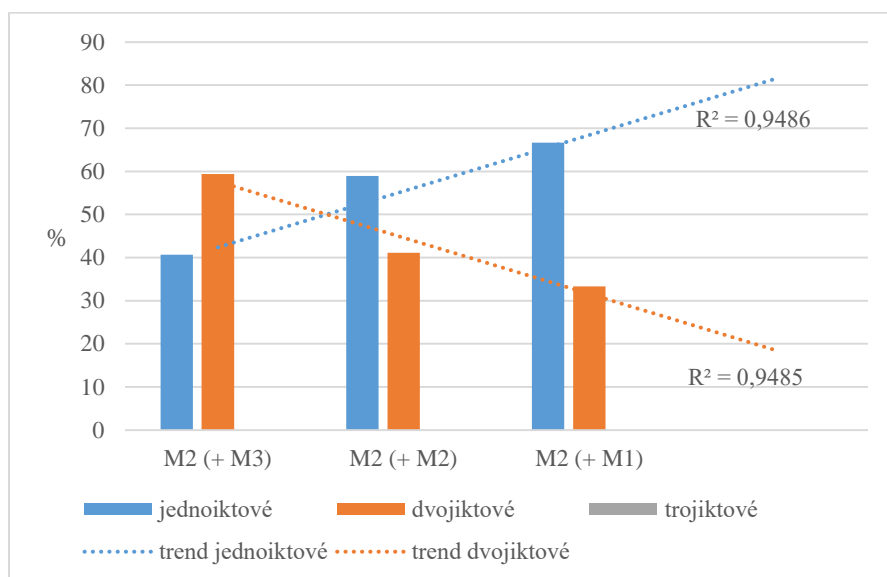


U stupňů prominence dochází u M2 k celkem čtyřem lineárním tendencím ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1. Tři z těchto tendencí jsou klesající: oslabeně tónické iktové i neiktové slabiky a plně tónické neiktové slabiky. Jedna z tendencí je stoupající, a to atonické atónové slabiky. Množství oslabeně tónických iktových slabik klesá takto: M2 (+ M3) 10,4 %, M2 (+ M2) 7,5 %, M2 (+ M1) 6,5 %, množství oslabeně tónických neiktových slabik klesá takto: M2 (+ M3) 10,4 %, M2 (+ M2) 10,3 %, M2 (+ M1) 9,1 %, množství plně tónických neiktových slabik takto: M2 (+ M3) 11,3 %, M2 (+ M2) 10,3 %, M2 (+ M1) 3,9 %. Množství atonických atónových slabik narůstá takto: M2 (+ M3) 7,6 %, M2 (+ M2) 13,1 %, M2 (+ M1) 14,3 %.

K blízkosti naměřených hodnot dochází u plně tónických iktových i neiktových slabik, u oslabeně tónických neiktových a atonických neutralizovaných slabik u kombinace s M3 a M2, naopak k blízkosti mezi kombinacemi s M2 a M1 dochází u oslabeně tónických iktových slabik a slabik atonických atónových.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 78: Počet iktů KGD_ M2 (+M3, M2, M1)

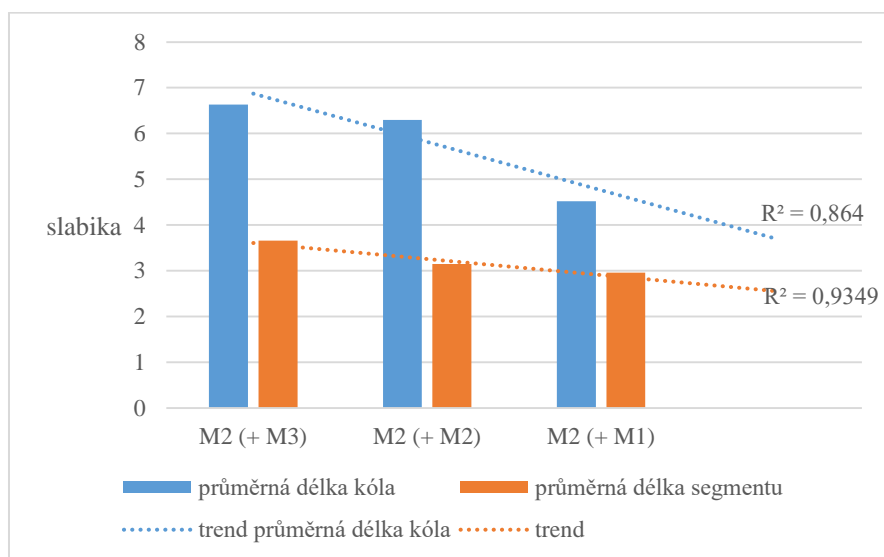


U M2 dochází ke dvěma lineárním tendencím, které je možné považovat za reciproční, a to k poklesu množství dvojičtových segmentů a nárůstu množství jednoiktových segmentů. Množství dvojičtových segmentů klesá takto: M2 (+ M3) 59,4 %, M2 (+ M2) 41,1 %, M2 (+ M1) 33,3 %. Množství jednoiktových segmentů stoupá takto: M2 (+ M3) 40,6 %, M2 (+ M2) 59 %, M2 (+ M1) 66,7 %.

Z hlediska průměrné rychlosti řeči dochází u M2 k jejímu poklesu ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1. U M2 (+ M3) je rychlost řeči 4,6 slabiky za vteřinu, u M2 (+ M2) 3,1 slabiky za vteřinu a u M2 (+ M1) 2,9 slabiky za vteřinu.

d) průměrná délka kól a segmentů

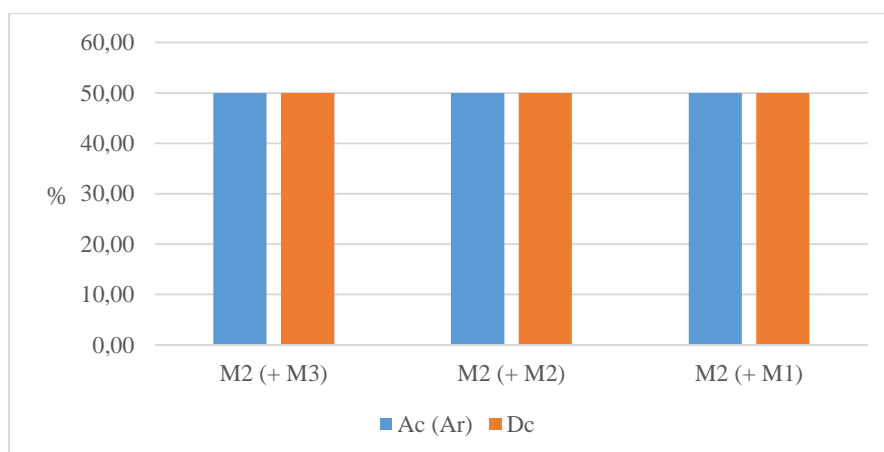
Graf 79: Průměrná délka kól a segmentů KGD_ M2 (+M3, M2, M1)



U M2 dochází ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 k poklesu u průměrné délky kól i průměrné délky segmentu. Průměrná délka kól klesá takto: M2 (+ M3) 6,6 slabiky, M2 (+ M2) 6,3 slabiky, M2 (+ M1) 4,5 slabiky. Průměrná délka segmentů klesá takto: M2 (+ M3) 3,7 slabiky, M2 (+ M2) 3,2 slabiky, M2 (+ M1) 3 slabiky.

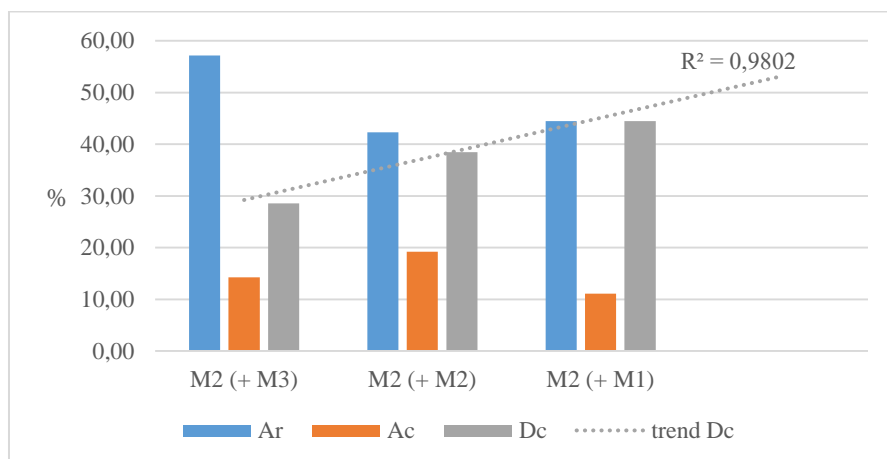
e) frekvence výskytu všech typů rytmičkových sledů

Graf 80: Frekvence výskytu typů rytmičkových sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M2 (+M3, M2, M1)



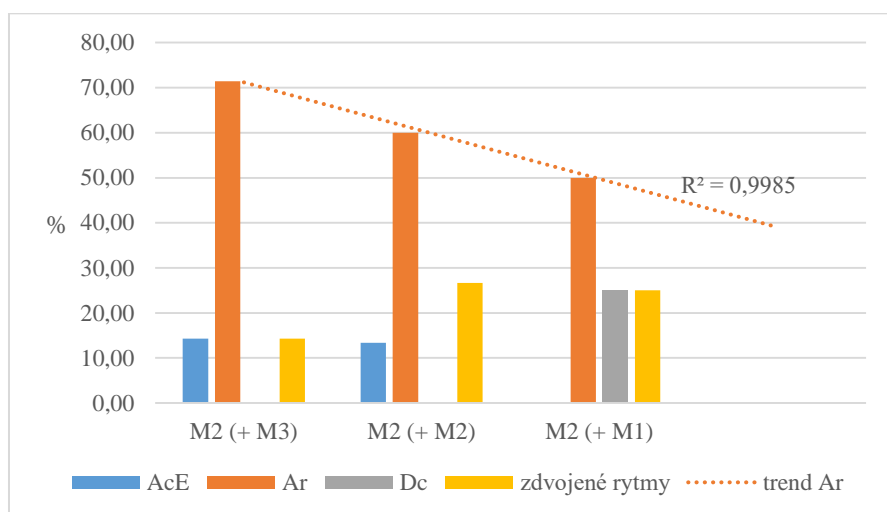
U dvojslabičných segmentů je u M2 u všech kombinací stejný padesátiprocentní výskyt Dc i Ac rytmičkových sledů.

Graf 81: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M2 (+M3, M2, M1)



U trojslabičných segmentů dochází u M2 k jedné lineární tendenci ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1. Jedná se o nárůst množství Dc rytmických sledů: M2 (+ M3) 28,6 %, M2 (+ M2) 38,5 %, M2 (+ M1) 44,4 %.

Graf 82: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_M2 (+M3, M2, M1)



U čtyřslabičných segmentů dochází u M2 ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 rovněž k jedné lineární tendenci. Jedná se o pokles množství Ar rytmických sledů: M2 (+ M3) 71,4 %, M2 (+ M2) 60 %, M2 (+ M1) 50 %.

U pětislabičných segmentů nedochází u M2 k žádným lineárním tendencím, přičemž počet těchto rytmických sledů je velice nízký (nepřesahuje 5 výskytů u žádného z rytmických sledů), není tedy ani možné uvažovat o vlivu změny partnera v dialogu.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 26: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_ M2 (+M3, M2, M1)

M2 (+ M3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	66,7%	42,9%	52,9%	0%
konec	33,3%	57,1%	47,1%	100%
M2 (+ M2)				
začátek/vnitřek	60%	60,9%	39,1%	50%
konec	40%	39,1%	60,9%	50%
M2 (+ M1)				
začátek/vnitřek	57,1%	18,2%	42,9%	0%
konec	42,9%	81,8%	57,1%	100%

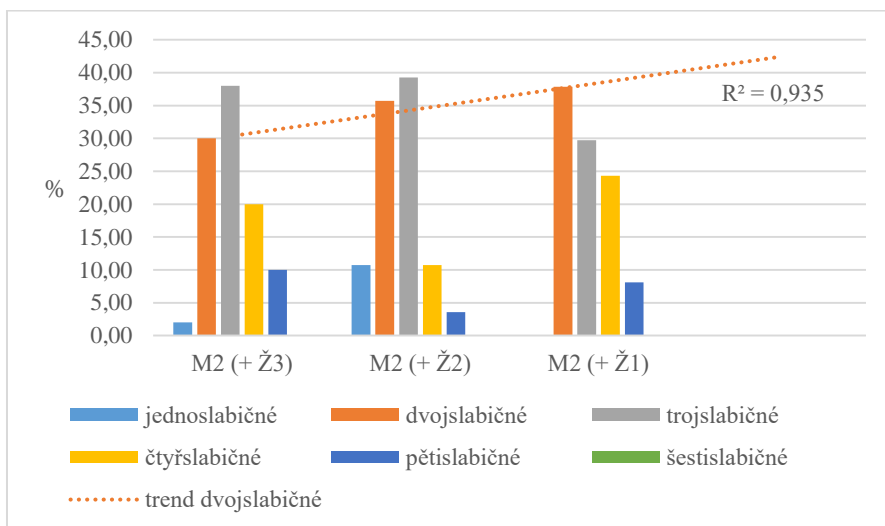
U Ac rytmických sledů převládá u všech kombinací pozice na začátku/uvnitř kóla. U Dc rytmických sledů převládá u kombinace s M3 a M1 pozice na konci kóla. U kombinace s M2 je to pozice na začátku/uvnitř kóla. U Ar rytmického sledu převládá u kombinace s M2 a M1 pozice na konci kóla, u kombinace s M3 je to pak pozice na začátku/uvnitř kóla. U zdvojených rytmů dochází u M2 ke shodnému padesátiprocentnímu výskytu na konci i na začátku/uvnitř kól a u kombinace s M1 a M3 dochází ke stoprocentnímu výskytu v pozici na konci kól.

3.3.2.2.2 Muži střední generace + ženy

Analýza řeči mužů střední generace (M2) v dialogu se ženami všech věkových kategorií: KGD_M2 (+ Ž3, Ž2, Ž1).

a) počet slabik v segmentu

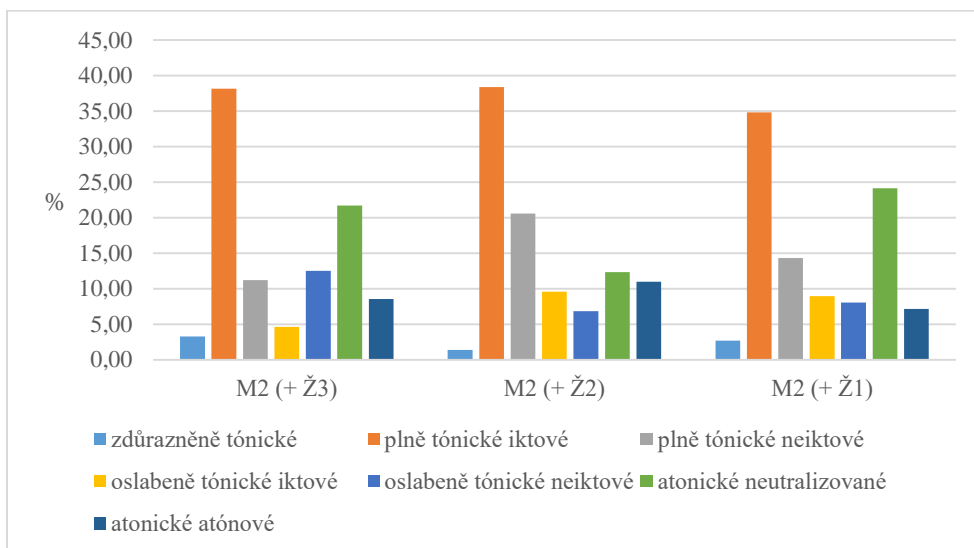
Graf 83: Počet slabik v segmentu KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)



Z hlediska počtu slabik v segmentu dochází u M2 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 k jedné lineární tendenci, a to k nárůstu množství dvojslabičných segmentů: M2 (+ Ž3) 30 %, M2 (+Ž2) 35,7 %, M2 (+Ž1) 37,8 %.

b) stupně prominence

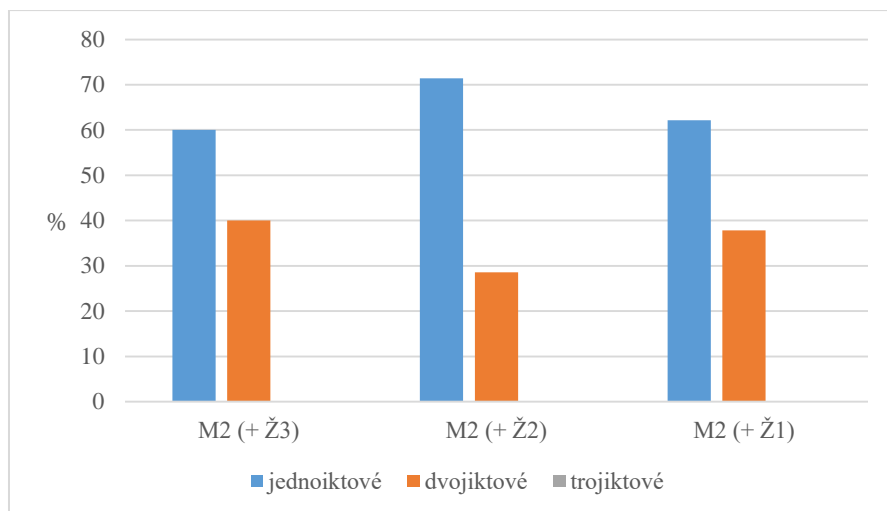
Graf 84: Stupně prominence KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)



Z hlediska stupňů prominence se u M2 neobjevují žádné lineární tendence.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 85: Počet iktů KGD_ M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

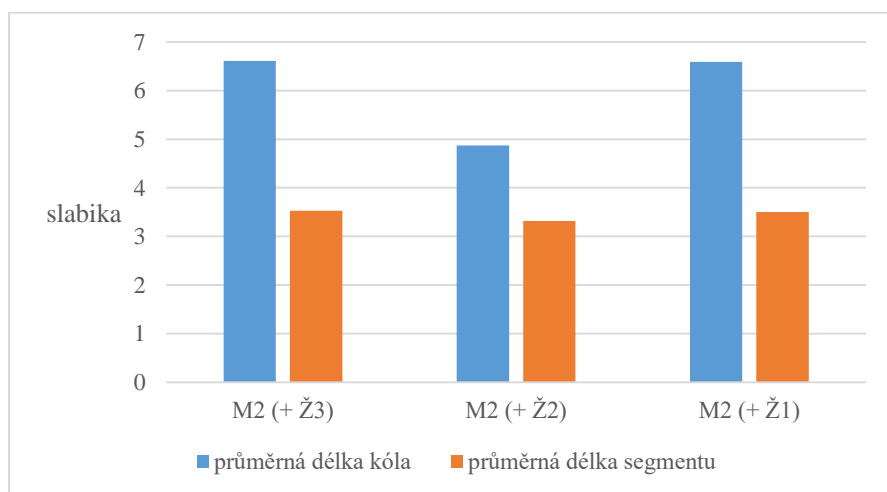


U počtu iktů se u M2 rovněž neobjevují žádné lineární tendence ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1. Blízké jsou si hodnoty naměřené u kombinace s Ž3 a Ž1.

Z hlediska průměrné rychlosti řeči dochází u M2 k její shodě u kombinace s Ž2 a Ž3. Průměrná rychlost řeči je u M2 (+ Ž2, Ž3) 3,7 slabiky za vteřinu a u M2 (+ Ž1) 4,3 slabiky za vteřinu.

d) průměrná délka kól a segmentů

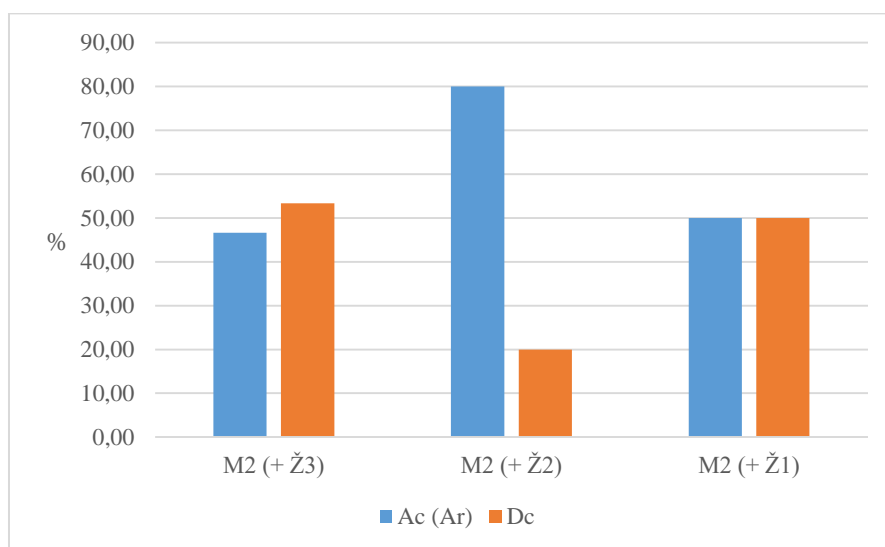
Graf 86: Průměrná délka kól a segmentů KGD_ M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)



Z hlediska průměrné délky kól i průměrné délky segmentů nedochází u M2 k lineárním tendencím ve smyslu jejich zkracování nebo prodlužování. Průměrná délka kóla je: M2 (+ Ž3) 6,6 slabiky, M2 (+ Ž2) 4,9 slabiky a M2 (+ Ž1) 6,6 slabiky. Průměrná délka segmentu je: M2 (+ Ž3) 3,5 slabiky, M2 (+ Ž2) 3,3 slabiky, M2 (+ Ž1) 3,5 slabiky. Lze tedy vidět, že u průměrné délky kól i u průměrné délky segmentů dochází k blízkosti naměřených výsledků u kombinace s Ž3 a Ž1, kdežto kombinace s Ž2 se od těchto dvou liší více.

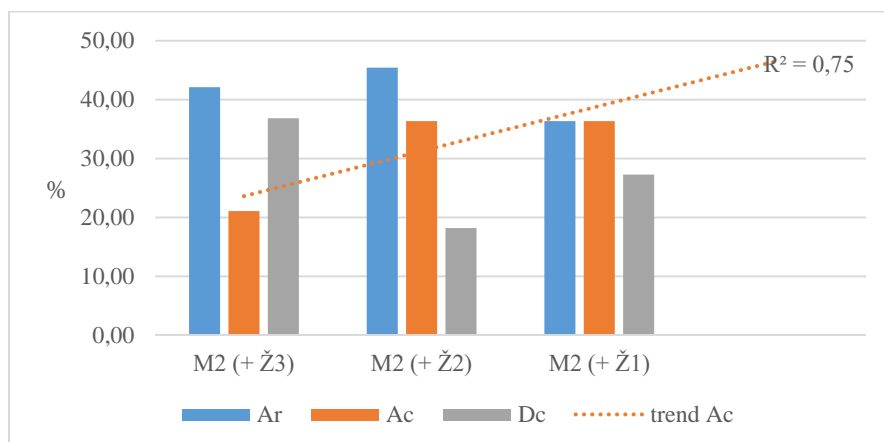
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 87: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)



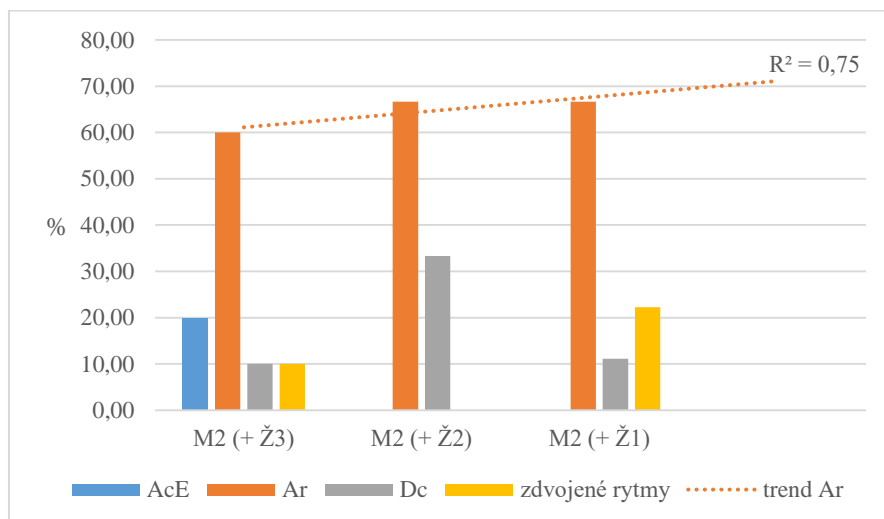
U dvojslabičných segmentů nedochází u M2 k žádným lineárním poklesům nebo nárůstům naměřených hodnot.

Graf 88: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)



U trojslabičných segmentů dochází u M2 k jediné lineární tendenci ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1, a to k nárůstu množství Ac rytmických sledů, přičemž ale naměřená hodnota zůstává u kombinací s Ž2 a Ž1 totožná: M2 (+ Ž3) 21,1 %, M2 (+ Ž2) 36,4 %, M2 (+ Ž1) 36,4 %.

Graf 89: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)



Čtyřslabičné segmenty vykazují u M2 pouze jednu lineární tendenci, a to nárůst množství Ar rytmických sledů, přičemž ale naměřená hodnota zůstává u kombinací s Ž2 a Ž1 opět totožná: M2 (+ Ž3) 60 %, M2 (+ Ž2) 66,7 %, M2 (+ Ž1) 66,7 %.

U pětislabičných segmentů nedochází u M2 k žádným lineárním tendencím a jejich výskyt je zanedbatelný, není tedy ani možné uvažovat o vlivu změny partnera v dialogu.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 27: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_ M2 (+Ž3, Ž2, Ž1)

M2 (+ Ž3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	50%	56,3%	52,6%	50%
konec	50%	43,8%	47,4%	50%
M2 (+ Ž2)				
začátek/vnitřek	62,5%	40%	41,7%	0%
konec	37,5%	60%	58,3%	0%
M2 (+ Ž1)				
začátek/vnitřek	63,6%	45,5%	45,5%	75%
konec	36,4%	54,6%	54,6%	25%

U Ac rytmických sledů převládá u M2 u kombinací s Ž2 a Ž1 pozice na začátku/uvnitř kóla a u kombinace s Ž3 je výskyt na začátku/uvnitř i na konci kóla shodně padesátiprocentní. U Dc rytmického sledu převládá u kombinací s Ž2 a Ž1 pozice na konci kóla, u kombinace s Ž3 pozice na začátku/uvnitř kóla. U Ar rytmického sledu převládá u kombinací s Ž2 a Ž1 pozice na konci kóla, u kombinace s Ž3 pozice na začátku/uvnitř kóla. U zdvojených rytmech převládá u kombinace s Ž1 pozice na začátku/uvnitř kóla, u kombinace s Ž3 je výskyt v obou pozicích shodný po padesáti procentech a u kombinace s Ž2 se zdvojené rytmy vůbec nevyskytují.

3.3.3 Starší generace (61–80 let)

Analýza dialogů mluvčích kombinovaných generací (KGD) z hlediska změn v řeči mluvčích starší generace (G3): KGD_G3 (+ G3, resp. G2, resp. G1). Výsledky budu vždy stejně jako u předešlých kapitol uvádět ve směru od kombinace s mluvčí/mluvčím nejstarší generace po generaci nejmladší. Rovněž opět používám predikci o jednu periodu vpřed, tedy pomocí lineární spojnice predikuji výsledky kombinací s budoucí generací G0, resp. predikuji to, jak by hypoteticky mohla vypadat řeč G3 v dialogu s mluvčí/mluvčím o tři generace mladší/mladším.

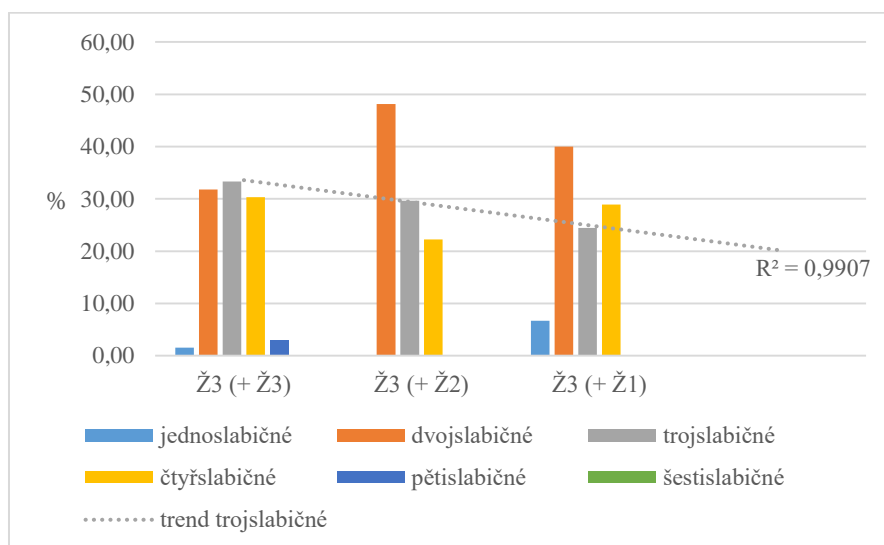
3.3.3.1 Ženy starší generace

3.3.3.1.1 Ženy starší generace + ženy

Analýza řeči žen starší generace (Ž3) v dialogu se ženami všech věkových kategorií: KGD_Ž3 (+ Ž3, Ž2, Ž1).

a) počet slabik v segmentu

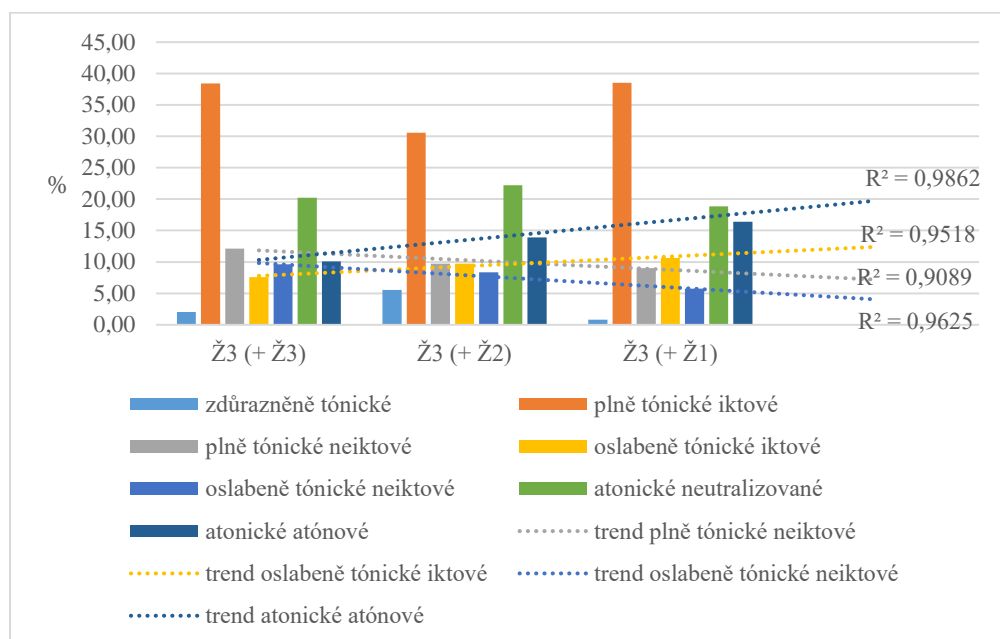
Graf 90: Počet slabik v segmentu KGD_Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)



Z hlediska počtu slabik v segmentu u Ž3 sledujeme ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 pouze jednu lineární tendenci, a to pokles množství trojslabičných segmentů: Ž3 (+ Ž3) 33,3 %, Ž3 (+ Ž2) 29,6 %, Ž3 (+ Ž1) 24,4 %.

b) stupně prominence

Graf 91: Stupně prominence KGD_ Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)



U zkoumání stupňů prominence dochází u Ž3 ve směru od kombinace s Ž3 k Ž1 k nárůstu množství u dvou stupňů prominence, a to u slabik s oslabeně tónickou iktovou prominencí: Ž3 (+ Ž3) 7,6 %, Ž3 (+ Ž2) 9,7 %, Ž3 (+ Ž1) 10,7 % a u slabik atónických atónových: Ž3 (+ Ž3) 10,1 %, Ž3 (+ Ž2) 13,9 %, Ž3 (+ Ž1) 16,4 %. Naopak k poklesu dochází rovněž u dvou stupňů prominence, a to u slabik plně tónických neiktových Ž3 (+ Ž3) 12,1 %, Ž3 (+ Ž2) 9,7 %, Ž3 (+ Ž1) 9 % a u slabik oslabeně tónických neiktových: Ž3 (+ Ž3) 9,6 %, Ž3 (+ Ž2) 8,3 %, Ž3 (+ Ž1) 5,7 %.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 92: Počet iktů KGD_ Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

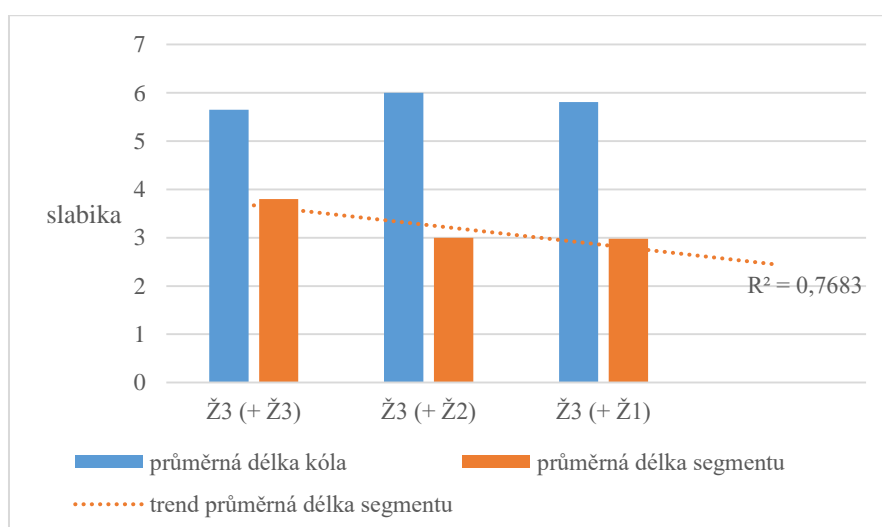


Z hlediska počtu iktů v segmentu nedochází u Ž3 k žádným lineárním tendencím mezi jednotlivými věkovými kombinacemi.

U průměrné rychlosti řeči rovněž nedochází k žádné lineární tendenci jejího nárůstu či poklesu. U Ž3 (+ Ž3) je průměrná rychlost řeči 3,2 slabiky za vteřinu, u Ž3 (+ Ž2) 3 slabiky za vteřinu a u Ž3 (+ Ž1) 4,1 slabiky.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 93: Průměrná délka kól a segmentů KGD_ Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

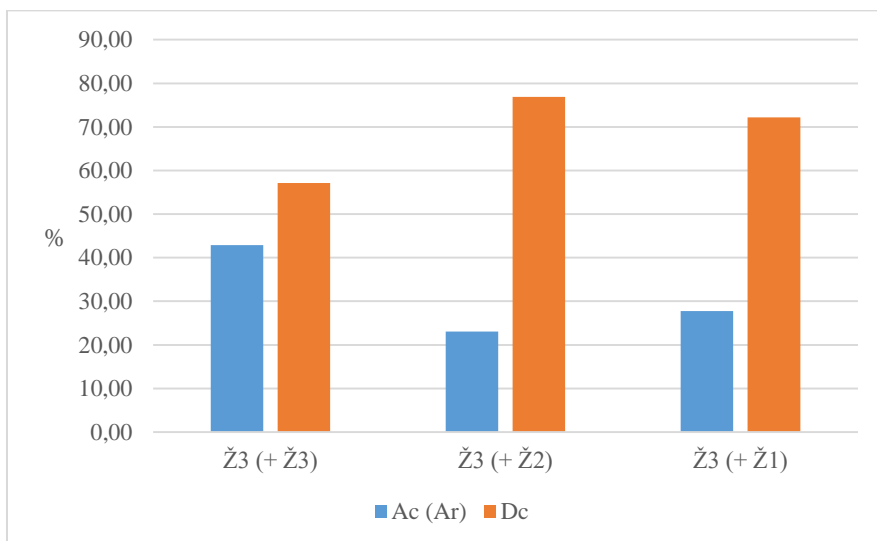


U průměrné délky kól se u Ž3 neobjevují žádné lineární tendence ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1. Průměrná délka kól vypadá takto: Ž3 (+ Ž3) 5,7 slabiky, Ž3 (+ Ž2) 6 slabik a Ž3 (+ Ž1) 5,8 slabiky.

U průměrné délky segmentu dochází u Ž3 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 k jejímu poklesu, který je ale minimální a projevuje se poklesem mezi Ž3 a Ž2/Ž1: Ž3 (+ Ž3) 3,8 %, Ž3 (+ Ž2) 3 %, Ž3 (+ Ž1) 3 %.

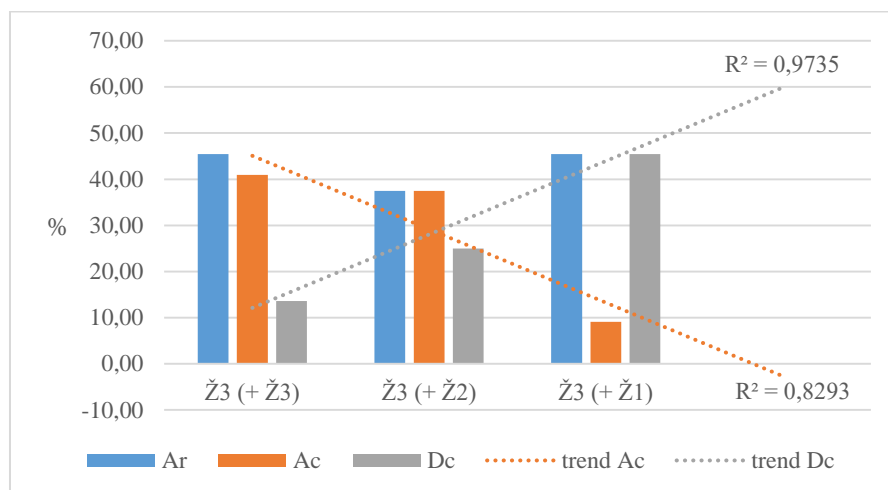
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 94: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)



U dvojslabičných segmentů se u Ž3 neobjevují žádné lineární tendence ve směru od Ž3 k Ž1. Ze samotného grafu je možné vidět, že výsledkově bližší jsou si hodnoty naměřené u kombinace s Ž2 a Ž1 a hodnoty naměřené u kombinace s Ž3 mají proti nim větší odstup.

Graf 95: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)



U trojslabičných segmentů se u Ž3 projevují dvě základní tendence, které je možné považovat za reciproční, a to nárůst množství Dc rytmických sledů: Ž3 (+ Ž3) 13,6 %, Ž3 (+ Ž2) 25 %, Ž3 (+ Ž1) 45,5 %. Druhou tendencí je pokles množství Ac rytmických sledů: Ž3 (+ Ž3) 40,9 %, Ž3 (+ Ž2) 37,5 %, Ž3 (+ Ž1) 9,1 %.

U čtyřslabičných a pětislabičných segmentů nedochází u Ž3 k žádným lineárním tendencím, není tedy ani možné uvažovat o vlivu změny partnera v dialogu.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 28: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_ Ž3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

Ž3 (+ Ž3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	52,9%	56,3%	28%	42,9%
konec	47,1%	43,8%	72%	57,1%
Ž3 (+ Ž2)				
začátek/vnitřek	66,7%	57,2%	25%	66,7%
konec	33,3%	42,9%	75%	33,3%
Ž3 (+ Ž1)				
začátek/vnitřek	50%	66,7%	16,7%	33%
konec	50%	33,3%	83,3%	66,7%

U Ac rytmických sledů převládá u Ž3 u kombinací s Ž3 a Ž2 pozice na začátku/uvnitř kóla a u kombinace s Ž1 je výskyt na začátku/uvnitř i na konci kóla shodný. U Dc rytmického sledu převládá u všech kombinací pozice na začátku/uvnitř kóla. U Ar rytmického sledu

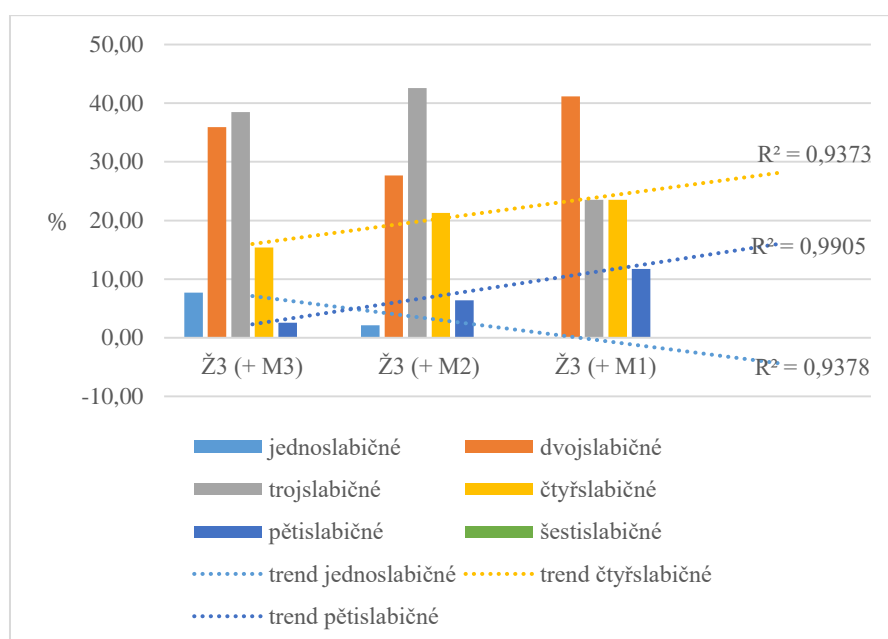
převládá u všech kombinací pozice na konci kóla. U zdvojených rytměů převládá u kombinace s Ž1 a Ž3 pozice na konci kóla, u kombinace s Ž2 pozice na začátku/uvnitř kóla.

3.3.3.1.2 Ženy starší generace + muži

Analýza řeči žen starší generace (Ž3) v dialogu s muži všech věkových kategorií: KGD_Ž3 (+ M3, M2, M1).

a) počet slabik v segmentu

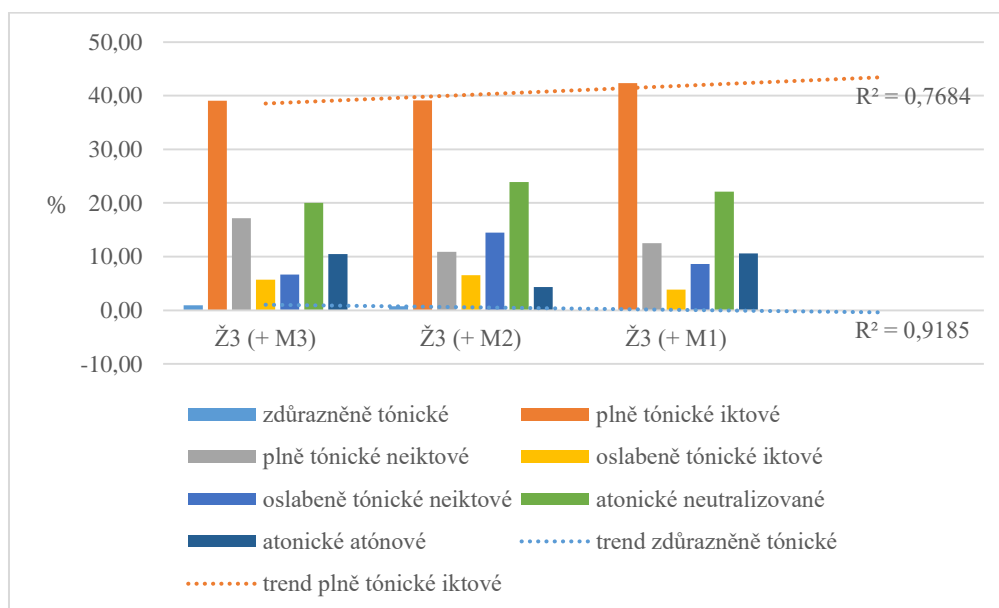
Graf 96: Počet slabik v segmentu KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)



Z grafu je u Ž3 možné ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 sledovat tři lineární tendence: Nárůst množství čtyřslabičných a pětislabičných segmentů a pokles množství jednoslabičných segmentů. Čtyřslabičné segmenty narůstají takto: Ž3 (+ M3) 15,4 %, Ž3 (+ M2) 21,3 %, Ž3 (+ M1) 23,5 %, pětislabičné takto: Ž3 (+ M3) 2,6 %, Ž3 (+ M2) 6,4 %, Ž3 (+ M1) 11,8 %. Jednoslabičné segmenty klesají takto: Ž3 (+ M3) 7,7 %, Ž3 (+ M2) 2,1 %, Ž3 (+ M1) 0 %.

b) stupně prominence

Graf 97: Stupně prominence KGD_ Ž3 (+M3, M2, M1)

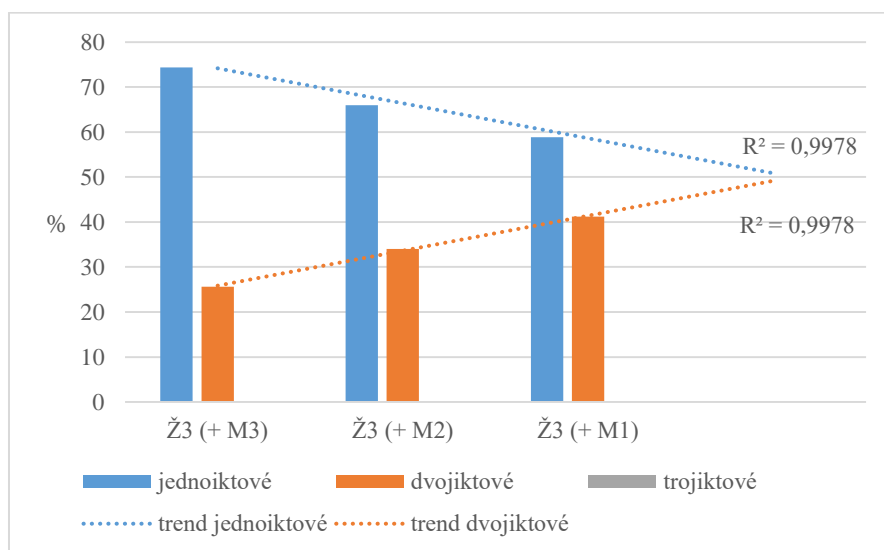


U rozdílných stupňů prominence se u Ž3 ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 vyskytují pouze dvě lineární tendence. Jedná se o nárůst množství plně tónických iktových slabik: Ž3 (+ M3) 39 %, Ž3 (+ M2) 39,1 %, Ž3 (+ M1) 42,3 %. Druhou tendencí je pokles množství zdůrazněně tónických slabik: Ž3 (+ M3) 1 %, Ž3 (+ M2) 0,7 %, Ž3 (+ M1) 0 %.

K blízkosti hodnot mezi kombinacemi s M3 a M2 dochází u zdůrazněně tónických, plně tónických iktových a oslabeně tónických iktových slabik, naopak k blízkosti mezi kombinacemi s M2 a M1 dochází u plně tónických neiktových slabik a atonických neutralizovaných slabik.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 98: Počet iktů KGD_ Ž3 (+M3, M2, M1)

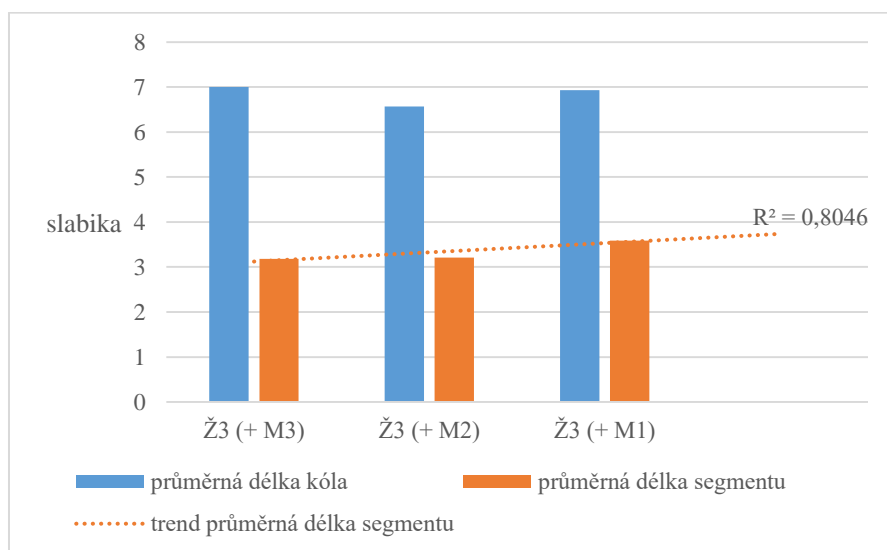


U počtu iktů v segmentu dochází u Ž3 ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 ke dvěma recipročním změnám, které v podstatě směřují k vyrovnávání množství segmentů s jedním iktem a segmentů se dvěma iktly. Jedná se o pokles množství jednoiktových segmentů: Ž3 (+ M3) 74,4 %, Ž3 (+ M2) 66 %, Ž3 (+ M1) 58,8 %. Druhou tendencí je nárůst množství dvojiktových segmentů: Ž3 (+ M3) 25,6 %, Ž3 (+ M2) 34 %, Ž3 (+ M1) 41,2 %.

Z hlediska průměrné rychlosti řeči dochází u Ž3 ke shodné rychlosti u kombinace s M3 a M2, rychlost řeči je zde 3,5 slabiky za vteřinu. U kombinace s M1 je rychlost o něco vyšší, a to 3,9 slabik za vteřinu.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 99: Průměrná délka kól a segmentů KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)

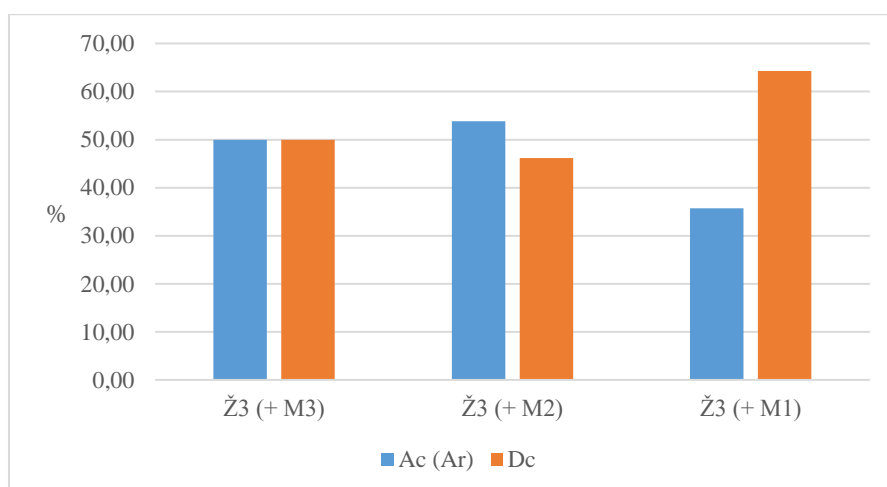


Průměrná délka kól se u Ž3 u všech kombinací udržuje na podobné délce: Ž3 (+ M3) 7 slabik, Ž3 (+ M2) 6,6 slabik, Ž3 (+ M1) 6,9 slabik.

Průměrná délka segmentu se lehce zvyšuje: Ž3 (+ M3) 3,2 slabiky, Ž3 (+ M2) 3,2 slabiky, Ž3 (+ M1) 3,6 slabiky.

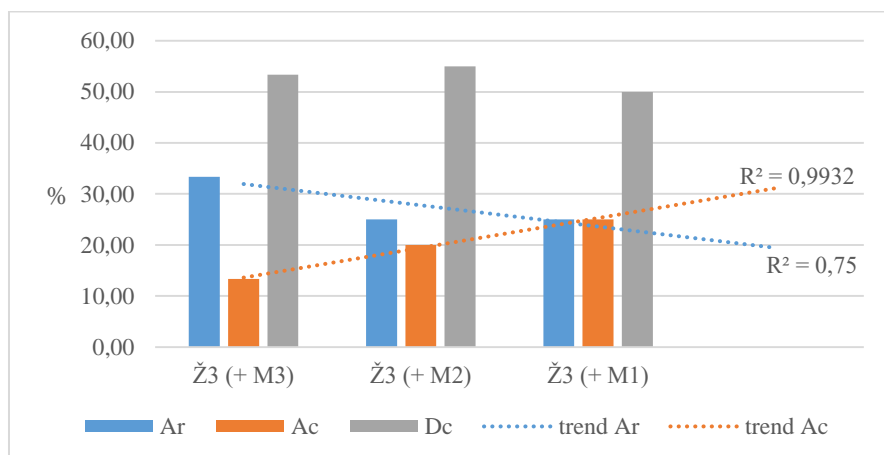
e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 100: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)



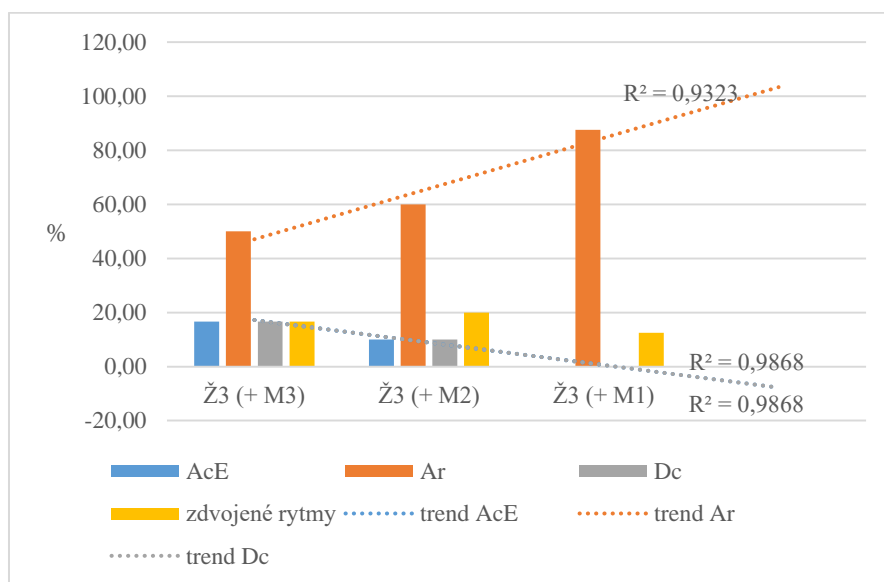
U dvojslabičných segmentů nedochází u Ž3 k žádným tendencím či změnám, které by se daly považovat za lineární a které by mohly být způsobeny věkem partnera v dialogu.

Graf 101: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)



U trojslabičných segmentů dochází u Ž3 ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 ke dvěma tendencím. První z nich je nárůst množství Ac rytmických sledů: Ž3 (+ M3) 13,3 %, Ž3 (+ M2) 20 %, Ž3 (+ M1) 25 %. Druhou je pokles množství Ar rytmických sledů: Ž3 (+ M3) 33,3 %, Ž3 (+ M2) 25 %, Ž3 (+ M1) 25 %, kde se ale naměřené hodnoty u kombinace s M2 a M1 udržují na stejné hodnotě.

Graf 102: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: čtyřslabičné segmenty KGD_Ž3 (+M3, M2, M1)



U čtyřslabičných segmentů se u Ž3 ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 projevují dvě lineární tendence, a to nárůst množství Ar rytmických sledů a pokles množství AcE rytmických sledů. U Ar sledů se jedná o tento procentní nárůst: Ž3 (+ M3) 50 %,

Ž3 (+ M2) 60 %, Ž3 (+ M1) 87,5 %. U AcE sledů se jedná o tento pokles: Ž3 (+ M3) 16,7 %, Ž3 (+ M2) 10 %, Ž3 (+ M1) 0 %.

Pětislabičných segmentů je minimum, proto zde graf jejich výskytu neuvádím.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 29: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_ Ž3 (+M3, M2, M1)

Ž3 (+ M3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	50%	56,3%	77,8%	100%
konec	50%	43,8%	22,2%	0%
Ž3 (+ M2)				
začátek/vnitřek	66,7%	66,7%	35,7%	0%
konec	33,3%	33,3%	64,3%	100%
Ž3 (+ M1)				
začátek/vnitřek	42,9%	69,2%	53,9%	100%
konec	57,1%	30,8%	46,2%	0%

U Ac rytmických sledů převládá u Ž3 u kombinace s M2 pozice na začátku/uvnitř kóla, u kombinace s M1 pozice na konci kóla a u kombinace s M3 je výskyt na začátku/uvnitř i na konci kóla shodný. U Dc rytmického sledu převládá u všech kombinací pozice na začátku/uvnitř kóla. U Ar rytmického sledu převládá u kombinace s M3 a M1 pozice na začátku/uvnitř kóla a u kombinace s M2 pozice na konci kóla. U zdvojených rytmech se projevuje 100% výskyt buď na začátku/uvnitř nebo na konci kóla, nicméně tyto výskyty jsou v řádu pouhých jednotek, proto nejsou výsledky příliš relevantní.

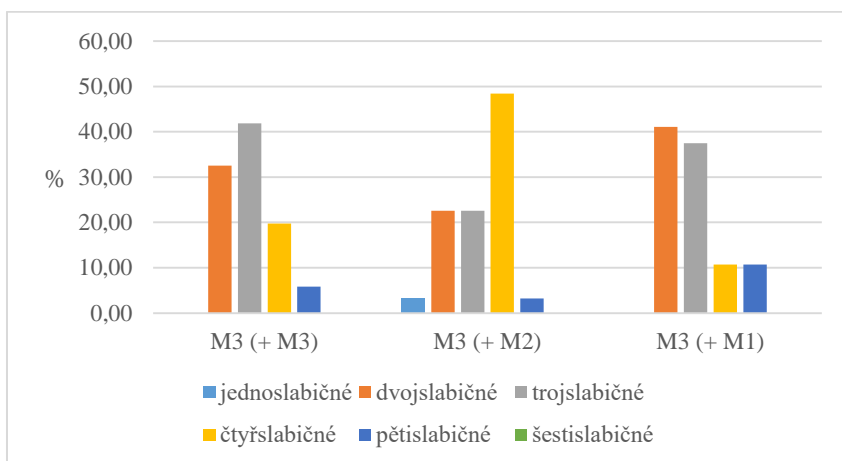
3.3.3.2 Muži starší generace

3.3.3.2.1 Muži starší generace + muži

Analýza řeči mužů starší generace (M3) v dialogu s muži všech věkových kategorií: KGD_M3 (+ M3, M2, M1).

a) počet slabik v segmentu

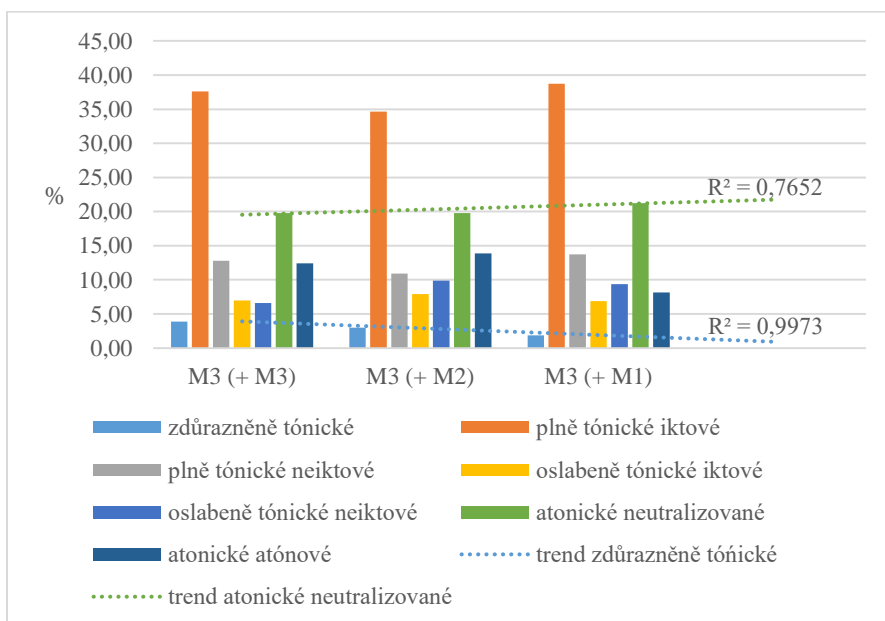
Graf 103: Počet slabik v segmentu KGD_ M3 (+M3, M2, M1)



U M3 v kombinaci s různými věkovými kategoriemi M nedochází k žádné lineární tendenci v počtu slabik v segmentu.

b) stupně prominence

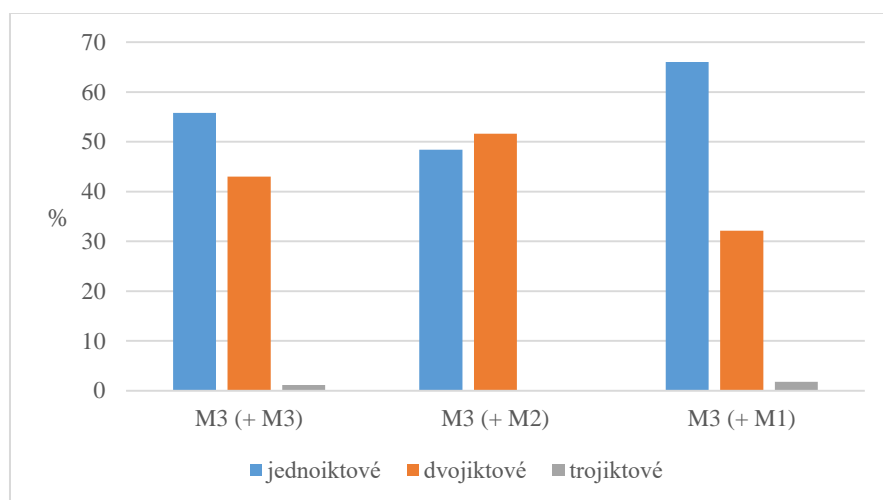
Graf 104: Stupně prominence KGD_ M3 (+M3, M2, M1)



Z hlediska stupňů prominence se u M3 projevují dvě lineární tendence ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1. První z těchto tendencí je pokles množství zdůrazněně tónických slabik: M3 (+ M3) 3,9 %, M3 (+ M2) 3 %, M3 (+ M1) 1,9 %. Druhou tendencí je nárůst množství atonických neutralizovaných slabik: M3 (+ M3) 19,8 %, M3 (+ M2) 13,9 %, M3 (+ M1) 8,1 %.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 105: Počet iktů KGD_ M3 (+M3, M2, M1)

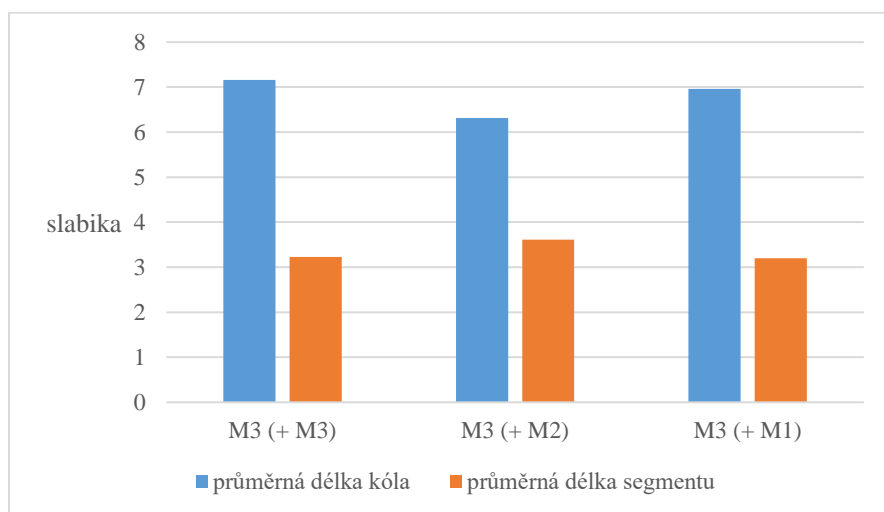


Z hlediska počtu iktů v segmentu u M3 nedochází k lineárním tendencím v závislosti na vlivu změny partnera v dialogu. Z grafu lze vidět, že nejvíce se navzájem množství jednoiktových a dvojiktových segmentů přibližuje u kombinace s M2. Zároveň výsledky naměřené u kombinace s M3 a M2 jsou si bližší, oproti tomu výsledky naměřené u M1 jsou vzhledem k těmto dvěma rozdílnější.

U průměrné rychlosti řeči dochází u M3 k lineární tendenci jejího nárůstu ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1. Průměrná rychlost řeči tedy je: M3 (+ M3) 3,1 slabiky za vteřinu, M3 (+ M2) 3,2 slabiky za vteřinu a M3 (+ M1) 3,6 slabiky za vteřinu.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 106: Průměrná délka kól a segmentů KGD_ M3 (+M3, M2, M1)

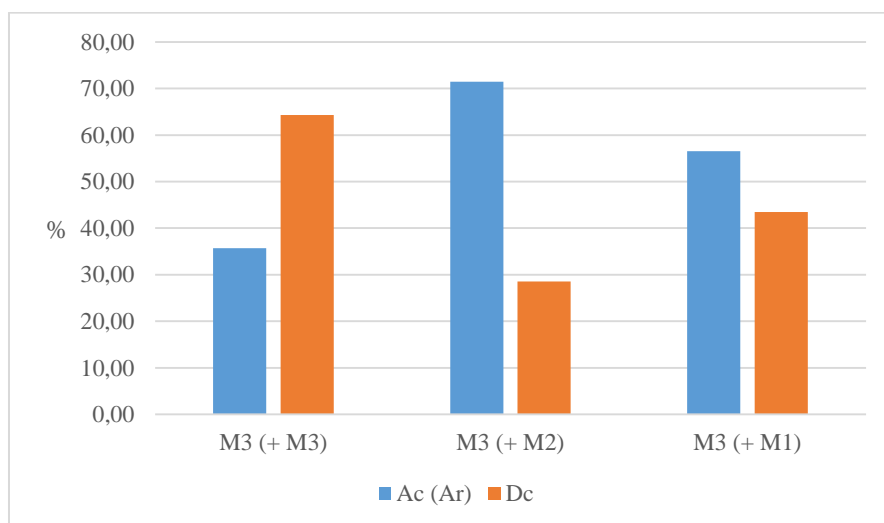


U průměrné délky kól se u M3 neprojevují žádné lineární tendence k jejímu poklesu nebo vzestupu. Průměrná délka kól je u M3 (+ M3) 7,2 slabiky, u M3 (+ M2) 6,3 slabiky a u M3 (+ M1) 7 slabik.

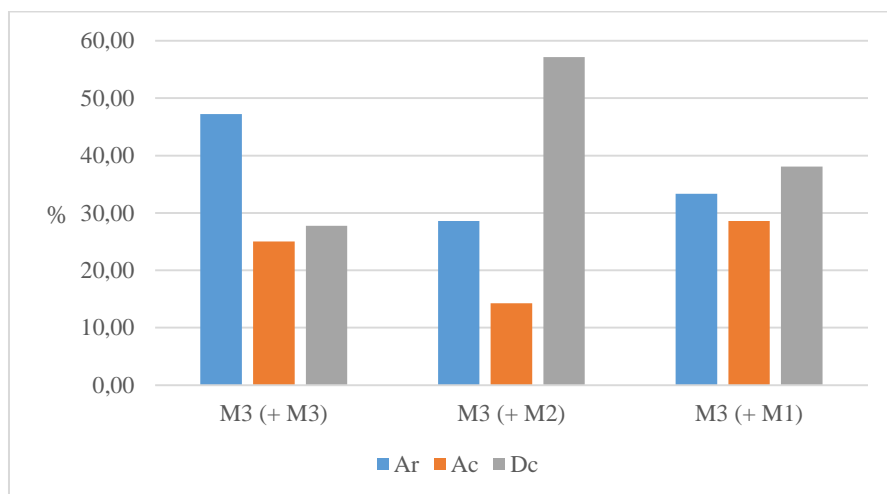
Stejně tak u průměrné délky segmentu se nevyskytují žádné výraznější změny. Průměrná délka segmentu je u M3 (+ M3) 3,2 slabiky, u M3 (+ M2) 3,6 slabiky a u M3 (+ M1) 3,2 slabiky.

e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

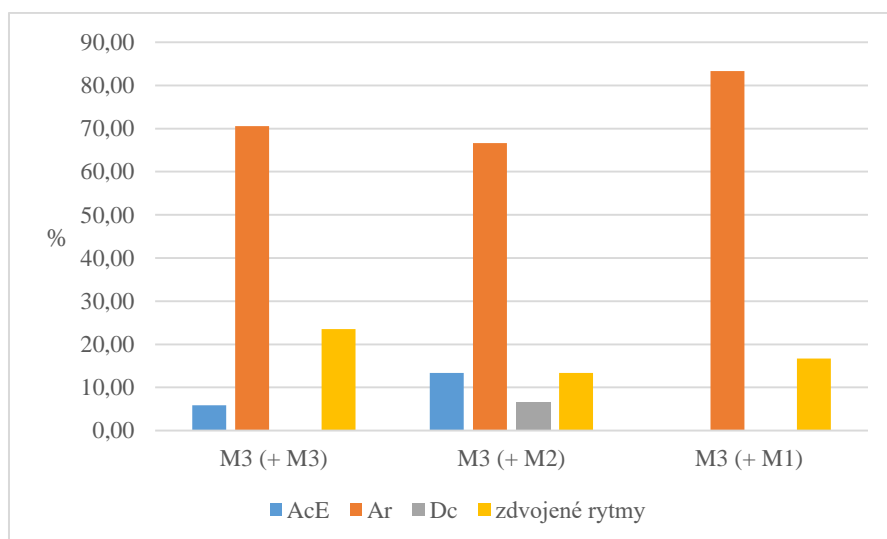
Graf 107: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M3 (+M3, M2, M1)



Graf 108: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M3 (+M3, M2, M1)



Graf 109: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M3 (+M3, M2, M1)



Jak je vidět z výše uvedených tří grafů dvojslabičných, trojslabičných a čtyřslabičných segmentů, u M3 ve směru od kombinace s M3 ke kombinaci s M1 jednotlivé naměřené hodnoty víceméně kolísají, přičemž se neprojevují žádné lineární tendence, které by nasvědčovaly vlivu věku partnera v dialogu.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 30: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_ M3 (+M3, M2, M1)

M3 (+ M3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	70%	71,4%	43,8%	50%
konec	30%	28,6%	56,3%	50%
M3 (+ M2)				
začátek/vnitřek	50%	71,4%	33,3%	33,3%
konec	50%	28,6%	66,7%	66,7%
M3 (+ M1)				
začátek/vnitřek	73,7%	55,6%	43,8%	66,7%
konec	26,3%	44,4%	56,3%	33,3%

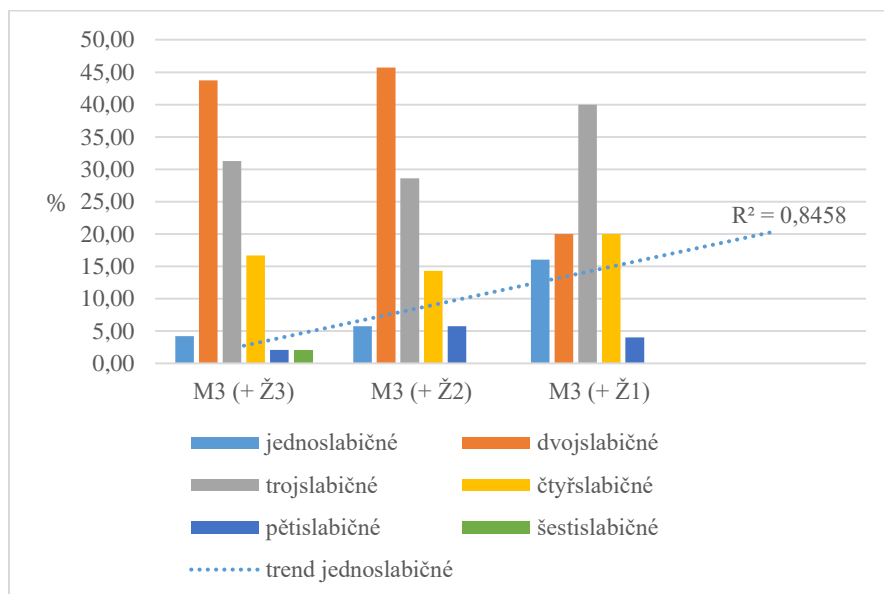
U Ac rytmických sledů převládá u M3 u kombinací s M3 a M1 pozice na začátku/uvnitř kóla, u kombinace s M2 je výskyt na začátku/uvnitř i na konci kóla shodný. U Dc rytmického sledu převládá u všech kombinací pozice na začátku/uvnitř kóla. U Ar rytmického sledu převládá u všech kombinací pozice na konci kóla. U zdvojených rytmech je u kombinace s M3 výskyt shodný v pozici na začátku/uvnitř kóla a v pozici na konci kóla. U kombinace s M2 pak převládá výskyt v pozici na konci kóla a u kombinace s M1 nastává situace zcela opačná, převládá výskyt v pozici na začátku/uvnitř kóla.

3.3.3.2.2 Muži starší generace + ženy

Analýza řeči mužů starší generace (M3) v dialogu se ženami všech věkových kategorií: KGD_M3 (+ Ž3, Ž2, Ž1).

a) počet slabik v segmentu

Graf 110: Počet slabik v segmentu KGD_M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

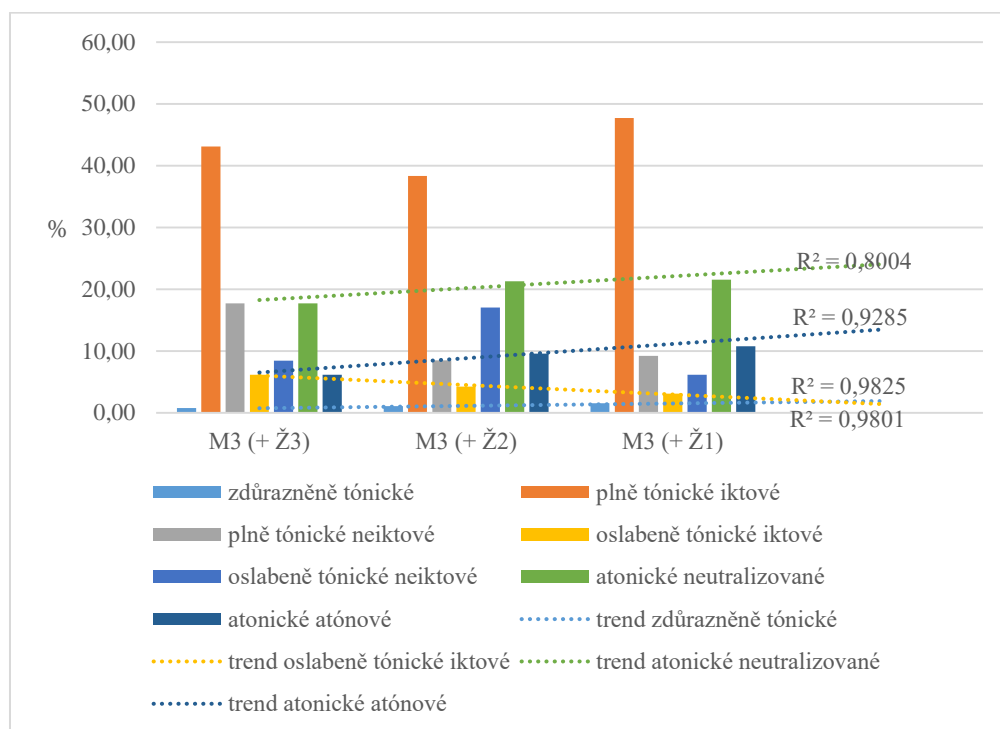


Z hlediska počtu slabik v segmentu se u M3 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 projevuje pouze jedna lineární tendence, a to nárůst množství jednoslabičných segmentů: M3 (+ Ž3) 4,2 %, M3 (+ Ž2) 5,7 %, M3 (+ Ž1) 16 %.

U jednoslabičných až čtyřslabičných segmentů dochází k naměření velice blízkých hodnot u kombinace s Ž3 a Ž2, naopak hodnoty naměřené u kombinace s Ž1 se od těchto dvou více odlišují.

b) stupně prominence

Graf 111: Stupně prominence KGD_ M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

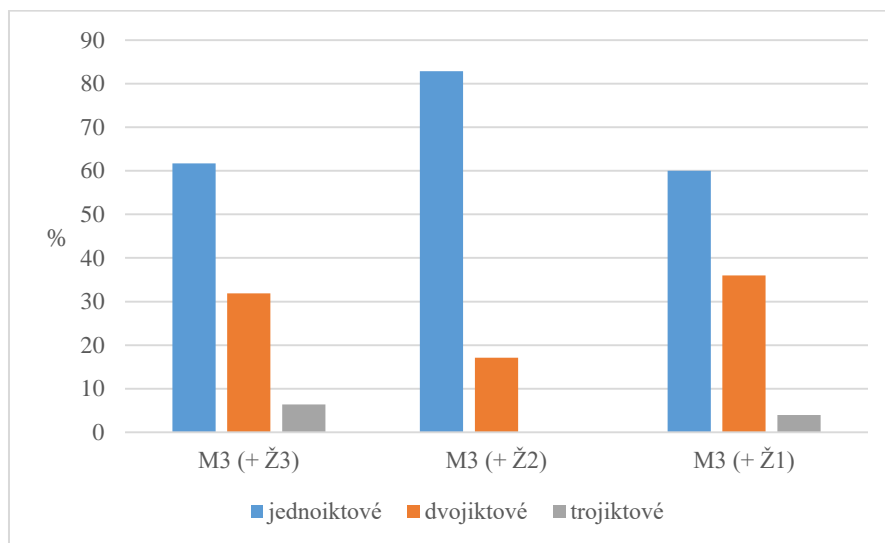


U stupňů prominence dochází u M3 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 k několika lineárním tendencím. Jedná se o pokles množství slabik oslabeně tónických iktových: M3 (+ Ž3) 6,2 %, M3 (+ Ž2) 4,3 % a M3 (+ Ž1) 3,1 %. K nárůstu množství dochází u zdůrazně tónických slabik: M3 (+ Ž3) 0,8 %, M3 (+ Ž2) 1,1 %, M3 (+ Ž1) 1,6 %, dále pak u atonických neutralizovaných slabik: M3 (+ Ž3) 17,7 %, M3 (+ Ž2) 21,3 %, M3 (+ Ž1) 21,6 % a rovněž u atonických atónových slabik: M3 (+ Ž3) 6,2 %, M3 (+ Ž2) 9,6 % a M3 (+ Ž1) 10,8 %.

K zjištění blízkosti výsledných hodnot došlo u kombinací s Ž2 a Ž1, a to u plně tónických neiktových slabik, oslabeně tónických iktových slabik a atonických slabik neutralizovaných i atónových.

c) počet iktů a rychlost řeči

Graf 112: Počet iktů KGD_ M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

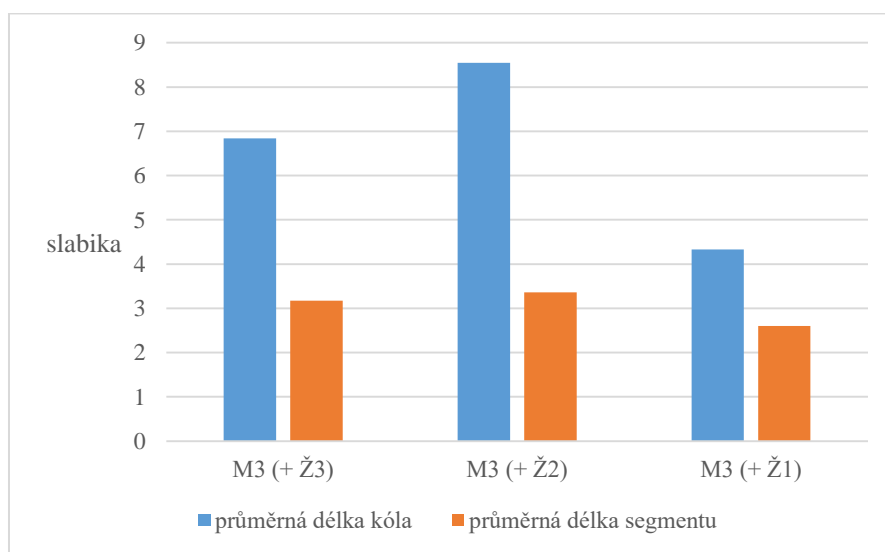


Z hlediska počtu iktů v segmentu u M3 nedochází k lineárním tendencím v závislosti na vlivu změny partnera v dialogu. Nejvíce se navzájem množství jednoiktových a dvojičtových segmentů přibližuje u kombinace s Ž1.

U průměrné rychlosti řeči nedochází u M3 k žádné lineární tendenci jejího poklesu nebo nárůstu. Rychlost řeči je: M3 (+ Ž3) 3,4 slabiky za vteřinu, M3 (+ Ž2) 3,5 slabiky za vteřinu a M3 (+ Ž1) 2,8 slabiky za vteřinu.

d) průměrná délka kól a segmentů

Graf 113: Průměrná délka kól a segmentů KGD_ M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

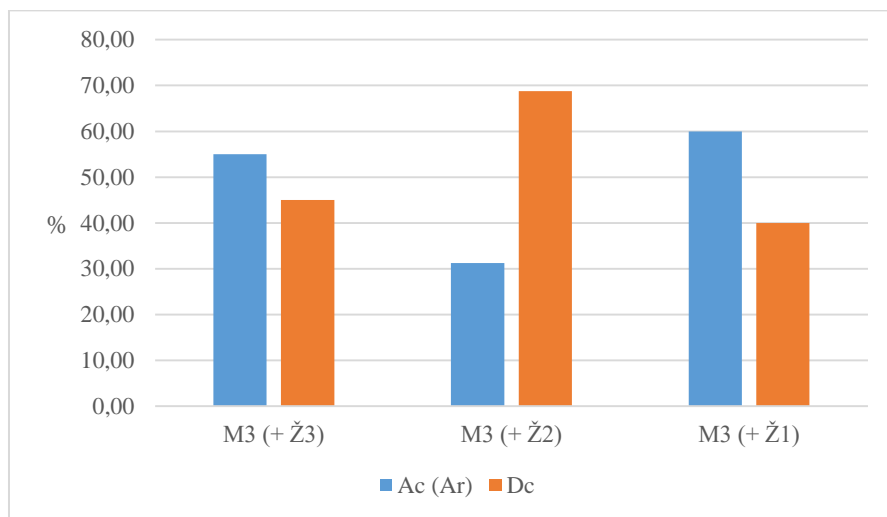


Z hlediska průměrné délky kól se u M3 neobjevují žádné lineární tendence, které by naznačovaly změnu délky kóla v závislosti na věku. Průměrná délka kóla je u M3 (+ Ž3) 6,8 slabiky, u M3 (+ Ž2) 8,6 slabiky a u M3 (+ Ž1) 4,3 slabiky.

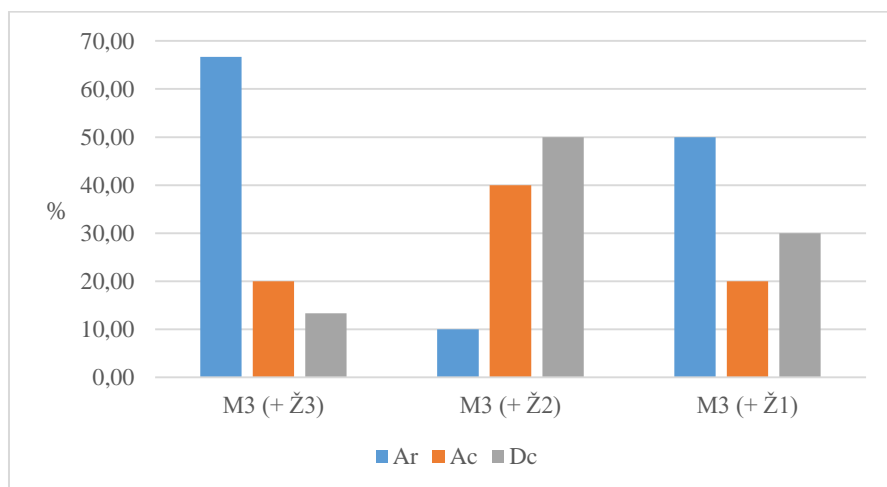
Rovněž z hlediska průměrné délky segmentu se u M3 neobjevují žádné lineární tendence, které by naznačovaly změnu jeho délky v závislosti na věku. Průměrná délka segmentu je u M3 (+ Ž3) 3,2 slabiky, u M3 (+ Ž2) 3,4 slabiky a u M3 (+ Ž1) 2,6 slabiky.

e) frekvence výskytu všech typů rytmických sledů

Graf 114: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: dvojslabičné segmenty KGD_M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)



Graf 115: Frekvence výskytu typů rytmických sledů: trojslabičné segmenty KGD_M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)



Z výše uvedených grafů dvojslabičných a trojslabičných segmentů je patrné, že u M3 ve směru od kombinace s Ž3 ke kombinaci s Ž1 jednotlivé naměřené hodnoty kolísají a neprojevují se zde lineární tendence, které by nasvědčovaly vlivu věku partnera v dialogu.

U čtyřslabičných a pětislabičných segmentů je velice malý výskyt (nepřesahuje 5 výskytů u jednotlivých typů rytmu), a proto je jejich vliv na analýzu minimální. Ze stejného důvodu zde tedy neuvádím ani grafy jejich výskytu.

f) pozice rytmických sledů v kólech

Tabulka 31: Pozice rytmických sledů v kólech KGD_ M3 (+Ž3, Ž2, Ž1)

M3 (+ Ž3)	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	80%	50%	53,3%	33,3%
konec	20%	50%	46,7%	66,7%
M3 (+ Ž2)				
začátek/vnitřek	60%	47,1%	25%	100%
konec	40%	52,9%	75%	0%
M3 (+ Ž1)				
začátek/vnitřek	40%	50%	11,1%	100%
konec	60%	50%	88,9%	0%

U Ac rytmických sledů převládá u M3 u kombinací s Ž3 a Ž2 pozice na začátku/uvnitř kóla, u kombinace s Ž1 převládá výskyt na konci kóla. U Dc rytmického sledu je výskyt v pozici na začátku/uvnitř a na konci kóla vyrovnaný, pouze u kombinace s Ž2 mírně převažuje výskyt na konci kóla. U Ar rytmického sledu převládá u kombinace s Ž2 a Ž1 výskyt v pozici na konci kóla, naopak u kombinace s Ž3 lehce převládá výskyt v pozici na začátku/uvnitř kóla. U zdvojených rytmech je u kombinace s Ž2 a Ž1 výskyt pouze v pozici na začátku/uvnitř kóla. U kombinace s Ž3 převažuje výskyt v pozici na konci kóla.

3.3.4 Změna partnera v dialogu a její vliv na ženy

V této kapitole se pokusím shrnout základní tendence, které se objevily v předchozích podkapitolách, tedy vliv změny partnera v dialogu na mluvčí-ženy.²¹² Jedná se o dva možné úhly pohledu. Prvním z nich je vliv věku partnera v dialogu, kdy tedy lze uvažovat o korelaci mezi věkem partnera v dialogu a změnou ve zkoumaných prozodických jevech. V těchto

²¹² Pokud se žádné změny nevyskytují, neuvádím.

případech se tedy bude jednat právě o výše popisované lineární tendence vznikající mezi generacemi.²¹³ Druhým z nich je vliv genderu partnera v dialogu. V těchto případech se bude jednat o srovnání výsledků naměřených u mluvčích v dialozích s partnery odlišných genderů.²¹⁴

a) počet slabik v segmentu

Vliv věku partnera v dialogu se projevuje takto: u všech věkových kategorií Ž dochází v kombinaci s M k nárůstu množství čtyřslabičných segmentů, u Ž2 dochází u kombinace s Ž i M k poklesu množství dvojslabičných segmentů a stejně tak k jejich poklesu dochází u Ž1 v kombinaci s M. Dále dochází u Ž1 a Ž3 k poklesu množství trojslabičných segmentů, a to u Ž1 v kombinaci s M a u Ž3 v kombinaci s Ž. Dále jsou zde pak již pouze tendence, které se vyskytují jednotlivě vždy pouze u jedné kategorie: Nárůst množství dvojslabičných segmentů a pokles množství pětislabičných segmentů u Ž1 v kombinaci s Ž, pokles množství čtyřslabičných segmentů u Ž2 v kombinaci s Ž, pokles množství jednoslabičných a nárůst množství pětislabičných segmentů u Ž3 v kombinaci s M.

Vliv genderu se u Ž projevuje následovně. Ž1 v kombinaci s Ž používají menší množství čtyřslabičných a pětislabičných segmentů a větší množství trojslabičných segmentů než v kombinaci s M. Ž2 používají v kombinaci s Ž větší množství čtyřslabičných segmentů a naopak menší množství pětislabičných segmentů než v kombinaci s M. Ž3 používají v kombinaci s Ž větší množství dvojslabičných a čtyřslabičných segmentů a menší množství trojslabičných a pětislabičných segmentů než v kombinaci s M.

Tabulka 32: Počet slabik v segmentu Ž

POČET SLABIK	Ž3 + Ž	Ž3 + M	Ž2 + Ž	Ž2 + M	Ž1 + Ž	Ž1 + M
jednoslabičné	2,7%	3,3%	2,1%	1,2%	1,3%	1%
dvojslabičné	40%	34,9%	34,9%	34,6%	40,9%	41,1%
trojslabičné	29,1%	34,8%	35,6%	35,5%	30,3%	22,6%
čtyřslabičné	27,1%	20,1%	22,6%	20,3%	18,3%	22,6%
pětislabičné	1%	6,9%	4,7%	8,4%	8,5%	12,8%
šestislabičné	0%	0%	0%	0%	0,8%	0%

²¹³ Tyto tendence budou vždy uváděny ve směru od kombinace s generací starší po kombinaci s generací mladší.

²¹⁴ Uvedené hodnoty vznikají zprůměrováním. Např. Ž1 v kombinaci se Ž, kde Ž odpovídá průměru hodnot naměřených u této kombinace u Ž1, Ž2 a Ž3. U shrnutí výsledků a tendencí pracuji pouze s těmi, u kterých mezi gendery dochází k rozdílu většímu než 1 %.

b) stupně prominence

Vliv věku partnera v dialogu se projevuje různorodě, projevuje se větší množství tendencí. Nejprve uvedu ty tendence, které se vyskytují u více kombinací. Pokles množství zdůrazněně tónických slabik se projevuje u Ž2 a Ž3 v kombinaci s M. Nárůst množství plně tónických iktových slabik se projevuje u Ž1 v kombinaci se Ž a u Ž3 v kombinaci s M. Pokles množství oslabeně tónických iktových slabik se projevuje u Ž1 i Ž2 v kombinaci s Ž. Pokles množství oslabeně tónických neiktových slabik se projevuje u Ž1 v kombinaci s Ž a u Ž2 v kombinaci s M. Nárůst množství atonických neutralizovaných slabik se objevuje u Ž2 v kombinaci se Ž i s M. Dále jsou tu tendence, které se vyskytují pouze u jedné z věkových kombinací. Jedná se o nárůst množství zdůrazněně tónických slabik u Ž2 v kombinaci se Ž, pokles množství plně tónických slabik u Ž1 v kombinaci s M, pokles množství plně tónických iktových slabik u Ž3 v kombinaci s Ž a jejich nárůst u Ž1 v kombinaci s Ž, nárůst množství oslabeně tónických iktových slabik u Ž3 v kombinaci s Ž a zde zároveň pokles oslabeně množství tónických neiktových slabik, pokles množství atonických atónových slabik u Ž1 v kombinaci s Ž a jejich nárůst u Ž3 v kombinaci s Ž.

Celkově je možné konstatovat, že více lineárních tendencí značících probíhající změny v závislosti na věku partnera v dialogu se objevuje u Ž v kombinaci s jinými Ž, a to celkem 12. U Ž v kombinaci s M je to pouhých 6, tedy polovina.

Vliv genderu partnera v dialogu se projevuje u Ž1 tak, že u kombinace s M je větší množství slabik silnější prominence než u kombinace s Ž. Jedná se o slabiky zdůrazněně tónické a plně tónické iktové i neiktové, tedy v podstatě o všechny slabiky s plným tónem. Slabiky se slabší prominencí naopak převažují u kombinace s Ž (jedná se o oslabeně tónické iktové a atonické neutralizované). U Ž2 je situace obdobná, slabiky se silnější prominencí zde rovněž převažují u kombinace s M nad kombinací s Ž (jedná se o plně tónické iktové a neiktové slabiky). U kombinace s Ž zase nad kombinací s M převažují slabiky atonické (atonické neutralizované a atónové). U Ž3 je situace smíšená, u kombinace s M převažují nad kombinací s Ž plně tónické iktové i neiktové slabiky, ale i slabiky oslabeně tónické neiktové a atonické neutralizované. Naopak u kombinace s Ž převažuje nad kombinací s M zbytek škály prominencí: slabiky zdůrazněně tónické, oslabeně tónické iktové a atonické atónové. Zdá se tedy, že se projevuje korelace mezi nižším věkem a použitím slabik se silnější prominencí, která platí pro dialog s M, a naopak u dialogu s Ž jsou používány spíše slabiky s prominencí slabší.

Tabulka 33: Stupně prominence Ž

STUPNĚ PROMINENCE	Ž3 + Ž	Ž3 + M	Ž2 + Ž	Ž2 + M	Ž1 + Ž	Ž1 + M
zdůrazněně tónické	2,8%	0,6%	2,6%	1,8%	0,6%	2,8%
plně tónické iktové	35,8%	40,2%	35,5%	36,6%	36,3%	38%
plně tónické neiktové	10,3%	13,5%	10,2%	15%	7,2%	10,7%
oslabeně tónické iktové	9,3%	5,4%	8,2%	8,1%	9%	9,3%
oslabeně tónické neiktové	7,9%	9,9%	12,3%	11,5%	11,8%	6,7%
atonické neutralizované	20,4%	22%	20,7%	19,4%	25,4%	23,8%
atonické atónové	13,5%	8,5%	10,7%	7,8%	9,6%	8,7%

c) počet iktů²¹⁵ a rychlost řeči

Vliv věku partnera v dialogu se projevuje u Ž2 a Ž3 v kombinaci s M úbytkem množství jednoiktových a nárůstem množství dvojiktových segmentů a u Ž1 v kombinaci s Ž nárůstem množství jednoiktových a úbytkem množství dvojiktových segmentů.

Vliv genderu partnera v dialogu se projevuje u Ž1, kde dochází k velkému procentnímu rozdílu mezi kombinací s Ž a kombinací s M: Ž1 používají v kombinaci s Ž větší množství jednoiktových segmentů a menší množství dvojiktových segmentů než v kombinaci s M.

Tabulka 34: Počet iktů Ž

POČET IKTŮ	jednoiktové	dvojiktové
Ž3 + Ž	65,9%	34,3%
Ž3 + M	66,4%	33,6%
Ž2 + Ž	64,2%	35,3%
Ž2 + M	62,1%	35,4%
Ž1 + Ž	64,9%	33,8%
Ž1 + M	50,9%	47,2%

Průměrná rychlost řeči u Ž směrem od starší generace Ž3 k mladší generaci Ž1 u obou genderových kombinací stoupá.

Co se týká ovlivnění genderem, Ž1 mluví stejně rychle ať je jejich partnerem v dialogu M či Ž, u Ž2 a Ž3 je rychlost řeči vyšší v případě komunikace s M. Zdá se tedy, že gender partnera v dialogu ovlivňuje rychlost řeči, a to tak, že Ž mluví s M stejně rychle či spíše rychleji než s Ž. Zde se tedy nepotvrzuje obecně přijímané tvrzení, že pokud se jedná o dialog dvou žen, je jejich řeč rychlejší.

²¹⁵ Trojiktové segmenty zde kvůli jejich průměrnému výskytu 1,2 % zanedbávám.

Tabulka 35: Rychlost řeči Ž

	rychlost řeči
Ž3 + Ž	3,4 slab.
Ž3 + M	3,6 slab.
Ž2 + Ž	3,6 slab.
Ž2 + M	3,8 slab.
Ž1 + Ž	4,2 slab.
Ž1 + M	4,2 slab.

d) průměrná délka kól a segmentů

Vliv věku partnera v dialogu se u Ž projevuje poklesem průměrné délky kóla u Ž1 v kombinaci se Ž. Ostatní věkové kategorie žádné ovlivnění nevykazují.

Vliv genderu partnera v dialogu se projevuje takto: Ž1 a Ž2 tvoří v dialogu s Ž delší kóla než v dialogu s M. U Ž3 je situace opačná, Ž3 tvoří delší kóla v dialogu s M.

Vliv věku partnera v dialogu se projevuje u Ž1 a Ž3 nárůstem průměrné délky segmentu u dialogu s M a naopak poklesem průměrné délky u Ž3 v dialogu s Ž.

Vliv genderu se objevuje u Ž1 v kombinaci s M, kde Ž1 tvoří výrazně delší segmenty.

Tabulka 36: Průměrná délka kól a segmentů Ž

	průměrná délka	průměrná délka
Ž3 + Ž	5,8 slab.	3,2 slab.
Ž3 + M	6,8 slab.	3,3 slab.
Ž2 + Ž	6,4 slab.	3,4 slab.
Ž2 + M	5,8 slab.	3,3 slab.
Ž1 + Ž	6,5 slab.	3,3 slab.
Ž1 + M	4,3 slab.	4,3 slab.

e) frekvence všech typů rytmických sledů²¹⁶

Vliv věku partnera v dialogu se u dvojslabičných sledů projevuje nikoliv plošně, ale pouze u Ž1 v kombinaci s Ž, kde dochází k tendenci nárůstu množství Ac a poklesu množství Dc rytmických sledů.

Nejvíce tendencí ke změnám rytmických sledů se projevuje u trojslabičných segmentů, dochází k nim u každé ze zkoumaných věkových kategorií. U tří z celkem šesti kategorií dochází k nárůstu množství Dc rytmických sledů (u Ž1 v kombinaci s M, u Ž2 v kombinaci s Ž a u Ž3 v kombinaci s Ž). Zdá se tedy, že stoupající věk partnera v dialogu koreluje se stoupající

²¹⁶ Pro zanedbatelný výskyt v řádu jednotek neuvádím šestislabičné sledy.

četností Dc rytmických sledů. Druhou významnou tendencí je tendence k úbytku množství Ar rytmických sledů u kombinace Ž1 a Ž3 s M, ke kterým vůbec nedochází v případě kombinace s Ž, je zde tedy možné uvažovat kromě vlivu věku také o vlivu genderu. Dále dochází k tendenci úbytku množství Ac sledů u Ž3 v kombinaci s Ž, ke zcela opačné tendenci nárůstu Ac sledů u Ž3 v kombinaci s M. A poslední tendencí u trojslabičných segmentů je tendence k nárůstu množství Ar sledů u Ž1 v kombinaci se Ž.

U čtyřslabičných segmentů se projevuje tendence k úbytku množství Dc sledů u Ž2 v kombinaci s Ž a tendence k úbytku množství AcE sledů a nárůstu množství Ar sledů u Ž3 v kombinaci s M.

Vliv genderu partnera v dialogu: ve dvojslabičných segmentech převažuje u Ž1 u obou kombinací Ž i M množství Ac (Ar) rytmického sledu nad Dc sledem. U kombinace Ž1 s M se přitom jedná o téměř dvě třetiny z celkového množství rytmických sledů, přičemž průměrné celkové množství Ac (Ar) a Dc sledů je u dvojslabičných segmentů téměř shodné (viz kapitola 3.2.5 Rozdíly mezi gendery: souhrn). Proto lze usuzovat, že vliv M na řeč Ž1 je značný, neboť zde došlo ke zvýšení podílu Ac (Ar) rytmických sledů o téměř 15 % oproti naměřenému průměru. U Ž2 u kombinace s M dochází k lehké převaze Ac (Ar) sledu a u kombinace s Ž k převaze sledu Dc. U Ž3 dochází u obou kombinací k převaze Dc sledu nad sledem Ac (Ar).

Pokud srovnáme množství Dc rytmických sledů u kombinací s M a s Ž, je možné dojít k závěru, že kombinace s Ž zapříčiňuje poměrně vysoký podíl Dc sledu, který je vůči Dc sledu u kombinací s M vždy o více než 10 % vyšší, resp. druhým možným pohledem je to, že M zapříčiňuje nižší podíl Dc sledu.

V podstatě, nahlíženo z generační perspektivy, dochází k postupnému převracení naměřených hodnot, od převahy Dc rytmických sledů u generace starší Ž3, přes smíšené výsledky u Ž2 až k převaze Ac (Ar) sledů u generace mladší Ž1.

U trojslabičných segmentů dochází ve výsledcích z genderového hlediska ke značnému kolísání, hodnoty naměřené u kombinací s M a Ž jsou značně rozdílné, vzájemně se sobě přibližují pouze u kategorie Ž2. U Ž1 má v obou kombinacích největší podíl Ar rytmický sled, u Ž2 a Ž3 v kombinaci se Ž sled Ar a v kombinaci s M sled Dc.

U čtyřslabičných segmentů je u všech generací Ž u všech kombinací s Ž i s M nejčastějším typem rytmického sledu sled Ar, přičemž u kombinací s M je jeho podíl vždy vyšší než u kombinací s Ž. Dalo by se tedy předpokládat, že genderová příslušnost partnera v dialogu k M způsobuje vyšší výskyt Ar sledu v řeči Ž.

U pětislabičných segmentů (jejichž výskyt je ale velice malý) jsou u Ž2 i Ž3 u obou genderových kombinací častějším typem rytmického sledu sledy Ar, u Ž1 u kombinace s M rovněž, výjimkou je pouze Ž1 v kombinaci s Ž, kde převládají zdvojené typy rytmů.

Tabulka 37: Frekvence výskytu všech typů rytmických sledů Ž

RYTMICKÉ SLEDY	typ	Ž3 + Ž	Ž3 + M	Ž2 + Ž	Ž2 + M	Ž1 + Ž	Ž1 + M
Dvojslabičné	Ac (Ar)	31,2%	46,5%	41,2%	52,8%	53,7%	64,4%
	Dc	68,8%	53,5%	58,8%	47,2%	46,3%	35,6%
Trojslabičné	Ar	42,8%	27,8%	37,3%	33%	51,7%	73,8%
	Ac	29,2%	19,4%	26,6%	29%	19,8%	2,8%
	Dc	28%	52,8%	36,1%	38,1%	28,6%	23,4%
Čtyřslabičné	AcE	1,7%	8,9%	5,8%	4,8%	0%	0%
	Ar	44,4%	65,8%	58,9%	74,6%	41%	61,4%
	Dc	17,9%	8,9%	8,8%	9,5%	20,2%	4,8%
	zdvojené	36%	16,4%	26,6%	11,1%	38,8%	33,9%
Pětislabičné	Ar	100%	100%	85,7%	61,1%	42,2%	72,2%
	zdvojené	0%	0%	14,3%	38,9%	57,8%	27,8%

f) pozice rytmických sledů v kólech

Ac rytmické sledy se u Ž vyskytují u starší generace Ž3 a u mladší generace Ž1 shodně: u Ž3 převažuje u obou genderových kombinací výskyt Ac sledu v pozici na začátku/uvnitř kóla a u Ž1 převažuje u obou kombinací výskyt v pozici na konci kóla. Gender partnera v dialogu zde tedy vliv nejspíše nemá. Ke smíšenému výskytu dochází u Ž2, kde v kombinaci s Ž převažuje výskyt na konci kóla a v kombinaci s M výskyt na začátku kóla. Výše uvedené tendence nasvědčují tomu, že napříč generacemi zde u změn způsobených změnou partnera v dialogu dochází k přechodu od převažujícího výskytu Ac rytmického sledu na začátku/uvnitř kól u Ž3, přes míšení u Ž2 až k převážnému výskytu na konci kól u Ž1. Nicméně se nejedná o markantní rozdíly ve výsledcích, naopak se naměřené hodnoty pohybují u všech kategorií v podobném poměru.

Dc rytmické sledy se u Ž vyskytují ve všech věkových i genderových kombinacích pouze v pozici na začátku/uvnitř kóla. Zasaženy změnou partnera v dialogu tedy nejsou.

Ar rytmické sledy u Ž vykazují u Ž1 a Ž3 stejné výsledky: u kombinace s Ž převažuje jejich výskyt na konci kól, u kombinace s M výskyt na začátku/uvnitř kól. U střední generace Ž2 dochází k obrácení výsledků: u kombinace s Ž převažuje výskyt v pozici na začátku/uvnitř kól, u kombinace s M výskyt v pozici na konci kól. Zdá se tedy, že vliv genderu partnera v dialogu na umístění Ar rytmických sledů zasahuje obě krajní generace Ž1 a Ž3.

U zdvojených sledů u genderové kombinace s Ž dochází u Ž3 k většímu výskytu sledů na konci kól a u Ž2 a Ž1 k většímu výskytu na začátku/uvnitř kól, dochází tedy k posunu směrem k většímu výskytu na začátku/uvnitř kól. U kombinace s M převažuje u Ž3 výskyt na začátku/uvnitř kól, u Ž2 je poměr vyrovnaný a u Ž1 převažuje výskyt na konci kól, zde tedy dochází k posunu od většího výskytu na začátku/uvnitř kól k výskytu na konci kól. Zdá se tedy, že roli zde u zdvojených rytmmů hraje věk i gender. Nicméně výskyt zdvojených rytmmů je velice malý a je proto nasnadě uvažovat o tom, že naměřené výsledky jsou tímto malým výskytem zkreslené.

Tabulka 38: Pozice rytmických sledů v kólech Ž

Ž3 + Ž	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	56,5%	60,1%	23,2%	47,5%
konec	43,5%	40,0%	76,8%	52,4%
Ž3 + M				
začátek/vnitřek	53,2%	64,1%	55,8%	66,7%
konec	46,8%	36,0%	44,2%	33,3%
Ž2 + Ž				
začátek/vnitřek	43,7%	68,8%	50,5%	72,2%
konec	56,3%	31,2%	49,6%	27,8%
Ž2 + M				
začátek/vnitřek	56,5%	65,2%	24,4%	33,3%
konec	43,5%	34,9%	75,6%	33,3%
Ž1 + Ž				
začátek/vnitřek	46,8%	61,9%	44,7%	57,9%
konec	53,2%	38,1%	55,3%	42,1%
Ž1 + M				
začátek/vnitřek	45,1%	72,2%	50,5%	30,0%
konec	54,9%	27,8%	49,5%	70,0%

U Ž dochází u změny partnera v dialogu v těch případech, kde je možné uvažovat o blízkosti naměřených hodnot, k blízkosti mezi střední generací Ž2 a mladší generací Ž1, jedná se o více než 60 % všech případů. Ve zbylých 40 % dochází k blízkosti naměřených hodnot mezi střední generací Ž2 a starší generací Ž3.

3.3.5 Změna partnera v dialogu a její vliv na muže

V této kapitole se analogicky jako v kapitole předchozí, která se zaobírá změnami u žen, budu pokoušet shrnout základní tendence, které se objevily v předchozích podkapitolách týkajících se vlivu změny partnera v dialogu, tentokrát u M.²¹⁷ Opět se bude jednat o dva možné úhly pohledu. Vliv věku partnera v dialogu a korelace mezi ním a změnou v prozodické realizaci u zkoumaného mluvčího, přičemž se bude jednat především o lineární tendence vznikající mezi generacemi ve směru od generace starší po generaci mladší. Druhým pohledem je vliv genderu partnera v dialogu a srovnání výsledků u jednotlivých genderů.²¹⁸

a) počet slabik v segmentu

Vliv věku partnera v dialogu se u M projevuje takto: U M1 v kombinaci s M a u M3 v kombinaci s Ž dochází k nárůstu množství jednoslabičných segmentů, u M2 v obou genderových kombinacích narůstá množství dvojslabičných segmentů a u M1 a M2 v kombinaci s M dochází k poklesu množství trojslabičných segmentů. Další tendence se vyskytují vždy již pouze u jedné kategorie: nárůst množství pětislabičných segmentů u M1 v kombinaci s Ž a pokles množství čtyřslabičných segmentů u M2 v kombinaci s M.

Vliv genderu vypadá u M takto: M1 v kombinaci s M používají větší množství jednoslabičných a trojslabičných segmentů a menší množství dvojslabičných, čtyřslabičných a pětislabičných segmentů než v kombinaci s Ž. M2 v kombinaci s M používají větší množství trojslabičných a pětislabičných segmentů a naopak menší množství jednoslabičných a dvojslabičných segmentů než v kombinaci s Ž. M3 v kombinaci s M používají větší množství čtyřslabičných a pětislabičných segmentů a menší množství jednoslabičných a dvojslabičných segmentů než v kombinaci s Ž. Celkově se dá tendence u M3 a M2 shrnout tak, že tito v kombinaci s Ž více používají segmenty s nižším počtem slabik a v kombinaci s M více používají segmenty s vyšším počtem slabik. U M1 je situace víceméně smíšená až opačná.

²¹⁷ Uvádím pouze ty případy, kdy se nějaké tendence projevují.

²¹⁸ Uvedené hodnoty vznikají zprůměrováním. Např. M1 v kombinaci s M, kde M odpovídá průměru hodnot naměřených u této kombinace u M1, M2 a M3. U shrnutí výsledků a tendencí pracuji pouze s těmi, u kterých mezi gendery dochází k rozdílu většímu než 1 %.

Tabulka 39: Počet slabik v segmentu M

POČET SLABIK	M3 + M	M3 + Ž	M2 + M	M2 + Ž	M1 + M	M1 + Ž
jednoslabičné	1,1%	8,6%	0,5%	4,2%	2,1%	0,9%
dvojslabičné	32,1%	36,5%	32,9%	34,5%	30,3%	34,7%
trojslabičné	34%	33,3%	37,6%	35,7%	36,1%	31,5%
čtyřslabičné	26,3%	17%	19,1%	18,3%	26,4%	27%
pětislabičné	6,6%	3,9%	10%	7,2%	4,2%	5,5%
šestislabičné	0%	0,7%	0%	0%	0,9%	0,4%

b) stupně prominence

I zde u mužů, stejně jako výše u žen dochází v ohledu vlivu věku partnera v dialogu k velké různorodosti v tendencích. Jedná se o tendence, které se jednak opakují u více kombinací a jednak o tendence, které jsou ojedinělé. Nejprve uvedu tendence, které se opakují, jsou to tyto: Nárůst množství zdůrazněně tónických slabik u M1 s oběma genderovými kombinacemi a u M3 v kombinaci s Ž, pokles množství atonických neutralizovaných slabik u M3 s oběma genderovými kombinacemi, nárůst množství atonických atónových slabik u M1 v kombinaci s Ž, u M2 v kombinaci s M a u M3 v kombinaci s Ž, pokles množství oslabeně tónických iktových slabik u M1 v kombinaci s M, u M2 v kombinaci s M a u M3 v kombinaci s Ž, pokles množství plně tónických neiktových slabik u M1 v kombinaci s Ž a u M2 v kombinaci s M. Dále jsou zde tendence, které se vyskytují pouze v jednom případě, a to: u M1 v kombinaci s M nárůst množství slabik plně tónických iktových i neiktových a pokles množství atonických neutralizovaných, u M1 v kombinaci s Ž nárůst množství oslabeně tónických iktových slabik a pokles množství plně tónických iktových slabik, u M2 v kombinaci s M pokles množství oslabeně tónických neiktových slabik a u M3 v kombinaci s M pokles množství zdůrazněně tónických slabik.

Více lineárních tendencí značících vliv věku partnera v dialogu se u M objevuje v kombinaci s jinými M, a to celkem 11. V kombinaci s Ž je změn méně, celkem 9.

Co se týká vlivu genderu partnera v dialogu, není u M možné usuzovat, že existuje korelace mezi genderem a používáním více nebo méně prominentních slabik. Naměřené výsledky jsou u jednotlivých generací M spíše střídavé a nedá se konstatovat, že kombinace s některým z genderů přímo koreluje se slabičnou prominencí. U M1 u kombinace s M převažuje nad kombinací s Ž množství plně tónických iktových a oslabeně tónických iktových i neiktových slabik a naopak u kombinace s Ž převažuje nad kombinací s M použití zdůrazněně tónických slabik a slabik atonických neutralizovaných. U M2 převažuje u kombinace s M nad kombinací s Ž množství plně tónických iktových a atonických neutralizovaných

i atónových a naopak u kombinace s Ž převažuje nad kombinací s M množství zdůrazněně tónických a plně tónických neiktových slabik. U M3 převažuje u kombinace s M nad kombinací s Ž množství zdůrazněně tónických slabik, oslabeně tónických iktových slabik a atonických atónových slabik. Naopak u kombinace s Ž převažuje nad kombinací s M množství plně tónických iktových slabik a slabik oslabeně tónických neiktových.

Tabulka 40: Stupně prominence M

STUPNĚ PROMINENCE	M3 + M	M3 + Ž	M2 + M	M2 + Ž	M1 + M	M1 + Ž
zdůrazněně tónické	2,9%	1,1%	0,6%	2,4%	0,5%	1,8%
plně tónické iktové	37%	43%	39,4%	37,1%	39,2%	37,6%
plně tónické neiktové	12,5%	11,8%	8,5%	15,3%	10,4%	10,8%
oslabeně tónické iktové	7,3%	4,5%	8,1%	7,7%	10%	8,9%
oslabeně tónické neiktové	8,6%	10,5%	9,9%	9,1%	10,6%	9,6%
atonické neutralizované	20,3%	20,2%	21,8%	19,4%	20,8%	23,4%
atonické atónové	11,5%	8,8%	11,6%	8,9%	8,5%	8,1%

c) počet iktů²¹⁹ a rychlost řeči

Vliv věku partnera v dialogu se u M projevuje pouze u M2 v kombinaci s M, kde dochází k poklesu množství dvojiktových segmentů a nárůstu množství jednoiktových segmentů.

Vliv genderu partnera v dialogu se projevuje u M2 a M3 v kombinaci s Ž, kde dochází k velkému procentnímu rozdílu mezi kombinací s Ž a kombinací s M: M2 a M3 tak používají v kombinaci s Ž větší množství jednoiktových a menší množství dvojiktových segmentů než v kombinaci s M.

Tabulka 41: Počet iktů M

POČET IKTŮ	jednoiktové	dvojiktové
M3 + M	56,8%	42,2%
M3 + Ž	68,2%	28,3%
M2 + M	55,4%	44,6%
M2 + Ž	64,5%	35,5%
M1 + M	57,6%	39,5%
M1 + Ž	55,8%	44,2%

²¹⁹ Trojiktové segmenty zde kvůli minimálnímu průměrnému výskytu (1,2 %) zanedbávám.

Průměrná rychlost řeči u obou genderových kombinací ve směru od starší generace M3 k mladší generaci M1 stoupá.

Co se týká vlivu genderu partnera v dialogu, M1 a M2 mluví v dialogu rychleji, pokud je jejich partnerkou Ž, než když je partnerem M. U M3 je rychlost mluvy u kombinace s M i s Ž téměř totožná, M3 mluví o 0,1 slabiky rychleji v případě, že je jejich partnerem M.

Tabulka 42: Rychlost řeči M

	rychlost řeči
M3 + M	3,3 slab.
M3 + Ž	3,2 slab.
M2 + M	3,5 slab.
M2 + Ž	3,9 slab.
M1 + M	3,8 slab.
M1 + Ž	4,6 slab.

d) průměrná délka kól a segmentů

Vliv věku partnera v dialogu na délku kóla se projevuje u M1 v kombinaci s oběma genderovými kategoriemi a u M2 v kombinaci s M. Ve všech případech dochází k poklesu průměrné délky kóla ve směru od kombinace se starší generací po kombinaci s generací mladší.

Vliv genderu na délku kóla: M1 a M2 tvoří delší kóla v kombinaci s Ž. Opačná situace nastává u M3, kde M3 tvoří delší kóla u kombinace s M.

Vliv věku partnera v dialogu na délku segmentu se projevuje u M1 a M2 v kombinaci s M, kde dochází k jejímu poklesu ve směru od kombinace se starší generací ke kombinaci s mladší generací.

Vliv genderu partnera v dialogu se projevuje u M1 v kombinaci s Ž, kde je segment průměrně delší než u kombinace s M, a u M3 u kombinace s Ž, kde je segment průměrně kratší než u kombinace s M.

Tabulka 43: Průměrná délka kól a segmentů M

	průměrná délka kóla	průměrná délka segmentu
M3 + M	6,8 slab.	3,3 slab.
M3 + Ž	6,6 slab.	3,1 slab.
M2 + M	5,8 slab.	3,3 slab.
M2 + Ž	6 slab.	3,4 slab.
M1 + M	6,4 slab.	3,4 slab.
M1 + Ž	7,6 slab.	3,8 slab.

e) frekvence všech typů rytmických sledů²²⁰

Stejně jako u předchozí kapitoly u Ž i zde budu popisovat tendence a rozdíly postupně podle počtu slabik v rytmickém sledu, ve kterém se změny objevily, přičemž nejprve se budu věnovat vlivu věku a poté vlivu genderu partnera v dialogu.

U dvojslabičných segmentů se neprojevují žádné lineární tendence, které by prokazovaly vliv věku partnera v dialogu.

U trojslabičných segmentů se projevují tendence vždy pouze jednotlivě, nedochází k jejich výskytu u více kategorií. Jedná se o tyto změny: u M2 v kombinaci s Ž dochází k nárůstu množství Ac rytmických sledů, u M1 v kombinaci s Ž k nárůstu množství Ar rytmických sledů, u M2 v kombinaci s M k nárůstu množství Dc sledů a u M1 v kombinaci s M k poklesu množství Ac sledů.

U čtyřslabičných segmentů dochází u M2 v kombinaci s oběma gendery k nárůstu množství Ar rytmických sledů. U M1 v kombinaci s Ž dochází k nárůstu množství zdvojených rytmů.

Z hlediska vlivu genderu partnera v dialogu dochází u dvojslabičných segmentů u M1 u obou genderových kombinací k převaze množství Dc rytmického sledu. U M2 u kombinace s M dochází ke shodnému padesátiprocentnímu výskytu Ac (Ar) i Dc sledů a u kombinace s Ž převažuje výskyt Ac rytmického sledu. U M3 v kombinaci s M převažuje Ac (Ar) sled a v kombinaci s Ž převažuje Dc rytmický sled. Hodnoty naměřené u Ac (Ar) a Dc ve všech kategoriích jsou poměrně vyrovnané a nedochází k větším výkyvům se výsledcích.

U trojslabičných segmentů dochází k výsledkům, z nichž není možné vyvodit, že se projevuje vliv genderu partnera v dialogu. U M1 převládá množství Ar a Ac sledů u kombinace s Ž, naopak množství Dc sledu převládá u kombinace s M. U M2 převládají Ar a Dc rytmické sledy u kombinace s M, sled Ac u kombinace s Ž. U M3 převládají rytmické sledy Ar a Ac u kombinace s Ž a sled Dc u kombinace s M. Naměřené hodnoty se mezi gendery poměrně dost odlišují, nejmenší rozdíly mezi kombinací s M a s Ž jsou u M3.

U čtyřslabičných segmentů u všech generací M u obou genderových kombinací je převládajícím typem rytmický sled Ar. Naměřené hodnoty se mezi gendery nejvíce odlišují u M3.

U pětislabičných segmentů (jejichž výskyt je ale i zde minimální, takže výsledky mohou být zkreslené) by se dala vyvodit u kombinace s M tendence k přechodu od zdvojených rytmů k Ar sledům a u kombinace s Ž tendence opačná, k přechodu od Ar sledů ke zdvojeným rytmům.

²²⁰ Z důvodu nízkého výskytu neuvádím šestislabičné rytmické sledy.

Tabulka 44: Frekvence výskytu všech typů rytmických sledů M

RYTMICKÉ SLEDY	typ	M3 + M	M3 + Ž	M2 + M	M2 + Ž	M1 + M	M1 + Ž
Dvojslabičné	Ac (Ar)	54,6%	48,8%	50%	58,9%	47,6%	48,2%
	Dc	45,5%	51,3%	50%	41,1%	52,4%	51,8%
Trojslabičné	Ar	36,4%	42,2%	48%	41,3%	39,2%	43,9%
	Ac	22,6%	26,7%	14,9%	31,3%	14,6%	24,4%
	Dc	41%	31,1%	37,2%	27,4%	46,2%	31,7%
Čtyřslabičné	AcE	6,4%	15%	9,2%	6,7%	9,8%	2,8%
	Ar	73,5%	48,3%	60,5%	64,4%	74,3%	65,7%
	Dc	2,2%	17,5%	8,3%	18,2%	3,7%	3,7%
	zdvojené	17,8%	19,2%	22%	10,7%	12,2%	27,8%
Pětislabičné	Ar	42,2%	66,7%	63,3%	71,1%	100%	37,5%
	zdvojené	57,8%	33,3%	36,7%	28,9%	0%	62,5%

f) pozice rytmických sledů v kólech

Ac rytmické sledy se u M vyskytují ve všech věkových i genderových kategoriích pouze v pozici na začátku/uvnitř kóla, vliv rozdílného genderu/věku partnera v dialogu se zde tedy neprojevuje.

Množství Dc rytmických sledů převládá u M2 a M1 u obou genderových kombinací shodně na stejných pozicích: u M2 v pozici na konci segmentu, u M1 v pozici na začátku/uvnitř segmentu. U M3 v kombinaci s M převládá jejich výskyt v pozici na začátku/uvnitř segmentu a v kombinaci s Ž převládá výskyt v pozici na konci segmentu. Jediný genderový rozdíl v používání Dc sledu se tedy zdá být u M3.

Množství Ar rytmického sledu převládá u všech kombinací s M na konci segmentu. U kombinací s Ž převládá pozice na konci segmentu pouze u M3 a M2, kdežto u M1 převládá v pozici na začátku/uvnitř segmentu.

U zdvojených rytmů nelze nalézt mezi M a Ž žádné shodné tendence, nicméně jejich výskyt je velice malý, proto mohou být procentní údaje zkreslené. U M3 v kombinaci s M je shodný padesátiprocentní výskyt na začátku/uvnitř segmentu i na jeho konci. U M3 a M2 v kombinaci s Ž dochází k převážnému výskytu těchto sledů v pozici na začátku/uvnitř segmentu. U M2 v kombinaci s M převažuje výskyt v pozici na konci segmentu. U M1 se u kombinace s M vyskytuje převážná část segmentů na začátku/uvnitř segmentu, u kombinace s Ž je tomu naopak, většina se vyskytuje na konci segmentu.

Tabulka 45: Pozice rytmických sledů v kólech M

M3 + M	Ac	Dc	Ar	zdvojené rytmy
začátek/vnitřek	64,6%	66,1%	40,3%	50%
konec	35,4%	33,9%	59,8%	50%
M3 + Ž				
začátek/vnitřek	60%	49%	29,8%	77,8%
konec	40%	51%	70,2%	22,2%
M2 + M				
začátek/vnitřek	61,3%	40,7%	45%	16,7%
konec	38,7%	59,3%	55%	83,3%
M2 + Ž				
začátek/vnitřek	58,7%	47,3%	46,6%	41,7%
konec	41,3%	52,8%	53,4%	25%
M1 + M				
začátek/vnitřek	51,5%	59,2%	45,4%	66,7%
konec	48,5%	40,8%	54,6%	33,3%
M1 + Ž				
začátek/vnitřek	67,6%	68,5%	55,7%	41,7%
konec	32,4%	31,5%	44,4%	58,3%

U M dochází u změny partnera v dialogu v těch případech, kde je možné uvažovat o blízkosti naměřených hodnot, zhruba v polovině případů k blízkosti mezi střední generací M2 a mladší generací M1 a v polovině případů k blízkosti naměřených hodnot mezi střední generací M2 a starší generací M3.

3.3.6 Změna partnera v dialogu: souhrn

V podstatě v celé výše uvedené kapitole 3.3 Partner v dialogu jsem popisovala konkrétní změny, které nastaly u jednotlivých generací mluvčích rozdílných genderů v kombinaci s partnery v dialogu, kteří se mezi sebou liší právě věkem a genderem. Těchto možných kombinací mluvčích je velké množství, celkem jich je dvanáct, proto je tato kapitola poměrně obsáhlá. V podkapitolách 3.3.4 Změna partnera v dialogu a její vliv na ženy a 3.3.5 Změna partnera v dialogu a její vliv na muže jsem tyto tendence a změny, které se objevovaly v jednotlivých zkoumaných prozodických jevech, shrnula, přičemž jsem zachovala členění na mluvčí muže a mluvčí ženy. V této následující kapitole shrnu všechny tendence v co nejobecnějším měřítku, tedy vlivu genderu a věku partnera v dialogu na řeč zkoumaného mluvčího.

Poměr množství vzniklých tendencí a změn je u obou genderů vyrovnaný, okolo jednoho sta změn, nedá se tedy říci, že by některý z genderů byl k ovlivnění partnerem v dialogu náchylnější nebo naopak vůči ovlivnění odolnější.

Všechny výše popisované změny jsem spočítala a rozčlenila v závislosti na tom, zda se jedná o změny způsobené věkem, nebo genderem partnera v dialogu, a tak jsem získala následující souhrnné tabulky, které dokládají procentní podíl vlivu genderu a věku ve všech analyzovaných změnách a tendencích.

Tabulky 46 a 47: Vliv věku a genderu

Ž (+ Ž)		M (+ M)	
věk	50%	věk	45,3%
gender	50%	gender	54,7%
Ž (+ M)		M (+ Ž)	
věk	45,3%	věk	34,7%
gender	54,7%	gender	65,3%
ŽENY celkem (+ Ž, M)		MUŽI celkem (+ M, Ž)	
věk	47,6%	věk	40,2%
gender	52,4%	gender	59,8%

Vidíme, že u M u obou genderových kombinací M i Ž a u Ž u kombinace s M dochází k převaze změn způsobených genderem nad změnami způsobenými věkem partnera v dialogu. U Ž v kombinaci s Ž je podíl změn způsobených genderem a změn způsobených věkem vyrovnaný. V celkovém souhrnu ovlivnění věkem a genderem u M a u Ž je tak vždy vyšší procento vzniklých změn na straně genderu partnera v dialogu. U Ž je převaha vlivu genderu pouze necelých 5 %, kdežto u M je podíl genderu vůči věku vyšší o téměř 20 %, gender partnera v dialogu má tedy na M mnohem větší vliv než na Ž.

Zároveň lze konstatovat, že v dialogu mluvčích stejných genderů (Ž + Ž, M + M) je rozdíl mezi množstvím změn způsobených genderem partnera v dialogu a množstvím změn způsobených věkem partnera v dialogu vždy menší (u Ž 0 %, u M 9,4 %), než u dialogů mluvčích s mluvčími genderu opačného (u Ž 9,4 %, u M 30,6 %). Podíl změn způsobených genderem partnera v dialogu je vůči podílu změn způsobených jeho věkem vždy vyšší u kombinace s partnerem opačného genderu (u Ž o 4,7 %, u M o 10,6 %). Z toho je možné usuzovat, že partner opačného genderu vždy v dialogu mluvčího ovlivňuje větší měrou, než partner stejného genderu.

Celkový podíl změn způsobených věkem partnera v dialogu je 44 %, celkový podíl změn způsobených genderem partnera v dialogu je 56 %. Proto je tedy možné tvrdit, že gender partnera v dialogu ovlivňuje prozodickou realizaci řeči zkoumaných mluvčích ve větší míře než věk partnera v dialogu.

3.3.7 Vliv změny partnera v dialogu na prozodii

Co se týká skutečnosti, příslušníci kterého genderu jsou v dialogu dominantnější, většina studií se shoduje v tom, že dominantnějším genderem jsou muži, a to zejména ve smíšených dialozích.²²¹

Pro rozbor toho, zda se objevují takové rozdíly v prozodii, které by mohly být interpretovány jako rozdíly způsobené změnou partnera v dialogu, použiji výsledky analýzy korpusu shrnuté v předešlé kapitole 3.3.6 Změna partnera v dialogu: souhrn. Nebudu zde z důvodu zřetelnosti rozebírat jednotlivé prozodické jevy, všechny proběhnuvší změny jsou uvedeny v předchozích kapitolách.

Celkový počet změn, ke kterým dochází, je u obou genderů stejný, nelze tedy konstatovat, že obecně je jeden z genderů ovlivnitelnější než druhý. Toto zjištění tedy rozporuje teorii uváděnou v literatuře. V čínštině v rovině prozodie jsou muži partnerem v dialogu ovlivňováni stejnou měrou jako ženy.

Z výsledků výzkumu plyne, že převažuje ovlivnění genderem nad ovlivněním věkem partnera v dialogu. Gender tedy mluvčí ovlivňuje více než věk. Více se genderem (a tedy analogicky méně věkem) nechávají ovlivňovat muži než ženy.

Mluvčí muži i ženy se v dialogu se stejným genderem nechávají ovlivňovat partnerovým věkem a genderem ve srovnatelnější míře než v dialogu smíšeném, kde dochází právě k většímu ovlivňování genderem než věkem. Muž v dialogu se ženou, je tedy ovlivněn jejím opačným genderem více než v případě dialogu s jiným mužem (analogicky toto platí u dialogu ženy s mužem). Zatímco tedy v dialogu shodných genderů dochází k téměř srovnatelnému ovlivnění věkem a genderem partnera, ve smíšeném dialogu se mluvčí nechávají více ovlivňovat právě genderem partnera.

K největšímu ovlivnění genderem dochází u mužů v dialogu se ženami, kde ovlivnění genderem převažuje nad ovlivněním věkem o více než 30 %. Žena tedy v čínštině v rovině prozodie muže ovlivňuje zásadní měrou, což je opět v rozporu s obecně přijímanou premisou, že muž je dominantním mluvčím v dialogu. Zároveň to opět potvrzuje tu skutečnost, že ženy

²²¹ Fasold 1990: 109; Xia 2013: 1488-1489.

jsou konzervativnější, více se drží standardní realizace, a tak se nenechávají v takové míře ovlivňovat jinými vlivy.

K zjištění a fundovanému posouzení toho, o jaký typ změn v prozodické rovině se jedná, bude pravděpodobně potřeba nahrát a analyzovat větší reprezentativní vzorek řeči mluvčích. Především by bylo vhodné vyzkoumat, zda se jedná o změny takové, kde se prozodické jevy řeči zkoumaného mluvčího přizpůsobují prozodickým jevům řeči jeho partnera, či zda pouze dochází k tomu, že mluvčí je vlivem řeči partnera „vykolejen“ ze své standardní prozodické realizace a dochází ke změnám neuspořádaným. Tedy na konkrétním příkladu značného ovlivnění muže ženou ve smíšeném dialogu je možno spekulovat o tom, zda se jedná o příklon muže ke standardnější prozodické realizaci řeči pod vlivem ženy, či zda se například jedná o ještě větší odchýlení od standardu v rámci snahy se nějak společensky vůči ženě vymezit či se odlišit.

V této práci je na základě analýzy dokázáno, že ke změnám v závislosti na partnerovi v dialogu dochází, že se jedná o vlivy věku, genderu či vliv obou. Zároveň je uvedeno v jaké míře a u kterého z genderů se tyto změny především vyskytují. V předchozích kapitolách této práce 3.3.4 Změna partnera v dialogu a její vliv na ženy a 3.3.5 Změna partnera v dialogu a její vliv na muže jsou popsány změny, ke kterým došlo v tomto vzorku. Aby bylo možné tyto změny lépe popsat a zobecnit, bude potřeba další analýza vzorku většího rozsahu.

4 Závěr

Tato práce si kladla za cíl zjistit, zda se v prozodické rovině moderní čínštiny vyskytují jevy, které jsou ovlivněny věkem a genderem mluvčích, a zda mezi těmito dvěma faktory dochází ke korelaci. Vytvořila jsem proto korpus dialogických nahrávek rodilých mluvčích čínštiny, k jehož analýze jsem použila v českém prostředí tradiční metodologii O. Švarného. Soustředila jsem se na zkoumání počtu slabik a počtu iktů v segmentu, výskytu různých stupňů prominence slabik, rychlosti řeči, průměrné délky kól a segmentů, frekvence výskytu různých typů rytmických sledů a jejich pozice v kólech.

Svůj výzkum jsem se rozhodla rozčlenit na tři základní směry, ve kterých lze zkoumat vlivy na prozodickou realizaci řeči. Prvním z nich byl výzkum rozdílů mezi generacemi, tedy vliv věku mluvčích, druhým výzkum rozdílů mezi gendery a třetím výzkum vlivu změny partnera v dialogu. Ve všech částech jsem postupovala od jednotlivých změn k jejich širšímu zobecňování a následně jsem je usouvztažnila s tezemi týkajícími se vlivu genderu a věku. Zde souhrnně uvedu nejvýraznější výsledky výzkumu v jednotlivých částech.

Vliv věku mluvčích na prozodickou realizaci a její změny je možné v souladu s Labovovou *apparent time hypothesis* interpretovat jako důkaz probíhající jazykové změny. Jako ideální se tak jeví právě zkoumání rozdílů mezi generacemi. Všechny naměřené tendence zde uvádím, stejně jako v celé práci, od starší generace ke generaci mladší.

Z hlediska počtu slabik v segmentu je jedinou tendencí, která se v souvislosti se změnou věku objevuje, pokles množství jednoslabičných segmentů. Co se týká iktů v segmentu, dochází k poklesu množství jednoiktových a recipročnímu nárůstu množství dvojiktových segmentů. Potvrzuje se tím i Švarného teze, že množství jednoiktových segmentů má větší převahu nad segmenty dvojiktovými či víceiktovými v pomalejší řeči, neboť průměrná rychlost řeči byla naměřena nejnižší u starší generace a nejvyšší u mladší generace. Ke změně dochází i v oblasti průměrné délky segmentu, která stoupá spolu s klesajícím věkem mluvčích, což dokládá pravdivost tvrzení, že délka segmentů je závislá na tempu řeči. Průměrná délka kól na rozdíl od průměrné délky segmentu vlivem věku zasažena není.

Na poli frekvence výskytu typů rytmických sledů dochází k celkovému nárůstu množství akronymického rytmického sledu a k celkovému poklesu *descendentního* a *zdvojeného* rytmického sledu. Nejfrekventovanějším sledem je u starší generace rytmický sled *descendentní* a u generace střední a mladší rytmický sled akronymický. Co se týká pozice rytmických sledů v kólech, dochází u *descendentního* sledu k přechodu od převládající pozice na začátku/uvnitř kól k převládající pozici na konci kól a u akronymického sledu k pomalému přechodu od převládající pozice na konci kól k převládající pozici na začátku/uvnitř kól.

V oblasti stupňů prominence slabik dochází k úbytku množství slabik plně tónických neiktových a atonických atónových a naopak k nárůstu množství slabik oslabeně tónických iktových. Tyto údaje nepřinášejí informace o tom, že by docházelo k systematickým změnám v rámci hierarchie přízvukové prominence slabik, nicméně pokud se na věc podíváme z obecnějšího úhlu pohledu, zjistíme, že mezi generacemi dochází k poměrně zásadním změnám. Pokud přízvukové prominence shrneme do tří obecnějších kategorií: slabiky s plným tónem, slabiky s oslabeným tónem a slabiky atonické, zjistíme, že zde dochází k postupnému úbytku slabik s plným tónem a recipročně k postupnému nárůstu slabik s oslabeným tónem. Množství slabik atonických se udržuje na podobné hladině výskytu. Pokud navíc budeme dle doporučení sociolingvistů za výchozí úroveň, tedy kontrastní měření v jiném čase, ke kterému je možné naměřená data vztáhnout, považovat měření Švarného a Ruskové, zjistíme, že tato data do výsledků výzkumu zcela zapadají. V mém výzkumu provádím měření výsledků starší generace G3, střední generace G2 a mladší generace G1, přičemž výsledky Švarného a Ruskové lze považovat za výsledky naměřené u ještě starší generace G4. Lze tedy konstatovat, že v průběhu čtyř generací dochází v moderní čínštině k postupnému trendu ubývání plných tónů slabik a přibývání oslabených tónů slabik, resp. že z části slabik s plným tónem se stávají slabiky s tónem oslabeným. Zároveň ve svém výzkumu predikuji na základě pravděpodobnosti i výsledky budoucí generace G0, takže v podstatě získáváme doložené výsledky čtyř generací a předpokládaný výsledek jedné následující generace. Pokud se podaří tento výzkum za stejných podmínek v časovém horizontu ideálně dvaceti let zopakovat, bylo by možné tuto interpretaci potvrdit (nebo vyvrátit) a bylo by také možné potvrdit zatím pouze predikované výsledky současné budoucí generace G0 a analogicky jako v současném výzkumu predikovat výsledky nové budoucí generace (v současné terminologii jakási G-1).²²² Získali bychom tedy doložené výsledky pěti generací a predikci výsledků generace šesté. Nabízí se zde tedy ideální budoucí pokračování tohoto výzkumu, jehož dosavadní výsledky jsou pro moderní čínštinu jako pro tónový jazyk poměrně zásadní, neboť pokud by se situace v užívání tónů vyvíjela stejným způsobem jako dosud, mohla by čínština v budoucnu o své plné tóny přijít.

Vliv genderu mluvčích na prozodickou realizaci řeči jsem zkoumala u jednotlivých generací a následně shrnula na rozdíly mezi muži a ženami obecně. Ze sociolingvistických charakteristik řeči mužů a žen plyne, že ženy se více přidrží standardní realizace než muži, proto je možné v mém výzkumu považovat řeč žen za výchozí bod a řeč mužů za odchylovající se variantu.

²²² Samozřejmě by bylo nutné přehodnotit označení generací tak, aby opět predikovaná generace měla označení G0, resp. současná generace G1 označení G2 atd.

Z hlediska počtu slabik v segmentu dochází mezi muži a ženami k jedinému významnějšímu rozdílu, a to je větší převaha používání dvojslabičných segmentů u žen a trojslabičných segmentů u mužů. Zároveň dochází k tomu, že se u mužů množství dvojslabičných a trojslabičných segmentů téměř vyrovnává, kdežto u žen je mezi těmito dvěma kategoriemi větší rozestup. U počtu iktů v segmentu dochází k používání více jednoiktových segmentů u žen a naopak více dvojiktových segmentů u mužů. Průměrná rychlost řeči je téměř shodná u obou genderů. Nepotvrzuje se zde tedy tvrzení, že větší převaha jednoiktových segmentů nad dvojiktovými je v pomalejší řeči. Gender rovněž nemá větší vliv na délku kól a segmentů, protože rozdíly jsou zde mezi muži a ženami minimální.

Na poli frekvence výskytu typů rytmických sledů ženy používají větší množství descendentních a zdvojených rytmických sledů než muži a muži naopak větší množství ascendentních a akronymických rytmických sledů než ženy. Nejfrekventovanějším rytmickým sledem je u žen sled descendentní a u mužů sled akronymický. Co se týká pozice rytmických sledů v kólech, k rozdílu mezi muži a ženami dochází u ascendentních a zdvojených sledů. Ascendentní rytmy převažují u žen na konci kól (i když se jedná o převahu minimální), kdežto u mužů na jejich začátku/uvnitř (zde je převaha značná), zdvojené rytmy převažují u žen na začátku/uvnitř kól a u mužů na konci kól. Sociolingvistická literatura uvádí, že ženy na rozdíl od mužů používají stoupavou intonaci i v oznamovacích větách, čímž dávají najevo jistou umírněnost či nejistotu. V případě čínštiny je aplikovatelnost tohoto tvrzení komplikována interakcí intonace s tóny, ale zřejmě je i zde možné uvažovat o tomto tvrzení jako o příčině většího výskytu ascendentních rytmických sledů v pozici na konci kól u žen.

Co se týká stupňů prominence, objevuje se u žen tendence k používání většího množství méně prominentních slabik než u mužů (jedná se o oslabeně tónické slabiky iktové i neiktové a atonické slabiky neutralizované i atónové). Pokud stejně jako u vlivu věku shrneme přízvukové prominence do tří obecnějších kategorií: slabiky s plným tónem, slabiky s oslabeným tónem a slabiky atonické, zjistíme, že ženy používají více než muži slabik se slabší prominencí, tedy slabik s oslabeným tónem nebo slabiky atonické, a muži naopak používají více slabik s plným tónem. Muži tedy mluví více přízvučně, důrazněji.

Vliv změny partnera v dialogu na prozodickou realizaci řeči se může projevit jako důsledek vlivu věku tohoto partnera nebo jako důsledek vlivu jeho genderu, případně pak vliv obou faktorů. Celkově je možno na základě výsledků analýzy konstatovat, že oba gendery jsou v rovině prozodie ovlivňovány změnou partnera zhruba stejnou měrou. Dalším zjištěním plynoucím z analýzy je fakt, že gender partnera ovlivňuje mluvčího větší měrou než jeho věk. Gender partnera v dialogu více ovlivňuje muže a jeho prozodickou realizaci řeči, ženy tak stále

zůstávají věrny svému řečovému standardu. K největšímu ovlivnění genderem dochází u mužů v dialogické kombinaci se ženami. Toto by rovněž mohlo být zjištěním, které je v rozporu s tvrzením, že dominantním mluvčím v dialogu je muž, záleží ovšem také na tom, o jaký typ změn se jedná. V dialozích dvou mluvčích stejného genderu ovlivňují věk a gender realizaci řeči u zkoumaných mluvčích zhruba srovnatelnou měrou. Pokud se ale jedná o dialogy dvou mluvčích náležejících k rozdílným genderům, pak tento odlišný gender partnera ovlivňuje mluvčí více než jeho věk.

Nejdůležitějšími závěry z analýzy vlivu partnera v dialogu na prozodickou realizaci tak jsou zjištění, že gender ovlivňuje mluvčí větší měrou než věk, že oba gendery jsou ovlivňovány zhruba stejnou měrou a že opačný gender ovlivňuje mluvčí více než gender shodný.

Konkrétní změny v prozodických jevech, ke kterým dochází kvůli změně partnera v dialogu, zde neuvádím, protože pro tento účel bude zřejmě nutné sestavit a analyzovat rozsáhlejší korpus. Jevy, které se objevily v analýze tohoto korpusu, by samozřejmě bylo možné sumarizovat, ale myslím si, že by to nebylo vhodné, neboť se nejedná o jednoznačné výsledky. Domnívám se, že příčinou je poměrně malý rozsah této části korpusu, přece jen se vždy jedná pouze o dva mluvčí v každé dialogické kombinaci. Proto se zde otevírá nová možnost rozšíření současného výzkumu, které se tak stane východiskem pro bádání další, jehož cílem bude získat rozsáhlejší korpus dialogických kombinací. Rovněž bude vhodné na rozsáhlejším korpusu vyzkoumat, zda se jedná o změny prozodické realizace toho typu, kdy se mluvčí přizpůsobuje řeči svého partnera v dialogu, či zda se jedná o změny neuspořádané, kdy je mluvčí partnerem v dialogu vyveden ze své standardní realizace řeči a dochází k jejím obměnám. Jednou z výzkumných otázek tak může například být, zda se muž v dialogu se ženou nechává ovlivnit její standardnější realizací řeči k rovněž standardnější realizaci, či zda naopak dochází k jeho snaze se proti standardní realizaci ještě ostřeji vymezit.

Dalším možným pokračováním tohoto výzkumu je už zmiňovaná analýza korpusu již nahraných monologů. Z této analýzy monologů by mohlo vzejít potvrzení výsledků, které vyplývají z této práce. Samozřejmě bude také vhodné pokusit se interpretovat prezentované výsledky s pomocí poznatků o čínské kultuře, z pozic kulturní a sociální antropologie. Cílem této práce bylo zjistit, zda dochází k rozdílům a změnám v rovině prozodie řeči. Dalším následujícím stupněm by mohla být interpretace těchto zjištění.

Summary

The situation around prosody of modern standard Chinese language is relatively complicated, the four lexical tones, intonation and accent are mutually influenced. Formerly prosody was a part of a language which was not researched as much as other parts even though it is worth it. Nowadays there is a lot of research mostly into text-to-speech synthesis and speech analysis and this research is closely connected with technical progress. This thesis perseveres in the Czech background traditional theory established by prof. Oldřich Švarný. Švarný invented and developed the system of prosodic transcription of texts which enable us to describe the prosodic features as the hierarchy of syllable prominence, number of ictuses, average length of prosodic words and phrases, different types of rhythmical sequences etc.

Research presented in this thesis is based on Švarný's prosodic theory and employs his research methodology. The sociolinguistic perspective is based on the connection of the prosodic theory with sociolinguistics theory, especially with two main factors, the age and gender of the speakers. The initial hypothesis is that there are differences in prosodic realization of speech and these differences are caused by different age and gender of the speakers. The goal of my thesis is to find out the correlation between the age and gender of the speakers and the prosodic realization of their speech.

For the purposes of the research a corpus of audio recordings of native speakers was designed and these recordings were converted to the written transcript, the used tool was prosodic transcription. This provided the whole required material for analysis.

The corpus materials are short situational dialogues, which are completely new, because Švarný used only monologues in his research. The texts were prepared in advance, but the respondents were familiar with them and they were pushed to make changes to make the speech natural. The main criterion for choosing the respondents was that they all had to be born in Beijing and have to be Beijing residents. This criterion was designed because the modern colloquial Chinese pronunciation is based on the Beijing dialect, therefore respondents from other parts of China could distort the results. The respondents were found randomly or by the snowball sampling and they were recorded in their natural background. All respondents were divided into groups according to their gender and age. Two gender categories and three age categories were created. Gender categories were male and female and age categories were respondents of younger, middle-aged and older generation. In the corpus of dialogue recordings there were combinations of respondents of different age and gender, then 21 possible combinations were recorded. Recorded corpus was sorted out and lower quality

recordings and unnatural speech were discarded. Finally, the corpus contains speech of 70 respondents and is 23.2 minutes long.

The main part of the thesis is analysis, where the transcribed texts are viewed from three different points. The first one is the influence of the age of the speakers, the second one is the influence of the gender of the speakers and the third one is the influence of the dialogue partner change. All prosodic features are analyzed and accompanied with clearly arranged graphs and tables. The whole chapter on analysis goes from single features to their generalization.

The results of the analysis clearly shows that age, gender and the dialogue partner change have an influence on the prosodic realization of speech. The results from the first part examining the correlation of the age and prosodic realization of speakers, viewed from the oldest generation to the youngest generation, are e. g. decrease of the number of one ictus prosodic words, increase of the number of acronymic rhythmical sequences, decrease of the number of descendent and reduplicated sequences and the decrease of the number of full tone syllables and reciprocal increase of the number of weakened tone syllables etc. If the research is repeated identically after a longer time period, which is highly required, the validity of the interpretation of the present results will be confirmed. The results from the second part focused on the correlation between gender and prosodic realization shows e. g. that females use more one ictus prosodic words than males, the average speed of speech is similar, females use more descending and reduplicated rhythmical sequences than males, females use more weakened tone syllables than males do etc. The results from the third part focused on the correlation between the dialogue partner change and prosodic realization also shows specific changes, but to prove them responsibly a wider corpus is needed. These facts are disprovable. The prosodic realization of both genders is influenced by the dialogue partner change almost to the same degree. The gender of the dialogue partner has wider influence on prosodic realization than their age and the gender which is more influenced in this case is male, especially if the dialogue partner is female. As it is already mentioned above, if the research is repeated ideally in twenty years, the interpretation of its results will be proved and it will be possible to extend the research time period.

Anotace

Název práce: Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy

Autor: Zuzana Pospěchová

Katedra: Katedra obecné lingvistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

Školitel: doc. Mgr. David Uher, Ph.D.

Počet znaků: 316 834

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 197

Klíčová slova: prozodie čínštiny, prozodická transkripce čínštiny, gender, věk, sociolingvistika

Prozodie je v moderní hovorové čínštině jevem, který má v realizaci řeči značný vliv. Tato práce se zabývá prozodickými rysy, a to s využitím v českém prostředí tradiční metodologie prof. Oldřicha Švarného. Jedná se konkrétně o zkoumání počtu slabik v segmentu, přízvukových prominencí, počtu iktů v segmentu a rychlosti řeči, průměrné délky kól a segmentů, frekvence výskytu rytmických sledů různých typů a jejich pozice v kólech. Cílem této práce je zjistit, jaký vliv mají na výše uvedené prozodické rysy sociolingvistické faktory genderu a věku mluvčích. Mluvčí jsou tedy rozděleni do kategorií právě podle těchto dvou kritérií. K analýze je využit korpus dialogických textů, které jsou transkribovány pomocí prozodické transkripce. Prozodické rysy a jejich změny lze zkoumat ze tří úhlů pohledu: vliv věku mluvčích, vliv genderu mluvčích a vliv partnera v dialogu a jeho záměny. Z analýzy korpusu vyplývá, že ve všech třech zkoumaných oblastech gender a věk vliv na prozodickou realizaci řeči mají.

Seznam literatury

- ABERCROMBIE, David. *Studies in Phonetics and Linguistics*. London: Oxford University Press, 1965. 151 s.
- ASHBY, Michael a MAIDMENT, John. *Úvod do obecné fonetiky*. Přel. Tomáš Duběda. Praha: Karolinum, 2015. 194 s.
- ATTANÉ, Isabelle. Being a Woman in China Today: A Demography of Gender. *China Perspectives*. 2012, **4**, s. 5-15.
- BALKÓ, Ilona. *Časová modulace souvislé řeči jako objekt fonetického experimentu*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2010. 118 s.
- BALL, Martin J. *The Routledge Handbook of Sociolinguistics Around the Word*. New York: Routledge, 2010. 428 s.
- BALL, Martin a MÜLLER, Nicole. *Research Methods in Clinical Linguistics and Phonetics. A Practical Guide*. Oxford: Wiley-Blackwell, 2013. 330 s.
- BAO, Zhiming. *The Structure of Tone*. New York: Oxford University Press, 1999. 364 s.
- BERNARD, Jessie. *The Sex Game*. New Jersey: Prentice-Hall, 1972. 372 s.
- BITCHENER, John. *Writing an Applied Linguistics Thesis or Dissertation: A Guide to Presenting Empirical Research*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010. 176 s.
- BÖTTGER, Walter. *Kultura ve staré Číně*. Praha: Panorama, 1984. 224 s.
- BROUWER, Dédé, GERRITSEN, Marinel a DE HAAN, Dorian. Speech Differences between Women and Men: On the Wrong Track? *Language in Society*. 1979, **8**(1), s. 33-50.
- CAO, Jianfen. Prediction of Prosodic Organization Based on Grammatical Information. *Journal of Chinese Information Processing*. 2003, **17**, s. 41-46.
- CAO, Jianfen 曹剑芬. *Xiandai Yuyin Yanjiu yu Tansuo 《现代语音研究与探索》 [Moderní fonetické výzkumy a bádání]*. Beijing: Shangwu Yinshuguan, 2007. 415 s.
- CAO, Wen 曹文. *Hanyu Yuyin Jiaocheng 《汉语语音教程》 [Kurz fonetiky čínštiny]*. Beijing: Beijing Yuyan Wenhua Daxue Chubanshe, 2002. 187 s.
- CAO, Wen 曹文. *Xiandai Hanyu Yuyin Dawen 《现代汉语语音答问》 [Otázky a odpovědi o moderní čínské fonetice]*. Beijing: Beijing Daxue Chubanshe, 2010. 165 s.
- CEN, Qixiang 岑麒祥. *Yuyinxue Gailun 《语音学概论》 [Úvod do fonetiky]*. Beijing: Shangwu Yinshuguan, 2003. 332 s.
- CLARK, John a YALLOP, Colin. *An Introduction to Phonetics and Phonology*. 3rd Edition. Blackwell Publishers, 1995. 504 s.

- COATES, Jennifer. *Women, Men and Language*. 3rd edition. Edinburgh: Pearson Linguistics, 2004. 245 s.
- COOK, Norman D. *Tone of Voice and Mind: The Connections between Intonation, Emotion, Cognition and Consciousness*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2002. 304 s.
- COULMAS, Florian. *The Handbook of Sociolinguistics*. Oxford: Wiley-Blackwell, 1998. 554 s.
- COUPER-KUHLEN, Elizabeth a SELTING, Margaret. *Prosody in Conversation*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996. 472 s.
- CRUTTENDEN, Alan. *Intonation*. 2nd Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 220 s.
- ČERNÝ, Jiří. *Dějiny lingvistiky*. Olomouc: Votobia, 1996. 517 s.
- ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico, 1998. 248 s.
- ČERNÝ, Jiří a HOLEŠ, Jan. *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky*. Praha: Libri, 2008. 739 s.
- ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999. 255 s.
- DAI, Qingsha 戴庆厦. *Yuyan Diaocha Jiaocheng 《语言调查教程》 [Pojednání o lingvistickém výzkumu]*. Beijing: Shangwu Yinshuguan, 2013. 360 s.
- DEFRANCIS, John. *Beginning Chinese*. 2nd Revised Edition. New Haven: Yale University Press, 1976. 601 s.
- DOKULIL, Miloš. *Mluvnice češtiny. Díl 1. Fonetika. Fonologie. Morfonologie a morfemika. Tvoření slov*. Praha: Academia, 1986. 566 s.
- DONG, Jinyu. Study on Gender Differences in Language Under the Sociolinguistics. *Canadian Social Science*. 2014, **10**(3), s. 92-96.
- DU, Qing 杜青. *Putonghua Yuyinxue Jiaocheng 《普通话语音学教程》 [Kurz fonetiky standardní čínštiny]*. Beijing: Zhongguo Guangbo Dianshi Chubanshi, 2009. 227 s.
- DU, Shanshan a CHEN Ya-chen. *Women and Gender in Contemporary Chinese Societies: Beyond Han Patriarchy*. New York: Lexington Books, 2011, 252 s.
- DUANMU, San. *The Phonology of Standard Chinese*. Second Edition. Oxford: University Press, 2007. 361 s.
- DUANMU, San. *Syllable Structure. The Limits of Variation*. New York: Oxford University Press, 2010. 275 s.
- DUBĚDA, Tomáš. *Jazyky a jejich zvuky: univerzálie a typologie ve fonetice a fonologii*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 230 s.

- DUBOIS, Sylvie a HORVATH, Barbara M. Let's Tink About Dat: Interdental Fricatives in Cajun English. *Language Variation and Change*. 1998, **10**, s. 245-261.
- DURANTI, Alessandro. *Linguistic Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 422 s.
- DVONČOVÁ, Dagmar. *Fyziologická fonetika*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1980. 156 s.
- ECKERT, Penelope. The Whole Woman: Sex and Gender Differences in Variation. *Language Variation and Change*. 1989, **1**, s. 245-267.
- ECKERT, Penelope a MCCONNELL-GINET, Sally. *Language and Gender*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 366 s.
- ECKERT, Penelope. Three Waves of Variation Study: The Emergence of Meaning in the Study of Sociolinguistic Variation. *Annual Review of Anthropology*. 2012, **41**, s. 87-100.
- ERHART, Adolf. *Základy jazykovědy*. Praha: SPN, 1984. 187 s.
- FAN, Carol C. Language, Gender, and Chinese Culture. *International Journal of Politics, Culture, and Society*. 1966, **10**(1), s. 95-114.
- Fangyan diaocha zibiao 《方言调查字表》 [Tabulky k výzkumu dialektů]*. Beijing: Shāngwù Yīnshuguan, 1988. 82 s.
- FANT, G., FUJISAKI, H. a SHEN, J. *Xiandai Yuyinxue Qianyan Wenji 《现代语音学前沿文集》 [Přední práce moderní fonetiky]*. Beijing: Shangwu Yinshuguan, 2009. 401 s.
- FARRIS, Catherine. Gender and Grammar in Chinese: With Implications for Language Universals. *Modern China*. 1988, **14**(3), s. 277-308.
- FASOLD, Ralph. *The Sociolinguistics of Language*. Oxford: Wiley-Blackwell, 1990. 356 s.
- FLETCHER, Harvey. *Speech and Hearing in Communication*. First edition. New York: D. Van Nostrand, 1953. 461 s.
- FOLEY, William A. *Anthropological Linguistics. An Introduction*. Oxford: Blackwell Publishing, 1997. 495 s.
- GAJDOŠ, Ľuboš. The Discrepancy Between Spoken and Written Chinese - Some Methodological Notes. *Studia Orientalia Slovaca*. 2011, **10**(1), s. 155-159.
- HAAS, Adelaide. Male and Female Spoken Language Differences: Stereotypes and Evidence. *Psychological Bulletin*. 1979, **86**(3), s. 616-626.
- HAAS, Mary R. Men's and Women's Speech in Koasati. *Language*. 1944, **20**(3), s. 142-149.
- HÁLA, Bohuslav. *Fonetika v teorii a praxi*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975. 482 s.

- HAMMARSTRÖM, Göran. *Linguistic Units and Items*. Berlin: Springer-Verlag, 1976. 131 s.
- HARDEMAN, Kate. *Gender and Second Language Style: American Learner Perceptions and Use of Mandarin SAJIAO*. Manoa, 2013. PhD. Thesis. University of Hawaii.
- HAYES, Bruce. *Metrical Stress Theory. Principles and Case Studies*. Chicago: The University of Chicago Press, 1995. 455 s.
- HE, Qun 贺群. *Shehui Yuyanxue Gangyao 《社会语言学纲要》 [Přehled sociolingvistiky]*. Beijing: Minzu Chubanshe, 2012. 313 s.
- HENDL, Jan et al. *Statistika v aplikacích*. Praha: Portál, 2014. 456 s.
- HO, Aichen. Intonation Variation in a Mandarin Sentence for Three Expressions: Interrogative, Exclamatory and Declarative. *Phonetica*. 1977, **34**, s. 446-456.
- HOCKETT, Charles. Age-Grading and Linguistic Continuity. *Language*. 1950, **26**(4), s. 449-457.
- HOLMES, Janet a MEYERHOFF, Miriam. *The Handbook of Language and Gender*. Oxford: Blackwell, 2003. 778 s.
- HOOSAIN, Rumjahn. *Psycholinguistic Implications for Linguistic Relativity: A Case Study of Chinese*. New Jersey: Psychology Press, 1991. 216 s.
- HOWIE, John Marshall. *Acoustical Studies of Mandarin Vowels and Tones*. New York: Cambridge University Press, 2010. 308 s.
- HU, Mingyang. Feminine Accent in the Beijing Vernacular: A Sociolinguistic Investigation. *Journal of the Chinese Language Teachers Association*. 1998, **26**(1), s. 49-54.
- HUANG, C. – T. James, LI, Y. -H. Audrey a SIMPSON, Andrew. *The Handbook of Chinese Linguistics*. Oxford: Wiley-Blackwell. 680 s.
- HUNTER, Alan a SEXTON, John. *Contemporary China*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1999. 240 s.
- HWA, Chen. Sex Differences in Frequency and Intensity in reading and Voice Range Profiles for Taiwanese Adult Speakers. *Folia Phoniatrica et Logopaedica*. 2007, **59**, s. 1-9.
- CHAMBERS, Jack a TRUDGILL, Peter. *Dialectology*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. 201 s.
- CHAMBERS, Jack. *Sociolinguistic Theory*. Oxford: Blackwell, 1995. 332 s.
- CHAN, Marjorie. Gender Differences in the Chinese Language: A Preliminary Report. In: *Proceedings of the Ninth North American Conference on Chinese Linguistics (NACCL-9)*. Los Angeles: University of California, 1997, **2**, s. 35-52.
- CHAO, Yuen Ren. *A Grammar of Spoken Chinese*. Berkeley: University of California Press, 1968. 847 s.

- CHAO, Yuen Ren. *Aspects of Chinese Sociolinguistics*. Stanford: Stanford University Press, 1976. 415 s.
- CHEN Songcen 陈松岑. Shaoxingshi Chengqu Putonghua de Shehui Fenbu ji qi Fazhan Qushi 《绍兴市城区普通话的社会分布及其发展趋势》 [Rozšíření standardní čínštiny ve společnosti a trend jejího rozvoje v Shaoxingu]. *Yuwen Jianshe*. 1990, **1**, s. 41-47.
- CHEN, Gang 陈刚. *Yindiao Zhexue 《音调哲学》 [Filozofie tónů]*. Nanjing: Jiangsu Renmin Chubanshe, 2013. 377 s.
- CHEN, Ping. *Modern Chinese: History and Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. 229 s.
- CHEN, Xiaoyun 陈晓云. *Putonghua Kouyu Jiaoji 《普通话口语交际》 [Komunikace v mluvené standardní čínštině]*. Wuhan: Huazhong Keji Daxue Chubanshe, 2011. 320 s.
- CHIN, Tsung. *Sound Systems of Mandarin Chinese and English: A Comparison*. LSASL 70. Lincom Publishers, 2006. 144 s.
- Chinese Language and Discourse*. TAO, Hongyin, ed. Amsterdam: John Benjamin Publishing Company, 2013, 4(2).
- CHRISTENSEN, Matthew Bruce. *Variation in Spoken and Written Mandarin Narrative Discourse*. Columbus, 1994. Ph.D. Thesis. Ohio State University.
- CHROMÝ, Jan. Přístupy ke zkoumání jazykové variace a česká jazyková situace. *Naše řeč*. 2014, **97**(1), s. 1-12.
- CHU, Min. The Uncertainty in Prosody of Natural Speech and Its Application in Speech Synthesis. *Journal of Chinese Information Processing*. 2004, **18**(4), s. 66-71.
- CHUANG, Tzu-i. The Power of Cuteness: Female Infantilization in Urban Taiwan. *Stanford Journal of East Asian Affairs*. 2005, **5**(2), s. 21-28.
- JIANG, Shaoyu 蒋绍愚. *Jindai Hanyu Yanjiu Gaiyao 《近代汉语研究概要》 [Přehled výzkumů o nové čínštině]*. Beijing: Beijing Daxue Chubanshe, 2005. 336 s.
- JIAO, Liwei 焦立伟. Xiandai Yuyinxue de fangxiang 《现代语音学的方向》 [Směry v moderní lingvistice]. *Yuyan jiaoxue yu yanjiu*. 2001, **2**, s. 41-46.
- JIAO, Liwei, RAN Qibin a SHI, Feng 焦立伟, 冉启斌 a 石锋. *Ershi shiji de Zhongguo Yuyinxue 《二十世纪的中国语音学》 [Fonetika v Číně ve 20. století]*. Taiyuan: Shuhai Chubanshe, 2004. 516 s.
- Journal of Chinese Linguistics, Monograph series No. 17. Tone, Stress and Rhythm in Spoken Chinese*. Trísková, Hana (ed.). Berkeley: University of California, 2001, 208 s.

- JUNG-PALANDRI, Angela. Gender and Sexism in Chinese Language and Literature. Sino-platonic Papers. In: Victor H. Mair (ed), *Schriftfestschrift: Essays on Writing and Language in Honor of John DeFrancis on His Eightieth Birthday*. Philadelphia: University of Pennsylvania Department of Oriental Studies, 1991, s. 167-170.
- KANE, Daniel. *Knížka o čínštině*. Přel. Lukáš Havlíček a kol. Mirošovice: DesertRose, 2009. 207 s.
- KOLMAŠ, Josef a MALINA, Jaroslav. *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie 21: Čína z antropologické perspektivy*. Brno: NAUMA, 2005. 475 s.
- KRÁL, Ábel a SABOL, Ján. *Fonetika a fonológia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1989. 392 s.
- KRÁL, Josef. *Řecká rhytmika. Sv. 1*. Praha: Jednota čes. filologů, 1890. 178 s.
- KRÁL, Josef. *Řecká a římská metrika. Sv. 2*. Praha: Jednota čes. filologů, 1890. 178 s.
- KRATOCHVIL, Pavel. *The Chinese Language Today*. Londýn: Hutchinson & CO, 1968. 199 s.
- KRČMOVÁ, Marie. *Úvod do fonetiky a fonologie pro bohemisty*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2006. 196 s.
- Kulturní tradice Dálného východu*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1980. 322 s.
- LABOV, William. The Social Motivation of a Sound Change. *Word*. 1963, **19**, s. 273-309.
- LABOV, William. *Language in the Inner City*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1972. 440 s.
- LABOV, William. *Principles of Linguistic Change. Volume 1: Internal Factors*. Oxford: Wiley-Blackwell, 1994. 664 s.
- LABOV, Willam. *The Social Stratification of English in New York City*. 2nd Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 498 s.
- LAKOFF, Robin. Language and Woman's Place. *Language in Society*. 1973, **2**(1), s. 45-80.
- LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ Dana. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. 368 s.
- LAVER, John. *Principles of Phonetics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. 736 s.
- LEHISTE, Ilse. *Suprasegmentals*. Cambridge (Massachusetts): The M. I. T. Press, 1970. 194 s.
- LI, Aijun. Chinese Prosody and Prosodic Labeling of Spontaneous Speech. In: *Proceedings of Speech Prosody. Aix-en-Provence, 2002*, s. 39-46.
- LI, Charles N. a THOMPSON, Sandra A. *Mandarin Chinese. A Functional Reference Grammar*. Berkeley: University of California, 1981. 691 s.

- LI, Rulong 李如龙. *Hanyu Fangyanxue* 《汉语方言学》 [Dialektologie čínštiny]. Beijing: Gaodeng Jiaoyu Chubanshe, 2007. 313 s.
- LI, Sijing 李思敬. *Yindiao* 《音调》 [Tóny]. Beijing: Shangwu Yinshuguan, 2012. 128 s.
- LIN, Tao 林焘. *Yuyin Tansuo Jigao* 《语音探索集稿》 [Nástin výzkumu zvukové složky řeči]. Beijing: Beijing Yuyan Xueyuan Chubanshe, 1990. 176 s.
- LIN, Tao 林焘. *Yuyinxue Jiaocheng* 《语音学教程》 [Kurz fonologie]. Beijing: Beijing Daxue Chubanshe, 1997. 208 s.
- LIN, Tao a CAO, Xianzhuo 林焘 a 曹先擢. *Putonghua he Beijinghua* 《普通话和北京话》 [Standardní čínština a Pekingština]. Beijing: Yuwen Chubanshe, 1999. 54 s.
- LIN, Yen-hwei. *The Sounds of Chinese*. New York: Cambridge University Press, 2007. 328 s.
- LIU, Fu 刘复. *Bijiao Yuyinxue Gaiyao* 《比较语音学概要》 [Nástin srovnávací fonetiky]. Beijing: Shangwu Yinshuguan, 2013. 184 s.
- LIU, Lunxin 刘纶鑫. *Yinyunxue Jichu Jiaocheng* 《音韵学基础教程》 [Základní kurz fonologie]. Beijing: Zhongguo Shehui Kexue Chubanshe, 2002.
- LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 128 s.
- LU, Yunzhong 鲁允中. *Qingsheng he Erhua* 《轻声和儿化》 [Lehký tón a erizace]. Beijing: Shangwu Yinshuguan, 2011. 192 s.
- LUO, Anyuan 罗安源. *Tianye Yuyinxue* 《田野语音学》 [Terénní fonetika]. Beijing: Zhongyang Minzu Daxue Chubanshe, 2000. 262 s.
- MACAULAY, Ronald. *Quantitative Methods in Sociolinguistics*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. 138 s.
- MANN, Susan L. *Gender and Sexuality in Modern Chinese History*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 256 s.
- MCCONNELL-GINET, Sally. Intonation in a Man's World. *Signs*. 1978, **3**(3), s. 541-559.
- MEYERHOFF, Miriam. *Introducing Sociolinguistics*. New York: Routledge, 2006. 368 s.
- MILROY, James a MILROY, Lesley. Linguistic change, social network and speaker innovation. *Linguistics*. 1985, **21**, s. 339-384
- MILROY, James. *Linguistic Variation and Change*. Oxford: Blackwell, 1992. 256 s.
- MILROY, Lesley a GORDON, Matthew. *Sociolingvistika: metody a interpretace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2012. 268 s.
- NAPOLI, Donna Jo. *Elements of Tone, Stress and Intonation*. Washington D. C.: Georgetown University Press, 1978. 173 s.

- NESPOR, Marina a VOGEL, Irene. *Prosodic Phonology*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007. 327 s.
- NUSSBAUM, Jon a COUPLAND, Justine. *Handbook of Communication and Aging Research*. New York: Routledge, 2004. 624 s.
- Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Díl 17, Median - Navarrete*. Praha: Paseka, 1999. 1078 s.
- PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny: s obecným úvodem do problematiky oboru*. Upr. vyd., dotisk. Praha: Karolinum, 1997. 366 s.
- PENG, Shu-hui, CHAN, Marjorie K. M., TSENG, Chiu-yu, HUANG, Tsan, LEE, Ok Joo a BECKMAN, Mary. Towards a Pan-Mandarin System for Prosodic Transcription. In: Sun-Ah Jun (ed), *Prosodic Typology: The Phonology of Intonation and Phrasing*. Oxford: Oxford University Press, 2006, 480 s.
- PÉPIOT, Erwan. Male and Female Speech: A Study of Mean f₀, f₀ Range, Phonation Type and Speech Rate in Parisian French and American English Speakers. *Speech Prosody*. 2014, **7**, s. 305-309.
- PETRŮ, Eduard. *Úvod do studia literární vědy*. Olomouc: Rubiko, 2000. 187 s.
- PIKE, Kenneth. *Tone Languages*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1948. 187 s.
- POTTER, Ralph Kimball, KOPP, George A. a KOPP, Harriet. *Visible Speech*. New York: Dover Publications, 1966. 439 s.
- PULLEYBLANK, Edwin, G. *Middle Chinese: A Study in Historical Phonology*. Vancouver: University of British Columbia Press, 1984. 290 s.
- RAMIG, Lorraine A. Effects of Physiological Aging on Speaking and Reading Rates. *Journal of Communication Disorders*. 1983, **16**(3), s. 217-226.
- RASINGER, Sebastian M. *Quantitative Research in Linguistics*. London: Bloomsbury Academic, 2008. 304 s.
- SAKEL, Jeanette a EVERETT, Daniel L. *Linguistic Fieldwork*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 193 s.
- SALZMANN, Zdenek. *Language, Culture, and Society. An Introduction to Linguistic Anthropology*. Fourth Edition. Oxford: Westview Press, 2007. 419 s.
- SANKOFF, Gillian. *Age: Apparent Time and Real Time*. In: *Encyclopedia of Language and Linguistics*. Second Edition. Elsevier Science, 2006, s. 110-116.
- SHEN, Haibing. *Gender and Conversational Interaction in Mandarin Chinese: A Corpus-Based Study of Radio Talk Shows*. Columbus, 1997. M. A. Thesis. Ohio State University.

- SHEN, Jiong 沈炯. Beijinghua Hekouhu Lingshengmude Yuyin Fenqi 《北京话合口呼零声母的语音分歧》 [Fonetické rozdíly nulových iniciál před finálami začínajícími „u“ v Pekingštině]. *Zhongguo Yuwen*. 1987, **5**, s. 352-362.
- SHEN, Jiong 沈炯. Hanyu Yudiao Gouzao he Yudiao Leixing. 《汉语语调构造和语调类型》 [Intonační struktura čínštiny a její typy]. *Fangyan*. 1994, **3**, s. 221-228.
- SHEN, Xiao-nan Susan. *The Prosody of Mandarin Chinese*. Berkeley: University of California Press, 1989. 95 s.
- SHI, Dingxu, ZHOU, Jian a DONG, Kun 石定栩, 周荐 a 董琨. *Jiyu Huayu Jiaoxue de Yuyan Wenzhi Yanjiu* 《基于华语教学的语言文字研究》 [Výzkum mluveného a psaného jazyka za účelem výuky čínštiny]. Hong Kong: Shangwu Yinshuguan, 2014. 336 s.
- SHI, Yuhui 施玉惠. Cong Shehui Yuyanxue Guandian Tanta Zhongwen Nan Nǚ Liang Xing Yuyande Chayi 《从社会语言学观点探讨中文男女两性语言的差异》 [Sociolingvistický výzkum genderových rozdílů v čínštině mužů a žen]. *Jiaoxue yu Yanjiu*. 1984, **6**, s. 207-229.
- SILVERMAN, Kim E. A., BLAAUW, Eleonora, SPITZ, Judith a PITRELLI, John F. Towards Using Prosody in Speech Recognition/Understanding Systems: Differences between Read and Spontaneous Speech. In: *HLT'91 Proceedings of the workshop on Speech and Natural Language*. Stroudsburg, 1992, s. 435-440.
- SIMPSON, Adrian. Phonetic Differences Between Male and Female Speech. *Language and Linguistics Compass*. 2009, **3**(2), s. 621-640.
- STARR, John Bryan. *Understanding China*. 3rd Edition. New York: Hill and Wang, 2010. 448 s.
- SUN, Dejin 孙德金. *Duiwai Hanyu Yuyin ji Yuyin Jiaoxue Yanjiu* 《对外汉语语音及语音教学研究》 [Výslovnost čínštiny pro cizince a její výuka]. Beijing: Shangwu Yinshuguan, 2006. 450 s.
- SUN, Chaofen. *Chinese: A Linguistic Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 234 s.
- SUN, Rujian 孙汝建. *Hanyu Xingbie Yuyanxue* 《汉语性别语言学》 [Čínská genderová lingvistika]. Beijing: Kexue Chubanshe, 2012. 185 s.
- SWACKER, Marjorie. The Sex of the Speaker as a Sociolinguistic Variable. In: B. Thorn a N. Henley (eds), *Language and sex: Difference and dominance*. Rowley: Newbury House, 1975, 311 s.

- ŠANDEROVÁ, Jadwiga. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. Praha: Slon, 2007. 210 s.
- ŠVARNÝ, Oldřich a RUSKOVÁ, Tang Yunling. The Functioning of the Prosodic Features in Chinese (Pekinese). *Archív Orientální*. 1991a, **59**(2), s. 208-216.
- ŠVARNÝ, Oldřich a RUSKOVÁ, Tang Yunling. Prosodic Features in Chinese (Pekinese). *Archív Orientální*. 1991b, **59**(3), s. 234- 254.
- ŠVARNÝ, Oldřich et al. *Gramatika hovorové čínštiny v příkladech 1 a / Gramatika hovorové čínštiny v příkladech 1 a*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 1991. 232 s.
- ŠVARNÝ, Oldřich et al. *Gramatika hovorové čínštiny v příkladech 2 a / Gramatika hovorové čínštiny v příkladech 2 a*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 1993. 263 s.
- ŠVARNÝ, Oldřich et al. *Hovorová čínština v příkladech 3*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998a. 251 s.
- ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského. 1, Hesla 1-265*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998b. 289 s.
- ŠVARNÝ, Oldřich. Prosodical Transcription of Modern Chinese: Experimental Research and Teaching Practice. In: Wodarz H. W., Palková Z. (eds) *Papers in Phonetics and Speech Processing. Forum Phonicum 70*. Frankfurt am Main: Hector Verlag, 2000, s. 149-159.
- ŠVARNÝ, Oldřich a UHER, David. *Hovorová čínština. Úvod do studia hovorové čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. 190 s.
- ŠVARNÝ, Oldřich a UHER, David. *Prozodická gramatika čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. 163 s.
- TAO, Hongyin. *Units in Mandarin Conversation: Prosody, Discourse and Grammar*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 1996. 225 s.
- TAO, Jianhua. Acoustic and Linguistic Information Based Chinese Prosodic Boundary Labelling. In: Petr Sojka, Ivan Kopeček a Karel Pala (eds), *Text, Speech and Dialogue: 7th International Conference TSD 2004*, Brno, Czech Republic, September 8-11, 2004. Brno: Springer Verlag, 2004, s. 489-496.
- TĚŠITELOVÁ, Marie. *Kvantitativní lingvistika*. 1. vyd. Praha, 1987. 187 s.
- TRUDGILL, Peter. *Sociolinguistics. An Introduction to Language and Society*. London: Penguin books, 1983. 204 s.
- TRUSINOVÁ, Romana. Kdo je mladý/střední/starý? *Data a výzkum - SDA Info*. 2011, **5**(2), s. 171-184.
- TŘÍSKOVÁ, Hana. Prozodická transkripce čínštiny O. Švarného: čtyři historické verze. *Nový Orient*. 2011a, **66**(4), s. 45-50.

- TŘÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. *Nový Orient*. 2011b, **66**(3), s. 40-43.
- TŘÍSKOVÁ, Hana. *Segmentální struktura čínské slabiky*. Praha: Karolinum, 2012. 440 s.
- TSENG, Chiu-yu a CHOU, Fu-chiang. A Prosodic Labeling System for Mandarin Speech Database. In: *XIVth International Congress of Phonetic Science*. San Francisco, 1999, s. 2379-2382.
- TSENG, Chiu-yu a SU, Zhao-yu. Corpus Approach to Phonetic Investigation--Methods, Quantitative Evidence and Findings of Mandarin Speech Prosody. In: *Oriental-COCOSDA 2006*. Penang, 2006.
- TURELL, Teresa. Apparent and real time in studies of linguistic change and variation. *Noves SL. Revista de Sociolingüística*. 2003.
- UHER, David, LIU, Xuemin a VYKOUKAL, Jakub. *Učebnice čínské konverzace*. 1. vyd. Praha: Leda, 2007. 223 s.
- UHER, David, JIN, Xueli a SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. *Učebnice čínské konverzace 2*. Praha: Leda, 2016.
- VOJTA, Vít. *Čínský svět*. Brno: Pixl-e, 2011. 199 s.
- VOLÍN, Jan. *Statistické metody ve fonetickém výzkumu*. Praha: Epoque, 2007. 344 s.
- WAGNER, Suzanne. Age Grading in Sociolinguistic Theory. *Language and Linguistics Compass*. 2012, **6**(6), s. 371-382.
- WANG, Dechun 王德春. *Yuyinxue Gailun 《语音学概论》 [Úvod do fonetiky]*. Shanghai: Shanghai Waiyu Jiaoyu Chubanshe, 2000. 485 s.
- WANG, Jialing a SMITH, Norval. *Studies in Chinese Phonology*. Berlin: Mouton de Gruyter, 1997. 298 s.
- WANG, Lijia 王理嘉. *Ershi Shiji Xiandai Hanyu Yuyin Lunzhu: Suoyin he Zhiyao 《二十世纪现代汉语语音论著索引和指要》 [Literatura o moderní čínské fonetice 20. století: rejstřík a anotace stěžejních děl]*. Beijing: Shangwu Yinshuguan, 2005. 243 s.
- WANG, S-Y. William a SUN, Chaofen. *The Oxford Handbook of Chinese Linguistics*. Oxford: Oxford University Press, 2015. 792 s.
- WARDHAUGH, Ronald. *An Introduction to Sociolinguistics*. Oxford: Blackwell, 2006. 450 s.
- WAUGH, Linda R. a SCHOONEVELD, C. H. van. *The Melody of Language*. Baltimore: University Park Press, 1980. 378 s.
- WILHELM, Hellmut. *Společnost a stát v Číně: K dějinám světové říše*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1969. 158 s.

- WOODS, Anthony, FLETCHER, Paul a HUGHES, Arthur. *Statistics in Language Studies*. Cambridge: Cambridge University Press, 1986. 322 s.
- WU, Zong-ji a ZHAO, Xin-na, eds. *Linguistic Essays by Yuenren Chao*. Beijing: The Commercial Press, 2006. 1077 s.
- WU, Zongji 吴宗济. *Wu Zongji Yuyanxue Lunwen Ji 《吴宗济语言学论文集》 [Výbor z díla Wo Zongjiho]*. Beijing Shangwu Yinshuguan, 2004. 599 s.
- XIA, Xiufang. Gender Differences in Using Language. *Theory and Practice in Language Studies*. 2013, 3(8), s. 1485-1489.
- XU, Ximing a YANG, Chenghu 许曦明 a 杨成虎. *Yuyinxue yu Yinxixue Daolun 《语音学与音系学导论》 [Úvod do fonetiky a fonologie]*. Shanghai: Shanghai Jiaotong Daxue Chubanshe, 2011. 293 s.
- YANG, Chun 杨春. *Xingbie Yuyan Yanjiu 《性别语言研究》 [Studie o genderu jazyka]*. Beijing: Guangming Ribao Chubanshe, 2010. 222 s.
- YE, Baokui 叶宝奎. *Yuyinxue Gailun 《语音学概论》 [Nástin fonologie]*. Beijing: Zhongguo Renmin Daxue Chubanshe, 2013. 202 s.
- YIP, Moira. *Tone*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 341 s.
- ZHAO, Ronghui 赵蓉晖. *Shehui Yuyanxue 《社会语言学》 [Sociolingvistika]*. Shanghai: Shanghai Waiyu Jiaoyu Chubanshe, 2005. 514 s.
- ZHAO, Ronghui 赵蓉晖. *Yuyan yu Xingbie Kouyu de Shehui Yuyanxue Yanjiu 《语言与性别——口语的社会语言学研究》 [Jazyk a gender: Sociolingvistický výzkum mluvené řeči]*. Shanghai: Shanghai Waiyu Jiaoyu Chubanshe, 2003. 318 s.
- ZHAO, Sheng, TAO, Jianhua a CAI, Lianhong. Learning rules for Chinese prosodic phrase prediction. In: *International Conference on Computational Linguistics, Proceeding of the first SIGHAN workshop on Chinese language processing - Volume 18*. Stroudsburg, 2002, s. 1-7.
- ZVĚŘINA, Jaroslav a MALINA, Jaroslav. *Sexuologie pro antropology*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 2002. 68 s.